

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Richard Yates

Bağımsızlık Yolu

ROMAN

Çeviren: Esra Birkan

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

BAĞIMSIZLIK YOLU

Richard Yates 1926 yılında Yonkers, New York'ta doğdu. İkinci Dünya Savaşı sırasında Amerikan ordusunda görev yaptı. Daha sonra bir süre gazetecilik yaptı, *Bağımsızlık Yolu* romanında Knox Ofis Makineleri olarak anlattığı Remington Rand Şirketi'nde metin yazarı olarak çalıştı, kısa bir süreliğine Senatör Robert Kennedy'nin konuşmalarını yazdı. 1961 yılında yayımlanan ilk romanı *Revolutionary Road* (*Bağımsızlık Yolu*, YKY 2017) Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'ne aday oldu, 2008 yılında Sam Mendes tarafından sinemaya uyarlandı. Diğer romanları *A Special Providence* (1969), *Disturbing the Peace* (1975), *The Easter Parade* (1976), *A Good School* (1978), *Young Hearts Crying* (1984), *Cold Spring Harbor* (1986) olan Richard Yates'in, *Eleven Kinds of Loneliness* (1962) ve *Liars in Love* (1981) adlı iki de öykü kitabı vardır. Richard Yates 1992 yılında öldü.

Esra Birkan 1969'da İstanbul'da doğdu. Kadıköy Anadolu Lisesi mezunudur. Lisansını ve yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Çeviribilim, doktorasını Yıldız Teknik Üniversitesi Diller ve Kültürlerarası Çeviribilim bölümlerinde tamamladı. Marmara Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık bölümünde öğretim üyesidir. **Kitapları:** *Edebiyat Çevirisinde Sahneler ve Aktörler*; *Ideology Unveiled: Islamist Retranslations of the Western Classics*. **Çevirileri:** *İngiliz Hayalet* (Peter Ackroyd), *Yetenekli Bay Ripley* (Patricia Highsmith), *Senin Kitabın* (Claire Kendal), *Bahçede Felsefe* (Damon Young), *Pislik* (David Vann), *Bir İntihar Efsanesi* (David Vann), *Tekinsiz Hikâyeler* (Arthur Conan Doyle), *Maşenka* (Vladimir Nabokov), *Bağımsızlık Yolu* (Richard Yates).

RICHARD YATES

Bağımsızlık Yolu

Roman

Çeviren
Esra Birkan

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4820
Edebiyat - 1381

Bağımsızlık Yolu / Richard Yates
Özgün adı: **Revolutionary Road**
Çeviren: **Esra Birkan**

Kitap editörü: **Darmin Hadzibegović**
Düzeltili: **Alper Zorlu**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Orhangazi Mahallesi, 1673. Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul
Sertifika No: 12039

Çeviriye temel alınan baskı: Vintage, Londra 2007
1. baskı: Doğan Kitap, 2008 (*Hayallerin Peşinde* adıyla)
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mart 2017
ISBN 978-975-08-3929-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2016
Sertifika No: 12334
Copyright © 1961, 1989 Richard Yates

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeralı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Sheila'ya

Hoyrat tutku bir de boyun eğmişse eyvah!

John Keats

BİRİNCİ KISIM

Kostümlü provanın sesleri yavaş yavaş dinerken Laurel Oyuncuları'na orada dikilip durmaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı; sessiz ve umarsızdılar, sahne ışıklarının arasından boş salona bakarak gözlerini kırptırıyorlardı. Kısa boylu, ciddi görünümlü yönetmenlerinin boş koltukların arasından belirmesiyle nefeslerini tutup beklemeye başladılar. Yönetmen kanatlardan gıcırdatarak bir merdiven çekti, merdiveni yarıya kadar tırmanıp durdu ve birkaç kez gırtlığını temizleyerek onlara ölesiye yetenekli bir grup, çalışmaktan çok memnun olduğu harika bir grup olduklarını söyledi.

“Kolay bir iş değildi” dedi, gözlük camları sahnede parlıyordu. “Pek çok sorunla karşılaştık ve doğrusunu isterseniz, çok fazla şey beklememeye karar vermiştim. Ama dinleyin; belki biraz klişe olacak ama bu akşam burada bir şey oldu. Bu akşam şurada otururken birden derinlerde bir yerde farkına vardım ki, bu işe ilk kez tüm yüreğinizi koydunuz.” Bir elinin parmaklarını gömleğinin cebi üzerinde açarak yüreğin ne denli basit, ne denli fiziksel bir şey olduğunu göstermek istedi; sonra parmaklarını sıkıp elini yumruk yaptı, bu yumruğu yavaşça ve hiçbir şey söylemeden uzun, dramatik bir an boyunca havada salladı; tek gözünü kırpmış, nemli üst dudağı bir zafer ve gurur edasıyla kıvrılmıştı. “Aynı şeyi yarın akşam yine yaparsanız,” dedi, “muhteşem bir gösterimiz olacak.”

Bu rahatlama duygusuyla oturup hüngür hüngür ağlayabilirlerdi. Ama onun yerine havalara sıçradılar, güldüler, birbirleriyle el sıkıştılar, birbirlerini öptüler, biri gidip bir kasa bira getirdi, sahnedeki piyanonun çevresinde şarkılar söylediler, ta ki hepsi birden eve gitme ve iyi bir uyku çekme zamanının geldiğine kanaat getirene kadar.

Çocuklar gibi mutlu, birbirlerine “Yarın görüşürüz!” diye seslendiler, arabalarını ay ışığı altında eve doğru sürerken camlarını indirip sağlık dolu toprak ve çiçek kokusunu içlerine çekmeyi akıl ettiler. Laurel Oyuncuları'nın çoğu ilkbaharın geldiğini daha yeni idrak ediyordu.

Yıl 1955'ti, yer Connecticut'ın batı yakasıydı. Üç köy irisi, On İkinci Otoban denen geniş ve gürültülü bir anayolla birleştirilmişti. Laurel Oyuncuları amatör bir topluluktu, ama çok ciddi ve mükellef bir topluluktular. Üç kasabanın nispeten daha genç ebeveynleri arasından dikkatlice seçilmişlerdi ve bu, ilk gösterileri olacaktı. Bütün kış boyunca, birbirlerinin evlerinde toplanarak Ibsen, Shaw ve O'Neill hakkında heyecanla konuşmuş, sonra oylamanın el kaldırarak yapıldığı bir seçimle çoğunluk *Lanetli Orman*'da* karar kılmış, sonra da hangi rolü kimin oynayacağını belirlemişlerdi; böylece haftalar geçtikçe bu işe olan adanmışlıklarının arttığını hissetmişlerdi. Tek başlarına olsalar, yönetmenlerinin minik, komik bir adam olduğunu düşünebilirlerdi (aslında bir bakıma öyleydi de: İçli konuşmalardan başka türlü süsünü becerecek birine benzemiyor, sözlerini genellikle yanaklarının bir süre titremesine sebep olan bir baş sallama hareketiyle bitiriyordu) ama onu sevmiş ve saygı duymuş, söylediği şeylerin çoğuna tamamen inanmışlardı. "Her oyun, oyuncunun elinden gelenin en iyisini hak eder" demişti onlara bir keresinde, bir başka sefer de: "Unutmayın, burada sadece bir oyun sergilemiyoruz. Burada bir tiyatro topluluğu kuruyoruz ve bu da çok kayda değer bir iş."

Sorun şuydu ki, ta en baştan kendilerini maskara edeceklerine dair bir korku vardı içlerinde, bunu itiraf etmeye korktukları için korku daha da büyümüştü. Önceleri provalar cumartesi günleri yapılıyordu. Sanki her zaman, gökyüzünün berrak, ağaçların kara silüetler halinde olduğu, kurumuş kar yığınları arasından kahverengi tarla ve tümseklerin gözler önüne çıplak ve taze serildiği rüzgârsız şubat veya mart öğleden sonralarında yapılıyordu provalar. Oyuncular, farklı farklı mutfak kapılarından çıkarak palto-
larının önünü iliklemek ya da eldivenlerini giymek üzere bir an için kapıda durduklarında, yalnızca birkaç çok eski ve yıpranmış evin ait gibi durduğu bir manzarayla karşılaşıyorlardı; o zaman

* *The Petrified Forest*: Robert Sherwood'un 1935 tarihli oyunu. ABD'de Büyük Buhran döneminde, otoyol kenarındaki bir benzin istasyonunda ve yanındaki lokantada geçen oyunun kahramanları, istasyonun sahibinin kızı olan ve Paris'e gitme hayalleri kuran Gabrielle ve âşık olduğu başarısız yazar Alan Squier'dir. Bir kanun kaçağı olan Duke Mantee'nin gelip herkesi rehin almasıyla devam eden oyunun sonunda Alan, Duke'u kendisini vurması için ikna eder, ölüm sigortasından gelecek parayı da Paris'e gidebilmesi için Gabrielle'e bırakır. (ed. n.)

kendi evleri de bir o kadar ağırlıksız ve geçici görünüyor, bir sürü pırıltılı yeni oyuncak sanki kapı önünde bırakılmış da bütün gece üstlerine yağmur yağmış gibi, ya da salakça yanlış bir yere konmuş gibi duruyordu. Otomobillerinde de insana doğru gelmeyen bir şey vardı; fazla geniştiler, şekerleme ve dondurma renkleriyle parıldıyor, adeta sıçrayan her çamurdan ürker bir halde kırık dökük yollardan On İkinci Otoban'ın derin düzlüğüne doğru özür dilercesine oflaya puflaya ilerliyorlardı. Otobana varınca, arabalar tamamen kendilerine ait bir ortamda rahatlıyordu; renkli plastik, cam ve paslanmaz çelikten uzun parıltılı bir vadiden geçiyor –KING KONE, MOBILGAS, SHOPORAMA, EAT– ama sonunda teker teker anayoldan sapıp lise binasına giden dönemeçli toprak yoldan yukarı tırmanmak ve okulun tiyatro binası önündeki boş otoparka çekip durmak zorunda kalıyorlardı.

Oyuncular birbirlerine ürkekçe “Selam!” diye seslenirdi.

“Selam!..” “Selam!..” Ve isteksizce içeri girerlerdi.

Kalın tabanlı çizmelerini sahnenin çevresine yığar, kâğıt mendilleriyle burunlarını siler, kâğıtlara yamuk basılmış rollerinin üzerinden çatık kaşlarla geçer, en sonunda hoşgörüyü çınlayan kahkahalarıyla birbirlerinin şüphelerini dağıtır ve her defasında, oyunu hale yola koymak için daha çok zaman olduğu konusunda hemfikir olurlardı. Aslında çok zaman yoktu ve hepsi de bunu biliyordu, çifte prova yapmak işlerin daha da sarpa sarmasına sebep olmuştu. Yönetmenin “oyunun ayağını yerden kesmek; bu şeyi gerçekten öldürmek” dediği şeyin zamanı geldikten çok sonra bile oyun durağan, biçimsiz, cansız ve ağır bir yük olarak kalmaya devam etti; birbirlerinin gözünde okudukları şey başarısızlığın kaçınılmaz olduğuydu. Baş selamı ve gülümsemelerle özür dilercesine birbirlerinden ayrılmaları, sakarca bir acelecilikle arabalarına dağılmaları, evde kendilerini bekleyen daha eski ve daha az belirgin başarısızlık vaatlerine doğru yol almaları da aynı işareti taşıyordu.

Oysa şimdi, bu akşam, gösteriye yirmi dört saat kala, nasıl ol-duysa oyunun ayağını yerden kesmeyi bir şekilde başarmışlardı. Yılın bu ilk ılık akşamında makyaj ve kostümlerin verdiği alışılmadık hisle sersemlemiş bir halde, korkmayı unutmuşlar, oyunun bir dalga gibi gelip kendilerini taşımasına ve sonra da dalganın kırılmasına izin vermişlerdi; evet belki de klişeydi (öyleyse de ne

önemi vardı?) ama hepsi de bu işe yüreklerini koymuşlardı. Bundan daha fazlası beklenebilir miydi ki?

Ertesi akşam, temiz, uzun, yılankavi bir araç konvoyuyla tiyatroya gelen izleyiciler de çok ciddiye. Çoğu, oyuncular gibi, orta yaşa yakındı ve New York giyim mağazalarının “kır şıklığı” diye tanımladığı bir cazibe içindeydiler. Eğitim, iş ve sağlık bakımından ortalama bir topluluktan daha iyi oldukları açıkça görülüyordu ve bu akşamın önemli olduğunu düşündükleri de her hallerinden belliydi. İçeriye sırayla girip yerlerini alırken tekrar tekrar söyledikleri gibi, elbette hepsi de *Lanetli Orman*’ın dünyanın en iyi oyunlarından biri sayılamayacağını biliyordu. Fakat yine de güzel bir tiyatro oyunuydu ve temel bakış açısı şimdi de en az otuzlarda olduğu kadar geçerliydi. (“Daha bile geçerli,” adamlardan birinin, dudaklarını kemirerek kendisini onaylayan ve kastettiği şeyi anlayarak, “Evet, düşünürsen, daha bile geçerli” diyen karısına söyleyip durduğu gibi). Asıl önemli olan, oyunun kendisi değil tiyatro topluluğuydu – bunun arkasındaki cesurane fikir, bu ümit vaat eden sağlıklı fikrin ta kendisi: Tam buradan, kendi aralarından çıkan gerçekten iyi bir tiyatro topluluğunun doğuşu. Onları çeken, tiyatronun yarısından çoğunun dolmasına yetecek kadar insanı çeken bu fikirdi; ışıklar kararırken keyif alma beklentisiyle nefeslerini tutmalarını sağlayan şey de buydu.

Perde, arka duvarı bir sahne yardımcısının son anda içeri kaçmasının etkisiyle sallanan bir dekora açıldı, diyalogun ilk birkaç cümlesi sahne arkasındaki kazalardan gelen gıcırta ve patırtılardan pek duyulmadı. Bu küçük aksaklıklar Laurel Oyuncuları arasında yükselen histerinin alametleriydi ama sahne ışıkları altında olunca, mükemmel bir performansın yakın olduğu hissini yaratmaya katkıda bulunuyorlardı sadece. Şöyle der gibiydiler: Daha durun, henüz başlamış değiliz. Burada hepimiz biraz huzursuzuz ama lütfen birazcık sabredin. Kısa bir süre sonra artık hiçbir özre gerek kalmamıştı, çünkü seyirciler kadın kahraman Gabrielle’i oynayan kızı izliyorlardı.

Adı April Wheeler’dı, sahneye çıkıp boydan boya yürüdüğünde, fısıltıyla söylenen “çok güzel” sözünün makaradan boşalmışçasına salonda bir uçtan bir uca yayılmasına yol açmıştı. Biraz sonra, insanlar birbirlerini dürtüp ümitle “Çok iyi” diye fısıldıyor, on yıldan

az bir zaman önce New York'un önde gelen konservatuarlarından birini bitirdiğini bilen birkaçıysa başlarını gururla sallıyordu. Kız yirmi dokuz yaşındaydı, uzun boyu ve küllü sarı saçlarıyla, amatörce yapılmış ışıklandırmanın bile bozmadığı asil bir güzelliğe sahipti ve tam da bu role uygun görünüyordu. İki çocuk doğurmaktan ötürü kalça ve uyluklarının biraz genişçe olması hiç göze batmıyordu, çünkü sahnede utangaç ve duyarlı bir bakire gibi hareket ediyordu; her kim son sırada yumruğunu kemirerek oturan yuvarlak yüzlü, akıllı görünümlü genç adama, Frank Wheeler'a bakacak olsa, bu kadının kocası değil de talibi olduğunu düşünürdü.

"Bazen içim kıpır kıpır oluyor," diyordu April, *"dışarı çıkıp tamamen çılgınca ve muhteşem bir şeyler yapmak istiyorum..."*

Sahnenin arkasında birbirlerine sokulmuş dinleyen diğer oyuncular onu bir anda sevdiler. Ya da en azından sevmeye hazırıldılar, provalardaki tevazu eksikliğinden hoşlanmayanlar bile, çünkü o, şu anda sahip oldukları tek umuttu.

Erkek başrol oyuncusu bu sabah bir tür bağırsak enfeksiyonuna yakalanmıştı. Tiyatroya yüksek ateşle gelmiş, kendini iyi hissettiği ve sahneye çıkabileceği konusunda ısrar etmişti ama perdenin açılmasından beş dakika önce soyunma odasında kusmaya başlamış ve yönetmene onu eve yollayıp rolü kendisinin oynamasından başka yapacak bir şey kalmamıştı. Olay öyle hızlı gelişmişti ki, hiç kimse-nin aklına sahneye çıkıp da bu değişikliği anons etmek gelmemişti; orada ışıklar arasında, diğer adamdan duymayı bekledikleri sözleri yönetmenin ağzından duyuncaya kadar, bazı yan rol oyuncularının bundan haberi bile olmamıştı. Yönetmen elinden geleni ardına koymuyor, her cümleyi yarı profesyonel bir biçimde tamamlıyordu, ama Alan Squier rolüne hiç uymadığı aşikârdı; tıknazdı, saçları yer yer kelleşmişti ve sahneye çıkarken takmayı reddettiği gözlükleri olmadan etrafını göremiyordu. Sahneye çıktığı andan itibaren yan rollerdeki oyuncuların birbirlerinin sözünü kesmesine ve sahnede nerede duracaklarını unutmasına yol açtı. Oynadığı karakterin kendi işe yaramazlığıyla ilgili yaptığı ilk konuşmanın ortasında –*"Evet, amaçsız bir beyin; bir şey söylemeyen bir gürültü; varlıksız bir şekil"*– havaya kaldırdığı eliyle masanın üstündeki bir bardak suyu devirdi. Bunu bir kıkırdama ve bir dizi doğaçlama sözle kamufle etmeye çalıştı –*"İşte görüyorsun ne kadar işe yaramaz olduğumu. Al, kurulamana yardım edeyim"*– ama konuşmanın geri kalan kısmı

mahvolmuştı bile. Bunca haftadır pusuda tehditkâr yatan felaket virüsü baş göstermişti artık, çaresizce kusan adamdan yayılmış, oyuncular arasında April Wheeler dışındaki herkese bulaşmıştı.

“Benim tarafımdan sevmek istemez misin?” diyordu April Wheeler.

“Evet isterim Gabrielle” dedi yönetmen, yüzü terden parlıyordu. “Senin beni sevmen beni mutlu eder.”

“Sence ben çekici miyim?”

Masanın altında, yönetmenin bükülü ayağının üzerine yüklenen bacağı istemsiz bir şekilde oynuyordu. “Seni tarif etmek için bundan daha iyi sözcükler var.”

“Öyleyse neden bir tanesinden başlamıyorsun?”

April Wheeler tek başına gayret gösteriyor ama her cümlede biraz daha dağılıyordu. İlk perde bitmeden oyuncular gibi izleyiciler de hâkimiyetini kaybettiğini anlamış, çok geçmeden onun adına utanmaya başlamışlardı. Yanlış teatral jestler ve gergin bir kıpırtısızlık arasında gidip geliyordu; omuzları dik duruyordu, ağır makyaja rağmen utancı yüzünde ve boynunda yükseliyordu.

Bunu Shep Campbell’ın zıplayarak sahneye çıkması izledi; gangster Duke Mantee’yi oynayan genç, iriyarı, kızıl saçlı mühendis. Herkes en başından beri Shep konusunda endişeliydi ama o ve sahne donanımıyla oyunun ilanlarına yardım eden karısı Milly öyle hevesli ve dost canlısıydılar ki, hiç kimsenin gönlü Shep’i değiştirmeye razı gelmemişti. Gösterilen bu müsamaha ve Campbell’ın kendini suçlu hissetmesi sonucunda, Campbell en önemli repliğini unuttu, diğerlerini de öyle hızlı ve cılız bir şekilde söyledi ki, altıncı sıradan sonrası söylediklerini duymadı. Eğik boynu, katlanmış gömlek kolları ve geri kalan her şeyiyle, yasadışı birinden çok emre amade bir bakkal çırağına benziyordu.

Ara verilince izleyiciler sigara içmeye dışarı çıktı, okul koridorunda gruplar halinde rahatsızca topluştılar, ilan panosunu incelediler, nemli avuçlarını dar paça pantolonlarına ve zarif keten eteklerine sildiler. Hiçbiri içeri dönmek, ikinci ve son perdeyi izlemek istemiyordu, ama hepsi döndü.

Yüzlerindeki ter kadar açık olan tek düşünceleri bu zavallı durumdan mümkün olduğunca hızlı kurtulmak olan oyuncular da öyle. Zalimce uzatılmış bir dayanıklılık testi gibi, sanki saatlerce sürdü bu sıkıntı. April Wheeler’ın performansı da, daha kötü olma-

sa da diğerkleri kadar kötüydü. Oyunun düğüm noktasında, sahne direktifleri uyarınca, ölüm sahnesinin dokunaklılığını dışarıdan gelen ateş sesleri ve DUKE'un makineli tüfeğinden çıkan patlamalarla noktalamak gerekirken, Shep Campbell silahını yanlış zamanda patlattı, sahne dışından karşılık olarak gelen ateş ise o kadar yüksek sesliydi ki, âşıkların sözleri sağır edici ve dumanlı bir karmaşada kayboldu gitti. En sonunda perde indi de herkes feraha çıktı.

Gürültülü olmayan alkışlar, perdenin iki kez açılıp kapanmasına yetecek kadar uzun tutuldu. İlki tüm oyuncularını kanatlara doğru hareket halindeyken yakaladı; döndüler, birbirleriyle çarpıştılar. İkincisi üç başrol oyuncusunu perişan bir insan tablosu halinde gösterdi: Yönetmen miyop gözlerini kırptırıyor, Shep Campbell tüm akşam boyunca ilk kez olması gerektiği gibi hiddetli, April Wheeler'ın yüzü ise resmi bir gülümsemede donup kalmış.

Salon aydınlandı, hiç kimse nasıl bakacağını ve ne söyleyeceğini bilemez gibiydi. Emlakçı Helen Givings'in kendinden emin olmayarak tekrarladığı "Çok güzel" sözleri duyuluyordu, ama insanların çoğu sessiz ve kaskatıydı, kalkıp sıra aralarına doğru yönelirken ceplerindeki ve çantalarındaki sigara paketlerini araştırıyorlardı. Işıklara yardım etmesi için tutulmuş becerikli bir liseli oğlan lastik ayakkabılarını öttürerek bir sıçrayışta sahneye fırladı ve yükseklerdeki görünmeyen mesai arkadaşına talimatlar vermeye başladı. Özellikle sahne ışıklarının içinde durup, parlayan sivilcelerinin çoğunu gölgede bırakmayı başardı; bir yandan da, elektrikçilik mesleğinin bıçak, kerpeten, tel bobini gibi aletlerinin, profesyonel görünümlü meşin çanta içinde, tulumunun gergin arka cebinden sarktığını gösterecek biçimde çevirmişti vücudunu. Sonra, sıra sıra ışıklar söndürüldü, oğlan sönük bir çıkış yaptı ve perde soluk, tozlu yeşil kadifeden kasvetli bir duvara dönüştü. Artık, sıra aralarında ve ana kapıların dışında birikmiş izleyicilerin bir yığın halindeki yüzlerinden başka seyredilecek bir şey yoktu. Endişeli gözlerle ikişer ikişer çıkarken, sanki bu yerden sakin ve düzenli bir şekilde kurtulmak hayatlarının en büyük gayesi haline gelmiş gibi görünüyor, öyle hareket ediyorlardı. Sanki gürleyen pembe egzoz dumanlarından ve bu otoparkın çıtırdayan çakıllarından kurtulmadan yaşamaya başlayamayacaklarmış gibi, yüzbinlerce yıldızın doldurduğu siyah gökyüzünün sonsuza dek yükseldiği dışarıya çıkıp kurtulmaya çalışıyorlardı.

Franklin H. Wheeler akıntıya karşı giden birkaç kişiden biriydi. Bunu özür dilercesine bir yavaşlıkla ve ağırbaşlılık olduğunu umduğu bir tavırla yapıyordu; sıra aralarından sahne kapısına doğru yan yan yürüyor, “Affedersiniz... Affedersiniz” diyerek, pek çok tanıdık yüze başıyla selam verip gülümseyerek, oyun boyunca emip kemirdiği boğum yerlerini gizlemek ve kurulamak için tek eli cebinde ilerliyordu.

Düzgün ve sağlam görünüşlüydü, otuz yaşını doldurmasına birkaç gün kalmıştı. Düzgünce kesilmiş siyah saçları ve gösterişsiz iyi görüntüsü, sağlam ama pahalı olmayan bir ürünün iş bilir alıcısını temsil etmek üzere bir reklam fotoğrafçısının kullanabileceği türdendi (Neden Daha Fazla Ödeyesiniz?). Yüz yapısında ayırt edici bir taraf olmamasına rağmen yüzünde alışılmadık bir hareketlilik vardı: İfadesindeki her titreşim tamamen farklı kişilikleri ortaya koyuyordu. Gülümserken, amatör bir oyunun başarısızlığının çok da kafaya takılacak bir şey olmadığını çok iyi bilen bir adam oluyordu, sahne arkasındaki karısını teselli edecek sözleri hiç sıkıntı çekmeden bulabilecek zarif, esprili bir adam; ama gülümsemeleri arasındaki boşluklarda, kalabalığı yararak ilerler ve gözlerinde dehşete kapılmışlığın soluk kronik ateşi görülebilirken, teselli edilmeye asıl ihtiyacı olan kişi kendisi gibi görünüyordu.

Asıl sorun şuydu. Şehirde, bütün öğleden sonra, “aklınıza gelebilecek en sıkıcı iş” diye tanımladığı işinde sersemlemiş bir haldeyken bu akşam gerçekleşmesini istediği sahneleri gözünün önüne getirerek güç kazanmıştı: Kendisi koşa koşa eve geliyor, çocuklarını onlar kahkahalar atarken havaya kaldırıyor, bir kadeh kokteyli mideye indiriyor, erken saatte yenen bir akşam yemeği boyunca karısıyla tatlı tatlı sohbet ediyor; karısını liseye o bırakıyor, sakinleştirmek için elini karısının gergin ve sıcak bacağına koyuyor (“Çok gerginim, Frank!”); büyülenmiş bir halde gururla izlediği oyunun ardından perde inerken ayağa kalkarak coşkulu alkışlara katılıyor; mutluluktan sarhoş olmuş bir halde sahne arkasındaki

zafer sarhoşu kalabalığa karışıp gözyaşları içindeki ilk öpücüğünü almak üzere karısını buluyor (“Gerçekten iyi miydi sevgilim? İyi miydi gerçekten?”); sonra ikisi Shep ve Milly Campbell’ın hayranlık dolu bakışları altında onlarla bir içki içerken masa altından el tutuşuyor ve bütün geceyi en başından sonuna kadar konuşuyorlar. Bu planların hiçbirinde gerçeğin ağırlığına ve şokuna yer yoktu; karşısında salınan bu kızı yıllar vardı görmeyeli, onun o ısıltılı halinin kendisini soluksuz bırakacağını, her bakışında, her hareketinde (“Benim tarafımdan sevilme*k istemez misin?*”) boğazının hasretle düğümleneceğini bilemezdi. Sonra aynı kız gözlerinin önünde çözülmüş, yaşadığı her gün varlığını inkâr etmek isteyip de maalesef kendisi kadar iyi tanıdığı kaba, sefilce acı çeken o yaratığa dönüşmüştü. Kızarmış gözlerinden serzeniş okunan bu yıpranmış, hayatına ket vurulmuş kadının selam verirken takındığı o sahte gülümseme, kendi ayakkabı vurmuş ayakları, kendi nemli iç çamaşırları ve kendi ekşi kokusu kadar kaba sabaydı.

Kapıda duralayıp yer yer kızarmış elini inceledi, kan ve kıkırdaktan ibaret bir pelteye dönüşmüş olmasını beklemişti sanki. Sonra paltosuna çekidüzen vererek kapıdan içeri girdi, merdivenleri çıkıp, yüzleri kozmetiklerle alev alev yanan Laurel Oyuncuları’nın solgun yüzlü ziyaretçileriyle ikili üçlü gruplar halinde gergin bir şekilde konuştuğu, çıplak ampullerin göz kamaştıran bir ışık ve derin gölgeler saldıgı yüksek tavanlı tozlu salona vardı. April orada değildi.

“Hayır, ciddi söylüyorum” diyordu biri. “Dediklerim duyuluyor muydu?” Bir başkası, “Aman canı cehenneme, eğlendik mi eğlenmedik mi, sen ona bak” diyordu. Yönetmen, az sayıdaki New York’lu arkadaşıyla çevrelenmiş bir halde, sigarasından açlıkla derin nefesler çekiyor ve başını iki yana sallıyordu. Shep Campbell boncuk boncuk terlemiş, makineli tüfeği hâlâ elinde ama besbelli kendisi olarak, boş elini ufak tefek, dertop olmuş karısının omzuna atmış perde halatının yanında duruyor ve ikisi de olanlara gülüp geçme kararlarını sergiliyordu.

“Frank?” Milly Campbell parmak uçlarında yükselmiş, kalabalık olduğundan daha yoğun ve gürültülüymüş gibi el sallıyor, ellerini ağzına boru yapmış sesleniyordu. “Frank! April ve seninle buluşalım sonra, tamam mı? Bir içki içeriz.”

“Tamam!” diye seslendi Frank. “Birkaç dakika sonra!” Shep makineli tüfeğini komik bir selamla kaldırıncaya göz kırptı.

Köşede, daha az rolü olan başka bir gangster, ilk perdede girişini kaçırarak otuz saniyelik bir kopmaya neden olan tombul kızla konuşuyorlardı. Kız ağlamıştı ama şimdi elini şakaklarına bastırmış, şen şakrak bir ses tonuyla, “Tanrım! Kendimi öldürmek istedim!” diyor, bu sırada gangster ağzındaki yağlı boyayı titrek ellerle silerken, “Aman çok eğlendik işte, anlıyorsun değil mi? Böyle bir şeyde asıl önemli olan o” diyordu.

Frank Wheeler, “Affedersiniz” diyerek ve onları sıkıştırarak, karısının diğer kadınlarla paylaştığı soyunma odasına yöneldi. Kapıyı çaldı ve bekledi, onun “Gelin” dediğini duyduğunu sanınca kapıyı yavaşça açıp içeri baktı.

Yalnızdı, bir aynanın karşısında dimdik oturuyor ve makyajını çıkarıyordu. Hâlâ kıpkırmızı olan gözlerini kırptırıyordu, ama aynaya dönmeden önce sahnede selam verirken takındığı gülümsemenin küçük bir benzeriyle Frank’i selamladı. “Selam” dedi. “Gitmeye hazır mısın?”

Frank kapıyı kapattı, aşk, mizah ve şefkatle dolu olmasını umduğu bir bakışla ağzının köşeleri kıvrılmış olarak ona doğru bir hamle yaptı; yapmayı planladığı şey eğilip onu öpmek ve “Dinle: Harikaydın” demekti. Ama April’in omuzlarının belli belirsiz irkilmesi dokunulmak istemediğini anlatıyordu. Frank ellerini ne yapacağını bilemez halde dururken “Harikaydın” demenin doğru olmayacağı aklına geldi – tenezzül etmek gibi olacaktı, ya da en azından naif ve duygusal ve de fazla ciddi.

“Şey” dedi onun yerine, “tam bir zafer olmadı, değil mi?” Dudaklarının arasına fütursuzca bir sigara yerleştirdi ve Zippo’sunu bir klik sesiyle açarak yaktı.

“Evet, olmadı” dedi April. “Bir dakika içinde hazır olurum.”

“Yok, yok acele etme.”

İki elini de cebine sokup ayakkabılarının içinde yorgun ayak parmaklarını kıvırdı, ayaklarına baktı. “Harikaydın” demek daha mı iyi olurdu acaba? Herhangi bir şey bu söylediğinden daha iyi olur gibi geliyordu şimdi. Daha sonra söyleyecek daha güzel şeyler bulmalıydı; şu anda tek yapabildiği orada durup, eve giderken Campbell’larla yolda durup içecekleri duble burbonu düşünmekti. Aynada kendine baktı, çenesini sıkıp başını hafifçe yana eğerek daha zayıf görünmeye, daha egemen bir tavır takınmaya çalıştı. Çocukluğundan beri aynalarda yaptığı ve şimdiye kadar hiçbir

fotoğrafın tam olarak resmedemediği o yüzü yapmaya çalışıyordu ki, şaşkınlıkla April'in kendisini izlediğini fark etti. April gözlerini indirip onun paltosunun orta düğmesine bakmadan önce rahatsız bir an için gözleri aynada buluştu.

“Dinle” dedi. “Bana bir iyilik yapar mısın? Olay şu ki...” Sesinin titremesine engel olmak için sırtının o narin kuvvetine ihtiyacı var gibiydi. “Olay şu ki, Milly ve Shep bir yerlere içki içmeye gitmek istiyorlar. Gidemeyeceğimizi söyler misin? Çocuk bakıcısı yüzünden filan dersin.”

Frank ondan iyice uzaklaşıp bacakları kaskatı, sırtı kambur, elleri ceplerinde, ince bir ahlaki noktayı değerlendiren bir avukat gibi durdu. “Şey,” dedi, “az önce onlara gidebileceğimizi söyledim. Yani az önce onları dışarıda gördüm ve gideriz dedim.”

“Öyle mi? Öyleyse, tekrar çıkıp gidemeyeceğimizi söyleyebilir misin? Bir şey yok bunda.”

“Bak” dedi Frank. “Böyle yapma lütfen. İyi olur diye düşünmüştüm, hepsi bu. Hem biraz kaba kaçmaz mı? Öyle değil mi ama?”

“Yani söylemeyeceksin.” April gözlerini kapadı. “Tamam, öyleyse ben söylerim. Çok sağ ol.” Aynadaki çıplak ve kremle parlayan yüzü kırk yaşında gibi duruyordu, sanki fiziksel acıya dayanmak için yaratılmış gibi yabaniydi.

“Dur biraz” dedi Frank. “Hemen olay çıkarma, lütfen. Öyle demedim ben. Sadece bunun kaba bir davranış olduğunu düşünecekler dedim, o kadar. Böyle düşünecekler. Yapacak bir şey yok.”

“Tamam, öyleyse sen onlarla git istiyorsan. Arabanın anahtarlarını da bana ver.”

“Of, başlama yine arabanın anahtarları diye. Neden hep...”

“Bak Frank.” Gözleri hâlâ kapalıydı. “O insanlarla bir yere gidecek değilim. Kendimi iyi hissetmiyorum şu an ve...”

“Tamam.” Frank geri adım atıyordu, bunu yaparken kaskatı titreyen ellerini küçük bir balığın boyutlarını gösteren biri gibi tutmuştu. “Tamam. Tamam. Ben onlara söylerim. Hemen dönerim. Özür dilerim.”

Kanatlara doğru giderken yer ayağının altında seyir halindeki bir geminin güvertesi gibi hareket ediyordu; adamın biri minyatür, flaşlı bir fotoğraf makinesiyle resim çekiyordu (“Tamam, dur öyle – güzel. Güzel.”), Gabrielle’in babasını oynayan aktör ise yeniden

ağlamaya hazır gibi duran tombul kıza, yapılacak şeyin tüm bu olan biteni tecrübe sayfasına yazmak olduğunu söylüyordu.

“Ne durumdasınız?” diye sordu Shep Campbell.

“Şey,” dedi Frank, “biz gelemeyeceğiz galiba. April şu çocuk bakıcısına eve erken döneceğimizi söylemiş, anlıyorsunuz ya, bizim gerçekten...”

İkisinin de suratı hayal kırıklığı ve kırgınlıkla sarktı. Milly alt dudağını dişlerinin arasına alıp sonra yavaşça bıraktı. “Hımın” dedi. “Galiba April bütün bu olanlara çok üzüldü, değil mi? Zavallı bebeğim.”

“Yok, yok, iyi, bir şeyi yok” dedi Frank onlara. “Gerçekten, öyle bir şey değil. April iyi. Sadece şu çocuk bakıcısı yüzünden, anlıyorsunuz ya.” Arkadaşlıklarının iki yıllık tarihinde bu türden söylenen ilk yalandı bu, üçü de yere bakarak iyi geceler dileme ve gülümseme çabalarını bu süre boyunca sürdürmeye çalıştılar; ama yapacak bir şey yoktu.

April soyunma odasında bekliyordu onu, dışarı çıkarken yolda rastlayabilecekleri Laurel Oyuncuları’ndan herhangi biri için nazik bir gülümseme hazırlamıştı, ama hepsini bertaraf etmeyi başardılar. Frank’i yaklaşık elli metre boyunca bomboş uzanan, seslerin yankılandığı okul koridoruna açılan yan kapıya yönlendirdi ve birbirlerine dokunmadan, konuşmadan, mermer zemin üzerindeki ay ışığı huzmelerine dalıp çıkarak ilerlediler.

Karanlıktaki okulun kokusu, kalem, elma ve uhu kokusu tatlı nostaljik bir acıyla Frank’in gözlerini yaktı. Chester, Pennsylvania’da –hayır, Englewood, New Jersey’de– geçirdiği ve bütün boş zamanlarında Batı Sahilleri’ne doğru trenle yolculuk etme planları yaptığı yıla dönmüştü şimdi. Bir demiryolu haritası üzerinde pek çok alternatif rota işaretlemişti; kendini evsizlerden nasıl koruyacağını pek çok kez prova etmiş (kibarca, ama gerekirse yumruklarıyla), tüm gardırobunu bir Army and Navy dükkânının vitrininden seçmişti: Levi’s mont ve pantolon, apoletli hâki yeşil bir gömlek, metal topuklu ve uçlu uzun botlar. İçine gazete kâğıdı koyarak kafasına uyduracağı, babasına ait fötr şapkaıyla tamamlanan bu giysiyle yoksul ama dürüst birine benzeyecekti. İzci sırt çantasına diğer gerekli her şeyi doldurabilirdi, izci ambleminin üstünü yapışkanlı bant kullanarak ustalıkla örtmüştü. Bu planın en iyi tarafı tamamen gizli olmasıydı, ta ki bir gün okul koridorunda Krebs isimli şişman

bir oğlana ani bir güdüyle kendisiyle gelir mi diye sorana dek. O yıl sahip olduğu, en iyi arkadaşına en yakın kişi oydu çünkü. Krebs hayretler içindeydi –“Yük treniyle mi yani?”– ve yüksek sesle bir kahkaha attı. “Hay Allah, öldüreceksin beni Wheeler. Yük treniyle ne kadar uzağa gidebileceğini sanıyorsun? Bu tuhaf fikirler nereden geliyor aklına senin? Filmlerden filan mı? Sana bir şey söyleyeyim mi Wheeler? Neden herkes senin bir ahmak olduğunu düşünüyor biliyor musun? Çünkü sen bir ahmaksın da o yüzden.”

Yine aynı kokular arasından April’in solgun profiline bakarak yürürken, içinde yükselen keskin acının April’i ve onun çocukluğunun kederini de içine almasına izin verdi. Bu her zaman yapabildiği bir şey değildi, çünkü April anılarını duygusallıktan uzak, kuru bir dille anlatırdı (“Kimsenin beni umursamadığını her zaman bilirdim ve herkesin de bunu bildiğimi bilmesini sağladım”), ama okul kokusu onu, April’in Rye Country Gündüz Okulu’nda bir sabah dersin ortasında beklenmedik bir anda regl olarak nasıl gafil avlandığını anlattığı bir anıya götürdü. “Önce orada öylece oturdum” demişti. “Bu aptalcaydı; sonra da artık çok geç olmuştu.” Frank onun sendeleyerek sırasından kalkmasını ve beyaz keten eteğinde akça ağaç yaprağı büyüklüğünde kırmızı bir lekeyle otuz kız ve oğlan aptalca bir hayretle kendisine bakarken sınıftan koşarak çıkmasını gözünün önüne getirdi. Kâbus dolu bir sessizlik içinde koridorlardan, mırıltılar gelen diğer sınıfların önünden geçmiş, kitaplarını düşürüp yerden toplayarak yine koşmaya devam etmişti, yerlerde düzenli aralıklarla kan damlaları bırakarak revire koşmuş, içeri girmeye korkmuş, onun yerine başka bir koridordan yangın çıkışına koşmuş, burada hırkasını beline bağlamıştı. Peşinden gelen ayak seslerini duyup ya da hayal edip dışarıdaki güneşli bahçeye çıkmış ve eve doğru gitmeye başlamıştı; çok hızlı yürümüyor, başı dimdik gidiyordu, böylece yüzlerce pencerenin birinden bakacak olan biri onun gayet normal bir şekilde okuldan bir yere gönderildiğini, hırkasını gayet normal bir biçimde beline bağladığını düşünecekti.

Yine bir yangın çıkışından April’in gittiği okula çok da uzak olmayan bir başka okul avlusuna çıkarlarken, yüzü şu anki gibi görünüyor olmalıydı, yürüyüşü de şimdikine benziyordu herhalde.

Arabada April’in kendisine yakın oturmasını umuyordu, arabayı sürerken bir elini onun omzuna atacaktı, ama April iyice küçülerek

kendini yolcu koltuğunun kapısına yapıştırdı, dışarıya bakıp yoldan geçen ışıkları ve gölgeleri izliyordu. Bu yüzden direksiyonu çevirip vitesi değiştirirken Frank'ın gözleri kısık, dudakları büzülüydü, sonunda söyleyecek bir şey bulup dudaklarını yaladı.

“Biliyor musun? O oyunda bir tek sen vardın. Şaka değil, April, gerçekten.”

“İyi” dedi April. “Sağ ol.”

“Şu aptal şeye seni hiç bulaştırmasaydık keşke.” Hem boynunu serinletmek hem de ipek kravat ve Oxford gömleğin sofistike hissiyle güven tazelemek için serbest eliyle kravatını çözdü. “Şu herifi bir elime geçirsem, neydi adı, o yönetmeni.”

“Onun hatası değildi.”

“Öyleyse hepsini birden. Hiçbirinin ciğeri beş para etmez. Keşke baştan düşünebilseydik, hepsi bu. Keşke *ben* baştan düşünebilseydim. Campbell'lar ve ben seni zorlamasak o lanet topluluğa asla katılmazdın. İlk duyduğumuz zaman ne demiştin hatırlıyor musun? Bir avuç salak olduklarını söylemiştin. Seni dinleseydim keşke, hepsi bu.”

“Tamam. Artık bu konuda konuşmasak olur mu?”

“Tabii canım.” Bacağına dokunmak istedi ama geniş koltuğun çok ötesindeydi. “Tabii konuşmayacağız. Ben sadece bu konuda kendini kötü hissetmeni istemiyorum, hepsi bu.”

Kendinden emin, akıcı bir zarafet içinde, arabayı hoplatan yan yoldan çıkıp On İkinci Otoban'ın katı düzgün yüzeyine doğru direksiyonu kıvırdı, artık tavırlarının sağlam bir zemine oturduğunu hissediyordu. Arabanın içine tazeleyici bir rüzgâr doldu, kısa saçlarını karıştırıp kafasını serinletti, artık Laurel Oyuncuları'nın fiyaskosunu doğru bir perspektiften görebiliyordu. Kötü hissetmeye degecek bir şey yoktu. Zeki ve düşünen insanlar yollarında giderken bu tip şeylere uğrayabilir, tıpkı şehirdeki öldüresiye sıkıcı işlerine ve şehir dışındaki öldüresiye sıkıcı evlerine dayandıkları gibi bunlara da dayanabilirlerdi. Ekonomik şartlar insanı bu ortamda yaşamaya itebilirdi, önemli olan bu tip şeylerin insana bulaşıp onu kirletmemesiydi. Asıl önemli olan, daima, kim olduğunu hatırlamaktı.

Şimdi, kim olduğunu hatırlamaya çalışırken her zaman olduğu gibi, akli savaştan birkaç yıl sonrasına kaydı, Bethune Sokağı'nın harap olmuş sıra sıra evlerine; Greenwich Village'in batı ucu New

York'un bu kısmında tabaka tabaka soyularak rıhtımdaki sessiz depolara yer açıyor, akşamın tuzlu esintisi ve gecenin derinliklerinden gelen düdük sesleri havayı seyahat vaadiyle dolduruyordu. "Gazi" ve "entelektüel" sıfatlarını, yıllanmış tüvit ceketini ve rengi atmış hâki gömleğini taşıdığı gibi gururla ve kahramanca taşıdığı yirmili yaşlarının başlarında, o sokak üzerindeki tek odalı bir dairenin üç anahtarından biri kendisine aitti. Diğer iki anahtar ve ondan sonraki birer hafta orayı kullanma hakkı Columbia Üniversitesi'nden iki sınıf arkadaşına aitti; her biri, yirmi yedi dolarlık kiranın üçte birini ödüyordu. Biri eski savaş pilotu, diğeri eski donanma subayı olan bu ikisi, Frank'ten daha büyük ve daha dünyaya dönüktüler –adeta bitmek tükenmek bilmeyen bir kız stokundan çıktıkları kızlarla geliyorlardı buraya– ama çok geçmeden Frank de, utanç bir şaşkınlıkla, onlara yetişmeye başladığını fark etti; hayret uyandıran bir hızla onlara pek çok yönden yetişiyor, özgüveni sersemletici bir baş dönmesiyle yükseliyordu. Demiryolu haritalarının yalnız takipçisi yük trenine hiç binememişti, ama artık ona öyle geliyordu ki, Krebs gibileri ona artık ahmak diyemeyecekti. Ordu onu on sekizinde almış, Almanya'daki savaşın bahardaki son taarruzuna göndermiş ve özgür bırakmadan önce Avrupa'da kafa karıştırıcı ve baş döndürücü bir tur attırmıştı, hayat o zamandan beri onu giderek daha kuvvetli kılmıştı. Karakterinin açık uçları, ki okul arkadaşları ve daha sonra diğer askerler arasında yalnız başına kalıp hayallere dalmasının da nedeniydiler, birden hatırı sayılır, çekici bir bütünde birleşmişti. Hayatında ilk kez birileri ona hayranlık duyuyordu, kızların onunla yatağa girmek isteyebileceğini anlaması diğer keşfinden birazcık daha olağanüstüydü; diğer keşfi ise şuydu, erkekler, hem de akıllı erkekler onu dinlemek istiyordu. Okuldaki notları ortalamanın nadiren üstünde olurdu, ama çevresinde oluşmaya başlayan gruplarla yaptığı, bira eşliğinde bütün gece süren konuşmalardaki performansında ortalama olan hiçbir şey yoktu; bu konuşmalar genellikle, genel bir uzlaşma mırıltısına eşlik eden, şu bizim Wheeler doğru söylüyor tarzında bir şakaklara vurma jestiyle sona ererdi. Bir tek, kendisini bulmak için zamana ve hürriyete ihtiyacı olduğu söylenirdi. Kendisine çok çeşitli kariyerler biçilirdi, işinin tam olarak sanat alanında olmasa bile "sosyal bilimler" gibi bir alanda olması gerektiği yönünde fikir birliğine varılırdı. Bu iş her halükârda, sebatla ve uzun bir süre

kendini adamasını gerektirecek ve erkenden, hem de kalıcı olarak Avrupa'ya çekilmesini içeren bir iş olacaktı; zaten Avrupa'yı her zaman dünyada yaşamaya değer tek yer diye tanımlardı Frank. Bu konuşmalardan sonra sabaha karşı sokaklarda yürürken ya da geceleri Bethune Sokağı'ndaki evde (yanında orayı beraber kullanacağı bir kız olmadığı zamanlarda) uzanmış düşünürken kendi alamet-i farikasıyla ilgili en ufak bir şüphe kırıntısı duymazdı. Tüm büyük adamların biyografileri gençlikteki arayışlarla, babalarına ve babalarının çizdiği yola isyanla dolu değil miydi? Bir anlamda, belli bir ilgi alanının olmayışına minnettardı; böylece belli hedefleri bertaraf ederek belli kısıtlamaları da bertaraf etmiş oluyordu. Şu an için, dünya ve hayatın kendisi onun ilgi alanı olabilirdi.

Ama üniversite sürerken çok sayıda küçük depresyon ona musallat oldu ve üniversitenin bittiği haftalarda bunlar artmaya başladı. Artık diğer iki arkadaşı anahtarlarını giderek daha seyrek kullanmaya başlamıştı. Frank, Bethune Sokağı'ndaki yerde yalnız kalıyor, ekmeğini çıkarmak için geçici işlerde çalışıyor ve bir yandan da ne yapacağını düşünüyordu. Özellikle de kafasını meşgul eden şey bu güne dek tanıdığı kızlardan hiçbirinin ona katıksız bir zafer hissi yaşatmamış olmasıydı. Bir tanesi affedilemez kalın ayak bilekleri dışında çok güzeldi, bir tanesi akıllıydı, yalnız ona annelik yapma eğilimindeydi, bu da Frank'i kızdırıyordu. İtiraf etmeliydi ki, hiçbirisi birinci sınıf değildi. Birinci sınıf bir kızla neyi kastettiği konusunda kafasında en ufak bir şüphe yoktu ama böyle bir kıza elini tutacak kadar dahi yaklaşamamıştı. Gittiği çeşitli liselerde böyle iki üç kız vardı, daha çok şehir dışından üniversiteli oğlanlarla ilgilendikleri için kendisine pek tenezzül etmezlerdi; ordudayken ise birkaç tanesini, subay kulübünün uzaktaki yaldızlı pencerelelerinden dans müziğiyle süzülen titrek silüetler halinde görmüştü. O günden bu yana New York'ta çoğunu taksilere inip binerken, çevrelerinde dolanan, sanki hiç oğlan çocuğu olmamış gibi erkeksi ve sert görünümlü adamlarla birlikte görmüştü.

İdare edenini bulmak niye yetmiyordu ki? Düz mantıkla, nikotin lekeli, yoğun, Jean-Paul Sartre'vari bir adam olarak, nikotin lekeli, yoğun, Jean-Paul Sartre'vari kadınlarla sınırlı değil miydi seçenekleri? Ama bu, yenilgiyi kabul etmek demekti; bir gece Morningside Heights'taki bir partide dört yudumda mideye indirdiği viskiden cesaret alarak zafere doğru ilerledi. "Adını duyamadım"

dedi parlak saçları ve muhteşem bacakları yabancılarla dolu bir salonun diğer ucundan kendisini çekmiş olan birinci sınıf kıza. “Pamela mıydı adın?”

“Hayır” dedi kız. “Pamela şurada duran. Ben April’ım. April Johnson.”

Birkaç dakika içinde April Johnson’ı güldürebildiğini, konuşurken onun mavi gözlerini dikkatle kendi üzerinde toplayabildiğini, dahası, sanki yüzünün şekli ve dokusu ilgi çekici şeylermiş gibi, April’in, göz bebekleri küçük kemerler çizerek kendisini dinlediğini fark etti.

“Ne işle meşgulsün?”

“Rıhtım işçisiyim.”

“Gerçekten, ne işle meşgulsün?”

“Gerçekten rıhtım işçisiyim.” Bunu kanıtlamak için ona avuç içlerini gösterebilirdi ama nasırla su kabarcığı arasındaki farkı anlayıp anlayamayacağından emin olamadı. Geçen haftadan beri, üniversiteden kaba saba bir arkadaşının rehberliğinde, her sabah doklarda, meyve sandıklarının ağırlığı altında sarsılarak “form tutuyor”du. “Ama pazartesiden itibaren daha iyi bir işim olacak. Bir kafeteryada gece kasiyerliği.”

“Ama ben böyle şeyleri kastetmiyorum. Yani gerçekte neyle ilgileniyorsun?”

“Tatlım...” (Daha genç olduğu için, bu kadar kısa bir tanışıklıkta “Tatlım” deme küstahlığını göstermesi yüzünün kızarmasına sebep olmuştu) “... Tatlım, bu sorunun cevabını bilseydim eğer, yarım saat içinde ikimizi de sıkıntıdan patlatırdım.”

Beş dakika sonra, dans ederlerken, April Johnson’un küçük sırtının, bu iş için yapılmışçasına, kendi eli altında dans figürlerine uygun hareket ettiğini gördü; bundan bir hafta sonraysa, Bethune Sokağı’nda günün ilk mavi ışığında, kız yanında mucizevi bir şekilde cırılçiplak yatıyor, narin işaret parmağıyla kaşından çenesine doğru bir çizgi çizerek fısıldıyordu: “Doğru söylüyorum Frank. Gerçekten. Sen şimdiye dek tanıdığım en ilginç insansın.”

“Çünkü değmez” diyordu şimdi Frank, otobanın son kilometrelerinde hız göstergesinin mavi ışıkla aydınlatılmış iğnesinin titreyerek yüzün üzerine çıkmasına izin vererek. Neredeyse eve varmışlardı. Birkaç bardak içki içecekler, belki April biraz ağlayacaktı (bu ona iyi gelirdi), sonra da tüm bu olanlara kahkahalarla gülecek

ve kendilerini yatak odalarına kapatacak, giysilerini üzerlerinden çıkaracaklardı, April'in küçük dolgun memeleri sağa sola, yukarı aşağı sallanacak ve uçları kendisini işaret edecekti, eski günlerdeki gibi olmaması için hiçbir sebep yoktu.

"Bu küçük aptal kasaba tipi insanların arasında *yaşamak* bile zaten yeterince kötü; dürüst olalım şimdi, Campbell'lar da buna dahil, bütün o düşüncesizliklerden kendimizi koruyarak bu insanların arasında *yaşamak*... ne dedin?" Gözlerini bir an için yoldan ayırıp April'a baktığında, ön panelin ışığında iki eliyle yüzünü kapatmış olduğunu şaşırarak gördü.

"Evet dedim. Yeter artık Frank. Lütfen beni delirtmeden önce konuşmayı kesebilir misin artık?"

Frank hemen arabayı yavaşlatıp yolun kenarındaki kumlu alana çekti, motoru ve farları kapadı. Sonra koltukta kayarak April'ı kollarının arasına almaya çalıştı.

"Hayır Frank, lütfen yapma şunu. Beni rahat bırak, tamam mı?"

"Bebeğim sadece..."

"Rahat bırak beni. Rahat *bırak!*"

Frank kayarak yine direksiyona geçti, farları açtı, ama elleri arabayı çalıştırma işini reddetti. Onun yerine bir an orada oturarak kulaklarındaki nabız atışını dinledi.

"Çok ilginç," dedi sonunda, "burada çok fazla saçmalık var. Burada oturmuş, Madam Bovary'yi gayet güzel taklit ediyorsun ama açıklığa kavuşturmak istediğim bir iki şey var. Birincisi, oyunun berbat olması benim suçum değildi. İkincisi, aktris olamaman da benim suçum değil, şu pembe dizi tadındaki küçük oyuna ne kadar çabuk son verirsen hepimiz için o kadar iyi olacak. Üçüncüsü, ben aptal, duyarsız, kasabalı koca rolüne pek uymuyorum; buraya *taşındığımızdan* beri o rolü bana kakalamaya çalıştığının farkındayım ama eğer ben bunu kabul edersem bana lanet olsun. Dördüncüsü..."

April arabadan inmiş, farların ışığı altında koşuyordu, kalçaları biraz geniş olsa da hızlı ve zarifti. Frank kendini arabadan güçlkle atıp peşinden koşarken, bir an için onun kendini öldüreceğini düşündü—böyle zamanlarda neredeyse her şeyi yapabilirdi çünkü—ama birkaç metre uzaklıktaki karanlık çalılıklarda, GEÇİŞ YOK yazan ışıklı bir tabelanın yanında durdu April. Frank arkasından geldi ve ne yapacağını bilemeyerek, güçlkle nefes alarak, arala-

rında belli bir mesafe bırakıp durdu. April ağlamıyordu; sırtı ona dönük duruyordu orada sadece.

“Ne var?” dedi Frank. “Ne oluyor? Hadi arabaya dönelim.”

“Hayır. Birazdan dönerim. Bir dakika burada durayım, tamam mı?”

Frank’in kolları yana düştü; sonra arkalarından bir araba sesi ve farları yaklaşınca, görüntüyü kurtarmak için, bir elini cebine atıp sohbet edermişçesine gevşek bir pozisyonda durdu. Araba işaret levhasını ve April’in gergin sırtını aydınlatarak karşılarında belirdi; sonra arka farları hızla gözden kayboldu, sonra sesi uzaklardaki bir vızıltıya dönüştü ve en sonunda geriye sessizlik kaldı. Sağ taraflarındaki kara bataklıktan, kurbağaların bitmek tükenmek bilmeyen çaresiz şarkısı yükseliyordu. İleride, ay ışığıyla aydınlanan telefon tellerinin üzerinde toprak yükselerek Bağımsızlık Tepesi’ni oluşturuyor, Bağımsızlık Tepesi Konutları’nın büyük, dost canlısı pencereleri sıralanmış göz kırpiyordu. Campbell’lar o evlerden birinde oturuyordu; Campbell’lar şimdi arkadan farları yaklaşmakta olan arabalardan birinin içinde olabiliirdi pekâlâ.

“April?”

Yanıt gelmedi.

“Bak” dedi Frank. “Bu konuyu arabada oturup konuşamaz mıyız? Otoban boyunca koşmak yerine?”

“Anlatamadım galiba,” dedi April, “bu konuda konuşmak istemiyorum.”

“*Tamam*” dedi Frank. “*Tamam*. Tanrım, April, bu konu hakkında elimden geldiğince iyi davranmaya çalışıyorum, ama sana...”

“Ne kadar nazıksın” dedi April. “Ne kadar da nazıksın.”

“*Dur* bir dakika...” Frank elini cebinden çıkarıp dik durdu, ama elini yine cebine soktu çünkü başka arabalar geliyordu. “Bir saniye dinle.” Yutkunmaya çalıştı ama boğazı kurumuştı. “Neyi kanıtlamaya çalıştığımı bilmiyorum,” dedi, “hem doğrusunu istersen, senin de bildiğinden emin değilim. Ama bildiğim bir şey var. Şunu çok iyi biliyorum ki ben bunları hak etmiyorum.”

“Senin her şeyin her zaman çok belirlidir, değil mi?” dedi April. “Neyi hak edip neyi hak etmediğini her zaman çok iyi bilirsin.” Yanından hızla geçerek arabaya yürüdü.

“*Dur* bir dakika!” Frank onun arkasından çalılıklarda güçlükle ilerliyordu. Her iki yönde de geçen arabalar vardı ama artık umurunda değildi. “*Bekle* bir dakika, lanet olsun!”

April uyluklarının arkasını arabaya yaslamıştı, Frank parmağını yüzüne doğru sallarken kollarını kavuşturarak her şeyden vazgeçmiş gibi bir ifade sergiliyordu.

“Beni dinle şimdi. Bu sefer söylediğim her şeyi çarpıtamayacak-sın, tamam mı? Bu kez yanlış bir şey yapmadığımı çok iyi *biliyorum*. Böyle olduğun zaman neye benziyorsun, biliyor musun?”

“Öf, keşke bu akşam evde kalsaydın sen.”

“Böyle olduğun zaman neye benziyorsun, biliyor musun? Hastasın sen. Gerçekten hastasın.”

“Sen neye benziyorsun, biliyor musun?” April onu yukarıdan aşağı şöyle bir süzdü. “İğrençsin.”

Sonra kavga kontrolden çıktı. Kolları ve bacakları zangır zangır titriyor, yüzleri nefretle kasılıyordu, giderek birbirlerinin en zayıf noktalarını daha çok zorluyor, güçlü oldukları yönlerin etrafından sinsice dolanıyor, taktik değiştirip yeniden vurmaya hazırlanmak için fırsat kolluyorlardı. Derin bir nefes arasında, yıllar içinde biriken anılara çabucak dönüp eski yaraların kabuğunu kaldıracak eski silahlar bulup çıkarıyorlardı; kavga böylece sürdükçe sürdü.

“Yo, sen beni hiç kandırmadın Frank, bir kere bile. Tüm o ah-laki değerlerin, ‘aşkın’ ve kaçamak lafların – bana vurduğun günü *unuttum* mu sanıyorsun, seni affetmeyeceğimi söyledim diye? Hep biliyordum, senin vicdanın da ben olmak zorundaydım, cesaretin de – aynı zamanda da kum torban. Sırf beni tuzığa düşürüp av-ladın diye...”

“*Sen mi tuzığa düştün! Sen mi düştün tuzığa! Güldürme beni Allah aşkına!*”

“Evet, ben.” April elini pençe gibi yapıp kendi köprücük kemi-ğine asıldı. “Ben. Ben. Ben. Seni zavallı, kendini kandıran ahmak seni – bir *bak* kendine! Kendine bir *bak* da bana *nasıl*” –başını geriye doğru savurdu, dişleri ay ışığında bembeyaz parladı– “*nasıl* bir hayal gücüyle kendini adam yerine koyduğunu bir söyle!”

Frank elinin tersiyle onun kafasına vurmak için titreyen yumruğunu savurdu, April çirkin bir korku figürü gibi arabaya yaslanıp iyice büzüştü; Frank ona vurmak yerine bir boksörün ayak hareketlerinin kötü bir taklidiyle ondan uzaklaşarak yumruğunu arabanın tepesine tüm gücüyle indirdi. Arabaya bu şekilde dört kez vurdu: *Bam! Bam! Bam! Bam!* O sırada April durmuş onu izliyordu. Frank

arabayı yumruklamayı bitirdiğinde, kilometreler boyunca işitilen tek ses kurbagaların tiz, berrak şarkısıydı.

“Allah seni kahretsin” dedi Frank yavaşça. “Allah seni kahretsin April.”

“İyi. Artık eve gidebilir miyiz?”

Ağızları kurumuş, nefes nefese, sallanan kafalar ve titreyen kol ve bacaklarla, çok yaşlı ve yorgun iki insan gibi arabaya yerleştiler. Frank motoru çalıştırıp arabayı Bağımsızlık Tepesi’nin eteğindeki dönüşe, oradan da kıvrılarak yukarı tırmanan Bağımsızlık Yolu’na doğru dikkatlice sürdü.

Bu yoldan ilk olarak iki yıl önce, emlakçı Helen Givings’in steyşinındaki kibar yolcular olarak geçmişlerdi. Helen Givings telefonda nazik ama mesafeliydi –şehirden pek çok kişi buraya gelmeye yelteniyor ve olmayacak pazarlıklarla vaktini harcıyorlardı– ama trenden indikleri andan itibaren, daha sonra kocasına söyleyeceği gibi, düşük fiyat marjlarında olsalar bile uğraşmaya değecek bir çift olduklarını anlamıştı. “Çok *tatlılar*” demişti kocasına. “Kız *büyüleyici*, çocuğun da şehirde çok iyi bir işi olduğundan eminim, biraz mesafeli ama çok kibar, bu tip insanlarla muhatap olmak insana çok iyi geliyor.” Bayan Givings hemen sıra dışı bir şey istediklerini anlamıştı (tadilattan geçirilip yenilenmiş küçük bir çiftlik ambarı veya çiftlik evi, ya da eski bir müstemilat), cazibesi olan bir şey; böyle şeylerin artık bulunmadığını onlara söylemek zorunda olmak hiç hoşuna gitmiyordu. Hemen ümitlerini kaybetmemelerini rica etti, hoşlarına gideceğini düşündüğü küçük bir yer bildiğini söyledi onlara.

“Bu uçta çok da cazip bir yol değil burası tabii” diye açıklamıştı Bayan Givings. On İkinci Otoban’dan çıkıp dönüşü yaparken, bakışları kuş gibi bir yola, bir onların memnun, ilgiyle dinleyen yüzlerine kayıyordu. “Çoğunlukla briketten yapılma, önünde pikapların durduğu türden yerler. Daha çok tesisatçılar, marangozhaneler filan vardır burada. Bu yol *sonunda*” –bileziklerini şingirdataarak, işaret parmağını silah gibi ön cama doğrulttu– “*sonunda* yol buradan yukarı devam edip Bağımsızlık Konutları denen yeni ve dehşetli bir siteye uzanıyor; hantal asma tavanlar, hepsi de en iç bulandırıcı pastel renklerde boyanmış, üstelik dehşetli pahalı, neden bilmem. Size göstereceğim yerin burayla hiçbir ilgisi yok. Küçük güzel yerel inşaat şirketlerimizden biri bunu savaştan he-

men sonra yaptı, gerçekten korkunç inşaatlar dikilmeden önce. Küçük tatlı bir mahalledeki küçük tatlı bir ev. Basit, temiz çizgiler, güzel çimenler, çocuklar için harika. Şu ilerideki dönüşün hemen sonunda, gördüğünüz gibi yol burada güzelleşiyor, değil mi? Şimdi göreceksiniz – işte orada. Küçük beyaz evi gördünüz mü? Çok şeker, değil mi? Şu eğimin üzerinde nasıl cilveli duruyor, değil mi?”

“Ah evet” dedi April, ev meşe ağaçlarının serpilmiş gövdeleri arasından yüzünü hafifçe onlara dönerken. Küçük, ahşap ev çıplak beton temelinin üzerinde yükseliyor, fazla büyük manzara penceresi büyük siyah bir ayna gibi bakıyordu. “Evet, oldukça – güzel, değil mi canım? Büyük bir manzara penceresi var tabii, ama bundan kaçış yok galiba.”

“Evet, yok galiba” dedi Frank. “Yine de, bir manzara penceresinin karakterimizi bozacağını sanmıyorum.”

“Ah, işte bu *harika*” diye haykırdı Bayan Givings ve arabayı evin önüne çekip eve bakmak için arabadan inerken, kahkahası onları övgülerle dolu sıcak bir barınak gibi sardı. Onlar evin çıplak zemininde yürüyüp fısıltıyla etrafı incelerken çevrelerinde geziyor, güven ve koruma hissi veriyordu. Buranın imkânları vardı gerçekten. Kanepelerini buraya, büyük yemek masalarını şuraya koyabilirlerdi; duvardan duvara kitaplıkları manzara penceresinin üzerindeki laneti kaldırabilirdi; mobilyayı ustalıkla dağınık bir biçimde yerleştirirlerse bu fazla simetrik oturma odasının resmi havasını dağıtabilirlerdi. Diğer taraftan, buranın simetrisi inkâr edilemez biçimde çekiciydi; tüm köşelerinin dik açıda olması, yer kaplamalarının doğru ve dümdüz oluşu, kapılarının mükemmel bir dengeyle, yere sürtmenden şıp diye yerine oturması evi cazip kılıyordu. Kapı kollarının hafifliğini hissederken burada kendilerini evdeymiş gibi hayal edebiliyorlardı. Kusursuz banyoyu gözden geçirirken kocaman küvetinde bol buharlı bir banyo yapmanın keyfini hissedebiliyorlardı. Çocukları koridorlarda küf, kıymık, hamamböceği ve kum olmadan çıplak ayakla rahatlıkla koşup oynayabilirlerdi. Evet, bu evin imkânları çoktu. Hayatlarının biriken dağınıklığı ayıklanıp bu odalara, bu ağaçların arasına sığdırılabilirdi; zaman alacaksa da alsındı. Böyle geniş, aydınlık, temiz ve sessiz bir evde kim korkardı bundan?

Ev şimdi karanlıkta neşeli mutfak ve garaj ışıklarıyla yüzerek yaklaşırken, zorlu bir şeylere katlanıyormuşçasına omuzlarını

gerginleştirip çenelerini sıkıldılar. April önden gitti, mutfakta körmemesine yürüyüp dengesini kazanmak için büyük buzdolabına yaslanarak durdu; Frank de gözlerini kırptıştırarak arkasından geldi. Sonra April duvardaki elektrik düğmesine dokundu ve oturma odası aydınlandı. Işığın ilk şokuyla sanki havada yüzüyormuş gibi bir hali vardı, içindekiler de yüzüyor gibiydi, her şey durduktan sonra bile ortamın yine öyle geçici bir havası vardı. Kanepe burada, yemek masası şuradaydı, ama yerleri de değiştirilse pek bir şey fark etmezdi; boydan boya kütüphaneleri tıpkı istedikleri gibi manzara penceresiyle odaya hâkimiyet yarışı içindeydi, ama küçük bir kitaplık da olsa fark etmezdi. Diğer mobilyalar resmi havayı gerçekten de ortadan kaldırmıştı, ama bunun yerine başka herhangi bir nitelik koyamamışlardı. Koltuklar, sehpa, ayaklı lamba ve çalışma masası; hepsi de sanki müzayedeye çıkarılacak parçaları gibi rastgele gruplanmıştı. Odanın yalnızca bir köşesi hoş bir yaşanmışlık hissi veriyordu; eprimiş halısı, kaymış minderleri ve dolu kül tablalarıyla. Üstelik burası, altı aydan kısa bir zaman önce isteksizce düzenledikleri bölümdü: Televizyonun hâkim olduğu bölüm (“Neden olmasın? Çocuklar için. Hem sonra televizyon konusunda bu kadar snopluğa gerek var mı?”).

Çocuk bakıcısı Bayan Lundquist kanepede uyuyakalmıştı. Şimdi aniden doğrulmuş, gözlerini kısarak gülümsemeye çalışıyordu, takma dişleri takırdıyor, dağılmış beyaz saçlarını tokasına yerleştirmeye uğraşıyordu.

“Anne?” Koridorun sonundaki çocukların odasından uyanık ve yüksek bir ses geldi. Altı yaşındaki Jennifer’dı bu. “Anne? Oyun iyi miydi?”

Frank, Bayan Lundquist’i eve götürürken iki kere yanlış yere saptı (kapıya ve ön panele tutunan Bayan Lundquist karanlıkta yüzüne sabit bir gülümseme yerleştirerek korkusunu gizlemeye çalıştı; Frank’in sarhoş olduğunu düşünüyordu), yalnız başına eve dönerken ise bir elini ağzına yapıştırdı. Kafasında kavgayı yeniden kurgulamaya çalışıyor ama başaramıyordu. Kızgın mı, yoksa pişman mı olduğunu bile bilmiyordu; af dilemek mi istiyordu, yoksa affetme gücü mü? Bağırmaktan hâlâ boğazı acıyor, arabaya vurmaktan hâlâ eli sızlıyordu – o kısmı çok iyi hatırlıyordu. Hatırladığı diğer şeyse April’in sahnede omuzları dik selam verirken takındığı o sahte ve içler acısı gülümsemeydi; bu da Frank’i zayıf

yerinden yakalayarak onda pişmanlık yaratıyordu. Bu geceyi mi bulmuşlardı kavga edecek! Direksiyonu iki elinin arasında sıkıca tutmak zorundaydı çünkü yol ışıklarını bulanık görüyordu.

Ev karanlıktı, ağaçların ve gökyüzünün daha büyük karanlığındaki uzun sütsü beyazlığı ona ölümü hatırlattı. Mutfaktan ve oturma odasından çabucak geçip ayak uçlarında koridorda yürüdü, çocukların odasını geçip yatak odasına geldi, kapıyı yavaşça örttü.

“April, dinle” diye fısıldadı. Paltosundan sıyrılarak loş yatağa yaklaştı ve tipik bir pişmanlık pozuyla, omuzlarını çökerterek yatak ucuna ilişti. “Dinle lütfen. Sana dokunmayacağım. Sadece... özür dilerim demek dışında söylenecek bir şey yok aslında.”

Bunun sonu kötü olacaktı; günlerce sürecekti türden. Ama en azından burada, kendi odalarında yalnız ve sakindiler, artık otobanda birbirlerine bağırıyorlardı; en azından ikinci evreye geçmişlerdi, her zaman, inanılması güç de olsa uzlaşmayla biten uzun fırtına sonrası sessizliğe. April artık ondan kaçmayacaktı, kendisinin de artık bir öfke nöbetine tutulması olası değildi; ikisi de çok yorgundu. Evliliğinin ilk yıllarında, bu hissizlik dönemleri ona, bu dönemlere yol açan aşağılayıcı gürültüden daha kötü gelirdi: Her defasında, tamam artık, bu sefer bu durumun içinden onurlu bir biçimde çıkamayız, diye düşünürdü. Ama –onurlu ya da onursuz– çıkmanın bir yolu her zaman bulunmuştu; önce özür dileyip sonra da bu konuda çok fazla düşünmemeye çalışarak bekleme sürecinin keşfedilmesi sayesinde böyle olmuştu. Bu tavır, artık çok yakışmayan ama rahat bir eski palto gibi sarıyordu kendisini. Onun rahatlığına kendini kolayca bırakabiliyordu, çünkü bu sayede iradesini ve gururunu tamamen askıya alıyordu.

“Orada ne oldu bilmiyorum,” dedi, “ama her ne idiyse, inan bana ben... April?” Elini uzatınca yatağın boş olduğunu gördü. Konuştuğu uzun şekil, dağıtılmış yatak örtüsü ve yastık tomarından başka bir şey değildi; April yatağın altını üstüne getirmişti.

“April?”

Korku içinde boş banyoya koştu, sonra koridoru koşarak geçti. “Git lütfen” dedi April’in sesi. Bayan Lundquist’in yattığı, oturma odasındaki kanepede, bir battaniyenin altına kıvrılmıştı.

“Dinlesene bir dakika. Dokunmayacağım sana. Sadece özür dilemek istiyorum.”

“Harika. Şimdi lütfen beni yalnız bırakır mısın?”

Madeni bir vızıltı uykusunun sessizliğini böldü. Rüyasının pusları henüz serin bir karanlıkta süzülürken, bu karanlığa iyice sokularak sestten gizlenmeye çalıştı, ama ses tekrar tekrar sessizliği yırtmaya devam etti, ta ki Frank'ın gözleri aniden gün ışığına açılincaya dek.

Saat on biri geçmişti, cumartesi sabahıydı. Burun delikleri sanki çimentoyla doldurulmuş gibi tıkanmıştı, başı ağrıyordu ve mevsimin ilk sineği yanı başındaki neredeyse boşalmış şişenin yanında duran bulutlanmış viski bardağının içinde yürüyordu. Ancak bu keşifleri yaptıktan sonradır ki gece olanları hatırlamaya başladı; uyumayı düşünmenin bile saçma olduğuna karar vermiş, sabah dörde kadar burada oturup içki içmiş, kafa derisini iki eliyle birden uzun uzun kaşımıştı. Ancak bunu hatırladıktan sonra, sesin ne olabileceği üzerine kafa yormaya başladı: Yağlanması gereken kendi paslı çim biçme aletiydi. Birisi arka bahçede çimenleri kesiyordu, geçen hafta kendisinin yapacağına dair söz verdiği bir şey.

Zar zor doğruldu ve el yordamıyla bornozunu aradı, kurumuş damağını yaladı. Sonra gidip ıslıl ıslıl pencereden gözlerini kısarak dışarı baktı. April'di bu, eski makineyi vurdumduymazlıkla itiyor, çekiyordu, bir erkek gömleği ile geniş, bol bir pantolon giymişti, çocukların ikisi de, avuçları kesilmiş çimenle dolu, yanında zıplayıp oynuyorlardı.

Banyoda, kafasının işleyen kısımlarını yeniden canlandırmak için yeterince soğuk su, diş macunu ve kâğıt havlu kullandı; beyninin oksijen alma yeteneğini ve yüz hatlarının kas kontrolünü belli bir düzeye getirmeyi başardı. Ama elleriyle ilgili yapabileceği bir şey yoktu. Elleri şişmiş ve bembeyazdı, tüm kemikleri acısızca alınmış gibi hissediyordu. Beyninden onları sıkıp yumruk haline getirme eylemiyle ilgili bir talimat gelecek olsa, acıdan kıvranacağından emindi. Ellerine, özellikle de hayatta hiçbir zaman uzama şansı olmamış dibine kadar kemirilmiş tırnaklarına baktığı zaman, onları lavabonun kenarına vura vura ezme ve yaralama isteği uyandı içinde. Sonra aklına babasının elleri geldi, bu da rüyasının, çim biçme

makinesinden, baş ağrısından ve güneşten önceki rüyasının uzun zaman önceki bulanık ve sakin bir zamana ait olduğunu hatırlattı ona. Rüyasında hem annesi hem babası vardı, annesinin şöyle dediğini duymuştu: “Uyandırma Earl; bırak uyusun.” Daha fazlasını hatırlamak için kendini zorladı ama başaramadı; ama rüyadaki şefkat, kafasından uçup kaybolmadan önce, onu ağlamaklı yaptı.

Her ikisi de birkaç sene önce ölmüştü; ikisinin de yüzlerini hatırlayamayışı canını sıkardı bazen. Uyanır uyanmaz, fotoğraflara bakmadan hafızasından hatırlayabildiği şey, babasının kel kafası, kalın kaşları ve sonsuza dek kızgınlık veya hiddetle çarpılmış ağzı ile annesinin çerçevesiz gözlükleri, saç filesi ve dudaklarına bulaşmış gibi duran rujuydu. Her ikisiyle ilgili hatırladığı bir diğer şeyse, her zaman yorgun olduklarıydı. O doğduğunda orta yaştaydılar ve iki oğul daha yetiştirmiş olmaktan dolayı zaten yorulmuşlardı; giderek daha da yoruldular, sonunda yorgunluktan tükenip altı ay arayla rahat rahat uykularında öldüler. Ama babasının ellerinde yorgunluktan eser yoktu, aradan ne kadar zaman geçerse geçsin, annesiyle babasını ne kadar unutursa unutsun, babasının ellerinin kafasındaki görüntülerini hiçbir şey silememişti.

“Aç bakalım!” En eski anılarından biri: Kocaman bir yumruğu gevşetmenin zorluğu, iki eliyle çılgınca uğraşıp da tek bir parmağı bile o muazzam şekilde sıkılmış yumruktan çözmeyi başaramaması, babasının mutfak duvarlarında çınlayan kahkahası. Tek haset ettiği şey o ellerin gücü değildi, kendinden eminliği ve hassaslığıydı da – o eller bir şeyi tuttuğunda, o şeyi tutmanın nasıl bir his olduğunu anlayabilirdiniz; bir de Earl Wheeler’ın kullandığı her şeye ellerinden yayılan o ustalık: Satıcı çantasının gıcırdayan domuz derisi sapı, marangozluk aletlerinin tutamakları, tüfeğinin ürpertici bir tehlike hissi uyandıran kabzası ve tetiği. Beş altı yaşlarındayken satıcı çantasının Frank için ayrı bir büyüleyiciliği vardı; akşamları kapı önündeki sahanlığın gölgelerinde durur, yemekten sonra bazen Frank erkek adam gibi onun yanına sokulur ve sanki çanta kendisininmiş gibi davranırdı. Sapının ele gelişi hem güzel ve yumuşak hem de bir o kadar kavranamayacak kalınlıktaydı! Ağır olmasına ağırdı (Of!) ama sabahları babasının elinde tüy hafifliğinde salınırdı! Daha sonraları, on on iki yaşlarındayken, marangozluk aletlerine de aşina olmuştu, ama onlara ait hoş bir anısı yoktu hiç. “Hayır, oğlum, hayır!” Babasının haykırışı elektrikli

testerenin ıgılığını bastırırdı. “Mahvediyorsun! Görmüyor musun, aleti mahvediyorsun. Alet  yle kullanılmaz.” Keski, marangoz kalem i ya da matkap gibi bir alet, üzeri ter damlalarıyla kaplı tahta parçasından ayrılmakta ne kadar direnirse dirensin, babası onu kaldırırdı ve hemen hasar var mı diye dikkatle incelemeye koyulurdu. Bunu aletlerin doğru kullanımı ve bakımıyla ilgili bir söylev izlerdi, bunun ardındansa son derece incelikle, ustaca gösterirdi babası aletleri nasıl kullanması gerektiğini (bu sırada tahtadan yayılan tozlar babasının kolundaki tüylerde altın tozları gibi parlardı); bazen de artık tahammülünün sonuna gelmiş gibi alçak sesle, “Peki. Hadi, artık yukarı ık bakalım” derdi. Marangozhanede her şey her zaman böyle biterdi; Frank bugün bile talaşın sarı kokusunu kokuya bir aşağılılık hissi eşlik etmeksizin koklayamıyordu. Neyse ki tüfeği hiç denememişti. Babasının giderek seyrekleşen av gezilerine gitme yaşı geldiğinde aralarındaki uyumsuzluk çoktan böyle bir şansı ortadan kaldırmıştı. Böyle bir şeyi önermek yaşlı adamın aklına hiç gelmeyeceği gibi, Frank de böyle bir öneriye yanaşacak değildi – o zamanlar y k treni hayalleri kurduğu dönemdi. Kim bir çamur g l n n ortasında oturup bir sürü ördek avlamak isterdi ki? Aynı şekilde, kim hobi aletlerini iyi kullanan biri olmak isterdi? Hem sonra kim budala bir satıcı olmayı isterdi ki, ii bir sürü sıkıcı katalogla dolu bir çantayı göğsünü gere gere taşıyarak sanki büyük bir iş yapıyormuş gibi davranmayı, puro tüttüren bir grup aptal yöneticiye bütün gün makinelerden bahsetmeyi?

Fakat o günlerde ve sonrasında bile, Bethune Sokağı’ndaki isyank r zamanlarında bile, babası *Reader’s Digest* okurken uyu-yakalan kavgacı, kasvetli, yaşlı bir ahmak olduğunda yani, Frank babasının ellerinde benzersiz ve muhteşem bir şeyin yaşadığına inanmaya hep devam etti. Earl Wheeler  l m döşeğinde küçülmüş, gözleri görmez, hırıltıyla konuşurken (“Kim o? Frank? Frank, sen mi geldin?”), ellerinin kuru kavrayışından her zamanki gibi bir g  yayılıyordu, hastane çarşafları üzerinde hareketsiz ve gevşek dururlarken bile oğlununkilerden daha güçlü ve daha iyi görünüyorlardı.

“Oğlum, kafa doktorları benimle iyi kafa bulurlardı ha” derdi Frank arkadaşlarına alaycı bir şekilde. “Annem bir kenara, sırf babamla olan ilişkimden bile bir kitap dolduracak malzeme çıkar. Tanrım, kim bilir nasıl bir nevrotikler yuvasıydı bizimkisi.” Yine de, bunun gibi sıkıntılı yalnızlık anlarında, anne ve babasına karşı

içten bir şefkatin kalıntılarını bir araya getirmeyi başarabildiğine memnun oluyordu. Hayatının geri kalan kısmı ne kadar huzursuz olursa olsun, en azından böyle hoş duygular uyandıran rüyalar görmesini sağlayacak kadar huzurluydu demek ki bir zamanlar; kendisini karısından daha dengeli kılan şeyin de esasen bu olduğunu düşünmüştü sık sık, böyle düşünmeyi kendine hak görerek. Kafa doktorları onunla kafa bulacaklarsa, bir de April'i görseler ne yaparlardı kim bilir?

April'in kendi ebeveynleri hakkında anlattığı sınırlı sayıdaki hikâyenin hepsinde, bu kişiler Frank'e, Evelyn Waugh romanlarındaki karakterler kadar yabancı geliyordu. Böyle insanlar gerçekten var olmuş muydu? Onları yirmilerin ışıltılı karikatürleri gibi hayal edebiliyordu ancak, bir Playboy ile bir Flapper gibi, zengin ama servetinin kaynağı gizemli, kaygısız ve zalim; Atlantik'in ortasında bir gemi kaptanı tarafından evlendirilmiş, tek çocuklarının doğumundan sonraki yıl içinde boşanmışlardı.

“Galiba annem beni hastaneden doğruca Mary Teyze'ye götürmüş” demişti April. “Beş yaşıma kadar Mary Teyze'den başkasıyla yaşamadım, sonra birkaç teyze daha oldu –belki de annemin arkadaşları filandılar– Rye'da Claire Teyze'nin yanına gidinceye kadar.” Hikâyenin sonu ise şöyleydi; babası 1938'de Boston'da bir otel odasında kendini vurmuş, annesi ise birkaç yıl sonra, Batı Yakası'nda bir alkol kliniğinde uzun süre yattıktan sonra ölmüştü.

Frank bunları ilk kez Bethune Sokağı'ndaki evde çok sıcak bir gece duyduğunda, “Aman Allahım” demişti (aslında başını yere eğip sallarken hissettiğinin bu mutsuz hikâye karşısında üzüntü mü, yoksa kendisinininkinden çok daha dramatik bir hikâye karşısındaki kıskançlık mı olduğundan çok da emin değildi). “Ama,” demişti, “teyzen de herhalde hep annen gibi oldu, değil mi?”

Ama April omuzlarını silkip, ağzını Frank'in daha sonradan sevmediğine karar verdiği bir biçimde büzerek, Frank'e o “sert” bakışıyla baktı. “Hangi teyzeden bahsediyorsun? Mary Teyze'yi zar zor hatırlıyorum, aradaki diğer teyzeleri de öyle, Claire'den ise hep nefret etmişimdir.”

“Hadi ama... Ondan hep nefret ettiğini nasıl söylersin? Belki de sana şimdi öyle geliyordur, yani dönüp geriye baktığında, ama bütün o yıllar içinde sana bir tür, ne bileyim, sevgi, güven hissi filan vermiştir.”

“Vermedi ama. Tek eğlendiğim zaman annemle babamdan birinin beni ziyarete geldikleri zamandı. Ben onları seviyordum.”

“Ama ziyarete pek *gelmiyorlarmış*. Yani, o şartlar altında onların annen baban *olduğunu* pek hissedemezdin; tanıyamamışsın ki onları, nasıl seveceksin?”

“Seviyordum işte.” April sonra yatağın üzerinde Frank’ın önüne serdiği küçük eşyaları yeniden toplayıp mücevher kutusunun içine yerleştirmeye başladı: Farklı yaşlardayken, farklı evlerin önlerinde ebeveynlerinden biriyle çekilmiş resimler; annesinin güzel yüzünün minyatür bir yağlı boya resmi; anne ve babasının beraber çekilmiş, deri çerçeve içindeki sararmış bir fotoğrafı, ikisi de uzun boylu ve çok şık, bir palmiye yanına duruyorlar, üzerinde *Cannes*, 1925 yazıyor; annesinin nikâh yüzüğü; içinde anneannesinin bir tutam saç olan çok eski bir broş; küçük beyaz plastik bir at, değeri en fazla iki üç senttir ama yıllarca saklamış, çünkü “babam verdi.”

Frank, “Tamam, pekâlâ” diyerek durumu kabullendi. “Belki de senin gözüne çok romantik görünüyorlardı; göz kamaştırıcı, çarpıcı filan. Ama ben onu kastetmiyorum. Ben sevgiden söz ediyorum.”

“Evet, ben de öyle. Ben onları seviyordum.” Bu sözün arkasından, mücevher kutusunun kapağını kitlerken büründüğü sessizlik öyle uzun sürdü ki Frank onun konuyu kapattığını düşündü. Frank’e göre konu kapanmıştı, en azından şimdilik. Tartışmaya girilemeyecek kadar sıcak bir geceydi. Ama April’in sadece kafasında konuyu topladığı, biraz sonra sarf edeceği sözlerin söylemek istediklerini tam olarak ifade etmesi için sözlerini dikkatlice hazırladığı belli oldu. En sonunda konuşmaya başladığı zamansa fotoğraflardaki küçük kıza öyle çok benziyordu ki, Frank kendinden utandı. “Giyinme tarzlarını beğenirdim” dedi. “Konuşma tarzlarını da. Hayatlarından bahsetmelerini dinlemeye bayılırdım.”

Artık Frank’e onu kollarının arasına almaktan başka yapacak bir şey kalmamıştı, sefil hazinesinden ötürü acıma duyguları içindeydi, aynı zamanda da bu sefil hazineyi asla küçümsemeyeceğine dair kendine sessizce söz veriyordu, fakat çok geçmeden bu sözünden dönecekti.

Çocukların kahvaltısından geriye yalnızca masanın üzerinde kurumakta olan küçük bir sütlü tahıl lekesi kalmıştı; mutfağın geri kalan kısımları sanki fabrikadan yeni çıkmış gibi kusursuz bir temizlikle parlamaktaydı. Kahvesini içer içmez, giyinip dışarı

çıkmayı ve çim biçme makinesini April'in elinden almayı planladı, gerekirse zorla alacaktı; bu sayede bu sabahı biraz da olsa dengeye kavuşturacaktı. Fakat Bayan Givings'in steysını cıtırtilar çıkararak evin önüne geldiğinde bornozu hâlâ üstündeydi, tıraşızdı ve elektrikli ocağın düğmeleriyle uğraşmaktaydı. Bir an için saklanmayı düşündü ama bunun için çok geç kalmıştı. Bayan Givings onu perdenin arkasından görmüştü, April ise Bayan Givings'e el sallayıp çim biçme makinesini sürükleyerek arka bahçenin en uzak ucuna kaçmış, çimleri biçmeye devam ediyordu. Frank yakalanmıştı. Kapıyı açmalı ve Bayan Givings'i hoşça karşılamalıydı. Bu kadın onları neden rahatsız edip duruyordu sanki?

"Hiç vaktim yok!" dedi Bayan Givings yüksek sesle, nemli bir karton kutunun içindeki toprak ve bitkilerin ağırlığı altında sendeleyerek ona doğru gelirken. "Kapının girişindeki kayalı kısım için bu kaya koruğunu getirip bırakmak istedim sadece. Oo, amma da rahat görünüyorsunuz."

Frank bir yandan ayağıyla kapıyı tutmaya çalışırken, son derece biçimsiz bir şekilde eğilip kutuyu onun kollarından aldı. "Şey..." dedi onun gergin, pudralı yüzüne çok yakın bir haldeyken gülümseyerek. Bayan Givings yüzünü hep çılgın bir koşturmaca içindeyken, sabırsızlıkla, bir an önce bu işi aradan çıkarmak istercesine boyuyor gibiydi; gerçekten de devamlı hareket halindeydi; gözlerinde 'Tanrı iş yaparı sever' türünden bir inanç okunan, ellili yaşlarında, bakımlı, cildi meşin gibi bir kadındı. Orada öylece dikilirken bile, omuzlarının ve kızgınlık içinde düğmelenmiş bol giysilerinin duruşunda kinetik enerji görülebiliyordu; oturmak kaçınılmaz olduğunda dik arkalıklı iskemleleri tercih eder ve sandalyenin kıyısına ilişirdi, onu yatarken hayal etmek oldukça güçtü. Yüzünü uykudayken, sahte gülüşlerinin, küçük sosyal kahkahalarının ve konuşmasının geriliminden kurtulmuş olarak hayal etmek de hiç kolay değildi.

"O kısımda ihtiyaç olan şey buydu diye düşündüm, sizce de öyle değil mi?" diyordu. "Daha önce bu tür bir koruk kullanmış mıydınız? Göreceksiniz, bu asitli toprakta bile toprağı çok güzel kaplayacak."

"Şey..." dedi Frank yine. "Çok iyi. Çok teşekkürler Bayan Givings." İki yıl kadar önce, Bayan Givings kendisine Helen demelerini istemişti ama bu ismi telaffuz etmeye Frank'in dili varmıyordu. Bu sorunu genellikle ona hiçbir şekilde hitap etmeyerek çözmüştü;

aradaki boşluğu dostça baş sallama ve gülümsemelerle dolduruyordu, Bayan Givings de aynı şekilde ona ismiyle hitap etmiyordu. Şimdi ise Bayan Givings'in küçük gözleri, karısı çimleri biçerken Frank'in mutfakta bornozla keyif çattığı gerçeğini algılamaya başlarken karşılıklı dikilmiş, birbirlerine müstesna parlaklıkta gülümsemelerle bakıyorlardı. Frank ayağını aradan çekti, sineklik kayarak kapanıp yerine oturdu, o sırada Frank kutuyu iyice kavramaya çalıştı, kutu hafifçe kollarından kaydı, bir miktar kum çıplak ayak bileğine döküldü.

"Bunu ne yapacağız?" diye sordu. "Yani büyötmek filan için."

"Pek bir şey yapmanıza gerek yok. İlk günlerde bir miktar su ister, sonra göreceksiniz, serpilip yayılacak. Biraz Avrupa damkokuğuna benziyor ama tabii onun çok güzel pembe çiçekleri var, bununsa sarı."

"Tamam" dedi Frank. "Damkokuğu." Frank kafa sallayarak ona bakarken ve içinden bir an önce gitmesini geçirirken Bayan Givings ona bitkilerle ilgili daha pek çok şey anlattı. Frank bu sırada çim biçme makinesinin vızıltısını dinliyordu. "Tamam" dedi, Bayan Givings'in sesi kesildiğinde. "Harika, çok teşekkürler. Size kahve ikram etseydim?"

"Oo yo, hayır, çok teşekkürler." Sanki Frank ona sümüklü bir mendil uzatmış gibi aceleyle birkaç adım geri kaçtı. Sonra yeni kazandığı bu güvenli konumdan, abartılı bir gülümseyişle uzun dişlerini sergiledi. "April'a dün akşam oyuna bayıldığımızı söyleyin... ya da durun, ben kendim söylerim." Güneşte gözlerini kısarak, sesinin gideceğı mesafeyi ölçüp biçer gibi boynunu uzattı ve sonra seslendi:

"April! April! Oyuna bayıldık!" Cıyaklayan sesi ve yüzüyle, acı çeken bir kadın portresi gibiydi.

Bir an sonra çim biçme makinesi sustu ve April'ın uzaktan gelen sesi duyuldu, "Ne dediniz?"

"Dedim ki, OYUNA BAYILDIK!"

Bayan Givings'in yüz hatları ancak April'ın "Ah, teşekkürler Helen" diyen cılız sesini duyunca gevşedi. Kutuyu hâlâ beceriksizce elinde tutmakta olan Frank'e döndü. "Çok yetenekli bir karınız var. Howard ve ben ne kadar beğendik, size anlatamam."

"İyi" dedi Frank. "Aslında, genel kanı çok da harika olmadığı yönünde. Yani, pek çok kişi böyle düşünüyor sanırım."

“Ah hayır, hiç de değil, büyüleyiciydi. Şu tepede oturan nazik arkadaşınız, adı Bay Crandall’dı galiba, rolüne pek uygun değildi sadece, ama onun dışında...”

“Campbell, evet. Aslında, onun da bazılarından daha kötü olduğunu düşünmüyorum; tabii zor bir rolü vardı.” Her zaman Campbell’ları Bayan Givings’e karşı savunması gerekiyormuş gibi hissediyordu, çünkü Bayan Givings Bağımsızlık Tepesi Konutları’nda oturanlarla ilgili iyi bir şey söylediğinde bile lütfetmiş gibi yapıyordu bunu.

“Evet, galiba öyle. Bayan Crandall’ın... pardon, Bayan Campbell’ın da gruba katılmamasına şaşırdım doğrusu. Tabii o kadar çocuktan başını kaldırıp vakit bulması biraz zor ama.”

“Sahne arkasında çalıştı.” Frank, kumun akmasını önlemek için kutuyu tutuş şeklini düzeltmeye çalışıyordu. “Yani, bütün bu işte son derece aktifti.”

“Aa, iyi o zaman. Eminim öyle olmuştur; çok hevesli, dost canlısı bir hanım ne de olsa. Pekâlâ...” Yan yan arabaya doğru gitmeye başladı. “Sizi tutmayayım.” Bu onun, “Ha, aklıma gelmişken, bir şey daha vardı” deme zamanıydı. Hep öyle olurdu ve söyleyeceği o diğer şeyin de aslında gelme sebebi olduğu anlaşıldı. Şimdi biraz duraklıyordu Bayan Givings, söyleyip söylememek konusunda kararsız gibiydi; sonra yüzünden, bu koşullar altında söylememeye karar verdiği okundu. Söyleyeceği her neyse, bekleyebilirdi. “İyi o zaman. Ön bahçede yapmaya başladığınız taşlık yola bayıldım doğrusu.”

“Ah” dedi Frank. “Teşekkürler. Pek de başladım denemez aslında.”

“Ah, biliyorum,” dedi Bayan Givings onu temin edercesine, “zor iştir.” Sonra “hoşça kal” kelimesini üç notalık küçük bir şarkıya çevirerek cana yakın bir tonda seslendirdi ve steysinına binerek yavaşça uzaklaştı.

“Anne, bak babamın elinde ne var” diye sesleniyordu Jennifer. “Bayan Givings getirdi.”

Dört yaşındaki Michael ise, “Çiçek. Çiçek mi bunlar?” dedi.

Kırpılmış çimenlerin üzerinde Frank’e doğru aceleyle geliyorlardı. April ağır ağır, çim biçme makinesini çekerek arkalarından geliyor, gözlerine dökülen nemli saçları üfleyerek kaldırmaya çalışıyordu. Tek olmak istediği şeyin düşünceli bir orta sınıf ev hanımı

olmak, aşktan tek beklentisinin ise, bütün gün uyumak yerine arada bir çimleri biçecek bir koca olduğunu her haliyle ve yeni bir kararlılıkla kanıtlamaya çalışıyor gibiydi.

“Akıyor, baba” dedi Jennifer.

“Aktığını biliyorum. Susun bir dakika. Dinle” dedi karısına, tam olarak ona bakmadan. “Bununla ne yapacağımı söyleyebilir misin bana?”

“Ben nereden bileyim. Ne ki o?”

“Ne menem bir şey olduğunu bilmiyorum. Damkoruğu muymuş neymiş.”

“Dam ne?”

“Aa, şey... Avrupa damkoruğuna benziyormuş, sadece rengi sarı yerine pembeymiş. Pembe değil sarı. Ne olduğunu bilirsin sanıyordum.”

“Bildiğimi nereden çıkardın?” April yaklaşıp gözlerini kıstı, parmaklarıyla bitkilerin etli gövdelerinden birini tutup inceledi. “Ne içmiş bu? Söylemedi mi?”

Frank’in aklı bomboştu. “Ee, bir dakika, kaya kovuğuymuş bu. Yok yok, pardon, kaya koruğu. Evet evet, kaya koruğu.” Dudaklarını yalayıp kutuyu kavrama şeklini değiştirdi. “Asitli toprakta çok iyi olurmuş. Bundan bir şey çıkarabiliyor musun?”

Çocuklar umutla bir annelerine bir babalarına bakıyorlardı, Jennifer biraz endişeli görünmeye başlamıştı.

April ellerini arka ceplerine soktu. “Neye yarıyormuş? Sormadın mı yani?”

Bitkiler Frank’in kollarında titriyordu. “Bu kadar büyütecek ne var? Daha kahvemi bile içmedim, hem...”

“Oo, harika. Benim ne yapmam gerekiyor bu şeylerle? Kadını bir daha gördüğümde ne diyeceğim ona ben?”

“Paşa gönlün ne isterse onu söyle” dedi Frank. “Hayatında bir kez olsun başkalarının işine burnunu sokmak yerine kendi işine bakmasını söyleyebilirsin belki.”

“Bağırma baba.” Jennifer çimen lekesi olmuş lastik ayakka-bılarıyla zıp zıp zıplıyor, ellerini birbirine vuruyordu, ağlamaya başlamıştı.

“Bağırmiyorum” dedi Frank ona, boş yere suçlanıyormuş gibi bir ifadeyle. Jennifer susup başparmağını emmeye koyuldu, böyle yapınca göz odakları kaymış gibi görünüyordu. Michael ise panto-

lonunun askılarını çekiştirip iki adım geri attı, ona ciddi bir ifade kazandıran bir utanç içindeydi.

April iç çekip bir tutam saçını arkaya doğru itti. “Tamam” dedi. “Bodruma götür o zaman. Şu anda yapabileceğimiz tek şey şunu göz önünden uzaklaştırmak. Sonra da giyinsen iyi edersin. Öğle yemeği vakti geldi.”

Frank kutuyu bodrumun merdivenlerinden aşağı indirip gürültüyle yere bıraktı ve ayağıyla vurarak bir köşeye doğru itti, böyle yapınca da ayak başparmağının tendonuna keskin bir ağrı saplandı.

Bütün öğleden sonrasını eski asker pantolonu ve yırtık bir tişörtle taşlık patikayı bitirmeye çalışarak geçirdi. Yapmaya çalıştığı şey ön kapıdan yola kadar uzanan kıvrımlı bir patika oluşturmaktı, bu sayede misafirleri doğrudan mutfak kapısına gelmekten alıkoyacaktı. Geçen hafta sonu başladığında gözüne çok basit bir iş gibi görünmüştü, ama şimdi zemin gittikçe eğim kazandığından düz taşların işe yaramayacağını anlamıştı. Hem geniş hem de kalın taşlardan basamaklar oluşturmalıydı, bu taşları da evin arkasındaki dik ormanlık alandan söküp getirmesi gerekiyordu. Taşları yerlerinden çıkarıyor, sonra titreyen bacaklarla evin arkasını dolayıp ön bahçeye taşıyordu. Her basamak için bir çukur kazması gerekiyordu; zemin öyle taşlıydı ki, yüzeyin birkaç santim altına ulaşana kadar on dakika geçiyordu. Bu iş artık anlamsız, boş bir çabaya dönüşmüştü, yorgunluktan insanı uyuşturan, çalışıp çalışıp hiçbir ilerleme kaydedemediğin türden bir işti ve görünüşe bakılırsa bütün bir yazını alacaktı.

Yine de hamlığını üzerinden attıktan sonra, kaslarını çalıştırmaktan ve ter dökmekten hoşlanmaya başlamıştı, toprağın kokusu da hoşuna gidiyordu ayrıca. En azından erkek adam işiydi bu. En azından, ormanlık alanda dinlenmek için yere çömeldiğinde, aşağı bakıp güzel bir ilkbahar gününde bir ev nasıl görünmeliyse öyle görüyordu evini; bir erkeğin aşkının, karısı ve çocuklarının zayıf, naif, bembeyaz barınağı gibi. Düşüncesinin ağırbaşlılığıyla bakışlarını indirip kendi eski asker pantolonunun altında gerilmiş baldırları, baldırlarının üzerinden sarkan damarlı kolları ve orada öylece asılı duran çamurlu ellerinin görüntüsünün keyfini çıkarabiliyordu. Bu eller babasının kilerle kıyaslanamazdı belki ama yine de işe yarayan, yeterince iyi ellerdi. Böylece bir kayayı beyaz kurtçuklarla dolu yuvasından oynatıp kaldırdığında ve onu yosunlu zemin üzerinde

tersyüz ettiğinde ve çürümüş yapıkların üzerinde yuvarladığında şakakları zafer sarhoşluğuyla zonkluyordu, çünkü o bir erkekti. Kayayı bahçenin kenarına kadar yuvarlayarak indiriyor, üzerine çöreklenip bir homurtuyla baldırlarına, oradan da bel seviyesine kadar kaldırıp yumuşak kollarının arasına alıyordu; sonra da bomboş bakan gözlerle yumuşak çimenlerin üzerinde sendeleyerek, evin çevresinden dönerek güneşe, ön bahçeye çıkıyor, oradan da patikanın sonuna kadar yürüyüp, kayayı yere bırakıp neredeyse külçe gibi üzerine yığılıyordu.

“Sana yardım ediyoruz, değil mi baba?” dedi Jennifer. Çocukların ikisi de gelip onun yanına çimenlerin üzerine oturmuştu. Güneş sarı kafalarının üzerinde halka şeklinde parlıyor, tişörtlerine göz kamaştırıcı bir beyazlık veriyordu.

“Tabii ki...” dedi Frank.

“Evet, çünkü yanında olmamızdan hoşlanıyorsun, değil mi?”

“Tabii ki, bebeğim. Şimdi çok yaklaşmayın, çukura toprak düşürürsünüz.” Önceden kazdığı çukuru uzun saplı küreğiyle derinleştirmeye başladı, küreğin gevşemeye başlayan bir kayanın kenarına ritmik bir şekilde takılıp onu daha da gevşetmesinden zevk alıyordu.

“Baba?” dedi Michael. “Neden kürekten kıvılcımlar çıkıyor?”

“Kayaya vuruyor çünkü. Kayaya çelikle vurduğun zaman kıvılcım çıkar.”

“Kayayı neden çıkarmıyorsun?”

“Çıkarmaya çalışıyorum. Çok yaklaşma, çarpabilir.”

Taş parçası en sonunda yerinden kurtuldu; Frank taşı çıkarıp dizlerinin üzerine çökerek çukurun kenarlarındaki çakıl taşlarını elleriyle düzeltmeye başladı, sonunda çukurun derinliği ve şekli gözüne olması gerektiği gibi göründü. Sonra taşıdığı kayayı çukurun içine yuvarlayıp sıkıca yerine oturttu, bir basamak daha tamamlanmıştı. Başının çevresinde bir tatarcık kümesi uçuşmaya başladı, gözlerinin önünde uçuşup neredeyse görünmez bir şekilde yüzüne konup havalanıyorlardı.

“Baba?” dedi Jennifer. “Annem neden kanepede uyudu?”

“Bilmiyorum. Canı öyle istedi herhalde. Sen şimdi burada dur, ben gidip bir taş daha getireyim.”

Evin arkasındaki ağaçların arasına doğru isteksiz adımlarla yürürken düşündükçe, bunun hem dürüst hem de kurnazca bir

cevap olduğunu daha iyi anlıyordu. Canı öyle istemişti. Sonuçta tek sebep bu değil miydi? April'in, hayatında yaptığı herhangi bir şey için, bundan daha az bencilce ve daha karmaşık bir sebebi olmuş muydu hiç acaba?

“İyi davrandığın zaman seni seviyorum” demişti bir keresinde, evlenmeden önce; bu söz Frank'i çılgına çevirmişti.

“Böyle *deme*. Allah aşkına, insanları sadece iyi davrandıklarında sevmezsin. Bunun, ‘Benim bundan çıkarım ne?’ demekten ne farkı var. Bak.” (Gecenin bir saati Altıncı Cadde’de duruyorlardı, ellerini April'in polo ceketinin içindeki sıcacık kaburga kemiklerine dayamış, onu kendisinden bir kol boyu uzaklıkta tutuyordu.) “Bak, beni ya seversin ya da sevmezsin, bu konuda kararını versen iyi olur.”

Ah, kararını vermişti çoktan. Bethune Sokağı'nda aşktan yana karar vermek; şezlonglar, Fransa'yla ilgili seyahat posterleri ve sandık tahtalarından yapılmış kitaplık arasında, sabah güneşini alan bir dairenin hasır kilimi üzerinde çıplak ve gururlu yürümekten yana karar vermek kolay olmuştu. Bu dairede ilişki yaşamının keyfinin yarısı tıpkı evli gibi yaşamaya benzemesinden, daha sonra evlendirme dairesine gidilip gelindikten ve diğer iki ev arkadaşının anahtarları törenle alındıktan sonra evli olmanın keyfinin yarısı ise ilişki yaşamaya benzemesinden kaynaklanıyordu. Kararını bunlardan yana vermişti. Bunda bir sorun yoktu. Neden olsundu? Şimdiye kadar yaşadığı ilk aşk gibi bir şey değil miydi? Pratik avantajları açısından da inkâr edilemez bir cazibesi olmalıydı: Onu orta derece yetenekli, orta derece hevesli bir tiyatro bölümü mezunu olarak yaşayacağı cesurane düş kırıklıklarından kurtaracaktı; yarı zamanlı bir ofis işinde tatlı tatlı solacak (“Sadece kocam yapmak istediği işi buluncaya kadar”), böylece kitaplar, filmler ve başka insanların kişiliklerindeki kusurlarla ilgili hararetli tartışmalara girmeye, yeni saç modelleri ve pahalı olmayan yeni model kıyafetler denemeye (“Sandaletleri cidden beğeniyor musun, yoksa çok mu köylü duruyorlar?”) ve çift kişilik yataklarında hiç acele etmeden saatlerce oynaşmaya enerjisi kalacaktı. Ama o günlerde bile her an kaçmaya hazırды; canı ne zaman isterse (“Benimle öyle konuşma Frank, yoksa giderim. Gerçekten.”) ya da bir şey yolunda gitmezse çekip gitmeye hazırды.

Ve daha başında, yolunda gitmeyen büyük bir şey oldu. Dört kişilik bir aile kurma planları düşünüldüğünde, April'in ilk hami-

leliği yedi yıl erken geldi. Mesele buydu, Frank onu daha iyi tanımış olsaydı, bunu nasıl karşılayacağını ve bu konuda ne yapmayı isteyeceğini tahmin edebilirdi. Fakat o zaman, hamama dönmüş şehirlerarası otobüsle doktordan eve dönerlerken hiçbir fikri yoktu. Yolda giderlerken April bir kez bile dönüp kendisine bakmamıştı; şok, inanmazlık, kızgınlık veya suçlama içinde kafasını dimdik tutuyordu – bu duygulardan herhangi birini veya hepsini taşıyor veya hiçbirini taşımıyor olabilirdi Frank’e göre. Frank çenesi cesur bir gülümsemeyle uyuşmuş bir halde, terleyerek onun yanı başında otururken ve söyleyecek bir şeyler bulmaya çalışırken, her şeyin kontrolden çıktığını biliyordu. Hamilelik haberini alınca hissedilen şey ne olursa olsun, coşku değil de iç sıkıntısı dahi olsa, iki kişinin paylaşması gereken bir şey değil miydi bu? İnsanın karısının böyle bir durumda kendisine cephe alması mı beklenirdi? Hayatlarının birlikte göğüslemeleri gereken bu ilk gerçek olayında, sanki her an buhar olup havaya karışmasından korkar gibi, insanın karısını geri kazanmak için küçük şakalar ve elini tutmalarla ona yaltaklanması mı gerekirdi? Doğru olamazdı bu. Öyleyse kahrolasınca sorun neydi?

Daha bir hafta geçmeden, eve geldiğinde, April’i kollarını kavuşturmuş, evin içinde volta atarken buldu; gözleri uzaklara bakıyordu, yüzü bir şeye kesin olarak karar vermiş ve bundan başka hiçbir saçmalığa tahammülü olmadığını gösteren o özel ifadede donmuştu.

“Dinle, Frank. Ben lafımı bitirinceye kadar bir şey söylemeye kalkma, yalnızca dinle.” Konuşmasını defalarca prova ederken arada durup nefes alması gerektiğini unutmuş gibi tuhaf biçimde boğuk bir sesle, ona konservatuardan tanıdığı bir kızdan bahsetti, bu kız ona düşük yapmanın asla şaşmayacak bir yolunu kendi deneyiminden yola çıkarak anlatmıştı. Çok basitti: Doğru zaman gelinceye kadar bekliyordun, yani üçüncü ayın sonunu; sonra sterilize edilmiş lastik bir şırınga ve biraz da sterilize edilmiş su alıyordun ve dikkatlice...

Haykırmak için ciğerlerini doldururken bile kendisini iten şeyin bu fikir olmadığını biliyordu Frank; Allah biliyor ya, bu fikrin az biraz çekiciliği vardı, asıl sorun bütün bunları April’in kendi kendine, gizlice yapmış olmasıydı. Kızı aramış, bu bilgileri toplamış, lastik şırıngayı satın almış ve bu konuşmayı prova etmişti; Frank’i sadece planını bozabilecek ufak bir pürüz, bertaraf edilmesi gereken

yorucu itirazların kaynağı olarak görüyordu; eğer bu işten azami randıman almak istiyorsa onu saf dışı bırakmalıydı. Frank'ın asıl katlanamadığı şey buydu, isyanla titreyen sesinin gür çıkmasını sağlayan buydu:

“Allah aşkına, aptal gibi davranıyorsun. Kendini öldürmek mi istiyorsun? Bundan söz ettiğini duymak bile istemiyorum.”

April sabırla iç çekti. “Tamam o zaman Frank. Şu durumda, bunu duymana gerek yok. Sana söyledim çünkü bana bu konuda yardım edeceğini düşünmüştüm. Hata bende.”

“Dinle, *dinle* beni. Bunu yaparsan, eğer bunu yaparsan...”

“Ne yaparsın? Terk mi edersin beni? Bu ne şimdi? Tehdit mi ediyorsun, yoksa söz mü veriyorsun?”

Böylece kavga bütün gece sürdü. Tıslayan sesler çıkardılar, sandalyeleri devirdiler, kavgaları dışarıya, aşağıya ve sokağa döküldü (“*Uzak* dur benden! Benden *uzak* dur dedim!”); rıhtımdaki bir hurdalığın dikenli tellerine kadar sürüklendiler, ta ki rıhtımdaki bir sarhoş gelip gözlerini onlara dikene kadar, sonra kararsızlık içinde eve döndüler, Frank şimdi ağaca yaslanmış, tatarcık sinekleri ensesini gıdıklarken bile o andaki paniğini ve utancını hatırlıyordu. Onu kurtaran tek şey, şimdi eğilip yeni bir taşı yuvasından sökmesini, o sarsılmaz özgüveniyle taşı devirerek yuvarlamasını sağlayan tek şey, ertesi gün kazanmış olmasıydı. Ertesi gün, April kollarında ağlayarak onun kendisini bu fikirden caydırmasına müsaade etmişti.

“Biliyorum, biliyorum” diye fısıldamıştı tişörtünün yakasına. “Biliyorum, haklısın. Özür dilerim. Seni seviyorum. Adını Frank koyacağız, onu üniversiteye göndereceğiz, onun için her şeyi yapacağız. Söz veriyorum, söz veriyorum.”

Şimdi Frank'e öyle geliyordu ki, hayatının hiçbir ânı erkekliği-nin kanıtını o evcilleşmiş, boyun eğer kızı kollarının arasında tuttuğu ve o çocuğunu doğuracağına söz verirken “Ah canım benim, canım benim” dediği o an kadar taşımıyordu – tabii herhangi bir kanıtı ihtiyaç varsa. Güneşin altında taşın ağırlığıyla sendeleyerek en sonunda onu yere bıraktıktan sonra yara içindeki ellerini sildi, küreği eline alıp yine çalışmaya başladı; o sırada çocuklar çevresinde cıvıldaşıyorlardı, bu da tatarcık sineklerinininki kadar sinsice bir zulüm gibi geliyordu Frank'e.

Üstelik ben bebek filan *istemiyordum*, toprağı kazmasının ritmine ayak uydurmuş düşünüyordu. En saçması da bu değil mi? O

ne kadar istemiyorsa ben de o kadar istemiyordum. O noktadan itibaren hayatındaki her şey gerçekten yapmayı istemediği şeyler silsilesinden ibaret değil miydi? Diğer aile erkekleri kadar sorumluluk sahibi olabileceğini göstermek için öldüresiye sıkıcı bir işe girmesi; olgun insanlara özgü, düzenli ve sağlıklı bir yaşama olan inancını kanıtlamak için kibar bir mahalledeki yüksek fiyatlı bir daireye taşınmaları; ilkinin bir hata olmadığını kanıtlamak için ikinci çocuğu yapmaları; sonraki en mantıklı adım olduğu ve bu adımı atabileceğini kanıtlamak için de şehir dışında ev satın almaları. Hep ama hep bir şeyleri kanıtlamaya uğraşmıştı; bunun tek sebebi de kendisini her zaman savunmada bırakan bir kadınla evli olmaktı, kendisini ona iyi davrandığı zaman seven, aklına ne eserse onu yapan ve en kötüsü her an, günün ya da gecenin herhangi bir saatinde kendisini terk edebilecek bir kadınla. İşte bu kadar saçma ve basitti.

“Gene taş mı vuruyorsun baba?”

“Hayır, bu kez değil” dedi. “Bu bir kök. Aslında sorun çıkar-mayacak kadar derinde galiba. Şimdi geri çekilin bakalım, yerine yerleştireceğim.”

Dizlerinin üzerine çökerek taşı çukura yuvarladı ama yerine oturmuyordu. Birkaç santim yüksekte kalmış dingildiyordu.

“Yüksekte kaldı, baba.”

“Biliyorum bebeğim.” Taşı güçlkle yerinden kaldırıp küreği balta gibi kullanarak kökü kesmeye çalıştı. Kemik kadar sertti.

“Tatlım, *yaklaşmayın* demiştim. Çukura *toprak* dökülüyor.”

“Yardım ediyorum baba.”

Jennifer şaşkın ve incinmiş görünüyor, yine ağlayacak gibi duruyordu. Frank sesini iyice alçaltarak, yumuşak bir ses tonuyla, “Bakın millet. Neden siz yapacak başka bir şey bulmuyorsunuz? Oynamanız için kocaman bir bahçe var. Hadi bakalım. Siz gidip oynayın, ben yardıma ihtiyacım olursa sizi çağırırım.”

Ama bir dakika sonra yine gelmişlerdi, çok yakında oturmuş, birbirleriyle fısır fısır konuşuyorlardı. Frank’in yorgunluktan başı dönüyor, terden önünü göremiyordu. Çukurun üzerinde bacaklarını iki yana açmış duruyor, küreği dik tutup tıpkı bir şahmerdan gibi yükseğe kaldırıp bütün gücüyle kökün üzerine indiriyordu. Üzerinde yalnızca nemli beyaz etini açığa çıkaran küçük sefil bir yara açabilmişti; ama kırılmıyor, pes etmiyordu kök ve kürek her

seferinde geri sekip ellerinde kaydıkça çocuklar kahkahalara boğuluyordu. Kahkahalarının narin tınısı, lale yumuşaklığındaki tenleri ve yumurta kabuğu gibi kırılğan, güneşle halelenmiş kafatasları, elini yakan çeliğin hamurlaştırdığı kökle tam bir tezat oluştuyordu; gözlerinin gerçeği çarpıtmasına sebep olan da buydu. Bir an için, tam küreği indirecekken Michael'ın beyaz lastik ayakkabısının çukura kaydığını zannetti. Küreği yolundan saptırıp uzağa fırlattığında bile aslında bunun gerçekte olmadığını biliyordu, ama *olabilirdi* ve asıl önemli olan da buydu. Öyle çabuk öfkelenmişti ki, Michael'i kemerinden tuttuğu gibi yana savurdu ve kaba etlerine vurdu, hem de iki kez. Darbelerinin sertliğine ve kükremeyi andıran kendi sesine kendi de şaşmıştı: "Hemen git buradan! Hemen!"

İlk şoktan sonra, iki eliyle arkasını tutup kıvranan Michael'ın ağlama ihtiyacı öyle ani ve öyle derinden geldi ki, ilk anda gırtlaktan hiçbir ses kopmadı. Gözlerini sımsıkı kapattı, ağzını kocaman açtı ve ciğerleri nefes almak için savaşıırken bir an o pozisyonda kaldı; ardından uzun bir acı ve aşağılanma feryadı koptu. Jennifer şaşkınlıkla onu izliyordu, bir an sonra onun yüzü de buruştu ve seğirmeye başladı, artık o da ağlıyordu.

"Size demedim mi? Ha, demedim mi?" Frank kollarını sallayarak açıklamaya çalışıyordu. "Çok yaklaşırsanız kötü olacak *dedim*. Demedim mi? Demedim mi? Hadi bakalım gidin şimdi. İkiniz de."

Bunu söylemesine gerek yoktu zaten. İkisi de ağlaya ağlaya gidiyor, bir yandan da sitemkâr bakışlarla dönüp dönüp ona bakıyorlardı. Arkalarından koşup özür dileyebilir, onlarla birlikte ağlayabilirdi ama kendini zorlayarak küreği eline aldı ve köke vurmaya devam etti. Çalışırken kısa ve endişeli bir savunma hazırladı. Lanet olsun, onlara defalarca söyledim, diye kendine telkin ediyordu, o sırada beyni zaten kendisine merhamet ederek gerçekleri değiştirmişti bile. Oğlan ayağını tam küreğin altına sokmuştu. Eğer zamanında fark etmeseydim şimdi bir ayağı *olmayacaktı*...

Tekrar kafasını kaldırıp baktığında April'ın mutfak kapısından çıkıp evin yanına dolandığını ve çocukların, annelerinin yanına koşup başlarını onun pantolonuna gömdüklerini gördü.

Sonra günlerden pazar oldu, oturma odası pazar gazetelerinin uyusuk hışırtılarına gömülmüş, Frank Wheeler ile karısı arasında bir yıl gibi gelen bir süredir tek çift laf edilmemişti. *Lanetli Orman*'ın ikinci ve son gösterimine April tek başına gitmiş, sonra da yine kanepede uyumuştur.

Frank şimdi bir koltuğa gömülmüş, *Times* gazetesinin magazin ekini okuyor, çocuklar sessizce bir köşede oynuyor, April ise mutfakta bulaşıkları yıkıyordu. Magazin ekinin sayfalarını bir ileri bir geri çevirmiş, bırakmış, sonra yine eline almıştı, dramatik bir aydınlatmayla çekilmiş tam sayfa bir moda fotoğrafına dönüp duruyordu. Başlığında şunlar yazıyordu: "Çok havalı, tamamen kadınsı bir elbise, sizinle her yere mutlulukla gider..." Fotoğrafta, bir fotomodelle göre göğüslerinin fazla büyük, kalçalarının da fazla geniş olduğunu düşündüğü, uzun boylu ve ihtişamlı bir kız vardı. Önce, işyerindeki Maureen Grube isimli kıza benzediğini düşündü; sonra buradaki kızın daha güzel ve muhtemelen daha zeki olduğunu. Yine de uzak bir benzerlik vardı; bu havalı ve buram buram dişilik kokan kıızı incelerken aklına erotik fanteziler üşüşmeye başladı. Geçen sene işyerindeki Noel partisinde, rol yaptığı kadar sarhoş olmasa da, Maureen Grube'ü bir dosya dolabının önünde sıkıştırmış, onu uzun uzun ve sertçe öpmüştü.

Kendinden duyduğu hoşnutsuzlukla gazeteyi halının üzerine bıraktı ve bir sigara yaktı, bir diğerinin yanındaki kül tablasında için için yanmakta olduğunu fark etmemişti. Sonra, aydınlık bir öğleden sonra olduğu için, çocuklar sessiz olduğu ve April'la kavgalarının üzerinden bir gün daha geçtiği için, mutfağa gitti, içi bulaşık dolu lavabonun üzerine eğilmiş olan April'ı dirseklerinden tuttu.

"Dinle" diye fısıldadı. "Kim haklı, kim haksız, bütün bunlar nereden çıktı, umurumda bile değil. Artık buna bir son verip insan gibi davranmaya başlayamaz mıyız?"

"Bir sonraki sefere kadar mı? Bir sonraki sefere kadar her şey

iyi, hoş, güzel olsun yani? Korkarım bu olmayacak, teşekkürler. Ben bu oyunu oynamaktan sıkıldım.”

“Ne kadar büyük bir haksızlık yaptığının farkında mısın? Ne istiyorsun benden?”

“Şu anda iki şey. Ellerini üzerimden çekmeni ve sesini alçaltmanı.”

“Peki, şunu söyler misin bana? Sen ne yapmaya çalışıyorsun Allah aşkına?”

“Tabii söylerim. Bulaşıkları yıkamaya çalışıyorum.”

“Baba?” Oturma odasına döndüğü zaman seslendi Jennifer.

“Ne?”

“Bize karikatürleri okur musun?”

Çekinerek sorulan bu soru ve çocukların gözlerindeki güven Frank’in ağlamak istemesine yol açtı. “Tabii okurum” dedi. “Hadi gelin üçümüz şuraya oturalım ve karikatürleri okuyalım.”

Çocukların kafaları iki yandan kaburga kemiklerine dayanmış, incecik bacakları minderlerin üzerinde dümdüz uzanmış kendisini ısıtırken sesinin duygusallıkla boğuklaşmasını güçlükle engelleyebildi. *Onlar affediciliğin ne olduğunu biliyorlardı; onlar kendisini olduğu gibi kabullenmeye hazırdı; onu seviyorlardı. April sevmenin ne denli basit ve gerekli olduğunu neden anlayamıyordu? Neden her şeyi bu kadar karmaşık hale getirmek zorundaydı?*

Tek sorun karikatürlerin hiç bitmemesiydi; bulanık sayfaları birbirini ardına çeviriyor ama bir türlü sona ulaşamıyordu. Çok geçmeden sesi acele ve hırıltıyla tekdüzeleşti, sağ dizi rahatsızlıkla sallanmaya başlamıştı.

“Baba, bir karikatürü atladık.”

“Atlamadık tatlım. O reklam. Karikatür değil.”

“Olsun, okuyalım.”

“Evet, okuyalım baba.”

“Ama o *karikatür* değil. Sadece karikatüre benzetmişler o kadar. Dış macunu reklamı o.

“Olsun, yine de oku.”

Frank dişlerini öyle bir sıktı ki, diş kökleri kafa derisinin altındaki sinirlerin kökleriyle iç içe geçer gibi oldu. “Pekâlâ” dedi. “Bakın, ilk resimde bu kadın bu adamla dans etmek istiyor ama adam onu dansa kaldırmıyor, sonraki resimde kadın ağlıyor, arkadaşları da ona belki de nefesi iyi kokmadığı için adamın onunla dans

etmek istemediğini söylüyor, sonra da kadın bu dışı ile konuşuyor, dışı de ona...”

Minderlere, gazete sayfalarına ve çocuklarının vücutlarına doğru bir bataklığa gömölür gibi çaresizce gömölüğünü hissediyordu. Sonunda karikatürler bittiğinde güçlkle doğruldu, birkaç dakika yutkunararak halının ortasında öylece dikilip durdu, ellerini ceplerinde yumruk yapmış, şu anda dünyada tek yapmak istediğı şeyden yani sandalyeyi alıp manzara penceresinden dışarı fırlatmaktan kendini alıkoymaya çalışıyordu.

Nasıl bir hayatı bu böyle? Böyle bir hayatın anlamı ya da amacı neydi Allah aşkına?

Akşam olduğunda, birayla ağırlaşmış bir vaziyette, heyecanla Campbell’ların gelmesini bekliyordu. Normalde bu onu sıkıntıya sokardı (“Neden onlardan başkasıyla görüşmüyoruz? Tek arkadaşımız onlar, farkında mısın?”), ama bu akşam onların ziyareti bir vaat içeriyordu. Onlar varken April konuşmak ve gülmek zorundaydı en azından; en azından zaman zaman gülümseyip “sevgilim” demek zorunda kalacaktı. Ayrıca, ne yalan söylemeli, Campbell’lar onların iyi tarafını ortaya çıkarıyordu.

“Selam!” diye seslendiler birbirlerine.

“Selam!..” “Selam!..”

Wheeler’ların mutfak kapısından sekerek akseden ve çökmekte olan alacakaranlığa karışan bu neşeli söz bir akşam eğlencesinin geleneksel müjdecisiydi. Sonra el sıkışmalar, yanağa kondurulan öpücükler, keyifli bir yorgunluğun iç çekişleri –“Ahhh”; “Ohhh”– geldi, sanki bu vahayı bulmak için millerce kızgın kum kat edilmiş ya da hayat soluğu sırf bu rahatlatma için tutulmuş tutulmuş da birden salınıvermiş gibi. Oturma odasında, dudaklarını büzüp buz gibi içkilerinden birer yudum aldıktan sonra kısa bir an karşılıklı hayranlık gösterileri için kendilerine çekidüzen verdiler; daha sonra kontrollü bir şekilde koltuklara çöküp yayıldılar.

Milly Campbell ayakkabılarını ayağından attı, ayaklarını altına toplayıp yüzünde dostane bir gülümsemeyle kanepelerinin arasına büzüştü. Belki dünyadaki en güzel kız değildi ama sevimli, zeki ve eğlenceliydi.

Onun yanında Frank ellerini ensesinin altına yerleştirmiş, kay-

kılarak oturuyordu; öyle ki, diğer bacağının üzerine attığı ayağı kafasıyla aynı hizadaydı. Bir sohbet konusunun açılmasını bekleyen gözleri tetikteydi, sanki ağzında acı bir pastil yuvarlıyormuş gibi ince dudakları zekice bir espriyle kıvrılmıştı.

Grubun üzerinde dengeleyici bir etkisi olan Shep insanda dayanma hissi uyandıran iriyarı cüssesiyle, etli dizleri birbirinden ayrıık oturmuş, kuvvetli parmaklarıyla boyunbağıını gevşeterek gırtlakını kahkaha patlamalarına hazırlamıştı.

Son olarak yerine yerleşen April ise özensiz bir zarafetle şezlonga yerleşmiş, tavana hüzünlü, aristokratik duman kümeleri savurmak üzere kafasını kanvas kumaşa yaslamıştı. Başlamaya hazırıldılar.

Laurel Oyuncuları'yla ilgili hassas konunun hızla geçilmesi herkesi hem şaşırttı hem de rahatlattı. Birkaç kısa söz ve kendi kendine gülmelerin eşlik ettiğı onaylamayan baş sallamalar konunun geçirtilmesine yetmişti. Milly ikinci gösterinin ilkinden çok daha iyi olduğı konusunda ısrar etti: "Yani, en azından seyirciler öncekinden daha – ne bileyim, daha takdirkâr gibiydi bence. Sence de öyle değil mi tatlım?" Shep bu saçma şeyin sona ermiş olmasına sevindiğini söyledi; endişeli bakışların kendisine döndüğü April ise bir gülümsemeyle hepsini rahatlattı.

"Şu beylik lafı yineleyecek olursak," dedi, "hiç olmazsa eğlendik. Dün akşam o kadar çok kişinin bunu söylemiş olması korkunç değil mi? Bu sözlerin belki elli kez tekrarlandığını duydum."

Bir dakika sonra konuşma çocuklar ve hastalıklara kaydı (Campbell'ların en büyük oğullarının kilosu normalin altındaydı, Milly belirsiz bir kan hastalığı olabileceğinden şüpheleniyordu, Shep ise kilosu az olsa da beysbolda topu atmak için kullandığı kolunun hiç de zayıf olmadığını söyledi), ondan sonra, çocukların gittiğı ilkokulun, muhafazakâr okul yönetimine rağmen iyi iş çıkardığı konusunda hemfikir oldular, buradan da süpermarketteki fahiş fiyatlara geçtiler. Bundan sonradır ki, Milly'nin kuzu pirzolaıyla ilgili konuşması esnasında, odaya neredeyse gözle görülür bir rahatsızlık hissi hâkim oldu. Yerlerinde kıpırdıyor, tuhaf suskunlukları içkilerin ne kadar da iyi geldiğı konusundaki abartılı nezaket sözleriyle doldurmaya çalışıyor, gözlerini birbirlerinden kaçırıyor ve konuşacak bir şey olmadığı konusundaki rahatsız edici ama tartışılmaz gerçeğı göz ardı etmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bu, yeni bir deneyimdi.

İki yıl, hatta bir yıl önce dahi böyle bir şey asla olmazdı, çünkü o zaman hiçbir şey olmasa da her zaman “Ne olacak memleketin hali?” meseleleri vardı konuşulacak. “Şu Oppenheimer konusunda ne düşünüyorsunuz?” diye ortaya atardı biri, diğerleri de devrimci hararetiyle zemin kazanmaya çalışırdı. Senatör McCarthy Birleşik Devletler’e kanser gibi yayılmıştı, ikinci ve üçüncü içkilerin servis edilmesiyle ise kendilerini sayıları gittikçe azalmakta olan entelektüel kesimin yılmaz savaşıları gibi görmeye başarlardı. *Observer* veya *Manchester Guardian*’dan kesilmiş makaleler çıkarılır, ağır başlı ve saygılı baş sallamalar eşliğinde yüksek sesle okunurdu; Frank özlemle Avrupa’dan söz açardı. –“Keşke fırsatımız varken çekip oralara göçebilseydik”– bu da herkesin göçmenlik arzusunu körüklerdi: “Hadi hep beraber gidelim!” (Bir keresinde, gemi ücreti, kiralar ve çocukların okulu için ne kadar paraya ihtiyaç duyacakları gibi pratik konularda konuşmaya kadar vardırırmışlardı işi; ta ki, ayılmalarını sağlayan kahvelerden sonra Shep, yabancı ülkelerde iş bulmanın ne kadar zor olduğunu anlatan bir yazıda okuduklarını açıklayana kadar.)

Politikadan artık gına geldiğinde bile, Konformizm, Banliyöler, Madison Avenue ya da Amerikan Toplumunun Bugünkü Durumu gibi kafa karıştıran ama onları saran konular vardı daha. Shep konuya girerdi mesela, “Şu yan komşumuz var ya... Donaldson... Sürekli motorlu çim biçme aletini kurcalayan, hani hep boşuna koşturmaktan ya da “dostane satış yöntemleri” gibi konulardan bahsedenden... Şimdi, dinleyin: Geçen gün barbeküsüyle ilgili ne söylüyordu, size anlatayım.” Bu sözleri banliyö sakinlerinin hallerinden memnunluğuyla ilgili bir anekdot izler, hepsi kasıklarının tuta tuta gülerdi.

“İnanmıyorum” diye üstelerdi April. “Gerçekten böyle mi konuşuyorlar?”

Frank konuyu genişletirdi. “Asıl sorun bu kadar tipik olması. Sadece Donaldson’lar değil, Cramer’lar da böyle, Wingate’ler ve daha milyonlarcası da... Her gün trende beraber gittiğim bütün o salaklar sürüsü. Bu bir hastalık. Artık hiç kimse ne düşünüyor, ne hissediyor, ne de herhangi bir şeyi umursuyor; hiç kimse heyecan duymuyor ya da herhangi bir şeye inançla bağlanmıyor, varsa yoksa kendi küçük, konforlu bayağılıkları.”

Milly Campbell keyifle gerinirdi. “Ah, evet, çok doğru. Öyle değil mi sevgilim?”

Hepsi de bu görüşü paylaşırdı, bundan çıkan mutlu sonuç ise, yalnızca dördünün, bu uyuşturulmuş, yozlaşmış kültürün içinde acı çekerek var olmaya çalıştığıydı. Laurel Oyuncuları fikri de işte böyle bir isyan ruhu ve bu yalnızlığa geçici bir çözüm arayışı içinde onları cezbetmişti ilk defa. Haberleri Milly getirmişti: Tepenin diğer tarafından tanıdığı birtakım insanlar bir tiyatro grubu oluşturmaya çalışıyorlardı. New York'tan bir yönetmenle çalışmayı ve ciddi oyunlar sahnelemeyi düşünüyorlardı, tabii eğer yerli halktan yeterince destek görebilirlerse. Çok bir şeye benzemeyecekti, Milly bunu biliyordu, ama bir çeşit utangaçlıkla, böyle bir şeyin eğlenceli olabileceğinden dem vuruyordu. April önce bu fikri hor gördü: "Ah, ben bilirim böyle artist özentilerini. Max Reinhardt'la tanışmış mavi saçlı, tahta boncuklar takan bir kadın vardır, bir iki tane de hafifçe homoseksüel genç adam ve kötü ciltli birkaç genç kız." Fakat daha sonra yerel gazetede hoş bir reklam çıkmaya başladı ("Aktör ve aktrisler arıyoruz..."); sonra Wheeler'lar da aslında sıkıcı bir partide bu insanlarla tanıştılar ve April'in "sahici" dediği türden kişiler olduklarını kabul etmek zorunda kaldılar. Noel zamanı yönetmenle tanışıp, Shep'in "Ne yaptığını bilen bir adama benziyor" görüşüne katıldılar ve bir ay içinde hepsi de bu işe girdiler. Bir rol almayı reddeden Frank bile ("Berbat oynarım"), reklam broşürlerinin yazılmasına yardımcı olup bunları işyerinde bastırdı; bu işin daha geniş sosyal ve felsefi olanaklarından umutla söz eden de yine Frank'ti. Burada gerçekten iyi, gerçekten ciddi bir tiyatro topluluğu oluşturulabilirse, bu doğru yönde bir adım olmaz mıydı? Belki hiçbir zaman Donaldson'lara ilham kaynağı olamayacaklardı –bu kimin umurundaydı ki?– ama en azından Donaldson'ların durup bir düşünmesini sağlayabilirlerdi; Donaldson'lara trenle işe gidip gelme, Cumhuriyetçi Parti ve barbekü dışında da bir hayat olduğunu gösterebilirlerdi. Ayrıca, kaybedecek neleri vardı ki?

O şey her ne idiye şimdi kaybetmişlerdi. Laurel Oyuncuları'nın başarısızlığı ne Konformizmin, ne Banliyölerin, ne de Amerikan Toplumunun Bugünkü Durumunun üzerine atılarak geçirilebilirdi. Komşuları oturup oyunu kan ter içinde izlemişken onlarla nasıl dalga geçebilirlerdi ki artık? Donaldson'lar, Cramer'lar, Wingate'ler ve diğerleri, hepsi de *Lanetli Orman*'ı şaşırtıcı derecedeki bir açık görüşlülükle izlemeye gelmiş ve hayal kırıklığına uğramışlardı.

Milly şimdi bahçecilikten söz ediyordu, Bağımsızlık Konutla-

rı'nda sağlıklı çimler üretmenin güçlüğüne anlatırken gözlerinde bir panik havası vardı. On dakikadan uzun bir süredir odada çıkan tek ses ona aitti, Milly susmak bilmemişti. Milly bunun fena halde farkındaydı ama eğer susarsa evin su kadar yoğun bir sessizlikle dolacağını da farkındaydı; evin içinde derin bir havuz oluşacak ve o bu havuzun içinde çırpınarak boğulacaktı.

Onu kurtaran Frank oldu. "Milly, baksana. Sana bir şey soracaktım. Kaya koruğu ne biliyor musun? Ya da damkoruğu? Bir cins bitki mi?"

"Kaya koruğu" diye tekrarladı Milly, hatları yumuşayan yüzüne bir minnet dalgası yayılırken düşünüyormuş gibi yapıyordu. "Maa-lesef bilmiyorum Frank. Ama bizde bir kitap var. Oradan bakarım."

"Boş ver, fark etmez" dedi Frank. "Dün Bayan Givings elinde koca bir kutuyla buraya geldi, içinde şu aptal..."

"Bayan Givings mi?" Milly hatırlama ve rahatlamamanın verdiği aşırı sevinçle sordu. "Ay neredeyse size söylemeyi unuttuyordum. Shep'e bile daha söylemedim galiba, değil mi tatlım? Oğullarını? İnanılmaz bir şey."

Milly gene başlamıştı ama bu seferki farklı bir monologdu; herkes dinliyordu. Eteğini dizlerinin üstüne çekip aceleyle bilmiş bilmiş anlatmaya koyulmasıyla hepsini yeni bir konunun heyecanı sarmıştı. Milly dinleyicilerinin ilgisini üzerinde tutmanın keyfini sürüyor, hikâyeyi ağdalandırarak sona mümkün olduğunca geç varmaya çalışıyordu. Öncelikle, Wheeler'lar, Givings'lerin bir oğlu olduğunu biliyor muydu?

Elbette biliyorlardı; onlar, Givings'lerin evine yemeğe gittiklerinde şöminenin üzerindeki fotoğraftan sırttan zayıf denizciyi birbirlerine hatırlatırken, Milly bilmiş bir ifadeyle başını sallıyor, sözünü kesmelerine fırsat veriyordu. Bayan Givings fotoğraftakinin John olduğunu, donanmadan nefret ettiğini, M.I.T.'yi başarıyla bitirip Batı'daki bir üniversitede matematik öğrettiğini ballandıra ballandıra anlatmıştı.

"İşte o" dedi Milly. "Ama artık matematik öğretmiyor ve artık Batı'da da değil. Şimdi nerede biliyor musunuz? Son iki aydır burada, Greenacres'da. Biliyorsunuz ya" diye ekledi, boş bakışlarla karşılaşınca. "Eyalet hastanesi. Akıl hastaları için."

Hepsi birden aynı anda konuşmaya başlamışlardı, sigara dumanı bulutunun altında birbirlerine sokulmuş, hararetli hararetli konu-

şuyorlardı, tıpkı eski günlerde olduğu gibi. Ne kadar berbat, tuhaf, hüznü bir durumdu bu. Milly bundan emin miydi?

Evet, evet, tabii ki emindi. “Ayrıca,” diye devam etti, “Greenacres’a öylece kendiliğinden gitmemiş. Onu oraya Eyalet Polisi götürüp kapatmış.”

Givings’lerin yanında gündelikçi olarak çalışan Bayan Macready diye biri Milly’ye bütün hikâyeyi daha dün alışveriş merkezinde anlatmış, daha önce duymamasına şaşırmıştı. “Şimdiye kadar herkes duymuştur zannediyordum dedi. Her neyse, görünüşe bakılırsa, uzun süredir... şey, ruh sağlığı pek yerinde değilmiş galiba. California’daki özel sanatoryuma para yetiştiremiyorlarmış; oraya girip aylarca kalıyor, sonra yine çıkıyormuş –üniversiteye dönmek için çıkıyordu herhalde–, sonra yine giriyormuş. Sonra uzun bir süre iyileşmiş gibi görünmüş, ta ki bir gün işini bırakıp ortadan kayboluncaya dek. Sonra buraya gelmiş, hiç haber filan vermeden, eve fırtına gibi girip onları esir almış orada, üç gün boyunca.” Huzursuzca kıkırdadı, “esir almış” gibi bir ifadenin kulağa doğru olmayacak kadar dramatik geldiğinin farkındaydı. “En azından Bayan Macready bu ifadeyi kullandı. Yani, elinde bir silah, bıçak ya da ona benzer bir şey yokmuş ama onları öldüresiye korkutmuş olmalı. Özellikle de Bay Givings bu kadar yaşlıyken; kalbi filan da var. Onları içeri kilitleyip telefon kablolarını kesmiş ve almaya geldiği şeyi verinceye kadar oradan gitmeyeceğini söylemiş, ama ne almaya geldiğini söylemiyormuş bir türlü. Önce doğum belgesini istediğini söylemiş; eski dosyaları karıştırıp, arayıp tarayıp bulmuşlar doğum belgesini, yırtıp atmış onu. Ondandır da konuşa konuşa evin içinde dolanmaya başlamış –deli saçması şeyler söylüyordu herhalde–, etrafı kırıp döküyormuş. Mobilyaları, duvarlardaki resimleri, tabak çanakları – her şeyi. Tüm bunlar olurken pat diye Bayan Macready çıkagelmiş, onu da hapsetmiş eve –işte böyle haberi olmuş Bayan Macready’nin olan bitenden–, galiba orada on saat kadar kalmış, sonra garaj kapısından çıkıp kaçmış. Devriyeleri çağırılmış, onlar da oğlanı Greenacres’a götürmüş.”

“Aman Allahım” dedi April. “Devriye polisi mi, ne kadar korkunç.” Hepsi de ağırbaşlılıkla başlarını sallayarak bunu onayladılar.

Shep temizlikçi kadının doğruları söylemediğinden şüpheleniyordu –“Ne de olsa bütün bunlar kulaktan dolma bilgiler”– ama

diğerleri onu susturdu. Kulaktan dolma da olsa içinde mutlaka gerçeklik payı var gibi geliyordu.

April, Bayan Givings'in son günlerde olur olmaz şeyler için ne kadar sık geldiğine dikkat çekti: "Çok tuhaf, bizden bir şey istediği ya da bize bir şeyler söylemek isteyip de bir türlü söyleyemediği hissine kapılıyordum hep – sen de böyle hissetmedin mi?" (Bunu söylerken kocasına dönmüştü ama tam olarak göz göze gelmemeye gayret ediyordu, üstelik "sevgilim" ya da "Frank"i bile eklememişti sözlerinin sonuna. Böyle olsaydı Frank'in kalbi umutla dolacaktı. Dudaklarının arasından, "Evet, galiba hissettim" diye mırıldandı.) "Of, ne kadar üzücü, değil mi?" dedi April. "Muhtemelen bunu anlatmaya can atıyordu, ya da bu konuda neler bildiğimizi anlamaya filan çalışıyordu."

Rahatlayan Milly konuyu kadının açısından görmeye çalıştı. Tek çocuğunun akıl hastası olduğunu öğrenen bir anne kendini nasıl hissederdi acaba? Shep iskemlesini Frank'e yaklaştırıp kızları dışarıda bırakarak konunun pratik taraflarına kafa yormaya başladı. Bu ne demekti? Bir adamı zorla tımarhaneye kapatmak mümkün müydü? Hukuki açıdan bir çapanoğlu yok muydu bu işin içinde?

Gecenin bu şekilde devam etmesine izin verirse çok geçmeden konunun heyecanını yitireceğini gördü Frank; o zaman da Donaldson'ları, Wingate'leri ya da Cramer'ları hep hayal ettiği gibi, kadınlar yemek tarifleri veya giyim kuşamdan konuşurken erkeklerin işlerinden ve arabalardan söz ettiği sıkıcı bir banliyö eğlencesine dönüşecekti akşam. Bir dakika sonra Shep gayet masumane şöyle bir şey söyleyebilirdi, "İşler nasıl gidiyor Frank?", sanki Frank hayatında en az önem verdiği şeyin işi olduğunu, dalga geçmek dışında işle ilgili konuşmaktan hoşlanmadığını açıkça söylememiş gibi. Harekete geçmenin zamanı gelmişti.

İçkisinden büyük bir yudum aldı, öne doğru eğildi ve bütün gruba seslendiğine hiç şüphe getirmeyecek şekilde sesini yükseltti. Bu zamanlara ve bu yere dair müthiş tipik bir hikâye değil miydi bu? Bir adam ortalığı kırıp geçiriyor, Eyalet Polisi alıp onu götürüyordu ve yine de hava kararınca bütün bahçelerde çim sulayıcılar dönmeye, bütün oturma odalarında televizyonlar cızırdamaya devam ediyordu. Bir kadının tek oğlu delirmiş olarak eve dönüyor ve onu kim bilir nasıl bir keder ve suçluluk duygusuyla yüz yüze getiriyor, fakat kadın yine de günlük işleriyle ilgilenmeye,

komşularla hoş sohbet edip onlara bir kutu dolusu bitki getirmeye devam ediyordu.

“İşte yozlaşma bu,” diye devam etti, “bir toplum daha ne kadar yozlaşabilir ki? Bir de şu açıdan bakın. Bu ülke dünyanın psikiyatrik, psikanalitik başkenti olmalı. Freud Amca kendisine Birleşik Devletler nüfusundan daha sadık müritler bulamazdı hiçbir yerde – değil mi ya? Nüfusun tamamı bu yolda hızla gidiyor; yeni din bu; herkesin entelektüel ve ruhani oyuncağı, ama adamın biri gerçekten keçileri kaçırınca ne oluyor? Devriyeleri çağır, komşuları uyandırmadan adamı apar topar tımarhaneye tık. Elimizdeki bütün kartları açalım bakalım, hâlâ daha Ortaçağ’da olduğumuzu göreceğiz. Sanki herkes toplu bir kandırmaca içinde yaşamaya ant içmiş. Gerçeğin canı cehenneme! Küçük, kıvrıla kıvrıla giden yollarla ulaşılan, beyaza, pembeye, bebek mavisine boyalı küçük şeker evlerimiz olsun; güzel güzel tüketelim, beraberlik duygusu içinde yaşayalım, çocuklarımızı bir duygu seli içinde büyütelim –Baba muhteşem bir adam çünkü evi geçindiriyor, Anne muhteşem bir kadın çünkü yıllardır Baba’ya sadık–, eğer gerçek başını saklandığı yerden çıkarıp da böö diyecek olursa hepimiz kendi işimize gücümüze bakıp sanki böyle bir şey hiç olmamış gibi davranalım.”

Normalde hepsinin coşkuyla onay vereceği türden bir patlamaydı bu, hiçbir şey olmasa Milly, “Ah, evet, ne kadar da doğru!” diye haykırırdı. Fakat bu kez herhangi bir etki yaratmamıştı. O konuşurken üçü birden kibarca dinlemiş, konuşmasını bitirince de sanki hafifçe rahatlamışlardı, ders bitince rahatlayan öğrenciler gibi.

Frank’in kalkıp bardakları toplamak ve mutfığa çekilmekten başka çaresi kalmamıştı. Mutfığa gidince buz kovanını hırçınlıkla tezgâhın üzerine çarptı. Karanlık mutfak penceresinden yuvarlak yüzü yansıyordu, zayıflık akıyordu yüzünden, tiksintiyle baktı bu surata. Bir şey hatırladı –aynaya yansıyan yüzündeki acı çeken ifadeye yol açmaktan çok o ifadeyi takip etmiş gibiydi bu düşünce–, onu şoke eden ve alaycı bir adalet duygusuyla dolduran bir düşünceydi. Camdaki yüz ifadesi biraz sonra, yine sanki ruh halini yansıtmaktan çok onu öngörerek, yılgınlıktan bilgiç ve acı bir gülümsemeye dönüşmüştü. Kendi kendine defalarca başını salladı. İçkileri hazırlamaya koyuldu, bir an önce içeri dönmek istiyordu. Hatırladığı şey, ne anlama gelirse gelsin, anlatmaya değer bir şeydi.

“Aklıma bir şey geldi” diye duyurdu, hepsi ona baktı. “Yarın benim doğum günüm.”

“Hey!” dedi Campbell’lar bir ağızdan, yılgın bir ses tonuyla.

“Otuz olacağım. Var mı beni geçebilen?”

“Ben seni geçerim” dedi Shep, otuz iki yaşındaydı, otuz dört yaşında olan Milly kucağına dökülen sigara küllerini silkelemeye koyuldu.

“Yani, demek istediğim artık yirmilerinde olmadığını düşünmek tuhaf” dedi Frank yine kanepeye yerleşirken. “Sanki, ne bileyim, sanki bir dönem kapanıyor. Öyle bir şey işte.” Sarhoş oluyordu; çoktan sarhoş olmuştu. Biraz sonra bundan daha salakça şeyler söyleyecek, kendini tekrarlamaya başlayacaktı – bunu biliyordu, bunu bilmenin verdiği çaresizlikle daha da çok konuşmaya devam ediyordu.

“Doğum günleri” diyordu. “Geriye dönüp baktığında hepsini tek bir bütün gibi görüyorsun. Ama bir tanesini çok iyi hatırlıyorum, yirminci yaş günümü.” Ve onlara yirminci yaş gününü nasıl geçirdiğini anlatmaya koyuldu, savaşın son haftasında havan ve makineli tüfek atışına tutulmuştu. Kafasının buz gibi ayık kalan ufak bir kısmı bunu neden yaptığını biliyordu: Çünkü ordu ve savaşla ilgili esprili konuşmalar Campbell’larla geçirdikleri akşamları kurtarırdı genellikle. Shep’i bundan daha çok keyiflendiren başka bir şey yoktu, kızlarsa yanlış yerlerde güldüğü ve gülerek erkeklerin ilgi ve bağlılıklarını asla anlamayacaklarında ısrar ettikleri halde, yüzlerinin romantik bir ışıltıyla parladığı su götürmez bir gerçektir. Hatta arkadaşlıklarının en unutulmaz gecelerinden biri, iyi kotarılan askerlik hikâyeleri ve kalın ve kaba seslerle söylenen marşlar üzerine kurulmuştu. Shep Campbell ile Frank Wheeler, eşlerinin uykulu hayranlığıyla sarmalanmış olarak, ter içinde ve övünçle gülerek, marşla uyum içinde yumruklarını sehpaye vurarak sabahın üçünde askerlik marşlarını kükreye kükreye söylemişlerdi:

“Komando mavi bereli
Gözleri bakar ileri
Genç kızların sevdiği
Komandodur komando...”

Frank ankedotunu elinden geldiğince dikkatle ve iyi olmasına özen göstererek anlatıyor, yıllar içinde askerlik anılarını anlatma tarzı

haline gelen kendi kendisiyle dalga geçme numaralarını kullanıyordu. "... ben de yanımdaki çocuğu dürttüm ve şöyle dedim: 'Hey, bugün günlerden ne?'" dediği kısma gelince içini bir huzursuzluk kapladı ama artık çok geçti. Hikâyenin sonunu anlatmaktan başka çaresi yoktu: "Ve anladım ki o gün benim doğum günümmüş." Aynı hikâyeyi Campbell'lara daha önce de, neredeyse aynı kelimelerle anlattığını fark etmişti; bir yıl önce, yirmi dokuzuna girme vesilesiyle anlatmış olmalıydı yine.

Campbell'lar ayıp olmasın diye küçük küçük kıkırdadı, Shep çaktırmadan saatine bir göz attı. Ama en kötüsü –hayatının olmasa da tüm hafta sonunun en kötü kısmı– April'in kendisine bakarkenki yüz ifadesiydi. Gözlerinde daha önce böyle acıma dolu bir sıkıntıyı hiç görmemişti.

Tek başına uyurken, bu bakış bütün gece rüyalarında peşini bırakmadı; sabah kalktığında kahvesini yudumlarken ve steysin niyetine kullandığı çarpık çurpuk eski Ford'u araba yolundan geri geri çıkarırken de hâlâ aklındaydı. İşe trenle giderken, trendeki en genç ve en sağlıklı yolculardan biri olduğu halde, yüzünde çok yavaş ve acısız bir ölüme mahkûm bir adamın ifadesi vardı. Kendini orta yaşlı biri gibi hissediyordu.

Knox Binası'nın mimarları binayı yirmi kattan daha yüksek gösterme zahmetine girmemişlerdi, sonuç olarak da bina olduğundan daha alçak görünüyordu. Binayı güzel göstermek için de herhangi bir çaba sarf etmemişlerdi, bu yüzden de çirkin bir binaydı; kütük gibi ve basıktı, bezelye yeşili dar saçağı kazık gibi dışarı dışarı fırlıyordu. Şehir merkezinin oldukça sıkıcı bir kesiminde bulunuyor ve buraya yakışıyordu; yüzyılın başlarındaki büyük açılış gününden bu yana, havadan çekilmiş fotoğraflarda New York'un daha görkemli kulelerinin aralarından yükseldiği başları bulutlu o sayısız doğrusal şeklin arasındaki yerini almak kaderinde vardı.

Tüm sadeliğine rağmen, Knox Binası sağduyulu bir anlayışla yapılmıştı. Görkemli bir bina değildi belki ama hacimliydi; kahramanca bir görünüşü yoktu ama önemsiz bir yanı da yoktu; iş çağrıştıran bir binaydı.

"İşte orada, Frank" demişti Earl Wheeler oğluna 1935 yazının bir sabahında. "Dosdoğru gidince, orada. Orası Merkez Ofisi. Burada elimi tutsan iyi olur, karşıdan karşıya geçeceğiz..."

Babasının Frank'i New York'a getirdiği tek zamandı bu. Heyecanlı bir bekleyiş içinde geçen birçok haftanın sonunda gerçekleşmişti bu ziyaret; şimdi geriye dönüp baktığında babasının bir miktar neşeli görüldüğü tek zamandı denebilir. Bu süre boyunca "Oat Fields", babasının akşam sofralarında neşeyi dile getirdiği gizemli bir sözdü. Bu sözle beraber "New York", "Merkez Ofis" gibi kelimeler de sıkça geçiyor ve annesinin sık sık "Ah, harikaymış Earl" ya da "Ah, çok sevindim" demesine yol açıyordu. Frank sonunda fark etti ki, Oat Fields kelimelerinin bir mısır gevreği markasıyla filan hiç alakası yoktu; bir adamın tuhaf ismiydi sadece. Bay Oat Fields, sadece cüssesiyle değil ("Merkez Ofis'teki en iri adamlardan biri"), cin gibi zekâsıyla da dikkate değer bir adamdı. Daha bu bilgileri tam olarak kafasına sokamamıştı ki, annesi ona heyecan verici haberi verdi. Bay Earl Wheeler'ın on yaşında bir oğlu olduğunu öğrenen Bay Oat Fields, oğlunu da babasıyla beraber Merkez

Ofis'e davet etmişti. Baba ve oğul restorandaki yemekte (annesinin lokanta yerine restoran kelimesini kullandığını ilk kez işitiyordu) Bay Fields'in misafirleri olacak, sonra da Bay Fields onları Yankee Stadyumu'ndaki beysbol maçına götürecekti. İlerleyen günlerde bu heyecanlı bekleyiş, seyahat günü her şeyi mahvedecek boyutlara varmıştı: Frank heyecandan ve tren tutmasından neredeyse tüm kahvaltısını çıkarmıştı, eğer son durakları temiz havada yürümelerdi, aynı şeyi takside de yapabiliirdi; ama yürürlerken kafasını toparlamış ve her şeyin iyi gideceğine ikna olmuştu.

Karşıdan karşıya geçince, "İşte, orada" demişti babası. "Burası da berber dükkanı, orada saç tıraşı olacağız şimdi, bu da metro-metro girişini nasıl tam binanın içine doğru yapmışlar görüyor musun?-, şuraya bak, orası da *showroom*. Bu vitrinler buradan başlayıp bütün bina boyunca gidiyor. Bizim oradaki ufak tefek *showroom*'dan ne kadar da büyük, değil mi? Bak, ürettiğimiz ürünlerden sadece birkaçı. İşte daktilolar, hesap makineleri ve çeşitli dosyalama sistemleri; şu köşedeki de yeni muhasebe makinelerinden biri; bir de şuraya bak, bunlar da kart zımbalama makineleri. Şuradaki büyük olan cetvelleyici ve onun yanındaki küçük olan da ayırıcı. Çalışması da izlemeye değerdir yalnız. Kartları üst üste yığıyor, şuraya koyuyor ve bir düğmeye basıyorsun, kartlar arasından şıkır şıkır dökülüyor."

Fakat Frank'in gözleri makinelerden dökme cam yüzeylerdeki kendi görüntüsüne kayıyordu devamlı. Yeni takım elbisesinin içinde şaşırtıcı derecede çalınmış görüldüğünü düşünüyordu. Paltosu ve kravatı tıpkı babasınıninkilere benziyordu, kaldırımda yanlarından geçen insan kalabalığı içinde, ikisinin, baba ve oğulun böylesine göz kamaştırıcı yansımalarını görmek onu mutlu ediyordu. Birkaç adım gerileyip, gömleğinin yakası ensesine batıncaya kadar başını yukarı kaldırdı. Bir gökdelen göreceğini ümit ediyordu ama uzunca bir süre baktıktan sonra son hayal kırıklığı kırıntıları da kaybolup gitti. Kat kat pencereler birbiri üstüne yükseliyordu, her biri altındakilerden daha küçük ve daha kısaydı; pencerelerin gitgide daralan alt ve üst eşikleri sanki en tepede birleşiyor gibiydi. En üst kattan düştüğünü hayal etsene! En tepedeki saçağın gökyüzünde yavaş yavaş kaydığını fark etti -bina üstlerine yıkılıyordu!- ama daha paniklelemeye zaman kalmadan hatasını anladı: Hareket eden gökyüzüydü, bina değil, beyaz bulutlar çatının kenarlarından ge-

riye doğru süzülüyordu; işte o an binanın kocaman granit gücü ve sağlamlığı karşısında iliklerine kadar titredi. Vay be!

“Tamam mı?” diyordu babası. “Hadi o zaman berbere gidelim de kendimize çekidüzen verelim, sonra içeri gireceğiz. Ta en tepeye kadar asansörle çıkacağız.”

Fakat sonradan anlaşıldı ki, kaldırımda yaşadığı o an, günün en önemli kısmıymış meğer. Berber dükkânı da yeterince iyiydi, puro, şemsiye ve kadın parfümü kokan ve yankı yapan mermer zeminli lobi de öyle, ama oradan sonra günün keyifli anları yavaş yavaş sönmeye başladı. Evvela asansör hiç de öyle uçma hissi filan yaratmadı, sadece baş dönmesi ve sıkışmışlık hissi verdi. En tepedeki ofis katıyla ilgili olarak ise, bir sıra beyaz ışıkla, sutyen askıları dekolte bluzundan görünen çok zayıf bir kadın hatırlıyordu. Kadın ona Delikanlı diye hitap etmiş ve su soğutucusunun nasıl çalıştığını göstermişti (“Bak, Delikanlı; düğmeye basınca büyük baloncuklar nasıl da yukarı çıkıyor, değil mi –Blap Blap!– çok komik, değil mi? Bir de sen dene istersen”); Bay Oat Fields’in yanında hissettiği tiksintiyi hiç unutamayacaktı; hayatında gördüğü en kocaman adam olmasa da en şişman adamdı. Oat Fields’in gözlüklerinde ofisin ışıkları parlıyor, bu yüzden sizinle konuşurken gözlerinin ne yaptığını hiç göremiyordunuz, ayrıca yüksek sesle konuşuyordu ve verdiğiniz cevapları hiç duymuyor gibiydi.

“Kocaman bir delikanlıymışsın sen! Adın ne senin? Ha? Okulu seviyor musun? İşte bu çok iyi. Beysbol sever misin? Ha, sever misin?”

Oat Fields’in en kötü tarafı ağzıydı, öyle ıslaktı ki düzinelerce tükürük balonu hareket eden dudaklarının arasında parlıyor ve titreşiyordu; Frank’in büyük bir otelin lokantasında ya da “restoranında” yenen öğle yemeğinden zevk almasını en çok da bu engelledi. Oat Fields’in ağzı yemeği çiğnerken kapanmıyor ve su bardağının kenarlarında yemek artıkları kalıyordu. Bir keresinde ekmeğini yemeğin suyuna bandırıp ağzına götürürken yarısı düştü ve yeleğinde leke bıraktı.

Earl Wheeler yemek boyunca “Çok haklısın, Oat,” dedi, “bu konuda seninle kesinlikle aynı fikirdeyiz,” Frank’e yan gözle şöyle bir baktığı birkaç sefer onu orada oturur bulduğuna şaşırmış gibiydi. Beysbol maçı da tam bir hayal kırıklığıydı: Hiç kimse sayı turu koşusunu tamamlayamadı; Frank’in sınırlı bilgisine göre beysbol-

daki en önemli şey koşuyu tamamlamaktı. Maçın son bir saatinde güneş gözüne geldi, başını ağrıttı, ayrıca tuvalete gitmesi gerekti ama konuyu nasıl açacağını bilemedi. Sonra Penn İstasyonu'na kadarki pis metro bağlantıları vardı, yol boyunca babası, Oat Fields'e "Teşekkür ederim, çok güzel zaman geçirdim" demediği için kızıp durdu. Trenin kapılarının açılmasını beklerken, metrodaki solgun aydınlatmada, Frank fark ettirmeden babasının gözenekli ve çok yaşlı görünen yüzündeki bitkin ve yenilmiş ifadeye baktı. Gözlerini aşağı indirdiğinde, babasının ellerini ceplerine sokmuş, cinsel organını karıştırdığını, pantolonunun hafifçe ve ritmik bir şekilde oynadığını fark etti.

Bu, aklında o günden kalan en canlı imge olacaktı; ancak o zaman, aynı gece kendi evinin tuhaf bir biçimde çekmiş gibi görünen banyosuna yalınayak sendeleyerek gittiğinde tekrar tekrar gelen kasılmalarla midesindekileri boşaltmasına sebep olan şey Oat Fields'in zihninde canlanan yemek yiyen ağzıydı.

Ancak yıllar sonra basit gerçekleri bir araya getirerek bu olayı çözebilmişti. Buhran dönemindeki işten çıkarmalar ve bütçe kısıntıları sırasında Newark'ta şube müdür yardımcılığına tutunmayı başaran Earl Wheeler, Oat Fields'in sağ kolu olma görevi için bir sebepten Merkez Ofis'in dikkatini çekmişti (Oat Fields isminin açıklamasını da sonra anlayabilmişti Frank: Bütün isimleri kısaltmanın mecburi olduğu bir dünyada, bütün o neşeli Bill'ler, Jack'ler, Herb'ler ve Ted'ler arasında, kısaltılamayan bir isim olan Earl her zaman küçük bir dezavantaj oluşturunuyordu, öte yandan Otis adındaki bir adam için yapılabilecek en iyi kısaltma ancak "Oat" olabilirdi). Ama terfi gerçekleşmedi; üst idare Oat Fields'in sağ kolu olmadan da yapabileceğine hükmetti, Earl Wheeler da bu gerçeği ya restoranda ya da beysbol maçında öğrenmiş veya tahmin etmiş olmalıydı.

Hayal kırıklığını kabul etmiş olsa da olmasa da, Frank babasının hayatının sonuna dek bunu anlayamadığını biliyordu. Earl Wheeler'ın anlayışını aşan pek çok olaydan ilki olmalıydı bu, çünkü çöküşünün başlarında yaşanmıştı. Bundan sonraki yıllarda bir saha görevinden diğerine atanıp durdu, savaşın hemen sonrasındaki emekliliğine (ve Oat Feilds'in kendi emekliliği ve ölümüne) kadar. Bu süre zarfında yardımcı müdürlükten Harrisburg, Pennsylvania'da sıradan satıcılığa kadar gerilemişti. O yıllarda da,

giderek artan bir hayretle, sağlığının zayıflamasını, karısının hızla yaşılanmasını, iki büyük oğlunun kayıtsızlığını ve son olarak da en küçük oğlunun isyanlarını, evi terk etmesini ve ahlaki çöküşünü anlamakta güçlük çekti.

Rıhtım işçisi! Kafeterya kasiyeri! Minnet nedir bilmeyen, hain, ağzı bozuk bir çocuk, ailenin kara koyunu, Greenwich Village’de kim bilir kimlerle düşüp kalkıyordu; altı ay, sekiz ay hiç yazmayarak neredeyse annesinin aklını başından alan, sonra da adres belirtmeden yazdığı bir pusulayla evlendiğini bildiren bir serseri: “Geçen hafta evlendim – bir ara tanıştırmaya getiririm.”

Columbia kampüsünün yakınlarındaki ucuz bir barda 1948 yılının bir öğle vakti oğlu, öğrenci yerleştirme ofisinde yarı zamanlı çalışan Sam adındaki felsefe öğrencisi bir başka serseriyle oturmuş konuşurken Earl Wheeler’ın orada bulunmaması büyük şanstı bu durumda.

“Ne oldu Frank? Şimdilerde artık Avrupa’da olursun sanıyordum.”

“Büyük ikramiyé. April hamile.”

“Hadi ya!”

“Ama böyle bir şeye farklı açılardan bakabiliriz dostum. Bir de şu tarafından bakalım. Bir işe ihtiyacım var; tamam. Çalışacağım iş bana batmaz ki. Bak. Tek istediğim birkaç yıl boyunca bizi idare edecek parayı kazanmak, bu sırada işleri hale yola koyabilirim; bu arada da kendi kimliğimi koruyabilmek istiyorum. Bunun için de ‘ilginç’ olabilecek herhangi bir işten uzak durmam lazım. Bana dokunamayacak bir iş istiyorum. Yüz yıldır uykusunda bile para yapan büyük, cebi dolu eski bir kurum istiyorum. Böyle yerlerde bir iş için sekiz adam alırlar, çünkü hiçbirinden yapması gereken o saçma sapan işi iplemesi beklenmez bile. Böyle bir yere gidip şöyle demek istiyorum: Bakın. Benim bedenime ve güzel kolejli çocuk gülümsememe şu kadar saatliğine, şu kadar dolar karşılığında sahip olabilirsiniz, bunun dışında birbirimizi rahat bırakacağız. Çaktın mı durumu?”

“Galiba” dedi felsefe öğrencisi. “Hadi ofise dönelim.” Ofise döndüklerinde, Sam gözlüklerini düzelterip kartoteksten bu resme uyan şirketleri aramaya başladı: Büyük bir bakır ve pirinç imalatçısı, büyük bir kamu kuruluşu, karton kutular yapan dev bir şirket...

Frank, Knox Ofis Makineleri ismini gördüğü an bu işte bir hata

olduğunu düşündü. “Hey, dur bir dakika; şu işe bak ya, gözlerime inanamıyorum...” Sonra da babasının kariyerinin kısa bir özetini sundu Sam’e, felsefe öğrencisi de onu dinlerken keyifle kıkırdadı.

“Babanın zamanından bu yana çok şeyin değiştiğini göreceksin sanırım, Frank” dedi Sam. “O zamanlar Buhran dönemiymi, unutma. Ayrıca, baban sahada çalışıyormuş; sen merkez ofiste çalışacaksın. Aslında burası tam da aradığın yer. Duyduğuma göre, orada, maaş çeklerini almak dışında parmağını bile kıpırdatmayan adamlar çalışıyormuş. Senin yerinde olsam, görüşmeye gittiğimde babamdan söz ederdim. İşe yarayacaktır.”

Fakat Frank, Knox Binası’nın gölgesine, kafası o diğer ziyaretin hayaletleriyle dolu olarak girerken (“Burada elimi tutsan iyi olur, karşıdan karşıya geçeceğiz...”), görüşmede babasından hiç bahsetmemenin daha eğlenceli olacağına karar verdi. Öyle de yaptı ve on beşinci katta, Satış Pazarlama Departmanı denen bölümdeki işi aynı gün aldı.

“Satış ne?” diye soruyordu April. “Pazarlama mı? Anlamıyorum. Ne yapacaktımsın orada?”

“Kim bilir? Yarım saat boyunca anlattılar ama ne yapacağımı hâlâ bilmiyorum, onların da bildiğini zannetmiyorum zaten. Çok komik ama, değil mi? Şu bizim Knox Ofis Makineleri. Kim bilir babam bunu duyunca ne yapacak? Hele bir de ondan hiç bahsetmediğimi söylersem?”

İşte bu şekilde, bir tür şaka olarak başladı. Başkaları buradaki espriyi göremeyebilir ama karısı tarafından “acayip seksi” diye tanımlandıktan sonra âdet haline getirdiği yavaş, kedi gibi, erkeksi ama gevşek ve acelesiz, uykulu yürümesiyle ofiste aylak aylak gezinirken, bu durum Frank Wheeler’ı gizli bir hazla dolduruyordu. Şakanın en güzel tarafı da her gün saat beşte yaşanıyordu. Paltosunun düğmelerini ilikleyip asansörde Knox erkekleri arasında gülümseyerek duruyor, asansörden özgür bir adam olarak çıkarken onlara iyi akşamlar diliyor ve iki vasıtayla Bethune Sokağı’na ulaşıyordu. Aşınmış, gıcırdayan iki kat merdiveni tırmanıp yıllardır kirlenmiş ve kabarmış zemin üzerine kat kat sürülen boyalardan yüzeyi mantara dönmüş beyaz bir kapıyı açıyor ve biraz sigara dumanı, biraz balmumu, mandalina kabuğu ve kolonya kokan geniş, temiz bir odada buluyordu kendini; orada onu saçı başı dağınık, güzel bir kız bekliyor olurdu; Knox erkeklerinin eşlerine

hiç benzemeyen bir kız, oturdukları ev de bir Knox erkeğinin evine hiç benzemiyordu zaten. İş sonrası kokteyli içmek yerine iş sonrası sevişmesi yaparlardı, bazen yatakta, bazen yerde; bazen kalkıp yemek için hoş akşam sokaklarına çıktıklarında saat on olurdu, işte o zaman Knox Binası kendilerinden binlerce kilometre uzaktaydı.

İlk yılın sonunda şaka kabak tadı vermeye başlamıştı, başkalarının bu şakayı anlayamıyor oluşu da ayrı bir sıkıntı kaynağıydı. “Ah anladım, *baban* da orada çalışmış” diyorlardı açıklamaya çalıştığı zaman; gözleri de, insanların ciddi, itaatkâr ve hiç de maceraperest olmayan genç adamlar için sakladıkları o bakışla gölgelenirdi. Çok geçmeden (özellikle de ikinci yıldan sonra, anne ve babasının ölümüyle) bu kısmı açıklamaya çalışmaktan vazgeçti, onun yerine işin başka komik tarafları üzerinde duruyordu: Kendi idealleri ile Knox Ofis Makineleri’nin idealleri arasında dağlar kadar fark olması; şirkete harcaması gereken enerjiyle gerçekte harcadığı enerji arasındaki fark gibi şeyler. “Knox gibi bir yerin en büyük avantajı, her sabah dokuzda zihnini kapatıp bütün gün kapalı tutabilmen, hiç kimse farkı anlamıyor ki...”

Son zamanlarda ise, özellikle şehir dışına taşındıklarından beri, ne iş yaptığı sorulduğunda, aslında pek bir iş yapmadığını, dünyadaki en sıkıcı işe sahip olduğunu söyleyerek bu konuyu açılır açılmaz kapatmaya gayret ediyordu.

Laurel Oyuncuları sona erdikten sonraki pazartesi sabahı Frank, Knox Binası’na otomatiğe bağlanmış gibi girdi. Vitrinlerde yeni ürünler sergileniyordu; zayıf, modern görünümlü genç kadınların parlak karton suretleri gülümseyerek ürünlerin faydalarının –HIZ, DOĞRULUK, KONTROL– yazılı olduğu süslü listeleri kalemleleriyle işaret ediyorlardı; onların arkasında ise, halıyla kaplı zeminde ürünlerin kendileri sergileniyordu. Bazıları, özellikle de daha basit olanlar, yirmi yıl önce babasını heyecanlandıran makinelere çok benziyordu, gerçi o günlerin kara ve köşeli tasarımları şimdinin istiridye rengindeki kasalarının “küresel formlarıyla” uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenmişti; ama bazıları vardı ki, Earl Wheeler’ın hayal bile edemeyeceği hızlarda çalışarak iş hayatının gerçeklerine daha uygun hale getirilmişti. Elektronik bir gizemle hırıldamaya ve ışıklarını yakıp söndürmeye hazır bu makineler daha çok göz alıyor, daha fazla yer kaplıyor ve en sonunda Knox “500” Elektronik Bilgisayarın akla hayale sığmayan parçalarıyla

nihayete eriyorlardı. Altında duran bilgi kartına göre bu makine “bir insanın hesap makinesiyle hayatı boyunca yapacağı işi otuz dakika içinde bitirebiliyor”du.

Ama Frank bir kez olsun dönüp bakmadan *showroom*’un yanından geçti, lobiye girdiği andaki hareketleri otomatik bir profesyonellikteydi. Yaptığı şeyin pek de farkında olmadan asansörün çağırma düğmesine bastığı gibi, altı asansör operatöründen hangisinin kendisini uykulu bir biçimde karşıladığını da fark etmedi (aslında, varlıkları sıkıntı yaratan iki adamdan biri olmadığı sürece, hangisi olduğu neredeyse hiçbir zaman fark etmezdi de: Bu ikisi, dizlerinin büküklüğünden pantolonunun arkası torbalanmış yaşlı adamla, bir tür hormon bozukluğundan ötürü bir kadının kalçalarına ve bir çocuğun sakalsız, tüy kaplı kafasına sahip iri yarı genç adamdı). Asansör kabininin kibar davranılan alanı içinde iyice geriye yaslanıp durdu; kapının tık diye örtüldüğünü, ardından da emniyet kapısının tıkr tıkr sürülerek kapandığını duydu; şimdi asansör yükselirken meslektaşlarının birbirine karışan sohbetleriyle çevrenmişti. Orta Amerika’dan ölçülü, tok bir ses duydu, mesafelerden, seyahatten ve en iyi konaklama yerlerinden bahsediyordu (“... tabii Chicago’ya inerken hava biraz bozmadı değil...”), kentin çabuk, ışığa benzer aksanlarıyla tam bir tezat halindeydi (“... o zaman ben de ‘Dalga mı geçiyorsun sen?’ dedim. O da dedi ki ‘Hayır, dalga geçtiğim filan yok’...”). Bunlara kadın erkek, sekiz on kişinin daha sesleri karışıyordu; tepede dönen pervanenin vızıltısı altında alçak sesle sabah sabah söylenen nezaket sözlerini tekrarlıyorlardı birbirlerine; sonra sıra, katlarında incek olanların mırıldanarak izin istemesiyle kenara çekilip onlara yol vermeye ve kapıların kayarak açılıp kapanmasını, tekrar açılıp kapanmasını beklemeye geldi. Sekizinci kat, on birinci kat, on ikinci, on dördüncü...

İlk bakışta Knox Binası’nın üst katlarının hepsi birbirine benziyordu. Her biri, omuz yüksekliğindeki bölmelerle koridorlara ve kübik çalışma bölmelerine ayrılmış, tavandaki floresanların çiğ ışığıyla aydınlanan büyük salonlardan ibaretti. Bu bölmelerin belden omuza kadar olan üst panelleri mavi-beyaz, yarı saydam, kalın buzlu camdandı; öyle ki, ofis katına açılan asansörden inen birinde kapalı bir yüzme havuzuna bakıyormuş hissini yaratıyordu. Bu kapalı havuzda sanki kimileri dosdoğru ileri yüzüyor, kimileri ellerini ve ayaklarını oynatarak suyun yüzeyinde duruyor, kimileri

dibe dalyordu; masalarında boğulmuş olanların yüzleri işe suyun dibindeki bulanık pembe lekeler gibiydi. Ama ofisin içine doğru biraz yürüdüğünüzde bu etki hemen kayboluyordu, çünkü burada hava kupkuruydu – Frank Wheeler’ın sık sık yakındığı gibi, “insanın lanet olası göz kürelerini kurutacak cinsten” di.

Tüm yakınmalarına rağmen, bazen bu ofisin rahatsızlığından gizli bir zevk aldığının da suçlu suçlu farkındaydı. Yıllardır söylediği gibi, ayrılırsa tuhaf bir biçimde Knox’u özleyeceğini söylediğinde, aslında özleyeceğinin buradaki insanlar olduğunu kastediyordu elbette (“Doğru düzgün adamlar var burada; hiç değilse bazıları öyle”), ama dürüst olmak gerekirse, buraya, yani On Beşinci Kat’a karşı bir sevgisi de yok değildi. Yıllar içinde burası ve diğer katlar arasındaki bazı ayrımları duyularıyla sezerek keşfetmişti; burası diğerlerinden daha çok ya da daha az hoş değildi, ama “kendi” katı olduğu için farklıydı. Burası onun çiğ bir aydınlatması olan, kuru, gündelik cehennemiydi, kendi kişisel can sıkıntısı ölçüsüydü. Günün saatlerini birbirinden ayırma yollarını ona burası öğretmişti –neredeyse kahve zamanı; neredeyse yemeğe çıkma zamanı; neredeyse eve gitme zamanı–, bu keyifler arasındaki boşa geçen zamanlara, yatalak bir hastanın ağrılarının tekrar başlayacağına alışması gibi alışmıştı. Bunlar onun bir parçasıydı.

“Günaydın, Frank” dedi Vince Lathrop.

“Günaydın, Frank” dedi Ed Small.

“Günaydın, Bay Wheeler” dedi Pazar Araştırması’nda Herb Underwood’un altında çalışan Grace Mancuso.

Ayakları, SATIŞ PAZARLAMA yazan koridorda ne tarafa döneceğini biliyordu, ilk üç bölmeyi geçmeye kaç adım olduğunu, dördüncüye girmek için nereden dönmesi gerektiğini de biliyorlardı; uykusunda bile yapabilirdi bunu.

Bayan Jorgensen’in daktilo grubundaki kat resepsiyonisti Maureen Grube, “Merhaba” dedi. Bunu açıkça pohpohlayıcı ve kesinlikle dışı bir havada söylemişti; geçmesi için yana doğru kayarken, Frank’in canı kolunu beline dolayıp onu bir yerlere götürmeyi (posta odası? yük asansörü?), kucağına oturtup gemici mavisini kazağını çıkararak ağzını memelerinden önce biri, sonra da diğeriyle doldurmak istedi.

Bu düşünce aklından ilk kez geçmiyordu; ama bir farkla, bu kez bu düşünce aklına gelir gelmez, “Neden olmasın?” diye düşündü.

J. R. ORDWAY
F. H. WHEELER

yazan bölmenin girişine götürdü. Orada bir an durdu, elini buzlu camın üstüne atıp kıza bakmak için arkasına döndü. Ta koridorun ucuna kadar yürümüştü, flanel eteğinin içinde sallanan kalçaları çok hoş görünüyordu, resepsiyon masasındaki yerine oturup da bölmelerin su çizgilerinde kayboluncaya dek onu izledi.

Ağır ol, diye yatıştırdı kendini. Böyle bir şey küçük bir planlama gerektiriyordu. İlk önce yapması gereken içeri girmek, Jack Ordway'e günaydın demek ve paltosunu çıkarıp yerine oturmaktı. Öyle de yaptı, oturduğu bölmenin dışında kalan her şey görüş alanından çıkmıştı. Masasına yana dönük oturdu, sağ ayağıyla otomatikman alttaki çekmeceyi açıp ayağını oraya dayadı (ayak-kabısının baskısıyla yıllar içinde o çekmecenin kenarında bir oyuk oluşmuştu) ve keyifli ruh halinin üzerine dalga dalga yayılmasına izin verdi. Neden olmasın? Aylardır ona cesaret verip durmuyormuydu kız? Koridorda o şekilde yana kayarak ona yol vermesi, bir dosyayı uzatırken masasına doğru eğilmesi, başka hiç kimseye yapmadığı bir şekilde o özel ve imalı gülümsemeyle kendisine bakması. Ve o gün Noel partisinde olanlar (ağzının tadını hâlâ hatırlıyordu), kollarında tir tir titrememiş miydi, kulağına "Çok tatlısın" diye fısıldamamış mıydı?

Neden olmasın? Hayır, posta odası veya yük asansörü olmazdı, ama kızın bir yerlerde dairesi yok muydu ve ev arkadaşı muhtemelen bütün gün dışarıda olmayacak mıydı?

Jack Ordway kendisiyle konuşuyor, onu kafasını kaldırıp "Ne var?" demeye zorluyordu. Başka herhangi biri olsa bu müdahalenin hiçbir önemi olmazdı –kafasını sallayıp gerekli cevapları verirken aklı hâlâ Maureen Grube'da olabilirdi– ama Ordway farklıydı.

"Bu sabah yardımına ihtiyacım var dedim, Franklin" diyordu. "Bu acil bir durum. Fena halde ciddiym ahabap." Masasındaki bir yığın daktilo edilmiş sayfayı inceliyor, epey odaklanmış görünüyordu; yalnızca ne aradığını bilen biri gözlerine siper ettiği elinin aslında kafasını dik tutmaya yaradığını ve gözlerinin kapalı olduğunu anlayabilirdi. Kırklı yaşlarının başındaki ince ve bakımlı

Ordway, kırılaşmaya başlayan saçları ve romantik bir aktörünki gibi yakışıklı suratıyla alkolikliğin sınırlarında geziniyor, tek kurtuluşu olan her şeye gülüp geçme yeteneğine sığmıyordu; ofisin duygusal kahramanıydı. Jack Ordway'i herkes severdi. Bugün İngiliz takımı vardı üstünde –birkaç yıl önce turneye çıkmış Londralı bir terziye diktirdiği, maaşının yarısına mal olan takım; manşet düğmeleri gerçekten iliklenebilen, yüksek belli pantolonu yalnızca askı takarak giyilebilen takım; bugüne dek ceket cebinden temiz bir keten mendil sarkmadan asla giyilmemiş olan takım– ama masanın altında çocuksu bir tuhaflıkla yatan ince uzun ayakları acınası bir Amerikalılığı ele veriyordu. Ayaklarında ucuz turuncu-kahverengi mokasenlerden vardı, aşınmışlardı; bu tezanın tek sebebi Jack Ordway'in akşamdan kalma kafayla bağcıklı ayakkabıları bağlayamıyor oluşuydu.

“Önümüzdeki...” diyordu boğuk bir sesle, “önümüzdeki iki üç saat içinde Bandy buraya her yaklaştığında bana haber vermelisin; beni Bayan Jorgensen'den korumalısın ve eğer kusacak olursam beni kimsenin görmemesini sağlamalısın. İşte durum bu kadar kötü.”

Jack Ordway'in kısa hikâyesi küçük bir On Beşinci Kat efsanesine dönüşmüştü: Herkes onun zengin bir kızla evlendiğini ve onun mirasıyla geçindiğini biliyordu ama bu miras savaştan hemen önce tükenmişti, o zamandan beri de iş kariyerinin tamamı Knox Binası'nda, bir cam küpten ötekine giderek geçmişti, onun kariyerini diğerlerinden ayıran şey ise tam bir kusursuzluk içinde hiç iş yapmamasıydı. Burada, Müdür Bandy dışında hiç kimsenin pek bir iş yapmadığı Satış Pazarlama bölümünde bile bu eşsiz namını sürdürmeyi başarabilmişti. Eğer feci şekilde akşamdan kalma değilse bütün gün dolanır durur ve konuşurdu, yanına gidip konuştuğu kişilerin arasında kahkaha tufanları yaratır, bazen Bandy'den bile müsamahalı bir gülümseme koparmayı başarır, Bayan Jorgensen'i kahkaha krizlerine sokardı.

“Önce,” diyordu şimdi, “cumartesi Sally'nin çılgın arkadaşları geldi Batı Yakası'ndan, gezip tozmak istiyorlardı. Onlara şehri gezdirebilir miyiz? Ah, elbette. Sally'nin çok çok eski kankaları, ayrıca her zaman gelirken yanlarında bir sürü ganimet getirirler. Neyse. André'de öğle yemeği; hayatında hiç öyle okkalı martini görmemiştir. Öyle hanımevladı gibi bir iki tane filan içmek değil,

ahbap. Sayısını bile hatırlamıyorum. Evet, sonra... Ha, evet... Ondan sonra kokteyl saatine kadar oturup içmekten başka yapacak bir şey yoktu. Sonra kokteyl saati geldi.” Çalışıyormuş gibi görünmekten vazgeçmişti artık, önündeki sahte kâğıtları bir kenara itip arkasına yaslanmış, iki eliyle başını tutuyordu; konuşmasının ritmine uygun olarak başını iki yana sallıyor, gülüyor, gülerken konuşmaya devam ediyordu; bu sırada Frank onu acıma ve hoşnutsuzluk karışımı duygularla izlemekteydi. Sarhoşluk hikâyelerinin çoğu Sally’nin çılgın arkadaşlarının Batı Yakası’ndan, Bahamalar’dan ya da Avrupa’dan bir sürü ganimetle gelmesiyle başlardı, Sally’yi ise her zaman eğlencenin merkezine yerleştirirdi – eski sosyete mensubu, havalı, çocuksuz eş, havai oyun arkadaşı Sally. On Beşinci Kat dinleyicilerinin Sally’yi kafalarında böyle canlandırması bekleniyordu; Frank de öyle hayal etmişti en başta, oturdukları daireyi ise bir Noel Coward sahnesi dekoru gibi düşünmüştü; ta ki bir gün Ordway’lere bir içki içmeye gidene dek. Sally yumuş yumuş, buruşuk, yaşlı sayılabilecek bir ayyaştı, dudakları gençliğinin yay şeklindeki huysuz dudak çizgisine göre bir kez boyanmış ve öyle de kalmıştı sanki. O akşam köhnemiş deriler, tozlu gümüş ve kristaller arasında sersem sersem dolanıp dururken, Jack’in ismini sızlanır gibi telaffuz etmesi, içten içe onu bu dünyanın çökmesine göz yummakla suçladığını gösteriyordu; bir keresinde boyları kabarmış tavana gözlerini çevirip adeta onu Allah’a havale etmişti: Yani Jack’i; bütün hayatını feda ettiği bu zayıf yaratılışlı, aptal, çelimsiz, bütün arkadaşlıklarını devamlı kuruş sayarak zehirlemekle kalmamış, o kasvetli, sıkıntılı beyaz yaka işinde eşelenen, bir de kalkıp sıkıcı iş arkadaşlarını eve getiren adamı. Devamlı özür dileyerek ve küçük şakalar yaparak etrafında dolanan Jack ise ona “Anne” diye hitap etmişti.

“... Idlewild’dan nasıl döndüğümüz ise,” diyordu, “meçhul. Bende kalan son görüntü, bu sabah saat üçte, birinin oraya nasıl geldiğimizi bana anlatmasını bekleyerek Idlewild’ın lobisinde dikilip duruyor olduğum. Yok yok, bir dakika... Ondan sonra bir hamburgerci var – yok yok, o daha önceydi galiba...” En sonunda hikâyesini bitirdiğinde ellerini başından çekip kendini bir denedi, gözlerini birkaç kez kırptırıp yüzünü buruşturdu. Sonra kendini biraz daha iyi hissettiğini duyurdu.

“İyi.” Frank ayağını çekmecedan yere düşürüp masasına yerleşti. Düşünmesi gerekiyordu ve düşünmenin en iyi yöntemi de

çalışıyormuş gibi yapmaktı. Bu sabahın kâğıtları, geçen cumanın kâğıtlarının üzerinde, GELEN kutusunda duruyordu, o yüzden ilk hareketi bütün o yığına ters çevirip en alttan başlamak oldu. Her gün yaptığı gibi (ya da GELEN kutusuyla ilgilendiği zamanlarda yaptığı gibi, çünkü çoğu zaman onu kendi haline bırakırdı), kaç kâğıttan içeriğini okumadan kurtulabileceğini anlamaya çalıştı. Bazıları hemen atılabilir, bazıları ise, kenarlarına isminin baş harflerini eklenerek “Bu nedir?” diye çiziktirilip Bandy’ye ya da “Bununla ilgili bir şey biliyor musun?” diye yazılıp yan odalardan Ed Small gibi birine gönderilip hemen ortadan kaldırılabilirdi; fakat buradaki tehlike şuydu: Birkaç gün içinde aynı kâğıtlar Bandy’den “Yap” ya da Small’dan “Yok” diye geri gelebilirdi. En emin yöntem, bir şeye kısa bir an için göz atıp, çok da önemli olmadığına karar verdikten sonra üstüne “Dosyala” yazıp Bayan Jorgensen ve kızlara vermektir; önemliyse üstüne “Dosyala ve bir hafta takip et” yazabilir veya bir kenara koyup sonrakine geçebilirdi. Bu şekilde bir kenara konarak yavaş yavaş biriken kâğıtlara da GELEN kutusunu bitirdikten ya da ondan sıkıldıktan sonra bakardı. Onları aşağı yukarı bir önem sırasına göre dizer ve her zaman masanın merkezine yakın duran, üzerinde Jennifer’ın yuvada yaptığı seramik kâğıt ağırlığı bulunan on beş yirmi santim kalınlığındaki yığına eklerdi bunları da. Bu onun mevcut iş yığınıydı. İçindeki kâğıtların çoğu Bandy’nin “Yap” veya Ed Small’un “Yok” notlarını taşıyordu, bazıları ise “Dosyala ve Takip Et” döngüsünden üç dört kez geçmişti; bazıları “Frank buna bakabilir” gibi notlar taşıyordu. Bunlar, o nasıl Small’u kullanıyorsa onu da kullananların kendisine sürpriz hediyeleriydi. Zaman zaman, mevcut işin bir kısmını masanın en sağ köşesinde, Knox “500” Elektronik Bilgisayar’ın kurşundan modelinin altında duran eşit yükseklikteki ikinci bir yığının üzerine koyardı. Bu, şu anda hiç de bakacak durumda olmadığı yığındı ve en kötülerini, hatta bazen üzeri notlarla dolu daktilo sayfalarıyla ve gevşek ataşlarla dolup taşan dosyaları olduğu gibi masanın sağ çekmecesine tıkkardı. Oradaki kâğıtlar Ordway’in Gerçek Ciciler dediği türdendi ve ayak koyma yeri olarak iş gören çekmecenin karşısındaki o çekmece Frank’in vicdanını sızlatıyordu: Sanki içinde canlı yılanlar varmış gibi, o çekmeceyi açmaya korkuyordu.

Neden olmasın? Yanına gidip kızı öğle yemeğine davet edemez miydi? Hayır, edemezdi; sorun buydu. On Beşinci Kat’ın yazılı

olmayan kuralına göre, iş meseleleri dışındaki her konuda erkeklerle kadınlar birbirinden ayırdı, Noel partileri dışında. Kızlar kendi aralarında öğle yemeğine çıkıyordu, tıpkı farklı tuvaletleri kullanmaları gibi ihlal edilemez bir kuraldı bu, yalnızca bir aptal bu sisteme karşı çıkabilirdi. Bu işin ufak bir planlamaya ihtiyacı vardı.

Yan bölmeden zayıf, gülümseyen bir yüzle yuvarlak, ciddi bir yüz cam duvarın üstünde belirlediğinde daha GELEN kutusunun ortasındaydı. Bunlar Vince Lathrop ile Ed Small'un yüzleriydi ve bu da kahveye inme vaktinin geldiğini gösteriyordu.

“Beyler” dedi Vince Lathrop. “Dans edelim mi?”

Ed Small'un Roslyn, Long Island'daki evinde çim bakımında karşılaştığı güçlükleri epeyce dinledikten sonra yine ofisteydiler. Kahve Ordway'e iyi gelmişti ama şimdi asıl ihtiyacı olan şeyin bir içki olduğu belli oluyordu, ne kadar iyi durumda olduğunu kanıtlamak için bölmenin içinde bir aşağı bir yukarı yürüyerek Bandy'nin taklidini yapıyor, kafasını sallayıp yandaki dişini emerek küçük öpücük sesleri çıkarıyordu.

“Gerçekten verimli olduğumuzdan şüpheliyim (öpücük sesi). Çünkü eğer gerçekten verimli olmak istiyorsak oraya çıkıp daha, nasıl derler (öpücük sesi), daha verimli olmalıyız...”

Frank ikinci veya üçüncü defadır mevcut iş yığınının en tepesindeki kâğıdı okumaya çalışıyordu, Toledo'daki şube müdüründen gelen bir mektuba benziyordu; ama paragraflarda yazılanlar sanki başka bir dilde yazılmışçasına anlaşılmazdı. Gözlerini kapadı, ovuşturdu ve yeniden denedi, bu kez başarmıştı.

Knox geleneğine göre kendisinden “biz” olarak bahseden Toledo'daki şube müdürü, bir kopyasını mektuba iliştiirdiği SP-1109'daki pek çok ciddi hata ve yanlış yönlendiren cümlelerle ilgili daha önceki yazısı hakkında ne gibi önlemler alındığını bilmek istiyordu. Bu, *Üretim Kontrolünüzü Knox “500” ile Yapın* başlıklı, kalın, dört renkli bir broşürdü, görüntüsü bile Frank'i irkiltmeye yetmişti. Aylar önce, artık Knox'la çalışmayan bir reklam ajansındaki isimsiz bir metin yazarı tarafından yazılmış ve on binlerce kopyası, üzerinde “Sorular için F. H. Wheeler, Merkez Ofis” yazan bir notla sahaya gönderilmişti. Frank daha o zaman berbat bir iş olduğunun farkındaydı—sıkışık basılmış sayfaları en basit mantığa uymuyordu, çizimlerin yandaki metinlerle doğru dürüst bağlantısı yoktu—ama yine de gitmesine izin vermişti, çünkü Bandy onu bir

gün koridorda yakalayıp yan dişini emerek, “O broşürü çıkarmadık mı hâlâ?” demişti.

O günden beri F. H. Wheeler’a Birleşik Devletler’in her yanından şikâyetler yağıyordu ve Toledo’dan gelenlerin acil bir tarafı olduğunun belli belirsiz de olsa farkındaydı. Bir sonraki paragraf ona bunun sebebini hatırlatıyordu.

Hatırlayacağınız gibi, 10-13 Haziran tarihleri arasındaki yıllık UÜD (Ulusal Üreticiler Derneği) toplantısında dağıtılmak üzere broşürden 5000 kopya daha sipariş edecektik. Fakat daha önceki yazıda belirtil-diği gibi, bu broşür hiçbir biçimde bizim amaçlarımıza uygun değil.

Bu sebeple, daha önceki yazımızdaki soruya lütfen acilen cevap ve-riniz. Broşürün düzeltilmiş bir kopyasının istenen adette 8 Haziran’dan önce elimize ulaşması için nasıl bir düzenleme yapılıyor?

Hemen mektubun sol üst köşesine bakıp Bandy’ye karbon kopya yapılmadığını görünce rahatladı. Bu da bir şanstı; ama öyle bile olsa, bu durum Gerçek bir Cici’nin tüm alametlerini taşıyordu. Yeni bir broşür hazırlatmak için zaman olsa bile (ki yoktu), işi Bandy üzerinden geçirmek zorundaydı, Bandy de o zaman neden iki ay önce kendisine haber verilmediğini bilmek isteyecekti.

Mektubu ikinci yığının üstüne bırakmak üzereydi ki, kafa ka-rışıklığının içinden parlak bir fikir filizlenmeye başladı; hemen bölmesinden çıktı, ofisin girişine doğru ilerlemeye başladı, kalbi küt küt atıyordu.

Kız resepsiyon alanındaki masasında boş boş oturuyordu, başını kaldırıp baktığında gözleri hoşnut bir beklentiyle –neredeyse suç ortaklığına benziyordu– doldu; öyle ki, Frank neredeyse ne söyle-meye geldiği numarası yapacağını bile unutacaktı.

“Maureen,” dedi yaklaşıp sandalyesinin arkasını tutarak, “eğer burada çok işin yoksa arşivde bir şey bulmama yardım eder misin diye soracaktım.” Broşürü kızın masasının üzerine sanki çok mah-rem bir şeymişçesine bıraktı, kız broşüre bakmak için kalçalarını kaldırıp öne eğildi, göğüsleri Frank’in broşürü işaret eden elinin çok yakınında sallanıyordu.

“Hım?”

“Bunun düzeltilmesi lazım. Yani, içindeki tüm malzemeyi ta en baştan arayıp bulmam gerekiyor. Şimdi, eğer SP-1109 dosyasına bakarsan ajansa gönderdiğimiz her şeyi bulacaksın; sonra da bu

kağıtların her birini kontrol edersen seni başka dosyalara yönlendiren başka bir kod numarası bulacaksın; bu şekilde işin kaynağına inebileceğiz. Hadi gel, başlamana yardımcı olayım.”

“Tamam.”

Koridorda Maureen’in kalçalarının arkasında ilerlerken, neredeyse patlayacakmış gibi olan göğüs kafesinde zafer vaadini hissetti. Çok geçmeden, arşivin labirentlerinde yalnız kalmışlardı. Maureen’in parfümüyle sarılıp sarmalanmış bir halde, titreyen parmaklarla çekmecelerde dosya arıyorlardı.

“On bir sıfır kaç demiştiniz?”

“On bir sıfır dokuz. Şurada bir yerlerde olmalı.”

İlk defa yüzünü yakından inceleme fırsatı olmuştu. Yuvarlak bir yüzü, yayvan bir burnu vardı, pek o kadar güzel değildi –artık bunu kabul edebilirdi–, ağır makyajı muhtemelen kötü cildini gizlemek için yapıyordu; gözlerinin köşesine çektiği ince kuyruklar da gözlerini daha büyük ve birbirinden daha ayrıık göstermek içindi mesela. Dikkatlice toplanmış saç herhalde en büyük problemiydi –çocukken şekilsiz bir yün yumağı gibiydi herhalde, şimdi bile yağmur yağdığında büyük sıkıntı veriyor olmalıydı– ama ağzı muhteşemdi: Mükemmel dişler, dolgun, güzel kıvrımlı, badem ezmesi tadındaki dudaklar. Yüzünün geri kalan kısmı hafifçe bulanık kalacak şekilde, gözlerini yalnızca ağına odaklayıp sonra da bu bulanık görüntü içinde tamamına bakacak olursa dünyadaki en arzu uyandıran kadına baktığına inanmasının mümkün olduğunu fark etti.

“İşte” dedi kız. “Şimdi bütün bu kod numaralarıyla ilgili diğer bütün dosyaları istiyorsunuz, değil mi?”

“Evet, öyle. Biraz zaman alabilir. Yemeğe erken çıkmayı planlamıyordun umarım.”

“Hayır, öyle özel bir planım yoktu.”

“İyi o zaman. Ben biraz sonra gelip nasıl gittiğine bakarım. Çok teşekkürler, Maureen.”

“Bir şey değil.”

Bölmesine gidip oturdu. Harika ayarlamıştı. Kattakilerin hepsi yemeğe çıkıncaya kadar burada bekler, sonra da gidip ona sahip olurdu. Şimdi tek problemi her zamanki gibi, her zamanki insanlarla yemeğe çıkmamak için bir bahane uydurmaktı – eğer mümkünse onu bütün öğleden sonrası için kurtaracak bir bahane.

“Yemek?” diye soruyordu derin, erkeksi bir ses tonu, bu kez

bölmelerin üzerinden üç tane kafa sarkıyordu. Bunlar Lathrop'un, Small'un, bir de konuşmuş olan adamın kafalarıydı; konuşan, ağzının kenarında yumruk gibi bir pipo duran, kalın kaşlı, dağ gibi bir adamdı. Boyu camı öylesine aşıyordu ki, üzerinde iş yerinde giyilmesi hiç de uygun olmayan damalı bir gömlek, yün kravat ve kırçilli bir ceket olduğu görülebiliyordu. Adam Sid Roscoe'ydu, On Beşinci Kat'ın kendisine "eski gazeteci" diyen edebiyat ve politika gurusu, çalışanların çıkardığı *Knox News* isimli gazetenin kibirli editörü. "Siz oradakiler" diye seslendi babacanlıkla. "Ayağa."

Jack Ordway bu emre uydu, sadece "Hazır mısın Franklin?" diye mırıldanmak için bir an durdu. Ama Frank geri çekilip zaman baskısı altındaki bir adam gibi saatine baktı.

"Ben galiba bugün gelemeyeceğim" dedi. "Bu öğleden sonra şehir merkezinde birileriyle buluşmam gerekiyor; oralarda bir şeyler yerim."

"Aman, Wheeler" diye yakındı Ordway, ona dönerek. Yüzünde normalden fazla bir şok ve düş kırıklığı ifadesi vardı; ama bizimle gelmen *gerek* bakışı; Frank bir saniyede sıkıntısının ne olduğunu anlamıştı. Ordway'in ona ihtiyacı vardı. Yanlarında Frank olunca, grubu Ordway'in Güzel Yer dediği yere, martinilerin su gibi aktığı şu izbe Alman lokantasına yönlendirmek daha kolay olacaktı; Frank olmazsa, Roscoe'nun liderliğinde muhtemelen Berbat Yer'e gideceklerdi – Waffle Cenneti denen şu aydınlık ve acımasızca temiz yer. Burada bir bardak bira bile içemezsiniz, gına getiren cızırdayan tereyağı ve akçaagaç şurubu kokuları ise insanda ince kâğıt peçeteye öğürme hissi yaratıyordu. O zaman, Jack Ordway orada öylece oturup kendine sahip olmaya çalışmaktan başka bir şey yapamayacak, onu ofise geri getirip serbest bıraktıklarında ise öğleden sonrayı geçirebilmek için gizlice dışarı süzülüp birkaç tek atacaktı. *Lütfen*, diye yalvarırcasına bakıyordu komik ölçüde yuvarlak gözleri, *lütfen* başıma bunların gelmesine izin verme.

Ama Frank hiç bozuntuya vermeden, mevcut iş dosyasının kenarlarına pat pat vurdu. Onlar asansöre bininceye kadar bekledi, sonra yine beklemeye devam etti. Aradan on dakika geçti, yirmi dakika, ofis halen oldukça kalabalık görünüyordu; en sonunda sandalyesinde hafifçe doğruldu ve her yönde bölmelerin üzerlerine doğru baktı.

Yalnızca arşivdeki Maureen'in kafası görünüyordu. Asansörün yanında toplanmış birkaç kafa daha vardı, birkaçı da uzak köşelerde

toplaşmıştı, ama artık daha fazla beklemenin bir âlemi yoktu. Ofis bundan daha boş olamazdı. Paltosunu ilikleyip bölmesinden çıktı.

“Bu kadar yeter, Maureen” dedi, eğilip dosya ve kâğıt öbeğini elinden alarak. “Bundan daha fazlasına ihtiyacımız olacağını zannetmiyorum.”

“Ama bu sadece yarısı. Hepsini istememiş miydiniz?”

“Boş ver, endişelenecek bir şey yok. Yemeğe ne dersin?”

“Tamam, çok iyi olur.”

Aceleyle masasına gidip kâğıtları bıraktı, hemen erkekler tuvaletine girip elini yüzünü yıkadı ama asansörlerin orada Maureen’in kadınlar tuvaletinden çıkmasını beklerken endişeye boğuldu. Asansörlerin çevresindeki küçük kalabalığa şimdi artık yemekten *dönenler* de ekleniyordu; eğer acele etmezse Ordway ve diğerlerine rastlayabilirlerdi. Ne yapıyordu ki orada öyle? Başka üç kıza daha Bay Wheeler’la yemeğe çıkacağını anlatıp gülüşüyorlar mıydı?

İşte üzerinde ince bir pardösüyle ona doğru geliyor, asansörün kapısı açılıyor ve operatörün sesi “Aşağı” diyordu.

Boşlukta aşağı inerlerken Maureen’in biraz arkasında “rahat” pozisyonunda kaldı. Yakınlardaki tüm lokantalar Knox’lularla doluydu şimdi; bu mahalleden çıkmalıydılar, lobide ilerlerken sanki dokunduğu göğüsleriymiş gibi sabırsızlıkla dirseğine dokunup “Dinle” diye mırıldandı. “Buralarda yemek yiyecek doğru düzgün yer yok. Kısa bir yolculuğa ne dersin?”

Şimdi kaldırımdaydılar ve kalabalık tarafından sıkıştırılıyorlardı, bir dakika kadar süren bir kararsızlık anında salak gibi gülümseyerek öylece dururken “taksi” sözcüğü zihninde yanıp sönmeye başladı; elini kaldırmasıyla bir tanesinin önlerinde yavaşlaması Frank’i çok rahatlatmıştı. Hele hele, kız gülümseyerek eğilip zarafetle arka koltuğa yerleştikten sonra kendini öyle muhteşem hissetti ki, o anda gözünün ucuyla gördüğü şey artık vız gelir tırıs giderdi: Kalabalıkta Sid Roscoe’nun kocaman şeklini, Lathrop, Small ve Ordway’in tanıdık silüetleriyle takviye edilmiş olarak Berbat Yer’in yönünden gelirlerken görmüştü. Onu görüp görmediklerini anlamının imkânı yoktu, ama o an bunun hiç de önemli olmadığına karar verdi. Kapıyı örttü, taksi uzaklaşırken penceresinden bir kez daha onlara baktı ve Jack Ordway’in bacak ve ayak ormanında kukla gibi giden turuncu mokasenlerine kahkahalarla gülmek istedi.

“Her şey biraz bulanıklaşıyor gibi” dedi kız. “Yani aslında iyiyim ama bir şeyler yeseek iyi olacak.”

Batı Onuncu Sokak'ta tuğla duvarlı, pahalı bir restorandaydılar ve Maureen yarım saat hiç nefes almadan otobiyografisini sunmuştu. Yalnızca bir kez, Frank'in Bayan Jorgensen'e telefon edip öğleden sonra öteki kızlardan birinin resepsiyona geçmesini ayarlaması için susmuştu. (“Burada, Görseller Ofisi'nde bazı şeyleri bulmama yardımcı olması için Maureen'e ihtiyacım vardı, fakat öyle görünüyor ki, günün geri kalan kısmını da burada geçirmek zorunda kalacağız” diye açıklama yapmıştı Frank. Knox Binası'nın içinde Görseller diye bir bölüm ya da alt bölüm filan yoktu ama Frank, Bayan Jorgensen'in bunu bilmediğinden kesinlikle emindi, soracağı herhangi biri de bundan emin olamayacaktı. Görüşmeyi öyle ustalıkla halletmişti ki, telefon kulübesinden dönerken Fransız çörekleriyle dolu bir tepsiyi devirmesine ramak kalınca sarhoş olmaya ne kadar yaklaştığını anlamıştı.) Frank'in zamanının geri kalanı karışık duygular içinde sürekli içmek ve dinlemekle geçmişti.

Öğrendiği şeylerden bazıları şunlardı: Kız yirmi iki yaşındaydı, eyaletin üst ucundaki bir kasabadan geliyordu, babasının orada bir nalbur dükkânı vardı; isminden nefret ediyordu (“Tamam, Maureen'de bir şey yok ama onunla beraber ‘Grube’ berbat duruyor; galiba evlenmeye can atıyor olmamın sebeplerinden biri de buydu”); on sekizinde evlenmiş, altı ay sonra boşanmıştı –“Saçma sapan bir şeydi” – ve ondan sonraki bir iki yılı “evde sıkıntıdan patlayarak, bir petrol şirketinde çalışarak ve depresyonla” geçirmişti; ta ki bir gün aslında hep yapmak istediği şeyin New York'a gelip “yaşamak” olduğunu anlayana dek.

Bütün bunlar hoşnutluk vericiydi, utana sıkıla ona “Frank” diye hitap etmeye başlaması da öyle, tabii ki başka bir kızla paylaştığı bir evi olduğu haberi de –hem de tam da burada, Village'de “çok şirin” bir daire– ama bir süre sonra Frank'in hoşnut olmayı

sürdürmeyi kendisine sık sık hatırlatması gerekti. Galiba sorun çok konuşuyor olmasıydı. Ayrıca konuşması kulağa sahte geliyordu, stilize bir şirinliğin altına gömülü olduğu için etkileyicilikten uzaktı. Çok geçmeden, kızdaki bu boşluğun, tarifsiz bir hayranlık beslediği Norma adındaki ev arkadaşından kaynaklanıyor olabileceğini tahmin etti. Maureen, yaşı kendisinden daha büyük ve iki kez boşanmış olan bu kızdan bahsettikçe ve büyük bir dergide çalıştığını, bütün “muhteşem kişileri” tanıdığını anlattıkça Frank, onunla Norma’nın tamamen kız kıza bir eğlence anlayışı içinde klasik akıl hocası ve çırağı rollerini oynadıklarını sinir olarak fark etti. Maureen’in ağır makyajı ve dikkatle toplanmış saçında olduğu kadar dikkatlice çalışılmış yapmacık tavırlarında ve abartılı konuşmasında da bu akıl hocalığının parmağı vardı – “çılgınlar gibi”, “müthiş”, “dehşet” gibi sözleri fazla kullanması, gözlerini kocaman açarak ev bakımıyla ilgili gerçekleri sıralaması, küçük tatlı İtalyan bakkallar, küçük tatlı Çinli çamaşırhaneçiler ve devriye gezen aksi ama sevimli polis memurlarıyla ilgili bitmeyen hikâyelerinin hepsi ama hepsi, Manhattan’daki iki kızın romantik maceralarını anlatan bir Hollywood filminin figüranlarına dönüşüyordu.

Frank onun dökülüp saçılmasının ağırlığı altında bunaldıkça içkileri peş peşe ısmarlayıp durmuş, şimdi de Maureen’in uysallıkla her şeyin biraz bulanıklaştığını söylemesi Frank’i suçluluk duygusuyla doldurmuştu. Norma’nın kırılğan etkisi Maureen’in yüzünden silinip gitmişti; parti elbisesine kusmak üzere olan dü-rüst ve çaresiz bir kız çocuğuna benziyordu şimdi. Frank garsonu çağırıp onun menüden en sağlıklı yiyecekleri seçmesine bilinçli bir babanın bütün özeniyle yardım etti; kız ara sıra şimdi daha iyi hissettiği konusunda güvence vermek için kendisine bakarak yemeğine başladığında konuşma sırası Frank’e gelmişti.

Frank konuşmanın tadını çıkardı. Cümleler ağızından su gibi dökülüyor, paragraflar kanatlanıp uçuyordu, uygun anekdotlar hemen yardımına koşuyor ve geri çekilerek arkadan gelen nükteli bir söze yol açıyorlardı.

Knox Ofis Makineleri Şirketi’ni çabucak ve küstahça söküp içini boşaltarak Maureen’i güldürdükten sonra, kendinden emin bir tavırla daha geniş alanlara kayarak Serbest Girişimcilik mitini içi boşaltılmış olarak kızın ayaklarına serdi; sonra tam da daha fazla ekonomiden konuşmanın kızı sıkabileceği bir noktada, onu felse-

fenin bulutlu âlemlerine taşıdı ve bir espriyle, ayaklarını yeniden hafifçe yere değdirdi.

Maureen, Dylan Thomas'ın ölümüyle ilgili ne hissediyordu peki? Bu neslin modern zamanlardaki en donuk ve en dehşete kapılmış nesil olduğuna katılıyor muydu? Tam formundaydı. Milly Campbell'ın "Ah, evet çok doğru, Frank!" demesine yol açan malzemelerin yanı sıra, bir zamanlar onu April Johnson'ın gözünde tanıştığı en ilginç insan yapan daha eski ve daha zengin malzemelerden de yararlanıyordu. Bir zamanlar rıhtım işçisi olarak çalıştığına bile değindi. Bütün bunların arasından ise sadece Maureen için ustalıklı örülmüş bir kurdele geçiyordu: Kendisinin, çevresiyle hüzünlü bir biçimde ama cesurca savaşta olan, nezih ama düş kırıklığına uğramış bir aile babası olarak portresi.

Kahveler geldiğinde tüm bunların etkisini göstermeye başladığını fark etti. Kızın yüzü söylediği her şeyi algılayan otomatik bir kayıt cihazına dönmüştü: Frank bu yüzü neşeli kahkahalara boğabilir, düşünceyle kaşlarının çatılmasını, ağırbaşlılıkla eğilmesini ya da romantik düşüncelere kapılarak yumuşamasını sağlayabilirdi; eğer isteseydi onu çok rahatlıkla ağlatabilirdi bile. Kız kısa bir an için gözlerini ondan kaçırıp fincanına ya da buğulu gözlerle etrafa baktığında, bu sadece duygularla yoğunlaşmış bir şekilde iç çekmek içindi; hele bir defasında, Frank onun Norma'ya bu akşam kendisini nasıl anlatacağını planladığına yemin edebilirdi ("Ah, öyle büyüleyici bir adam ki..."). Paltosunu giymesine yardımcı olurken nasıl eridiğine, günışığı altında kısa bir yürüyüş yaparken yanında salınmasına bakılacak olursa artık hiçbir şüpheye yer kalmamıştı. Frank onu tavına getirmişti.

Şimdi sorun nereye gidileceğiydi. Belli belirsiz, Washington Meydanı'ndaki ağaçlara doğru yönelmişlerdi; parkta yürüyüş yapmanın sakıncası, değerli zamanın kaybına yol açması bir yana, bu saatte, bir zamanlar April'in arkadaşı veya komşusu olmuş kadınlarla dolu olmasıydı. Anne Synder, Susan Cross ve kim bilir daha kimler orada olacaktı; pörsümeye yüz tutmuş yanaklarını güneşe dönmüş halde ya da çocuklarının ağzına bulaşmış dondurmayı silerken, çocuk yuvalarından, uçmuş kiralardan ve gerçekten de harika Japon filmlerinden söz ederek, oyuncakları ve kraker paketlerini toplayıp ağır ağır eve dönme ve kocalarına akşam kokteyllerini hazırlama vaktinin gelmesini bekliyor olacaktı. Kendisini

hemen tanıyacaktıydı (“Frank Wheeler değil mi şu? Peki *yanındaki* kim? Tuhaf, değil mi?”). Frank böyle uygunsuz bir durumun gelişmemesi için ne yapacağını düşünürken Maureen kaldırımında durdu.

“Ben burada oturuyorum. Yukarı gelip bir içki filan içmek ister misin?”

Bir an sonra Frank onun kalçalarını takip ederek halı kaplı loş merdivenlerden çıkmaktaydı, kapı arkasından kapandı ve şimdi elektrikli süpürge, kahvaltı jambonu ve parfüm kokan bir odadaydı. Yüksek tavanlı, sessiz bir odaydı burası, pencerelerindeki bambu stor perdenin arasından yatay altın çizgiler halinde sızan gün ışığı her şeyi sarı bir ışığa boğmuştu. Kız naylon çoraplı ayaklarıyla etrafında eğilip bükülerek kül tablalarını ve dergileri toplarken –“Ortalık çok dağınık, kusura bakma; oturmaz mıydın?”– Frank kendini heybetli ve güçlü hissederek orada öylece duruyordu. Maureen storlardan birini açan kordona yetişmek için bir dizini kanepenin üzerine koyup uzandığında ona yaklaşıp elini beline koydu. Başka bir şey yapmasına gerek kalmadan kız küçük nemli bir iniltiyle dönüp kendisini Frank’in kollarına attı ve dudaklarını ona sundu. Artık kanepenin üzerindeydiler ve dünyadaki tek sorun giysilerinin düğmeleriyle bağcıklarıydı. Birlikte kıvrılıp bükülerek ve hızlı hızlı soluk alıp vererek bütün düğmeleri, bağcıkları ve kopçaları, üzerlerinde başka hiçbir engel kalmayınca dek aceleyle çözdüler; Frank kendini Maureen’in etinin sıcaklığına ve ritmine kaptırdı ve işte ihtiyacım olan şey buydu hissine vardı; *buydu buydu buydu*; kendini öylesine kaptırmıştı ki, Maureen’in “Oh, evet; evet; evet...” diye fısıldamasının ancak belli belirsiz farkındaydı.

Bittiğinde, birbirlerinden ayrılıp ter içindeki kolları ve bacakları birbirine dolanmış halde yatarlarken hayatında başka kimseye bu kadar minnettar kalmadığını düşünüyordu Frank. Tek sorun söyleyecek bir şey bulamamasıydı.

Bir ipucu edinmek için Maureen’in yüzüne bakmaya çalıştı, ama yüzünü Frank’in göğsüne kapamıştı ve tek görebildiği saçlarının siyah dağınıklığıydı; önce kendisinin konuşmasını bekliyordu. Frank başını çevirdiğinde kızın onun kollarına düşmeden önce birazcık açmayı başarabildiği perdenin yamuk aralığını gördü. Sokağın karşısındaki bir evin tuğla çatısını inceledi, çatıdaki baca ve antenler masmavi gökyüzünde narin silüetler gibi duruyordu. Yükseklerde ve uzaklarda bir yerden bir uçağın baygın motor gü-

rlts geliyordu. Başını tekrar odaya çevirdiğinde, odadaki her şeyin –Picasso röprodüksiyonları, Ayın Kitabı Kulübü’nün sekileri, sallanan koltuk, üzeri fotoğraflarla kaplı şömine rafı– her şeyin, capcanlı sarı ışığın içinde yüzmekte olduğunu gördü; hemen ardından aklına gelen ilk düşünce, paltosu ve gömleğinin orada, sandalyenin yanında yerde, ayakkabı, pantolon ve i amaşırlarınınsa burada el altında olduğuydu. Otuz saniye içinde kalkıp giyinebilir ve bu yerden gidebilirdi.

“şey,” dedi sonunda, “herhalde bu sabah işe geldiğinde aklında bu yoktu, değil mi?”

Sessizlik sürdü, öyle mutlak bir sessizlikti ki, Frank yan odadaki bir alarm saatinin tik taklarını ilk kez duydu. Sonra:

“Hayır” dedi kız. “Elbette yoktu.” çabucak doğrulup oturdu. Denizci mavisi kazağını yerden kapıp göğüslerini örttü. Bir kararsızlıktan sonra, şu anda iffetin çok önemli olmadığına karar vermiş gibi, bıraktı yere düşün; fakat bir anlık bir utançla, asıl şimdi iffetin önem kazandığını düşünüyormuş gibi yine yerden aldı ve kollarını kavuşturdu. Saçları şimdi, herhalde çocukluğunda olduğu gibi, hiç de çekici olmayan bir biçimde vahşi görünüyordu; kafatasından fırlamış yüzlerce fırça teli gibi. Saının birçok yerinde ellerini gezdirdi, öyle yatıştırmak için filan değil de Frank’in de on altı yaşındayken sivilcelerine dokunduğu gibi bilinçsizce, o korkunç şeylerin hâlâ orada olduklarından emin olmak istercesine. Yüzü ve boynu solgundu ama yanakları tokat yemişesine benek benek kızarmıştı, öyle kırılgan görünüyordu ki, Frank birkaç saniyeliğine onun düşüncelerini okuyabileceğinden emin oldu. Norma ne diyecekti? Bu kadar kolay elde edilebilir olduğu için Norma ondan tiksinecek miydi? Hayır; bunun gibi gerçekten yetişkince ve sofistike bir ilişkide “kolay” veya “zor” “elde edilmek” gibi kavramlarla düşünmenin son derece banal olduğunu bilirdi Norma. Peki ama madem yetişkince ve sofistike bir ilişkiydi, o zaman kazağını ne yapacağını niye bir türlü bilemiyordu? Erkeğe ne söyleyeceğini niye kestiremiyordu bir türlü?

Sonunda kendini topladı. Yumuşak ve ağır bir sa tutamını geriye atmak için çenesini kaldırdı, yüzüne salon komedilerindeki ne benzer bir gülümseme yerleştirdi ve ilk kez dosdoğru Frank’in gözlerinin içine baktı.

“Sigaran var mı Frank?”

“Tabii, al burada.” Sonunda aralarındaki diyalog akmaya başlamıştı.

“İcat ettiğin o departmanın adı neydi?”

“Hı?”

“Bugün gideceğimizi söylediğin yer hani. Bayan Jorgensen’e?”

“Ha... Görseller. Aslında tam olarak icat ettim sayılmaz. Öyle bir yer vardı önceden, sekizinci kattaydı galiba. Merak etme, asla farkına varamaz.”

“Kulağa çok gerçek geliyor. Görseller. Bir saniye Frank.” Alarm saatinin tik taklarının duyulduğu yan odaya tuhaf bir biçimde çömelerek, aceleyle gitti, sanki böyle yapınca daha az çıplak görünecekti.

Döndüğünde, üzerinde uzun bir sabahlık vardı ve saçlarını eski haline getirmişti. Frank tamamen giyinmiş, nazik bir biçimde şöminenin üstündeki fotoğrafları inceliyordu, yeni gelmiş bir misafir gibi. Maureen ona banyonun yerini gösterdi, Frank banyodan döndüğünde o kanepeyi toplamış, mutfağın önünde kararsızlıkla dolanıyordu.

“Bir içki ister misin?”

“Hayır, sağ ol Maureen. Aslında ben gitsem iyi olacak. Geç oluyor.”

“Ah, evet öyle. Trenini kaçırmadın inşallah?”

“Önemli değil. Bir sonrakine binerim.”

“Böyle hemen gitmek zorunda olman ne kötü.” Sakin ve asil davranmaya kararlı gibi görünüyordu, Frank’in çıkması için kapıyı açıncaya kadar da bunu zarafetle sürdürdü. Tam o sırada, gözü kanepenin yanındaki köşeye kaydı ve orada ince, beyaz bir kumaş parçası gördü, sütyen askısı ya da jartiyer gibi bir şey, ortalığı toplarken gözden kaçmış, halının üzerinde kıvrılmış halde duruyordu. Hemen oraya koşup o şeyi yerden kapmamak, minderlerin arasına sokuşturmamak –ya da paramparça etmemek– için Maureen’in kendisiyle savaştığı açıkça görülüyordu. Tekrar dönüp Frank’e baktığında gözleri acınacak kadar büyümüş ve parlaktı.

Bu kaçınılmazdı; bir şeyleri sözcüklere dökmek zorundaydı Frank. Ama söyleyebileceği en içten söz, hayatında hiç kimseye bu kadar minnettar kalmadığıydı –teşekkür niyetine böyle diyebilirdi– ama bu yanlış bir izlenim bırakırdı, neredeyse para teklif etmekle aynı şeydi. Aklına başka bir fikir geldi: Hüzünlü ve

kırılğan davranabilir, onu omuzlarından tutup, “Bak, Maureen. Böyle bir şeyin geleceği olamaz” diyebilirdi. Ama o zaman kız da, “Ah, biliyorum” deyip yüzünü onun paltosuna gömebilirdi. O zaman Frank’e, “Senden faydalandığımı düşünmeni istemem; eğer öyleyse, ee şey...” demekten başka söyleyecek bir şey kalmazdı. “Özür dilerim” demek zorunda kalabilirdi ama hayatında en son yapmak istediği şey özür dilemekti. Kuğu, Leda’dan özür dilemiş miydi? Bir kartal özür diler miydi? Bir aslan özür diler miydi? Elbette hayır.

Onun yerine kıza gülümsedi –ince, pişkin, çekici bir gülümseme– ve o güçlkle gülümseyerek cevap verene dek yüzünü o pozisyonunda tuttu. Sonra eğilip dudaklarını hafifçe onunkilere değdirdi ve “Dinle: Harikaydın. Şimdilik hoşça kal” dedi.

Merdivenlerden inmiş, sokağa çıkmış yürümekteydi; daha bir durak yürümemişti ki, coşkulu bir koşu tutturdu ve Beşinci Cadde’ye kadar böyle koştu. Bir bebek arabasına çarpmamak için son anda yana çekilmek zorunda kaldı ve kadın arkasından “Önüne baksana” diye bağırdı ama o tıpkı bir kartal ya da aslan gibi dönüp arkasına bakmayı reddetti. Kendini erkek gibi hissediyordu.

Bir erkek, sigara içilen arka bölümde oturup, pantolonu kırışmasın diye diz yerlerini düzelttikten sonra, yanındaki yolcuya dirsek mesafesi bırakarak gazetesini dar bir şerit halinde katlayıp okur muydu? Bir erkek, baş ağrısını geçirmek için kafatasına ağır ağır masaj yaparak, fazla ısıtılmış radyatörlerin yanında oturup yan tarafta briç oynayan bitkin ve dost canlısı, pestili çıkmış adamların iskambil kâğıtlarının hışırtısına karışan sesleriyle tütün, gazete ve kötü ağız kokularını çeker miydi?

Elbette hayır. Bir erkeğin trende seyahat etme şekli ayakta ve açık havada olmalıydı; rüzgârın kravatını kamçılacağı demir geçitte madeni seslerle titreşen, şangırdayan zeminde ayaklarını iki yana açarak sıkıca durmak, yanan kısmı iğne ucu kadar bir alevden ve titreyen, kül haline gelmiş kâğıttan ibaret olana kadar sigarasından derin nefesler çekmek ve sonra da izmaritini gürleyen tren raylarına mermi gibi fırlatarak, pembemsi gri renkteki akşam havasında ağır ağır geride kalıp yok olan banliyö kasabalarına bakmaktı bir erkeğe yakışan. Kendi istasyonuna geldiği zaman bir erkek, demir başamaklardan tren durmadan atlar, park ettiği otomobiline doğru rahat, atletik adımlarla yürürdü.

Manzara penceresinin perdeleri çekilmişti. Bunu, daha araba yoluna varmadan yoldan görmüştü; sonra, dönüşü yaptığında April'in mutfak kapısından koşarak çıktığını ve park yerinin kenarında kendisini beklediğini gördü. Siyah kokteyl elbisesini, babetlerini ve daha önce görmediği kalın beyaz taftadan küçük bir cepken giymişti. Frank daha motoru kapatmadan April arabanın kapısını zorlayarak açtı, Frank'in koluna yapıştı ve konuşmaya başladı. Elleri Maureen Grube'unkilerden daha ince ve sinirliydi; daha uzun boylu ve daha yaşlıydı ve yüksek perdeden tiz bir sesle daha hızlı konuşuyordu.

"Frank, dinle. Sen içeri girmeden seninle konuşmam gerek. Çok önemli."

"Ne?"

"Ah, pek çok şey. Öncelikle, bütün gün seni çok özledim ve her şey için çok özür dilerim ve seni seviyorum. Geri kalan şeyler bekleyebilir. Hadi şimdi içeri gel."

Koluna asılmış bir haldeki April'la birlikte mutfak merdivenlerinden çıktığı şu iki üç saniye içindeki duygularını ayrıştırıp tartmaya bir yılını adasa bile Frank bu işin içinden çıkamazdı herhalde. Kum fırtınasında yürümek gibiydi; okyanus tabanında yürümek gibiydi; havada yürümek gibiydi. Komik tarafı da şuydu: Yaşadığı tüm şaşkınlığa rağmen, April'in her zamankinden farklı çıkan sesinin tuhaf bir biçimde Maureen Grube'unkine benzer bir nitelik taşıdığını fark etmeden geçememişti; Maureen'in, Norma'nın tanıdığı bütün o müthiş insanlardan bahsederken ya da "Görseller" derkenki sesine benziyordu: Biraz rol yapma ve sahte bir yoğunluk taşıyan bir niteliğe sahipti bu ses, Frank'in kendisinden çok romantik bir soyutlamaya hitaben konuşur gibiydi.

"Burada bekle sevgilim" diyordu. "Sadece bir dakikacık. Ben seni çağırıncaya kadar." Onu mutfakta yalnız bıraktı, rostonun sıcak kahverengi kokusu Frank'in gözlerini yaşlarla doldurdu. April onun eline eski moda bir bardakta buzlu viski tutuşturup karartılmış oturma odasında gözden kayboldu. Frank oradan çocukların bastırılmış kıkırdamalarını ve bir kibritin çakılma sesini duyabiliyordu.

"Tamam" diye seslendi April. "Şimdi."

Sofradaydılar, onları titreşen sarı bir ışıkla yıkayan şeyin ne olduğunu görmeden üçünün de yüzüne baktı önce. Masada üzerinde

mumlar olan bir pasta vardı. Sonra da tiz sesle yavaş yavaş şarkıyı söylemeye başladılar:

“Mut-lu yıl-lar sa-na...”

En yüksek çıkan ses Jennifer’inkiydi, en yüksek noktaya çıktıklarında –“Mut-lu yıl-lar, Babacım...”– ahengini kaybetmeyen tek ses ise April’inki, ama Michael da elinden geleni yapıyordu ve en büyük gülümseme onunkiydi.

“Seni ne için affedeyim, April?” Oturma odasında yalnızdılar, April çekingenlikle ona doğru bir adım atmıştı.

“Her şey için” dedi April. “Her şey için. Bütün hafta içindeki davranışlarım için. O kahrolasıcı oyuna bulaştığımdan beri olan davranışlarım için. Sana anlatacak çok şeyim var, Frank. Harika bir plan yaptım. Dinle.”

Fakat kafasındaki sükûnet allak bullak olmuşken herhangi bir şeyi dinlemek kolay değildi. Kendini bir canavar gibi hissediyordu. Akşam yemeğini açlıktan ölen biri gibi yalayıp yutmuş, üzerine de çikolatalı pastadan yedi büyük lokmayı mideye indirmişti; doğum günü hediyelerini açarken hiç durmadan Maureen Grube’un kendisi için ifade ettiği şeyi anlatırken kullandığı kelimeyi kullanmıştı –“Harika... Harika...”–; çocuklarının gece yatmadan önce okudukları duaları dinlemiş ve odalarından ayakucunda yürüyerek çıkmıştı; şimdi de karısının özürlerini dinliyordu, aynı zamanda da, onu yabancı bir gözle incelerken, aslında çok da ahım şahım biri olmadığını keşfetmişti: Fazla yaşlı, fazla uzun boylu ve fazla yoğundu.

Koşarak dışarı çıkmak ve dramatik bir şekilde kefareti ödemek istiyordu – yumruğunu bir ağaca indirmek, bir çamur bataklığına düşüp kalana kadar kilometrelerce koşmak, duvarlardan atlamak gibi şeyler. Onun yerine, gözlerini kapadı, uzanıp onu kendine çekti, April’in cepkeninin tafta kumaşı kucaklaşmanın şiddetinden aralarında hışırdadı, elini sırtının kıvrımının üzerinde gezdirirken kendine çektiği azap çözülüyor, yavaş yavaş dağılıyordu. “Ah, canım benim” diye inleyen ağzını April’in boğazına bastırdı.

“Dur bir dakika, dinle. Bugün bütün gün ne yaptım, biliyor musun? Seni özledim. Bir de Frank, harika bir – bir dakika dur. Seni seviyorum ama dinle bir dakika. Ben...”

Onu susturmanın ve göz önünden kaldırmanın tek yolu dudaklarından öpmekti; sonra yer tehlikeli açılarla eğilmeye başladı, sendeleyerek üç adım atmayıp kanepenin hazza çağıran güvenliğine devrilmeseler, sehpanın üzerine düşebilirlerdi.

“Sevgilim?” diye fısıldadı April nefes nefese. “Seni çok seviyorum, ama sence biz – ah, hayır, durma. Durma.”

“Biz ne?”

“Önce yatak odasına gidemez miyiz? Ama istemiyorsan gitmeyiz. İstersen burada kalalım. Seni seviyorum.”

“Yok, haklısın. Gidelim.” Zorlanarak ayağa kalktı, April’ı da kendisiyle beraber sürükledi. “Ben önce bir duş alayım.”

“Ah, hayır, lütfen... Lütfen duş alma. İzin vermeyeceğim.”

“Almam lazım, April.”

“Neden?”

“Öyle işte, almam lazım.” Frank ayakta zor duruyor, bir seferde tek bir adım atabiliyordu.

“Çok kötüsün” diyordu April koluna asılarak. “Çok, hem de çok kötüsün, Frank. Hediyeleri beğendin mi? Kravat güzel mi? Neredeyse on dört farklı dükkâna girdim, hiçbirinde de istediğim gibi bir şey yoktu.”

“Müthiş bir kravat. Şimdiye kadar sahip olduğum en güzel kravat.”

Üzerine sıcak su hücum edince –Maureen Grube ikinci bir deri gibi üzerine yapışıp kalmıştı, ancak vücudunu sıkı sıkı ovalarsa kurtulabilecekti– April’a söylemesi gerektiğine karar verdi. Ayık olarak iki elini de avuçlarının içine alacak ve “Dinle, April. Ben bugün öğleden sonra...” diye anlatmaya başlayacaktı.

Sıcak suyu tamamen kapatıp yalnızca soğuğu açtı, yıllardır yapmadığı bir şeydi. Soğuk suyun şoku güçlkle nefes alarak yerinde zıplamasına neden oldu ama askerdeyken yaptığı gibi otuza sayıncaya kadar altında durmaya zorladı kendini, sudan çıktığında kendini müthiş hissediyordu. Olanları April’a anlatmak mı? Tabii ki anlatmayacaktı. Ne anlamı vardı ki?

“Ooo, çok temiz görünüyorsun” dedi April. Giysi dolabının arkasından üzerinde en güzel beyaz sabahlığıyla çıkmıştı. “Çok temiz ve huzurlu görünüyorsun. Gel yanıma otur da önce biraz konuşalım, tamam mı? Bak ne var.”

Komodinin üzerine bir şişe brendi ve iki bardak hazırlamıştı, ama brendiyi bardaklara doldurmasına ya da herhangi bir şey söylemesine uzunca bir süre izin vermedi Frank. Bu süre içinde April yalnızca bir defa, omuzlarındaki dantel askıdan kurtulmak ve göğüslerinden kayıp düşmesine izin vermek için Frank’ten ay-

rıldı. Göğüs uçları Frank daha onları avucunun içine almadan sertleşmeye başlamıştı.

O gün ikinci kez, sevişmenin dilinin tutulmasına yol açtığını keşfetti, April'in bu konuşmayı sabaha bırakmasını umuyordu. Ne söylerse söylesin, o tuhaf tiyatrocunun vurgusuyla söyleyeceğini biliyor ve kendisini bununla başa çıkabilmeye hazır hissetmiyordu. Tek yapmak istediği, burada karanlıkta gülümseyerek yatmaktır; kafası karışık, suçluluk duygusu çekiyordu ve mutluydu, kendisini yavaş yavaş uykunun ağırlığına bırakmak istiyordu.

“Sevgilim?” April’in sesi çok uzaklardan geliyordu. “Sevgilim? Uyumayacaksın, değil mi? Çünkü söyleyecek çok şeyim var, hem brendi ziyan oluyor. Daha planımı bile anlatamadım.”

Bir an sonra, uyanık kalmakta hiç güçlük çekmiyordu Frank. Hiçbir şey olmasa, beraber battaniyenin altına kıvrılıp oturmanın, ay ışığında brendi içmenin ve April’in sesinin alçalıp yükselmesini dinlemenin keyfi vardı. Rol yapıyor gibi olsun ya da olmasın, sevişmenin rehabetiyle April’in sesi kulağa her zaman hoş gelirdi. Sonunda, biraz isteksizce de olsa, Frank onun söylediklerine dikkat kesilmeye başladı.

Bu plan, bu fikir onun kederinden, Frank’i sevmesinden ve bütün gün onu özlemesinden doğmuştu. Tamamen yeni, çok iyi tasarlanmış bir plandı: Bu sonbahar “bir daha dönmemesine” Avrupa’ya gidiyorlardı. Ne kadar paraları olduğunun farkında mıydı Frank? Ev ve arabanın satışından gelecek parayla, bugüne kadar yaptıkları tasarruflarla ve şimdiyle eylül arasında biriktirecekleri parayla orada altı ay rahat rahat yaşayabilirlerdi. “Orada yerleşip yeniden kendimizi geçindirmeye başlamamız için altı ay çok iyi bir süre.”

Frank gırtlığını temizledi. “Bak, bebeğim. Öncelikle ben orada nasıl bir iş bulabilirim ki?”

“Hiçbir iş. Dünyanın herhangi bir yerinde istediğin işi bulabilirsin eğer gerekirse, bunu biliyorum ama konumuz bu değil. Sen herhangi bir iş bulmayacaksın, ben bulacağım. Gülme – dinle bir dakika. Yurtdışındaki hükümet bürolarında sekreterlik işi için ne kadar ücret ödediklerinden haberin var mı senin? NATO ve ECA filan gibi yerlerde? Ayrıca, orada yaşam buraya kıyasla ne kadar ucuz, biliyor musun?” Her şeyi düşünmüştü; bir dergideki makaleyi okumuştur. Daktilo ve steno becerileri sayesinde kendilerini geçindirecek, hatta daha fazlasına yetecek kadar para kazanabilirdi

– yarı zamanlı çocuk bakıcısına bile yeterdi kazandığı. Öylesine basit ve güzel bir plandı ki, bunu daha önce neden düşünemediğine hayret etmişti. Konuşurken gitgide artan bir sabırsızlıkla Frank’e gülmemesini söylüyordu.

Frank’in kahkahaları sahici değildi, tüm bu şeye hoş bir fan-tezi muamelesi yapar gibi April’in omzunu sıkıp durması da öyle. April’dan, hatta belki kendisinden de, bu planın onu ne kadar korkuttuğunu gizlemeye çalışıyordu.

“Ciddiyim, Frank” dedi April. “Dalga geçiyor gibi bir halim var mı sence?”

“Tamam, biliyorum. Sadece birkaç sorum olacak. Öncelikle, sen ekmek paramızı kazanırken benim ne yapmam gerekiyor?”

April geri çekilip, bunu anlamamış olmasına inanamıyormuş gibi, loş ışıktaki onun yüzünü incelemeye çalıştı. “Anlamıyor musun, bütün olay bu zaten. Yedi yıl önce yapmana fırsat verilmesi gereken şeyi yapacaksın. Kendini bulacaksın. Okuyacaksın, çalışacaksın, uzun yürüyüşler yapıp düşüneceksin. *Zamanın* olacak. Hayatında ilk kez, yapmak istediğin şeyin ne olduğunu bulmak için zamanın olacak, bulduğun zaman ise onu yapmaya başlamak için zamanın ve özgürlüğün olacak.”

İşte bu, kıkırdayıp başını iki yana sallarken biliyordu, April’in söylemesinden korktuğu şeydi. Onun, üzerinde bir Paris terzisine diktirilmiş bir tayyörle işten eve gelip enerjik bir şekilde eldivenlerini çıkarırken, kendisini yumurta lekeleriyle kaplı bir bornozla, düzeltilmemiş bir yatağın üzerinde burnunu karıştırırken bulduğunu hayal etti kısa ve huzursuzluk veren bir an için.

“Bak” dedi. Elini April’in omzundan çekmiş, kolunun altından göğsünü bulup biçimi ve hafif ağırlığıyla oynamaya başlamıştı. “Öncelikle, bütün bunlar çok tatlı ve çok...”

“‘Tatlı’ değil!” April bu kelimeyi sanki hayatta nefret ettiği her şeyin özüyümüş gibi telaffuz etti ve aynı zamanda Frank’in elini yakalayıp sanki o da tiksindirici bir şeymiş gibi kenara attı. “Tanrı aşkına, Frank, ben burada ‘tatlı’ olmaya çalışmıyorum. Ben öyle büyük bir fedakârlık filan yapmıyorum – anlamıyor musun?”

“Tamam; tamam; tatlı değil. Kızma hemen. Her neyse, bunun çok da gerçekçi olmadığını kabul etmelisin; onu demek istiyorum.”

“Bunu kabul etmem için, gerçeklik hakkında çok tuhaf fikirlerim olmalı, çok dar bir gerçeklik anlayışım olmalı. Çünkü ben asıl

bunun gerçekçi olmadığını düşünüyorum. Akıllı bir adamın dayanamadığı bir işte yıllarca köpek gibi çalışmasını hiç gerçekçi bulmuyorum, işten çıkıp hiç dayanamadığı bir yerdeki hiç dayanamadığı evine, kendisiyle aynı şeylerden mustarip karısına gelmesini, bir avuç korkak küçük insanın arasında – of Frank, sana burasıyla ilgili neyin yanlış olduğunu anlatmama gerek yok herhalde, senin bana söylediklerini aktarıyorum sadece, görüyorsun. Daha geçen akşam, Campbell’lar buradayken banliyönün gerçekliği tamamen dışarıda tuttuğuyla ilgili söylediklerini hatırlasana. Herkesin çocuklarını bir duygu seli içinde büyötmek istediğinden bahsettin. Dedin ki...”

“Ne dediğimi biliyorum. Senin dinlediğini zannetmiyordum ama. Sıkılmış gibi görünüyordun.”

“Sıkılmıştım. Söylemeye çalıştığım şeyin bir kısmı da bu zaten. Hayatımda hiç dün geceki kadar çok sıkıldığımı ve bunaldığımı hatırlamıyorum. Her şeyin üstüne bir de Helen Givings’in oğlu konusu üzerine aç kurtlar gibi saldırışımız; sana bakıp ‘Of Tanrım, keşke konuşmayı kesse’ diye düşündüğümü hatırlıyorum. Çünkü söylediğin her şey bizim ne kadar da özel ve üstün olduğumuz üzerine kurulu önermemize dayanıyordu, bense şöyle demek istiyordum, ‘Ama değiliz! Bize bir bak! Biz de söz ettiğın insanlar gibiyiz! Söz ettiğın kişiler biziz!’ Seni, ne bileyim, hor görüyordum, bu işteki yanlışlığı göremediğın için. Ve bu sabah evden çıktığında, arabayı yoldan geri geri çıkarırken, eve sanki seni ısıracakmış gibi baktığımı gördüm. Öyle sefil görünüyordun ki, ağlamaya başladım, sonra kendimi çok yalnız hissettim ve düşündüm: Her şey nasıl da bu kadar berbat hale geldi? Eğer bu onun suçu değilse, kimin suçu peki? Donaldson’ların, Cramer’ların, Wingate’lerin bu küçük tuhaf rüya âlemine nasıl girdik? Tabii Campbell’ların da, çünkü bugün bir şeyi daha anladım, Campbell’lar da büyük, kocaman bir zaman kaybından başka bir şey değil. Sonra birden her şey kafama dank etti –gerçekten, Frank, vahiy filan gibi bir şeydi–, orada mutfakta duruyordum ve benim suçum olduğı bir anda kafama dank etti. Hep benim suçumdu ve ne zaman başladığını sana söyleyebilirim. Ne zaman başladığını günü gününe söyleyebilirim. Sözümü kesme lütfen.”

Frank onu şimdi bölmemesi gerektiğini çok iyi biliyordu. Bütün sabahı acı içinde düşünmekle geçirmiş, ölümüne sessiz, ölümüne temiz evin içinde bütün odaları, parmaklarını belinde acıyınca dek sıkarak turlamış olmalıydı; öğleden sonra çılgınca bir hareket-

lilik içinde alışveriş merkezine gitmiş, DÖNÜLMEZ işaretleriyle dolu labirentlerden, kızgın trafik polislerini arkasında bırakarak arabasıyla savrularak geçmiş, mağazalara hızla dalıp çıkarak doğum günü hediyelerini, rostoyu, pastayı ve beyaz cepkeni almış olmalıydı. Bütün gününü kendine lanet okuduğu bu an için kahramanca kurmuştu ve herhangi bir müdahaleye asla izin verecek değildi.

“Ta Bethune Sokağı’ndayken başladı” dedi. “İlk kez Jennifer’a hamile kaldığımda ve sana onu, biliyorsun işte, onu düşüreceğimi söylediğimde. O ana kadar sen de en az benim kadar çocuk istemiyordun –*neden* isteyecektin ki?– ama ben gelip de sana o lastik şırıngayı aldığımı söylediğimde bütün yükü senin omuzlarına bindirdim. Şöyle demekten farkı yoktu, Tamam o zaman, eğer bu bebeği istiyorsan hepsi senin sorumluluğun. Bize bakmak için kendini helak edeceksin. Şu dünyada baba olmaktan başka herhangi bir şeyi düşünmeyeceksin. Ah, Frank, keşke bana layık olduğum cezayı verseydin – suratıma tükürüp bana arkanı dönseydin, o zaman blöfümü şıp diye anlardın. O işe asla kalkışmazdım –öncelikle, böyle bir cesaretim yoktu zaten– ama sen öyle yapmadın. Sen çok iyi, çok gençtin ve çok korkmuştun; sen her şeyi doğru yaptın ve her şey böyle başladı. Kafalarımız böyle sulandı işte. Bu koskoca bir yalan çünkü; insanların aile kurduğu zaman gerçek hayattan istifa edip hayattan ellerini ayaklarını çekmeleri gerektiği fikri koca bir yalandan başka bir şey değil. Şehir dışındaki sitelerin kandırmacası bu işte ve senin de bu yalana kanmanı sağladım ben bunca zaman. Sana bunu ben *yaşattım!* Tanrım, hatta öyle ileri gittim ki, kendimden o pembe dizilerden çıkma klişe karakteri yaratmaya kadar vardırıdım işi –ve galiba aklımı başıma getiren de bu oldu–, çok genç yaşta evlenmemiş olsa aktris olabilecek kız. Ve sen de çok iyi biliyorsun ki, ben hiçbir zaman aktris olamazdım, istemiyordum da zaten; konservatuara sadece evden uzaklaşmak için gittim, bunu da biliyorum. Bunu her zaman biliyordum. Ama üç aydır burada yüzümde o asil, tatlı-acı ifadeyle gezinip duruyordum – insan kendini daha ne kadar kandırabilir ki? Senin hayatını mahvettiğim yetmiyormuş gibi, sanki benim hayatımı sen mahvetmişsin gibi davrandım, böylece asıl kurban ben olacaktım. Ne kadar berbat, değil mi? Ama doğru! Doğru!”

Her “doğru” deyişinde çıplak dizini küçük yumruğuyla dövüyordu. “Şimdi anlıyor musun beni ne için affetmen gerektiğini? Ve

neden hemen buradan kurtulup Avrupa'ya gitmemiz gerektiğini? Bunun benim 'tatlı', cömert filan olmamla bir ilgisi yok. Sana kıyak filan yapıyor değilim. Sana tek verdiğim şey, senin hep hakkın olan şey, sadece bu kadar geç olduğu için üzgünüm."

"Pekâlâ. Şimdi ben konuşabilir miyim?"

"Evet. Anlıyorsun ama değil mi? Brendiden biraz daha alabilir miyim? Az bir şey – tamam. Sağ ol." Brendisinden bir yudum alınca saçlarını geriye attı, battaniyenin omuzlarından kaymasına izin verdi, Frank'ten biraz uzaklaşıp, bacaklarını altına toplayıp sırtını duvara dayadı. Tamamen rahatlamış ve kendinden emin görünüyordu, dinlemeye hazırdı, kendi durumunu ortaya koymuş olmaktan ötürü mutluydu. Bedeninin mavi-beyaz parlaklığından güç yayılıyordu; ona bakmaya devam ederse doğru dürüst düşüneyeceğini biliyordu Frank, o yüzden ay ışığının ayaklarının arasındaki yansımasına baktı, sigarasını yakmak için gereğinden uzun bir zaman harcadı, zaman kazanıyordu. Tavrının nasıl olacağını iyice tartmalıydı. April Paris'teki daireye geldiği zaman pabuçlarının yüksek topukları yer karoları üzerinde kararlılıkla tıkırdayacak, saçları düzgünce arkadan topuz yapılmış olacaktı; yüzü yorgunluktan asılmış olacak, gözlerinin arasındaki dikey çizgi, gülümsediğinde bile belli olacaktı. Diğer yandan...

"Öncelikle," dedi Frank sonunda, "kendine karşı çok katı davranıyorsun. Hiçbir şey öyle siyah beyaz değil. Knox'taki işe girmeye beni sen zorlamadın. Ayrıca bir de şu tarafından bak. Aslında aktris olmadığını her zaman bildiğini söylüyorsun, o zaman kendini aldatılmış hissetmen gerekmez. Aynı şey benim için de geçerli olamaz mı? Benim çok matah bir şey olduğumu kim söylüyor?"

"Ne demek istediğini anlamadım" dedi April sakince. "Çok matah bir şey olsaydın zaten bu çok yorucu olurdu. Ama istisnai bir adam olduğunu, birinci sınıf, orijinal bir aklın olduğunu kim söylüyor diye soruyorsan – Tanrı aşkına, Frank, herkes, herkes söylüyor. Seninle ilk tanıştığımızda, sen..."

"Ağzı çok laf yapan bilmişin tekiydim işte. Çok biliyormuş gibi atıp tutuyordum. Ben aslında..."

"Öyle değildin! Nasıl böyle konuşabilirsin, Frank, kendine bütün inancını kaybedeceğin kadar kötü bir hale mi geldi her şey?"

Hayır; o kadar kötü hale gelmediğini itiraf etmek zorundaydı. Ayrıca, April'in sesinde içten bir şüphe de okur gibiydi –sonuçta,

çok bilmişin teki olduğuna onu ikna edebileceğine dair bir his— ve işte bu canını sıkıyordu.

“Tamam” diyerek teslim oldu. “Tamam, diyelim ki umut vaat eden bir çocuktum. Ama Columbia’da umut vaat eden bir sürü çocuk vardı; bu benim...”

“Senin gibi bir sürü çocuk yoktu” dedi April, güveni tekrar yerine gelmiş gibi çıkıyordu sesi. “Şu çocuğu, adı neydi, hiç unutmayacağım. Hani şu senin çok hayranlık beslediğin çocuk? Savaş pilotu olup da bütün kızları kapam? Bill Croft. Senin hakkında nasıl konuştuğunu hiç unutmayacağım. Bana bir keresinde, ‘O herifin zekâsının yarısı bende olsa endişelenmeyi bırakırdım’ dedi. Ciddiydi!. Kendini bulma fırsatın olsa, dünyada yapamayacağın, olamayacağın hiçbir şey olmadığını biliyordu herkes. Her neyse, bunlar ayrı konu. Bir nebze dahi istisnai bir adam olmayabilirdin ama yapılması gereken şey yine de bu olurdu. Anlamıyor musun bunu?”

“Bitirmeme izin verecek misin? Öncelikle...” Ama Frank konuşmaya devam etmek yerine bir an sessiz kalma ihtiyacı hissetti. Brendisinden büyük bir yudum aldı, brendi damağını yakarak geçti, omuzlarına ve omurgasına sıcaklık dalgaları yaydı, Frank ağırbaşlı bir havada gözlerini yere dikmiş duruyordu.

Bill Croft gerçekten böyle mi demişti?

“Söylediklerinde doğruluk payı yok değil” diye söze başladı yeniden. Bu tartışmayı kaybetmekte olduğunu biliyordu, söylediği her şey April’inki kadar teatral bir tınıyla çıkıyordu çünkü ağzından. Bu bir kahramanın sesiydi, Bill Croft’un hayranlık duyacağı türden bir kişiye uygun bir ses tonuydu. “Eğer ölçülebilir bir yeteneğim filan olsaydı, tamam. Yani mesela ressam olsaydım, ya da yazar, ya da...”

“Aman Frank. Sence sadece ressamların ve yazarların mı kendilerine ait bir yaşam sürdürmeye hakkı var? Dinle: Hiçbir şey yapmadan beş yıl geçersen de umurumda değil; beş yıldan sonra gerçekten istediğinin sıvacı, tamirci ya da denizci olmak olduğuna karar vermen de umurumda değil. Sen benim ne dediğimi anlamıyor musun? Bunun ölçülebilir yeteneklerle filan bir ilgisi yok — burada bastırılan senin kendi özün. Böyle bir hayatın içinde hiç durmadan inkâr edilen şey *senin* ne olduğun.”

“Neymişim ben?” Frank ona bakmaya ilk kez cesaret edebildi — sadece bakmakla kalmadı, bardağını bırakıp bacağına da tuttu, April da onun elini kendininkilerin içine aldı ve sıkıca bastırdı.

“Bilmiyor musun?” Frank’in elini yavaşça kalçasından yukarı çıkardı ve karnının düzlüğüne bastırdı. “Bilmiyor musun? Sen dünyadaki en değerli ve en harika şeysin. Sen bir erkeksin.”

Hayatındaki bütün teslim oluşların içinde zafere en çok benzeyeni buymuş gibi geldi Frank’e. İçi hiç bu kadar kıvançla dolmamıştı; güzellik doğruluğun içinden hiç bu kadar saf biçimde doğup büyümemişti; karısı yanında olduğundan beri zamana ve mekâna hiç bu denli hâkim olmamıştı. Artık geçmişi kendi iradesiyle çözüp dağıtabilirdi, geleceği de öyle; bu evin duvarları ve onun ardındaki, kendilerini tutsak eden bütün o çorak topraklar, kasabalar ve ağaçlar da dağılabilirdi. Evrenin hâkimiyetini ele geçirmişti, çünkü o bir erkekti, çünkü kendini ona açan ve onun için hareket eden bu muhteşem, sevecen ve güçlü yaratık da bir kadındı.

Kuşların ilk tereddütlü cıvıltılarıyla, sık ağaçlar yükselen pusla beraber griden zeytin yeşiline dönerken, April parmak uçlarıyla onun dudaklarına dokundu.

“Sevgilim? Yapacağız, değil mi? Boş konuşma değildi değil mi bütün bunlar?”

Frank sırt üstü yatmıştı, Ortaçağ’dan kalma bir zırhı dolduracak kadar geniş ve kaslı olduğunu hissettiği göğsünün ağır ağır yükselip inmesinin keyfini çıkarıyordu. Yapamayacağı herhangi bir şey var mıydı? Çıkamayacağı bir yolculuk, hayatta April’a vaat edemeyeceği bir ödül?

“Hayır, değildi” dedi.

“Çünkü hemen işe koyulmak istiyorum da ondan. Yarın. Mektuplar filan yazacağım, pasaportlarla ilgileneceğim. Ayrıca Niffer ile Mike’a da hemen söylememiz gerekmez mi sence? Alışmak için biraz zamana ihtiyaçları olacak, hem herkesten önce öğrenmelerini istiyorum. Sence de öyle daha iyi olmaz mı?”

“Evet.”

“Ama tabii sen kesin olarak emin olmadıkça onlara söylemeyeceğim.”

“Kesinlikle eminim.”

“Harika. Aa sevgilim, saate bak, kaç olmuş. Gün ışırmış neredeyse. Bugün çok zor geçecek, hiç uyumadın.”

“Olsun, trende uyurum. Ofiste de uyurum. Önemli değil.”

“Tamam. Seni seviyorum.”

Ve çocuklar gibi uykuya daldılar.

İKİNCİ KISIM

Şimdi artık her şey yerini bir zafer sonrası sarhoşluğuna, çılgınca, vurdumduymaz bir coşkuya bırakmıştı; öyle ki, Frank Wheeler bunun ne kadar sürdüğünü daha sonra hatırlayamayacaktı. Hayatının yeniden rayına oturması, zamanı ölçüp biçme, dilimlere ayırma kaygısı ne zaman geri dönmüştü hatırlamıyordu, bir hafta mı, iki mi, yoksa daha fazla mı; geriye dönüp baktığında, hayatının başka türlü ne kadar sürdüğünü bilmiyordu. Anılarında keskin bir netlikte kalan tek gün, doğum gününden sonraki ilk gündü.

Evet, trende uyumuştur, kafasını tozlu pelüşeye dayamış, okuduğu *Times* gazetesi dizilerinden kaymıştı; yankılanan Grand Central istasyonunda kahve kokuları arasında, işe geç kalmayı göze alarak uzun süre durmuştu. Diğer adamlar, ak düşmüş bahriyeli saç kesimleri, boğazlarına kadar iliklenmiş gömlekleri ve acele eden küçük sert adımlarıyla ne kadar da küçük, düzenli ve komik bir biçimde ciddi görünüyorlardı! Bitip tükenmek bilmeyen çaresiz sürüler halinde istasyonda ve sokaklarda akın akın ilerliyorlardı, bundan bir saat sonra hepsi durağanlaşacaktı. Şehir içinde onları bekleyen ofis binaları hepsini yutacak ve hapsedecekti; öyle ki, iş kulelerinden birinde durup vadideki bir diğerine bakmak, beyaz gömlekler içinde sonsuza dek kâğıtları karıştırıp asık suratla telefon ahizelerine yapışan, tepelerinden umursamazlıkla kayıp giden bahar bulutları altında küçük, aptal şovlarını tutkuyla sergileyen yüzlerce küçük pembe adamın sergilendiği sessiz bir böcek evine bakmaya benzeyecekti.

Bu arada, Frank Wheeler'ın kahvesi lezizdi, kâğıt peçetesi mükemmel bir beyazlıktaydı ve kendisine hizmet eden büyükanne sevecenliğindeki kadın öyle nazik, yaptığı işin ritminden (Evet efendim, teşekkürler efendim; başka bir şey, efendim?) öylesine memnundu ki, eğilip onun buruşmuş yanaklarına bir öpücük kondurmak istedi. Ofise vardığında, yarı tazelenmiş bir bitkinliğin transına girmişti; bu ruh hali içinde tüm sesler kulağına boğuk geliyordu, tüm görüntüler bulanıktı ve her iş kolaydı.

Her şeyin bir sırası vardı: Asansörün kapısı On Beşinci Kat'ta kayarak açıldığında yapması gereken ilk iş, dosdoğru yürüyüp Maureen Grube'la erkek gibi yüzleşmekti. Maureen resepsiyonda yalnızdı, muhtemelen gardırobundaki en ciddi ve en az kışkırtıcı giysiyi seçmiş, koyu bir takım giymişti, Frank'in geldiğini görünce fena halde telaşlandı. Fakat Frank'in gülümsemesi tamamen profesyonelceydi. Gülümsemesinde en ufak bir sinsilik, en ufak bir sahtelik yoktu, dürüst, dostça bir gülümsemeydi bu; öyle ki, daha resepsiyona varmadan kızın yüzüne yeniden güven geldiğini gördü. Onun bir sürtük olduğunu düşünmesinden mi korkuyordu? Bütün günü diğer erkeklerle onun hakkında fısıldaşarak ve gülüşerek geçireceğini mi düşünüyordu? Öyleyse bile, bu gülümseme ona rahatlayabileceğini söylemişti. Öte yandan, yaşadıklarını kocaman romantik bir şeye dönüştüreceğinden mi korkuyordu? Onu köşelerde sıkıştırıp ısrarlara boğarak ("Seni görmem lazım...") hayatını utançla dolu bir kâbusa çevirmesinden mi korkuyordu? Bu gülümseme, o konuda da endişelenmeyi bırakmasını söylüyordu; şu an için bu iki olasılıktan başka kafasını kurcalayan bir şey olamazdı herhalde.

"Selam" dedi Frank kibarca. "Dünle ilgili herhangi bir problem oldu mu? Bayan Jorgensen'le yani?"

"Hayır. Hiçbir şey demedi." Maureen gözlerini kaçırıyor, çoğunlukla kravatının boğumuna bakıyordu. Frank orada durup ona yukarıdan gülümserken, arkalarındaki kuru gölün içindeki insanların mırıltı ve koşuşturmalarının uzağında, öylesine durmuş vakit öldürüyor ya da ondan daktilo için yardım istiyor olabilirdi; yüzünde veya duruşunda uzaktan kendilerine bakanların merakını uyandıracak herhangi bir şey yoktu. Fakat Maureen'in oturduğu yerden, içtenliği ve yakınlığı konusunda hiç şüphe kalmadığını biliyordu.

"Bak, Maureen" diye söze başladı. "İkimizden biri için bir kazanç sağlayacağını düşünsem, bugün öğleden sonra bir yerlere gidip konuşalım, derdim. Yine de, eğer sen istersen, bana söylemek ya da sormak istediğin herhangi bir şey varsa, bunu yaparız. Var mı?"

"Hayır. Sadece – hayır, bir şey yok. Yok aslında. Haklısın."

"Önemli olan 'haklı' olmak değil. Benim – şey olduğumu düşünmeni istemem, her neyse. Ama dinle: Böyle bir şeyde önemli olan hiç pişmanlık duymamaktır. Ben duymuyorum; umarım sen

de duymuyorsundur, ama eğer duyuyorsan bana söyleyeceğini umarım.”

“Hayır” dedi Maureen. “Duymuyorum.”

“Çok sevindim. Dinle: Harikası, Maureen. Eğer senin için – yani, senin için yapabileceğim herhangi bir şey olursa, umarım bana söylersin. Belki bu kulağa biraz ucuz geliyor olabilir. Tek söylemek istediğim şu, arkadaş olmamızı istiyorum.”

“Tamam” dedi kız. “Ben de öyle.”

Ve Frank bölmelerin arasındaki koridordan, Bethune Sokağı’nın eski “feci seksi yürüyüşünün” daha olgun yeni bir versiyonuyla yavaş yavaş ve kendine güvenle yürüdü. İşte bu kadar basitti! Bu konuşmayı günlerce planlasa, prova etse, düzeltilmiş, üstü çizilmiş cümlelerle sayfalar doldursa, bundan daha asil, daha tatminkâr bir konuşma çıkaramazdı. Bir anda halledivermişti işte! Dünyada yapamayacağı bir şey var mıydı?

“Günaydın, Baba” dedi Jack Ordway’e.

“Franklin, oğlum. Işıl ışıl parlayan sabah yüzünü görmek ne güzel böyle.”

Ama her şeyin bir sırası vardı, şimdi de GELEN kutusuna bakmalıydı. Hayır; önce, dün masasının orta yerine bıraktığı kâğıt tomarı vardı, Maureen’in arşivden çıkardığı şeyler. Toledo’daki şube müdürünün problemi ve üretim kontrolü broşürü konusu. Böyle bir şeyin kendisini harap etmesine izin verecek miydi? Elbette hayır.

“Toledo’ya şirket içi yazışma mektubu” dedi diktafonun ağızlığına, döner sandalyesine yaslanıp ayağını çekmecenin kenarındaki aşınmış yere uzatırken. “Şube müdürü B. F. Chalmers’ın dikkatine. Konu: UÜD Konferansı. Paragraf başı. Önceki yazışmayla ilgili olarak, konu gayet tatminkâr bir biçimde ele alınmıştır, nokta, paragraf.”

Konunun nasıl ele alınacağına dair en ufak bir fikri yokken bu kadar ileri gitmişti işte; ama diktafonu elinde evirip çevirirken aklına fikirler gelmeye başlamıştı bile, çok geçmeden cümleler ağzından su gibi akıp dökülüyordu, sadece arada bir memnuniyetle gülümsemek için duruyordu. Toledo’daki şube müdürüyle başa çıkmak Maureen Grube işi kadar kolay olmuştu.

F. H. Wheeler, ya da “biz”, mevcut broşürün uygun olmadığına dair Toledo’daki müdürle tamamen hemfikirdi. Neyse ki, sorun,

şube müdürünün onaylayacağından fevkalade emin “olduğumuz” bir biçimde çözülmüştü. Şube müdürünün hiç şüphesiz çok iyi bildiği gibi UÜD delegelerine bu konferansta rakipler tarafından düzinelerce tanıtım broşürü zaten verilecek, bunların çoğu konferans alanındaki çöp tenekelerini boylayacaktı. Öyleyse, asıl sorun Knox’un farklı türden bir şey geliştirmesiydi – delegelerin dikkatini çekecek bir şey, ceplerine koyup otel odalarına götürmek isteyecekleri türden bir şey. Tam da böyle bir şey şu anda üretim aşamasındaydı, özellikle UÜD konferansı için hazırlanmaktaydı: Doğrudan satış mesajı içeren özlü bir mektup. “Üretim Kontrolünden Söz Açılmışken” başlıklı bir not. Şube müdürünün de göreceği gibi, bu dokümanın derdini anlatmak için öyle cafcacılı bir formata, cicili bicili grafiklere veya reklam jargonuna ihtiyacı yoktu. Düzgün bir biçimde, geniş, kolay okunur harflerle siyah beyaz basılacak ve sohbet havası taşıyacaktı. “UÜD delegelerine istediklerinden fazlasını ya da azını değil, tam da ihtiyaçları olan şeyi verecek, virgül: Yani gerçekleri.”

Diktafona yeni bir bant taktıktan sonra yine arkasına yaslandı ve anlatmaya başladı. “Daktilo Kopyası. Başlık: Üretim Kontrolünden Söz Açılmışken, nokta, nokta, nokta. Paragraf. Üretim kontrolü, virgül, sonuçta, virgül, değişken bir zaman çizelgesine göre, virgül, doğru malzemeleri doğru yere doğru zamanda koymaktır. Nokta, paragraf. Basit bir aritmetik işlemidir, nokta. Tüm değişkenler göz önüne alındığında, virgül, kâğıt ve kalemle bu iş yapılabilir, nokta. Ama Knox ‘500’ Elektronik Bilgisayarı bu işi –çizgi– resmen –çizgi– binlerce kat daha hızlı yapar, nokta. Bu nedenle...”

“Kahve içmeye geliyor musun Franklin?”

“Galiba gelemeyeceğim Jack. Şu işi bitirsem iyi olacak.”

Ve bütün sabahını almış olsa bile işi gerçekten de bitirdi. Boş eliyle arşivden gelen kâğıtları karıştırarak, oradan bir cümle, buradan bir paragraf alarak diktafona kaydetmeye devam etti; ta ki, fabrika üretiminde bilgisayar kullanmanın tüm avantajlarını açıklayıp bitirinceye dek. Geri sarıp dinlediğinde kulağa çok otoriter bir havada geliyordu (“Malzeme giriş kayıtları yapıldıktan sonra,” diyordu kendi sesi, “bilgisayardaki ikinci adım envanteri güncelleştirmektir”). Tam olarak neden bahsettiğini bilmediğini kimse anlayamazdı. Daktilo metni geldiği zaman biraz daha cilalayacaktı –belki de teknikçilerden birine kontrol ettirirdi, sırf kendini

emniyete almak için– sonra da ofset baskıya verir ve istenen sayıdaki kopyayı Toledo’ya göndertirdi. Kendini sağlama almak için Bandy’ye bir kopya gönderecek, üzerine de “Umarım bu iyidir – Toledo UÜD için küçük tatlı bir şey istedi” notunu düşecekti ve eğer şansı yaver giderse bu işten yakayı sıyracaktı. Bu arada, bütün belalı Toledo yazışmalarını, tüm broşür materyalleriyle birlikte, “şu anda kaldıramayacağı şeyler” yığınının rahatlıkla ayırıp “Dosyala” yazan GİDEN kutusuna koyabiliirdi.

Bu sayede masasının dağınıklığında öyle şaşırtıcı bir azalma oldu ki, bu onu, yemekten sonra, “şu anda kaldıramayacağı şeyler” yığınının bir iki meseleyle daha ilgilenme konusunda yüreklendirdi. Bir tanesi, artık satılmayan bir hesap makinesi modelinin Chicago İş Fuarı’na gitmesine neden izin verildiğini açıklayan incelikli bir mektuptu, şaheser bir bahane bulmuştu; diğeri de, haftalardır göz ardı ettiği kalın bir yazışma yığınıydı; düşündüğünden çok daha kolay oldu, sonuçta tamamen kendisine kalmış bir karar verilecekti. Minneapolis-St. Paul’daki cetvelleyici ekipmanı satıcıları arasındaki kotanın üstüne çıkma yarışmasında ödül olarak altın kravat iğnelerinden (14.49\$) mi verilmeliydi, yoksa altın rozetlerden (8.98\$) mi? Kravat iğneleri! Bu da GİDEN kutusuna.

Enerji canavarı gibiydi; saat dörtte gözleri sulanmış, su soğutucusuna (“Büyük baloncuklar nasıl da yukarı çıkıyor, değil mi –Blap Blap!– çok komik, değil mi?”) doğru yürüyene kadar bunun sebebini anlayamadı. Çünkü dün akşam April, “yıllarca her gün köpek gibi çalıştığını” söylediğinde, zihnine suçluluk tohumları ekmmişti. Yıllardır burada her gün yaptığı şeye köpek gibi çalışmak denemeyeceğini söylemeye çalışmış ama April müsaade etmemişti. Şimdi, bir günde masasındaki bütün kâğıtları temizlemeye çalışarak, onu yanıltmasını telafi etmeye çalışıyordu galiba. Fakat bu nasıl bir saçmalıktı böyle! Burada yıllardır ne yaptığının, ya da April’in onun ne yaptığını zannettiğinin, ya da kendisinin onun ne yaptığını zannettiğini sandığının ne önemi vardı ki? Artık hiçbir şeyin önemi kalmamıştı; bunu kafasına sokamaz mıydı? Sıcak eliyle soğuk ağzını silerek su soğutucusundan ağır aksak masasına dönerken, birkaç ay içinde burayı sonsuza dek terk etmiş olacağı kafasına ilk kez dank etti. Her şey –ışıklar, cam bölmeler, tıkırdayan daktilolar– bu yerin ağır, kuru çilesi tıpkı beyindeki bir tümör gibi, ömründen sökülüp atılacaktı; ne iyi.

O gün ofiste son yaptığı şey çalışmak değildi ve çok az enerjiyle yapılabilecek bir şeydi, sadece biraz cesaret gerektiriyordu. Masasının büyük alt çekmecesini açtı, birkaç telefon rehberi ağırlığındaki Gerçek Ciciler yığnını dikkatlice yerinden kaldırdı ve çöpe gönderdi.

Bundan sonraki sayısı belirsiz günlerde, ofis tamamen bilincinden silindi. Aynı hareketleri devam ettiriyordu yine de; kâğıt tomarlarını karıştırıyor, Bandy'yle konferanslar yapıyor, Ordway ve diğerleriyle yemeğe çıkıyor, koridorlarda Maureen Grube'un yanından geçerken asilce gülüyor, hatta kimi zaman onunla hoşbeş etmek için kısa bir an duruyordu – fakat gerçek şuydu ki, gündüz saatleri dinlenme ve akşama hazırlanma zamanları olmak dışındaki anlamını yitirmişti.

Günbatımında trenden atlayıp steysin arabasına binene dek tam olarak uyanık sayılmazdı. Sonra, çocuklar sessizce uzanmış televizyon izlerken, April'la içilen kokteyller uyarıcı görevi görüyor ve ardından akşam yemeği keyfi geliyordu; bu yemekler sohbet yoğunluğu açısından evlenmeden önceki yemeklerine çok benziyordu. Fakat asıl gün, daha sonra çocuklar odalarının kapısı sıkıca örtülmüş olarak yataklarına yattıklarında başlıyordu. O zaman oturma odasındaki yerlerini alıyor –April çekici bir biçimde kanepeye uzanıyor, Frank arkası kitaplığa dönük olarak elinde koca bir kupa sütsüz İtalyan kahvesi ve bir sigarayla ayakta duruyordu– ve sevişme öncesi sohbetlerini yapıyorlardı.

Frank konuşurken usul usul odanın çevresinde dönüyor, April gözleriyle onu takip ediyor, kimi zaman başını ve omuzlarını da ona döndürüyordu. Bazen Frank kuvvetli bir noktaya değindiğini hissettiğinde kendi yörüngesinde dönüp zaferle April'a bakıyordu; sonra konuşma sırası April'a geliyordu, o sırada Frank başını sallayarak yürüyor, April'ın konuşması bittiğinde bakışları yine coşkuyla buluşuyordu. Bazen gözlerinin kavuşmasında ince bir espri kıvılcımı seziliyordu: Biraz hava atmıyor değilim, der gibiydiler, ama sen de öyle yapıyorsun ve seni seviyorum.

Ne önemi vardı ki? Sonuçta konuşmalarının özü ve nakaratı, ne söylerlerse söylesinler, şimdiden sonra yepyeni ve iyi insanlar olacaklarına dayanıyordu. April ayaklarını altına toplamış oturur-

ken eteği belinden ayak bileğine kadar zarif bir kıvrımla kanepeye yayılıyor, yumuşak ışık altında uzun boynu bembeyaz parlıyor, yüzü mükemmel bir dinginlik içinde görünüyordu. Bu haliyle, ne sahnede perde inerken aşağılanmış, kaskatı duran aktrise, ne çim biçme makinesini terleyerek çeken kızgın eşe, ne Campbell'larla sahte bir dostluk akşamına güçlkle tahammül edebilen bitkin ev sahibesine, ne de doğum günü partisinde kendisini karşılayan utanç içindeki ve utanç verici derecede gayretli kadına benziyordu. *Lanetli Orman*'ın ilk perdesindeki gibi alçak ve yumuşak bir ses tonuyla konuşuyor, gülmek için başını geriye attığında ya da sigarasının külünü silkmek için öne eğildiğinde bunu klasik bir güzellik jestiyle yapıyordu. Ona bakan kim olursa olsun, Avrupa'yı fethedeceğini anlayabilirdi.

Frank, aynı türden bir değişimin kendi içinde de gerçekleştiğinin bilincindeydi. Öncelikle, daha yavaş, her zamankinden daha kararlı yeni bir konuşma tarzı geliştirmişti, ses tonu daha derin ve akıcıydı: Konuşmasını perdeleyen aralardaki o küçük, kekeleyen, özür dileyen köprücöklere ("Hayır, demek istediğim –bilmiyorum– bilirsin ya işte...") neredeyse hiç ihtiyacı olmuyordu. Sözlerini açıklığa kavuşturmak için başını sinir içinde sallamıyordu. Siyah pencerede yürüyen yansımasını yakaladığında, görünüşünün henüz April'inki kadar tamamlanmamış olduğunu kabul etmek zorunda kalıyordu –kafası çok basık, ağız çok gevşek, pantolonu çok ütölü ve gömleği çok fazla Madison Avenue tarzıydı– fakat gecenin geç saatlerinde, konuşmaktan boğazı kurumuş, gözleri yanarken, düşük omuzları ve gevşettiği kravatıyla yeni yeni oturmakta olan bir karakterin cesurca başlangıçları pencereden ona yansıyor.

Çocuklar için de tuhaf bir zamandı. Sonbaharda Fransa'ya gitmek tam olarak ne anlama geliyordu? Ve anneleri neden eğlenceli olacağı konusunda ısrar edip duruyordu, sanki onları kuşkulan-dırmak ister gibi? Aynı şekilde, neden pek çok konuda bir tuhaftı? Öğleden sonraları onlara sarılıyor, Noel neşesini andırır bir havada onları soru yağmuruna tutuyordu, onlar cevap verirken ise gözleri odağından kayıyor ve bir dakika sonra "Evet canım, ama bu kadar çok konuşmayın, tamam mı? Annenize biraz rahat verin" diyordu.

Babalarının eve gelmesi de pek bir işe yaramıyor gibiydi: Onları havaya kaldırıp başları dönönceye kadar evin içinde uçak gibi döndürüyor olabilirdi ama mutfak kapısında anneleriyle uzun uzun

konuştuktan sonra fark edebiliyordu onları ancak. Hele yemek boyunca konuşmaları! Çocukların araya girip bir çift laf söylemesi neredeyse imkânsız gibiydi. Michael sandalyesini gıcırdatabileceğini, bebek kelimelerini çığlığa dönüşecek şekilde tekrar tekrar söyleyebileceğini ya da ağzını patates püresiyle doldurup sonra da dolu ağzını kardeşine gösterebileceğini, üstelik bunların hepsini yetişkinlerden hiç tepki almadan yapabileceğini fark etti. Jennifer masada dimdik oturup ona bakmayı reddediyor, anne babasının söyledikleriyle çok ilgileniyormuş gibi yapıyordu, fakat daha sonra, yatma zamanı yaklaştığında kendi kendine sessizce odasına gidiyor ve başparmağını emiyordu.

Yine de bunun iyi bir yönü vardı: Gecenin herhangi bir saatinde bir kavganın ani gümbürtüsüyle, sık nefes alma sesleri ve kapı çarpmalarıyla uyandırılma korkusu olmadan uyuyabiliyorlardı; bütün bunlar geride kalmış gibiydi. Şimdi oturma odasındaki nazik seslerle uyuklayabiliyorlardı. Bu seslerin ritmik iniş çıkışları usul usul rüyalarının şeklini alıyordu. Daha sonra dönmek ve ayak parmaklarıyla çarşaflarda yeni serin yerler bulmak için hafifçe uyanacak olurlarsa o seslerin hâlâ orada olacağını biliyorlardı. Seslerden biri çok derin, diğeri ise hoş ve yumuşaktı; hiç durmadan konuşuyor, konuşuyorlardı, uzaktan görünen mavi sıradağlar kadar kalıcı ve yatıştırıcıydılar.

“Bu ülkenin tamamı aşırı duygusallıktan *çürümüş*” dedi Frank bir gece, düşünceli bir şekilde pencereden halının üzerinde turlamak için dönerek. “Yıllardır bir hastalık gibi yayılıyor bu, nesillerdir; artık dokunduğun her şey vıcık vıcık bir duygusallığa batmış durumda.”

“Kesinlikle” dedi April, onun söyledikleriyle kendinden geçmişti.

“Yani, işin aslı bu değil mi? Kâr etme güdüsü, manevi değerlerin kaybı ya da atom bombası korkusu filan gibi şeylerden de daha çok bu değil mi? Ya da belki de bütün bunların bir sonucudur bu; belki de bütün bu şeylerin hepsi birden, onları hazmedecek gerçek bir kültürel gelenek de olmadan hücum edince böyle oluyordur. Her neyse, neyin sebebi olursa olsun, Birleşik Devletler’i öldüren şey bu işte. Sence de öyle değil mi? Her fikrin, her duygunun böyle

ısrarla yüzeyselleştirilmesi ve bir tür önceden hazmedilmiş bebek mamasına çevrilmesi; bu iyimserlik, her şeye gülüp geçme, her şeyin kolayına kaçma...”

“Evet” dedi April. “Evet.”

“Bütün erkeklerin önünde sonunda hadım olmasına şaşmamak gerek. Olan şey *bu* işte; bütün o ‘uyum sağlama’, ‘emniyet’, ‘beraberlik’ zırvalarının sonucu bu – Tanrım, her yerde bunu görüyorsun; bütün o televizyondaki saçmalıklarda da bu var, tek güldürü ögesi babanın aptalın teki olması, anneninse her zaman onun çevirdiği numaraları keşfetmesi üzerine kurulmuş; hele hele şu insanların bahçe kapılarına koyduğu o iğrenç tabelalar yok mu – o tabelalardan gördün mü hiç Tepe’de?”

“İnsanların isimlerini çoğul yazdığı o tabelaları demiyor musun, Donaldson’lar mesela?”

“Evet, tam da o işte!” Frank döndü ve tam olarak neyi kastettiğini anladığı için zaferle ve onu tebrik edercesine April’a gülümsedi. “Asla ‘Donaldson’ yazmaz, ya da ‘John J. Donaldson’ ya da ismi her ne boksa işte. Her zaman ‘Donaldson’lar.’ Oyuncak tavşanlar gibi pijamalarıyla bir arada gevşek gevşek oturmuş şekerlemelerini atıştırırken hayal edebilirsin onları. Campbell’lar daha öyle bir tabela koymadılar galiba ama zamanla koyarlar, hiç merak etme, bu gidişle koyarlar.” Derinden gelen bir kahkaha atmak için biraz ara verdi. “Aman Tanrım, böyle bir varoluşa ne kadar da yaklaşmıştık biz de, bir düşünsene.”

“Ama öyle olmadık” dedi April. “Önemli olan da bu.”

Başka bir zaman, Frank oldukça geç bir saatte kanepeye iyice sokuldu, sehpanın kenarına oturup yüzünü April’inkine yaklaştırdı. “Bu neye benziyor, biliyor musun April? Böyle konuşmak? Böyle çekip Avrupa’ya gitme fikri?” Heyecanlı ve gergindi; sehpanın üzerine oturma fikri bile yeni ve orijinal gelmişti. “İnsanın ambalajından çıkması gibi bir şey bu. Sanki yıllardır hiç farkında olmadan selofan bir torbaya sarılıymışsın da şimdi birdenbire onun içinden çıkıyormuşsun gibi. Savaştayken, cepheye ilk gittiğimde hissettiğim şeye benziyor biraz. Surat astığımı ve korkmuş davrandığımı hatırlıyorum, çünkü herkes böyleydi, ama bunlara kendimi veremiyordum bir türlü. Elbette korkuyordum ama mesele o değil. Aslında hissettiğim şeyin korkmakla ya da korkmamakla hiçbir ilgisi yoktu. Sadece yaşamanın o muazzam gücünü hissediyordum

o kadar. Kanlı canlı hissediyordum kendimi. Her şey gerçekten daha gerçek görünüyordu; tarlalardaki karlar, yol, ağaçlar, bulutlarla bezeli muhteşem mavi gökyüzü – her şey. Bütün o miğferler, gocuklar ve tüfekler, askerlerin yürüyüş biçimi; onları seviyordum, hoşlanmadığım çocukları bile. Kendi bedenimin hareket edişini hissediyordum, burnumdan aldığım soluğun sesini ta içimde duyuyordum. O bombalanmış kasabadan geçişimizi hatırlıyorum, yıkık duvarlar, molozlar, bütün bunların ne kadar güzel olduğunu düşünmüştüm. Herkes kadar aptal ve ürkektim muhtemelen ama bir yandan da kendimi hiç bu kadar iyi hissetmemiştim. Durmadan şöyle düşünüyordum: Bunlar gerçek. Gerçek bu.”

“Ben de bir keresinde öyle hissetmiştim” dedi April. Dudaklarının titrek utangaçlığından, bunun ardından olğanüstü dokunaklı bir şey geleceğini anladı Frank.

“Ne zaman?” Frank okul çocuğu gibi mahcuptu, onun yüzüne doğrudan bakamıyordu.

“Seninle ilk seviştiğim zaman.”

Frank sehpanın bir ucundan diğer ucuna kayıp onu kollarının arasına aldığı anda, sehpanın ayakları havaya kalktı ve tekrar gümbürtüyle yerine oturdu, üzerindeki fincanlar zangırdadı; akşam sona ermişti.

Buna benzer pek çok akşamdan sonra –Frank tekrar zamanın akışına yoğunlaşmaya başlayınca– konuşmalarının arasına yine ahenksiz sesler sızmaya başladı.

Bir keresinde Frank, April’in konuşmasını bölüp, “Dinle, neden Paris’ten söz edip duruyoruz? Avrupa’nın her yerinde yok mu hükümet kuruluşları? Neden Roma değil mesela? Ya da Venedik, hatta Yunanistan gibi bir yer? Bir şeye saplanıp kalmamaya çalışalım, dünyada tek gidebileceğimiz yer Paris değil” dedi.

“Elbette değil.” April kucağına düşen külü sabırsızca silkeliyordu. “Ama başlangıç için en mantıklı yer orası görünüyor, öyle değil mi? Dili filan konuşuyor olman bir avantaj.”

Frank o anda pencereye baksaydı ödü kopmuş bir yalancıyı görecekti orada. Dili konuşuyormuş! April’in, Fransızca bildiğine inanmasını sağlamış mıydı gerçekten?

“Şey,” dedi, kıkırdayıp ondan uzaklaşarak, “ben o kadar da

emin değilim. Çok az bir şey biliyordum, onu da unutmuşumdur muhtemelen, zaten Fransızca'yı hiç – o kadar akıcı filan konuşacak kadar bilmiyordum ki; kendimi idare edecek kadar.”

“O kadarı bize yeter. Çok geçmeden yeniden kaparsın. İkimiz de öyle. Ayrıca, en azından sen orada bulundun. Şehirdeki yerleri, mahalleleri filan biliyorsun; bu önemli.”

Frank ne de olsa bunun doğru olduğu konusunda kendine sessizce güvence verdi. Uzun zaman önce yaptığı üçer günlük gezilerden şehrin kartpostallarda gösterilen önemli yerlerinin çoğunun nerede olduğunu biliyordu. Bu yerlerin herhangi birinden bir zamanlar Amerikan ordu pazarının ya da Kızıl Haç Kulübü'nün olduğu yerlere gitmeyi de biliyordu, bu noktalardan Pigalle'e gitmeyi de öyle, oradaki en iyi fahişeyi nasıl seçeceğini ve odasının nasıl kokacağını da. Bunları biliyordu, Paris'in en iyi yerlerinin, insanların iyi yaşamayı bildiği yerlerinin St. Germain des Prés'den başlayıp güneydoğu (yoksa güneybatı mıydı?) yönünde Café Dome'a kadar uzandığını da biliyordu. Ama bu bilgi yalnız başına ve ayakları şişmiş halde bölgeye yaptığı keşif gezilerinden çok ortaokuldayken okuduğu *Güneş de Doğar*'a dayanıyordu. Binaların narin tarihi görüntüsüne ve sokak lambalarının gece ağaçları açık yeşil, yumuşak bir aydınlığa boğmasına hayran kaldığını hatırlıyordu. Yoldan geçerken kafelerin uzun parlak tenteleri entelektüel konuşmalar yapan yüzler denizini açığa çıkarıyordu; ama beyaz şarap onda baş ağrısı yapmıştı ve yakından bakıldığında konuşan yüzlerin hepsi, sakallı gözdağı veren erkeklere ya da kendisini gözleriyle bir saniye içinde yanlarına çağırıp sonra da yanlarından kövalayacak kadınlara dönüşmüştü. Burası onu erişilmez bir bilgelik, hemen köşede bekleyen tarifi imkânsız bir zarafet hissiyle doldurmuştu; ama o bitip tükenmek bilmeyen mavi sokaklarda bitkin düşene kadar yürüyüp durmuş ve yaşamasını bilen tüm o insanlar nafile ümitler vaat eden sırlarını kendilerine saklamışlardı; zaman zaman da bu gezileri, kendisini sarsa sarsa orduya geri götürecek olan kamyonetin menteşeli arka kapağının üzerinden sarhoş bir halde kusmasıyla sona ermişti.

Je suis, April konuşmaya devam ederken kendi kendine pratik yapmaya başladı; *tu es; nous sommes; vous êtes; ils sont*.

“... hele bir yerleşelim de,” diyordu April, “sence de öyle değil mi? Dinlemiyorsun sen.”

“Dinliyorum dinliyorum. Hayır, pardon, galiba dinlemiyordum.” Açıkkaşpli olduğunu umduğu bir gülümsemeyle sehpanın üzerine oturdu. “Bunların hiçbirinin kolay olmayacağını düşünüyordum – çocuklarla yabancı bir ülkeye gidip yerleşmek filan. Asla tahmin edemeyeceğimiz güçlüklerle karşılaşabiliriz.”

“Evet, karşılaşabiliriz” dedi April. “Kolay olmayacağı da kesin. Yapmaya değer herhangi bir şeyin kolay olduğunu gördün mü hiç?”

“Doğru tabii. Haklısın. Bu akşam biraz yorgunum sadece. Bir içki ister misin?”

“Hayır, sağ ol.”

Mutfağa gidip kendine bir içki aldı, içki onu canlandırdı; bir sonraki akşama ya da ondan sonrakine kadar başka da güçlük yoktu ama o akşam April gününü nasıl geçirdiğiyle ilgili şaşırtıcı bir açıklama yaptı.

Frank onun da gün içinde akli bir karış havada, aylak aylak gezineceğini düşünmüştü; uzun uzun banyo yapacak ve saatlerinin çoğunu yatak odasının aynasının önünde geçirecekti, farklı elbiseler deneyecek, saçlarını farklı şekillerde toplayacaktı – belki de sadece hayali kemanların eşliğinde vals yapmak için uzaklaşacaktı aynanın önünden, güneş ışığına boğulmuş evin içinde bir rüyada gibi dönerek dans edecek ve omzunun üzerinden bakıp kendi taptaze imgesine gülümsemek için aynaya dönecekti yine, sonra da kendisi eve gelmeden önce aceleyle yatakları düzeltip odaları toplayacaktı. Fakat o gün, hemen kahvaltıdan sonra arabayla New York’a gittiği, bir mülakata girdiği ve yurtdışı iş bulma kurumunda uzun bir iş başvurusu formu doldurduğu ortaya çıktı. Oradan da pasaportlarıyla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmaya gitmiş, üç tane seyahat broşürüyle yarım düzine kadar buharlı gemi ve havayolu şirketinin zaman çizelgelerini edinmiş, iki tane yeni valiz, Fransızca sözlük, Paris rehberi, çocuklar için *Fil Babar* Fransızca okuma kitabı, *Daha Parlak Fransızca* (“Biraz Fransızca Bilen Parlak İnsanlar İçin”) diye bir kitap almış ve hızla eve dönerek çocuk bakıcısını tam zamanında azat etmiş, akşam yemeğini hale yola koymuş ve iki koca bardak martini hazırlamıştı.

“Yorulmadın mı?”

“Pek değil. Zindelik geldi de denebilir. Şehirde bir gün geçirmeyeli ne kadar zaman oldu farkında mısın? Öğle vakti ofise gelip sana sürpriz yapacaktım ama zaman yoktu. Sorun ne?”

“Hiç. Sadece bir gün içinde yapabildiğin iş miktarı beni şaşırtıyor, o kadar. Çok etkileyici.”

“Kızdın,” dedi April, “öyle değil mi? Ah evet, seni suçlamıyorum.” Moral bozucu bir biçimde televizyon komedilerindeki kadınların anlayışlı ve yapmacık gülümsemesini andıran bir ifadeyle yüzünü buruşturdu. “Kontrolü ele almışım gibi geliyor herhalde sana, her şeyin kontrolünü ele almışım gibi.”

“Hayır,” diye direndi Frank, “hayır, dinle, saçmalama; kızmış filan değilim. Önemi yok.”

“Bal gibi de var. Bahçenin çimlerini biçmem gibi bir şey bu da. Pasaportları ve seyahat acentesini sana bırakmalıydım, *biliyorum*, ama tam da o bölgedeydim ve orada durup bu işleri halletmemek saçma göründü. Ah, ama *çok* özür dilerim.”

“Keser misin şunu? Biraz sonra gerçekten sinirlenmeye *başlayacağım*, eğer sen böyle devam edersen. Bırakır mısın artık şunu?”

“Tamam.”

“Bu pek bize uygun değil” dedi Frank *Daha Parlak Fransızca*’nın sayfalarını karıştırırken. “Biraz ileri seviye gibi geldi bana.”

“Ah, evet. Biraz abartılı küçük bir kitap işte; aceleyle alıverdim öyle. Sana bırakmam gereken şeylerden biri de buydu. Böyle şeylerde benden çok daha iyisindir sen.”

Bundan bir gece sonra ona kötü haberleri olduğunu söyledi April, yüzünde pişmanlık dolu bir ifadeyle. “O kadar da kötü değil ama sinir bozucu. Öncelikle Bayan Givings bugün telefon etti ve yarın akşam yemeğe çağırdı, tabii ki hayır dedim; bebek bakıcısı bulamayacağımızı söyledim. Sonra önümüzdeki hafta başka bir akşam için beni zorlamaya başladı, ben de bahane bulup durdum, sonra onu zaten evin satışı konusunda *yakında* görmemiz gerektiği aklıma geldi, o yüzden de ‘Neden siz *bize* yemeğe gelmiyorsunuz?’ dedim.”

“Of Tanrım.”

“Hayır, endişelenme, gelmiyorlar – kadının nasıl biri olduğunu biliyorsun. Bize zahmet vermek istemediğini filan geveledi ağzında –of şu kadın, amma da karın ağrısı– ben de ısrar etmeye devam ettim, onunla her halükârda bir işle ilgili görüşmek istediğimizi söyledim, bu böylece yarım saat filan sürdü, sonunda yarın akşam buraya yalnız geleceğini söyledi. Yani yemekten sonra ve sadece iş için, eğer şansımız yaver giderse bundan sonra da onu bir daha

hiç görmek zorunda kalmayacağız, sadece evi satarken göreceğiz, o kadar.”

“İyi.”

“Evet, ama sorun şu. Yarın akşam Campbell'lara gideceğimizi tamamen unutmuşum. O yüzden Milly'yi arayıp bakıcı yalanını söyledim, fakat – ne bileyim, çok bozulmuş gibi geldi bana. Milly bazen nasıldır, bilirsin. Çocukla uğraşmaktan beter. Onun yerine bu akşam geliriz demek zorunda kaldım. İşte hafta sonu programımız – bu akşam Campbell'lar, yarın akşam Bayan Givings. Çok özür dilerim Frank.”

“Aman boş ver, kötü haber dediğin bu muydu?”

“Emin misin?”

Frank'in umurunda bile değildi. Aslında, yıkanıp gömleğini değiştirirken Campbell'lara planlarını anlatmayı iple çektiğini fark etti. Birilerine söylenmediği müddetçe böyle bir şey insana asla gerçek gibi gelmiyordu.

“Dinle ama April,” dedi gömleğini pantolonunun içine sokarken, “Bayan Givings'e haberi verdiğimizde, ona Avrupa'da ne yapacağımızı anlatmak zorunda değiliz, değil mi? Yani, zaten benim işe yaramazın teki olduğumu düşünüyor da.”

“Tabii ki değiliz.” Bayan Givings'e evi satmayı istedikleri dışında herhangi bir şey söyleme fikri April'ı şaşırtmıştı zaten. “Ona ne ki? Aynı şekilde, Campbell'lara söylemeye de lüzum yok.”

“Ah, hayır var,” diye hemen atıldı Frank, “onlara söylemek zorundayız...” Tam, “Onlar bizim arkadaşımız” diyecekken kendini tuttu. “Yani, ne bileyim; elbette söylememiz gerekmez. Ama neden söylemeyelim ki?”

Sheppard Sears Campbell ayakkabılarını parlatmaya bayılırdı. Ordudan kalma bir alışkanlıktı (ünlü bir hava bölüğünün üç operasyonunda görev yapmış bir gaziydi), sivil hayatta giydiği mokasenlerden, eski günlerin ağır asker postallarından aldığı verimi alamazdı ama yine de bu işe eşlik eden ekşi koku ve esnek hareketler o eski askerlik günlerinin duygusunu yaşıtıyordu ona. Ayakkabılarını cilalarken eski swing parçalarından birini söyler, bas seslerle söylediği şarkı sözlerinin ardından gözlerini kısıp dudaklarını sarkıtarak –Badappa ba! Ban! Ban! şeklinde– orkestrayı taklit etmeye çalışır, ara sıra da durup yerde duran kutu birasından bir iki yudum alırdı. Sonra gerinir, tişörtünün sararmış koltuk altlarını kaşır ve uzun uzun geçirirdi.

“Wheeler’lar ne zaman geliyor, bebek?” diye sordu kıvrımlı makyaj masasının aynasında kendini dikkatle inceleyen karışına.

“Sekiz buçukta, tatlım.”

“Hay Allah” dedi Shep. “Eğer duş alacaksam bir an evvel kıcımı kaldırırsam iyi olacak.” Yeterince parlayıp parlamadığını kontrol etmek için gözlerini kısarak sağ ayakkabısının içindeki ayak parmaklarını esnetti, sonra yine eğilip bezle hızlı hızlı ovaladı ve sol ayağına geçti.

Çalışırken yüzünün ışıldamasını sağlayan o vurdumduymaz köylü ifadesi bugünlerde Shep Campbell’a sadece arada sırada uğruyordu –bunu ayakkabı parlatırken ya da arabanın lastiklerini değiştirirken girdiği ruh haline saklıyordu– ama bu ifade bir zamanlar tüm kalbinde hüküm süren bir gücün ufak bir kalıntısıydı sadece. Yıllarca, hem delikanlılığında hem de bir erkek olduğunda, kaba saba, küfürbaz adamlara özenmiş, bu asık suratlı oğlanların ve adamların gerçek ya da hayali alayları çocukluğunu kâbusa çevirmişti. Hayatının en utanç verici gerçeklerini inkâr etmek için iradesini hep zorlamıştı. Bu gerçekler şunlardı: Sutton Place civarlarındaki kahverengi kumtaşı binalarda ve geniş çatı katı dairelerinde büyümüş, özel öğretmenlerden ders almış, diğer

çocuklarla yalnızca İngiliz ya da Fransız dadılarının gülümseyen bakışları altında oynamasına müsaade edilmişti. Ayrıca, yüklü bir nafakayla boşanan annesi o on bir yaşına gelinceye dek her pazar Bergdorf Goodman mağazasından alınan “hayranlık uyandırıcı” İskoç eteklerini giymesinde ısrar etmişti.

Şimdi bile, annesi hakkında konuşabileceği arkadaşlarının arasında, ara sıra, “Beni *lolipopa* çevirirdi yahu!” demekten kendini alıkoyamazdı, ama daha sakın, daha bilge anlarında onu affedecek gücü çoktan bulmuştu içinde. Hiç kimsenin ailesi mükemmel değildi; ayrıca, niyeti her ne olursa olsun, aslında annesinin buna hiç şans bulamadığını biliyordu. Çocuk fiziğinin bir güreşçinin geniş omuzlu yapısına dönüştüğü ilk ergenlik çağlarından itibaren, belki daha da önce, annesinin kendisini rafine hale getirme girişimlerinden sonsuza dek kurtulmuştu. O yıllarda, annesinin “rafine” ya da “hoş” diyebileceği en ufak bir şeyi hayatından aforoz etmişti, onun “kaba saba” diyeceği her şeyi ise Shep Campbell’ın gönlü çekiyordu. Gittiği küçük ve pahalı hazırlık okulunda öğrenciler arasında en kötü giyinen, hem korkulan hem de hayranlık duyulan kabadayıyı oynamak kolaydı; burslu çocuklardan biri olduğu düşünülerek biraz da acımıyor değillerdi kendisine. Mezun olmasına yakın okuldan atılır atılmaz dosdoğru annesini dehşete sürükleyerek Manhattan’daki devlet liselerinden birine gitti, ufak tefek olaylara karışıp polisle başını belaya soktu. On sekizinci yaş gününün hemen ardından bağırsık çağrışı paraşütçü birliğine katıldı, orada yalnızca kahramanlık göstermek değil, askerler arasında çok takdir gören bir sıfatı da kazanmak istiyordu: Orospu çocuğu.

Bunların ikisini de başardı ama savaş, arayışlarını daha acil bir hale getirmiş gibiydi. Annesinin gözyaşları içinde yalvarıp yakarmalarına rağmen Princeton veya Williams yerine Orta Batı’daki üçüncü sınıf bir mühendislik fakültesine yazıldı. (“Gazi bursuyla” derdi hep, sanki özel imkânlarla gitmiş olsa bu onu kadınsı yapacakmış gibi.) Orada deri ceketiyse derslerde uyuklayarak ya da diğer kampüs kabadayılarıyla beraber geceleri yerlere tükürüp bira içerek ve sosyal bilimlere karşı tiksintisini her fırsatta uluorta haykırarak, su götürmez bir şekilde erkeksi ve orta sınıf mesleği olan makine mühendisliğini öğrendi. Yine orada, üniversitenin muhasebesinde çalışan küçük, yumuşak ve kendisine tapan eşini

buldu ve baba oldu; büyük başkaldırısı bundan ancak birkaç yıl sonra durulacaktı.

Ondan sonra ise –daha sonraları buna “bir miktar kafayı yediğim zamanlar” diyecekti– kendini Phoenix, Arizona’dan yüzlerce kilometre ötedeki bir hidrolik makine fabrikasında çalışırken buldu. Çölün ortasında sıkışık yerleştirilmiş, birbirinin aynısı dört yüz evden birinde oturuyorlardı; duvarlarında ucuzcu dükkânından alınmış dört tane çerçeveli dağ manzarası olan, çıplak kitap raflarının derinliklerinde beş adet kahverengi kapaklı mühendislik el kitabı bulunan ve her gece televizyonun ya da kanasta oynamaya gelen komşuların sesleriyle zangırdayan bir kutuya benzeyen, güneşten kavrulan bir evde.

Sheppard Sears Campbell’ın, vaktinden önce olgunlaşmış ifadesiz yüzlere sahip bu genç adamlarla, tuvalet fıkralarına katıla katıla gülen (“Harry, Harry, hani şu kadınlar tuvaletinde yakalanan adamın fıkrasını anlatsana!”), kocaları otomobillerden konuşurken (“En iyisi Chevy; bence Chevy’lerden herhangi birini gözü kapalı alabilirsin”) saygılı bir sessizlikle dudaklarını büzen kadınlar arasında kendini biraz heba olmuş gördüğünü itiraf etmesi gerekirdi. Kendini birden hilebaz bir budala gibi görmeye başlamıştı. Olmadığı biriymiş gibi davranmanın verdiği macera duygusu onu istemediği ve tahammül edemediği bir yaşam biçimine taşımış, annesine karşı gelirken aslında doğuştan kazanılan haklarına sırtını çevirmişti.

Onun olabilecek ve olması gereken, zekâ ve duyarlılık yüklü bir dünyanın hayallerini kuruyordu şimdi ve bu hayaller kafasında “Doğu’yla” bütünleşmişti. O zamanlar, ülkenin doğusunda insanın üniversiteye meslek öğrenmek için değil, disiplinli bir bilgelik ve güzellik arayışı için gittiğine ve on iki yaşın üstündeki hiç kimsenin bu kelimelerin yalnızca ibneler için olduğunu düşünmeyeceğine inanıyordu. Doğu’da tüvit ceket ve flanel gömlekler giyerek asırlık çınarların ve saat kulelerinin gölgesinde arkadaşlarıyla konuşa konuşa saatlerce gezinebilirdi, arkadaşları da kendi nesillerinin krem tabakasından olurdu. Doğu’nun kızları ince ve zarıftı, Bennington ve Holyoke gibi yerlerin otoritesiyle hareket eder, alçak ve yumuşak seslerle zekice konuşur ve hiçbir zaman kıkırdamazlardı. Sert kış akşamlarında onlarla Biltmore’da bir kokteyl için buluşup ardından birlikte tiyatroya gidebilirdi insan, sonra da, brendiyle

ısınmış halde, hiç itiraz etmeden seninle New England'daki karla kaplı bir otele gelip kaz tüyü battanilyelerin altında yatağına girebilirlerdi. Doğu'da,  niversite bittikten sonra, kitaplarla dolu bir bek r evinde birkaç yıl kalıp ciddi bir i e girmeyi erteleyebilirdin, aralarda Avrupa seyahatleri yapar, sonunda sana uygun mesleği bulduğuunda bu, bilgili ve hiç aceleye getirilmemiş bir seçim olurdu; tıpkı, sonunda yaptığın evliliğin, uzun süren pek çok sofistike ilişkinin en sonuncusu ve en iyisi olması gibi.

Shep Campbell bu fantezileri geli tirdik e hidrolik fabrikasında adı snoba  ıktı. Milly'ye de kafa tutuyor ve onu korkutuyordu, çünkü hiç durmadan klasik müzik dinliyor ve edebiyat dergilerini yutarcasına okuyordu. Onunla çok az konuşuyordu, konuştuğu zaman ise artık New York'lu sokak serserisiyle Indiana  ift isi karışımı bir aksanla değil, ki Milly bu aksanı her zaman "sevimli" bulurdu, endişe verecek derecede İngiliz aksanına benzeyen ve kesik kesik bir sabırsızlık taşıyan yeni bir ritimle konuşuyordu. Sonra bir pazar gecesi, Shep bütün gün içip çocukları azarladıktan ve Milly'ye cahil sürtük diye hakaret edip duvara yumruk atarak elinin    kemiğini kırdıktan sonra, Milly kendini memesindeki bebeğiyle bir kenara b z lm   hi kırırken buldu.

Üç hafta sonra, hâlâ solgun ve sarsılmış bir halde, Shep'in arabaya giysileri, battanilyeleri ve mutfak eşyalarını yüklemesine yardım etti ve tozlu yollardan Doğu'ya doğru yol almaya ba ladılar; bunu takip eden, New York'taki altı ay içinde, Shep mühendisliğe devam edip etmeyeceğine karar vermeye çalışırken, Shep biliyordu ki, o dönem Milly'nin hayatındaki en zor zamandı. Kötü haberlerden ilki Shep'in annesinin parasının suyunu çekmiş olmasıydı (zaten o kadar çok parası da hiç olmamıştı; şimdi ise huysuz, soylu ve kedisi olan ya lı bir hanım olarak bir rezidansta kalmasına ancak yetecek kadar vardı), ama New York'un kendi gerçeği içinde başka yüzlerce sürpriz daha vardı: New York kocaman, kirli, gürültülü ve zalim bir  ehirdi. Birikimlerini ucuz yiyecekler ve mobilyalı odalarda azar azar t k terek, Shep'in nerede olduğunu ve eve döndüğünde nasıl bir ruh hali içinde olacağını hiç bilmeyerek, durduk yerde müzik ve felsefe kurslarından söz etmeye başladığında ne söyleyeceğini, onun Washington Square'deki kurumu  fıskiyenin başında dört günlük sakalla uzun saatler geçirmeyi canının ne zaman çekeceğini hiç bilemeyerek Milly  yle bir hale geldi ki, çok kereler New York

Telefon Rehberi'nde "psikiyatr", aradığı dahi oldu. Sonunda Shep, Stamford'daki bir şirkette karar kıldı, önce kiralık bir eve taşındılar, sonra da Bağımsızlık Tepesi Konutları'na; Milly'nin hayatı yeniden normale dönmüştü.

Shep için de son birkaç yıl nispeten huzur içinde geçmişti. Ya da en azından, bu güzel bahar akşamının ortalığı kızıla boğan günbatımında ona öyle geliyordu. Karnı kuzu rosto ve birayla doluydu, Wheeler'larla güzel güzel sohbet etmeyi dört gözle bekliyordu ve her şey bundan çok daha kötü olabilirdi ama değildi. Doğrusu, Stamford'daki iş, Bağımsızlık Tepesi Konutları ve Laurel Oyuncuları, Arizona'dayken kurduğu Doğu hayallerinin arasında yer almıyordu belki ama bu kimin umurundaydı. En azından, bu son birkaç yıl içinde olgunlaşmış, arkasına pişmanlık duymadan bakmayı öğrenmişti.

Asi çocuk döneminin, nevrotik olsun ya da olmasın, kendisine pek çok fayda sağladığını kim inkâr edebilirdi ki? Yirmi birinde ona gümüş madalya ile cephe görevi kazandırmamış mıydı? Bütün bunlar gerçektir, kendi yaşındaki pek çok erkeğin ancak uzaktan dürbünle görebileceği şeylerdi bunlar (Cephe görevi! Bu kelimeleri kafasından geçirmek bile kanını hızlandırıyor, göğsünün gururla kabarmasına yol açıyordu), hiçbir psikiyatr bunları onun elinden alamazdı. Artık kültürel açıdan neslinin gerisinde kaldığından da yakınmıyordu. Sözelimi, bir zamanlar kendisini hasetle kıvrandıran her şeyin –Doğu'da üniversite, sosyal bilimler, Greenwich Village'de öylesine zaman geçirme– bir ürünü olan Frank Wheeler gibi birinin eşiti olduğunu hissediyordu. Öyleyse, devlet üniversitesine gitmiş olmanın nesi kötüydü ki?

Ayrıca, devlet üniversitesine gitmemiş olsaydı, Milly'yle hiçbir zaman tanışamayacaktı, ayrıca eğer kendisini bir daha bundan pişmanlık duyarken yakalayacak olursa gerçekten hastalanacağını, başının gerçekten belaya gireceğini söyleyecek lanet olası bir psikiyatra da hiç ihtiyacı yoktu. Geldikleri çevreler farklı olabilirdi; belki şu anda hatırlayamadığı sebeplerden onunla evlenmişti, belki de onlarınki dünyadaki en romantik evlilik değildi ama Milly ona uygun bir kızdı. Onunla ilgili iki şey kendisini hep hayretler içinde bırakan devamlı bir duygusallık kaynağıydı: Arizona ve New York'taki panik anlarında onun yanında durmuş –bunu asla unutmayacağına ant içmişti– ve yeni yaşam tarzına çok güzel uyum sağlamıştı.

Öğrendiği onca şey vardı Milly'nin! Babası okuma yazması kıt bir boyacı olan, kız ve erkek kardeşleri "Bundan bana ne gayrı" gibi şeyler söyleyen bir kız için hiç de kolay olmasa gerekti. Shep bunları düşündükçe, Milly'nin neredeyse April Wheeler gibi giyinebilmesini, herhangi bir konuda neredeyse onun gibi konuşabilmesini son derece hayret verici buluyordu. Bunun gibi çirkin bir sitede oturabiliyor ve buna uygun bahaneler bulabiliyordu: İş ve çocuklar yüzünden ("Yoksa şehirde yaşırdık, ya da daha uzaktaki gerçek bir kır evinde..."). Ayrıca, evin her odasına, April Wheeler'ın "ilginç" bulduğu o rahat, özensiz ve entelektüel havayı vermeyi başaramıştı. Neredeyse her odaya diyelim. Shep Campbell, ayakkabı bezine cila sürerken, özellikle bu odanın, yatak odasının o kadar da sofistike bir havada görünmediğini kendi kendine itiraf etti. Pembe ve lavanta tonlarında çiçekli duvar kâğıdıyla kaplı dar duvarlarındaki raflarına küçük narin cam nesneler sırasına dizilmişti; pencereleri pencerelekten çok kabarık pamuklu perdeleri taşımaya yarıyordu, tuvalet masasıyla yatağın ona uygun örtüleri halıya kadar kat kat iniyordu. Arka bahçenin gizli, gölgeli bir köşesinde, portakal sandıkları ve bez parçaları arasında oyuncak bebekleriyle oynayan ve onlar için her şeyi güzelleştirme fikrini takıntı haline getirmiş küçük bir kızın hayal edebileceği türden bir odaya benziyordu. Çıplak toprağı dümdüz oluncaya dek süpüren, bozulacak olursa yeniden telaşla ve kendi kendine mırıldanarak süpüren, nemli parmaklarıyla tül ve kirli kurdeleleri yerine yerleştirirken yanaklarını şişiren ("İşte böyle... İşte böyle..."), çalışırken korkulu kaçamak bakışları aynada şimdi gizlice sokulmakta olan orta yaşın işaretlerini arayan bu gözlerin sahibini andıran küçük bir kız.

"Tatlım?" dedi Milly.

"Hım?"

Milly pelüşle kaplı taburesinin üzerinde, yüzünde gergin ve düşünceli bir ifadeyle hafifçe döndü. "Şey – pek bilemiyorum, güleceksin ama dinle. Sence Wheeler'larda –ne bileyim– bir tuhafılık yok mu?"

"Aman saçmalama," dedi Shep ona, sesinin sağduyuyla ağır ve zengin bir tınıda çıkmasına gayret ederek, "nereden geliyor böyle şeyler aklına?"

"Bilmiyorum. Bana biraz öyle geldi. Biliyorum, April oyundan dolayı kırgın ve üzgündü, ama bu bizim suçumuz değil ki, değil mi?"

Geçen sefer onlara gittiğimizde, her şey biraz –nasıl desem– biraz şeydi işte. Hani bir sefer annenin bana nasıl baktığını sana anlatmaya çalışmıştım, hatırlıyor musun? İşte, o akşam April da bana aynı o şekilde bakıyordu. Şimdiyse, onları davet ettiğimizi filan unutmuş olmaları –bilmiyorum. Biraz tuhaf geldi bana, hepsi bu.”

Shep ayakkabı cilasının kapağını kapatıp bez ve fırçalarla beraber kaldırdı. “Tatlım,” dedi, “bütün bunları kuruyorsun sen. Bu akşamı kendin için rezil edeceksin.”

“Böyle söyleyeceğini biliyordum.” Milly ayağa kalktı, pembe terliklerinin içinde amaçsız ve acınası duruyordu.

“Ben doğru olanı söylüyorum. Hadi, kafana takma bunları da güzel bir akşam geçirelim.” Yanına gidip Milly’ye hafifçe sarıldı; ama gülümsemesi kulağının yakınında endişeyle donup kaldı, çünkü omzuna doğru eğildiğinde onda ekşimsi bir koku yakalamıştı.

“Ah evet, haklısın galiba” diyordu Milly. “Üzgünüm. Sen git düşün al, ben de mutfaktaki işleri bitireyim.”

“Aceleye gerek yok” dedi Shep. “Onlar hep biraz gecikirler. Neden sen de bir duş almıyorsun, eğer istersen?”

“Hayır, ben elbisemi giydiğim an hazır olacağım.”

Shep Campbell duşta dalgın dalgın sabunlanırken Milly’nin bazen böyle kokmasına neyin sebep olduğunu merak ediyordu. Yeterince duş almıyor değildi –dün gece duş aldığını gayet iyi biliyordu mesela–, aybaşıyla da ilgisi yoktu; bunu uzun zaman önce anlamıştı. Sinirlerle alakalı bir şey gibiydi, cilt döküntüsü ya da mide yanması gibi; gergin olduğu zamanlarda daha çok terlediğini tahmin etti.

Fakat buharlı banyoda havlusuna sarınırken bunun ter kokusundan daha fazla bir şey olduğunu kabul etmek zorunda kaldı. Tanrı biliyor ya, sırf ter kokusu bile bir kadını çekici kılabilirdi. Birden, geçen yaz April Wheeler’ı yarı sarhoş, Vito’nun Yeri’ndeki tıklım tıklım dans pistinde kollarının arasında tuttuğu zamanın anısıyla doluverdi. Terden sıırılsıklam olmuş elbisesi arkasına yapışmıştı, şakağı yanaklarına kayganca değerken, trampetin vuruşları ve saksafonun iniltisine eşlik ederek salınıyorlardı. Ah, evet terliyordu ama kokusu limon gibi güçlü ve temizdi; kokusu kadar ritmik salınışı da onda... onu çok fazla... ah Tanrım. Neredeyse bir yıl önceydi ve anısı bile şimdi düğmelerini iliklerken parmaklarının titremesine yol açıyordu.

Ev hiç doğal olmayan bir biçimde sakindi. Elinde boş bira kutusuyla Milly'nin ne yaptığına bakmaya aşağı indi, oturma odasının ortasına kadar gelmişti ki, dört oğlu olduğunu fark etti.

Neredeyse onlara takılıp düşecekti. Hepsi de sıra halinde dizilmiş yerde yüzüstü yatıyordu. Sekiz, yedi, beş, ve dört yaşlarındaki gövdeleri birbirinin aynı mavi çizgili pijamalar içinde, dirseklerine dayanmış televizyon ekranının titrek mavi ışığına bakıyorlardı. Profilden bakınca basık burunlu sarışın yüzleri birbirlerine ve Milly'ye tıpatıp benziyordu, çeneleri sakız çiğnerken açılıp kapanıyordu, sakızın pembe kâğıtları ise halının üstüne saçılmıştı.

"N'aber çete?" dedi, ama hiçbirini kafasını kaldırıp bakmadı. Etraflarından dikkatlice dolaşıp mutfığa gitti, suratı asıktı. Diğer erkekler de kendi çocuklarına böyle hoşnutsuzlukla bakıyor muydu acaba? Şaşkınlığına gelmiş olmaları değildi sadece; bu her zaman olan şeydi. Onları birden fark ettiği ve şöyle düşündüğü çok olurdu: Kim bu dört oğlan? Aklının başına gelip de onların kendi çocukları olduğunu anlaması birkaç saniye alırdı. Fakat eğer biri çıkıp da böyle anlarda ne hissettiğini soracak olsaydı, tüm içtenliğiyle bunun ona çok büyük keyif verdiğini söyleyebilirdi – aynı duyguyu geceleri yataklarına gittiğinde ya da çimenlerde uzağı attığı topun peşinden koşuştururlarken de yaşıyordu. Bu seferki farklıydı. Bu kez, hafif bir tiksinti duyduğunu itiraf etmeliydi.

Milly mutfakta, krakerlerin üzerine bir tür ezme sürüyor, çalışırken parmaklarını yalıyordu.

"Pardon, tatlım" dedi Shep onun etrafından yan yan geçerken. "Hemen çekiliyorum."

Dolaptan buz gibi bir bira alıp bahçeye çıktı ve düşünceli bir şekilde birasını yudumlamaya başladı. Buradan bakınca, ağaçların gölgeli tepelerinin üstünden Wheeler'ların çatısının kenarını secebiliyordu; daha aşağıda, onun arkasında sağa doğru ise, telefon tellerinin altında, On İkinci Otoban'daki arabaların bitip tükenmek bilmeyen vızıltılı geçişi. Uzun süre otoyolun uzaktaki bulanık görüntüsüne baktı, anlamaya çalışıyordu.

Hissettiğı şey tiksinti değilse tam olarak neydi peki? Belki fazla müşkülpesent, züppece bir tavır, belki de yere serilmiş televizyon seyretmeleri ve sakız çiğnemeleri onları biraz ahmakça, şey, biraz orta sınıf gösteriyordu? Nasıl bir saçmalıktı bu böyle? Aptal bir çay sehпасının etrafında mı oturuyor olsunlardı yani? İskoç etek mi

giyselerdi? Hayır, bundan daha farklı bir şeydi. Muhtemelen görünümleri April Wheeler’la ilgili düşüncelerini bölmüştü – ve onun April Wheeler hakkında düşünceleri vardı! Çeşit çeşit düşünceler! Böyle bir şeyi sahiplenmek ondan saklanmaktan daha sağlıklı değil miydi? Çocuklar, April Wheeler’la ilgili düşüncelerini bölmüş ve onu biraz şaşırtmışlardı, hepsi bu. Artık bununla yüzleştigine göre, On İkinci Otoban’a bakmaktan vazgeçip onun yerine Wheeler’ların çatısına yoğunlaşmak için kendisine izin verebilirdi. Kışın, ağaçlar çıplak kaldığında evin çoğu ve bahçenin bir kısmı buradan görülebiliyordu, geceleri ise yatak odasının ışığı seçilebiliyordu. April’in tam da şu anda ne yapmakta olduğunu merak etti. Saçlarını mı fırçalıyordu? Külotlu çorap mı giyiyordu? Keşke lacivert elbisesini giyseydi.

“Seni seviyorum, April” diye fısıldadı, sırf bunun kendisinde nasıl bir his yarattığını anlamak için. “Seni seviyorum. Seni seviyorum.”

“Tatlım?” Milly sesleniyordu. “Ne yapıyorsun orada?” Işıklı mutfak kapısının önünde durmuş, gözlerini kısarak akşam karanlığına bakıyordu, arkasında ise gülümseyen Wheeler’lar vardı.

“Ah!” dedi Shep ayağa kalkarak. “Selam! Geldiğinizi görmедim.” Sonra, kendini aptal gibi hissederek birasının sonunu içmek için durdu ve birkaç dakika önce zaten sonunu içmiş olduğunu anladı; teneke avuçlarında ısınmıştı.

Daha baştan tuhaf bir akşamdı – öyle tuhaftı ki, ilk bir saat Shep, Milly’yle göz göze gelmekten kaçındı, ifadesinden onun endişesini paylaştığını anlamasından korkuyordu. Bunu inkâr edemezdi: Tuhaf bir şeyler *dönüyordu*. Wheeler’lar konuşmalara katılmıyor, rahatlayıp evin içinde hareket etmiyorlardı. İkisi de konuşa konuşa mutfaka gelip içkilere yardım etmemişti; tek yaptıkları kanepeye yapışmış gibi orada yan yana kibar kibar oturmaktı. Onları ayırmak için havaya bir el ateş açmak lazımdı.

April gerçekten de lacivert elbisesini giymişti ve daha önce hiç bu kadar güzel görünmemişti gözüne, fakat gözlerinde garip, uzak bir bakış vardı – bir misafirden çok, samimi bir izleyicinin bakışı – ve ağzından “Evet” ya da “Aa, gerçekten mi?”den başka laf almak mümkün değildi.

Frank de onun gibiydi, hatta on kat daha kötü. Sadece konuşmamakla (ki bu Frank’e hiç uymayan bir şeydi) ya da Milly’nin

söylediği herhangi bir şeyi dinlemediğini saklamak için herhangi bir çaba göstermemekle kalmıyor, aynı zamanda tam bir züppe gibi davranıyordu. Gözleri mütemadiyen odada geziniyor, sanki daha önce hiç bu kadar tipik bir banliyö evi görmemiş gibi eğlenerek mobilya ve resimleri inceliyordu – sanki son iki yılını buradaki her yüzeyin üzerine küllerini ve içkisini döküp saçarak geçirmemişti; sanki geçen yaz bu kanepenin döşemesinde bir delik açmamış, bu kilimin üzerinde sızıp horlayarak uyumamıştı. Bir keresinde, Milly konuşurken, hafifçe öne eğilip gözlerini onun üzerinden aşırarak karartılmış bir sıçan kafesinin parmaklıklarının arasından bakan bir adam gibi bakarken yakaladı Shep onu, ne yaptığını anlaması bir dakikasını aldı; odanın karşısındaki raflarda duran kitapların isimlerini okuyordu. İşin en kötü yanı da, bütün kızgınlığına rağmen Shep’in şen şakrak bir şekilde ayağa zıplayıp özür dilemeye başlama dürtüsüyle savaşmak zorunda kalışıydı (“Şey, tabii öyle ahım şahım bir kitaplık değil, yani bizim okuma zevkimizi bunlara göre değerlendirmeni istemem – aslında, yıllar içinde biriken zırva kitaplar bunlar, iyi kitaplarımızın çoğu...”). Onun yerine, çenesini sıkarak, bütün bardakları topladı ve mutfağa gitti. Tanrım!

Açılmalarına yardımcı olmak için Wheeler’ların ikinci içkilerini duble yaptı, Milly’ninkini ise yarıya indirdi çünkü eğer şu haliyle olduğu gibi bir şeyleri geçiştirmeye devam edecek olursa ilerleyen saatlerde kafayı tam bulacaktı.

Sonunda Wheeler’lar çözülmeye başladı – çözülmelerinin sonunda Shep onları önceki halleriyle daha çok tercih edip etmediğinden emin olamadı.

Frank boğazını temizleyip söze başladı, “Aslında çok önemli haberlerimiz var. Biz gidiyoruz...” Durdu, kızardı ve April’a baktı. “Sen söyle.”

April kocasına gülümsedi –öyle izleyici, misafir ya da arkadaş gibi değil, öyle bir şekilde gülümsedi ki, Shep’in kalbi kıskançlıkla doldu– sonra dönüp dinleyicilerine hitap etti. “Biz Avrupa’ya gidiyoruz” dedi. “Paris’e. Temelli.”

Ne? Ne zaman? Nasıl? Neden? Campbell’lar karı koca onları soru yağmuruna tutmaya başladılar, o sırada Wheeler’lar gülerek kibar cevaplar veriyordu. Herkes hep bir ağızdan konuşmaya başlamıştı.

“... Ah, bir iki hafta oldu” diyordu April, Milly’nin ısrarla bütün bunların ne zamandır sürmekte olduğunu sormasına cevaben. “Hatırlaması güç. Bir anda gitmeye karar verdik, hepsi bu.”

“İyi de nasıl?” Shep, ikinci veya üçüncü kezdir Frank’e bunu soruyordu. “Yani, orada iş filan mı buldun?”

“Şey – hayır, tam olarak değil.” O ve April birbirlerine o özel ve sinir bozucu bakışla baktıklarında bütün konuşmalar bir anda kesiliyordu. Pekâlâ, demek istiyordu Shep; ister söyleyin ister söylemeyin, kimin umurunda ki?

Sonra konuşmalar yine başlıyordu. Wheeler’lar öne eğilip birbirlerinin sözünü keserek ve iki çocuk gibi birbirlerinin elini avuçlarında sıkarak bütün hikâyeyi döküldüler. Hayal kırıklığı yaratan birçok haber birbirinin ardı sıra yüzüne yumruk gibi indikçe Shep hep yapmaya çalıştığı şeyi yaptı ve kendini akışına bıraktı. Bütün gerçekleri olduğu gibi kabullenip hiç acı çekmeden aklının arkasına itti, şöyle düşünüyordu: Tamam, tamam, bunu daha sonra düşünürüm; bunu da; bunu da; böylece aklının uyanık olan ön kısmı durumu kontrol altında tutması için serbest kalıyordu. Bu sayede, devamlı olarak yüzünde doğru ifadeyi tutmayı ve doğru şeyleri söylemeyi başarabiliyordu; en azından grubun canlandığını fark ederek bundan keyif alabilirdi; şimdi çok hareketliydi. Milly’nin bununla nasıl güzel başa çıktığını şaşkınlıkla ve gururla fark etti.

“Hey, bu harika çocuklar” dedi Milly bitirdiklerinde. “Ciddiyim; gerçekten kulağa çok hoş geliyor. Ama elbette sizi çok özleyeceğiz – değil mi, tatlım? Hay Allah.” Gözleri parlıyordu. “Sizi gerçekten çok özleyeceğiz.”

Shep bunu onayladı ve Wheeler’lar kendi içlerindeki zarif duygusallığa çekildiler. Onlar da Campbell’ları özleyecekti. Hem de çok.

Daha sonra, her şey bittiğinde, Wheeler’lar gidip de ev sessiz kaldığında, Shep acının birazının içinde yükselmesine izin verdi – şu anda ilk görevinin karısına karşı olduğunu kendisine hatırlatacak kadar. Gerisini şimdilik içinde tutabilirdi.

“Ne düşünüyorum, biliyor musun bebek?” diye söze başladı, Milly kadehleri ve kül tablalarını lavaboda yıkarken yanında duruyordu. “Bu yaptıkları bana biraz toyca geldi.” Milly’nin omuzlarının minnettarlıkla gevşediğini görebiliyordu.

“Bence de öyle. Yani, bir şey söylemek istemedim ama ben de aynen böyle düşündüm. Toyca tam da doğru kelime. Acaba ikisinden biri, bir an durup da çocuklarını düşündüler mi hiç?”

“Doğru” dedi Shep. “Bu yalnızca bir tanesi. Bir başka şey: April’in onu geçindirmesi de ne demek oluyormuş? Yani, nasıl bir erkek böyle bir şeyi kabul eder?”

“Ah evet, çok doğru” dedi Milly. “Ben de aynen böyle düşünüyorum. Yani, bunu söylemek hiç hoşuma gitmiyor, çünkü ikisini de çok seviyorum, ama – ne bileyim, yani en iyi arkadaşlarımızlar filan ama bu doğru. Ben de aynen böyle – benim düşüncem de aynen bu yönde.”

Fakat daha sonra, üst katta karanlıkta sırt üstü yatarken, Shep’ten Milly’ye hiç fayda yoktu. Yanında yatarken Milly’nin tamamen uyanık gerginliğini hissediyor, hafif hafif soluk alıp verişini duyuyor, her soluğun zirvesinde kendini ele veren hafif bir iç çekişle durduğunu biliyordu; eğer ona dokunsaydı –eğer ona dönüp uyanık olduğunu belli etseydi– kollarına atılıp hıçkırmaya başlayacağını biliyordu; Shep sırtını okşayıp “Ne var bebeğim? Ha, ne var? Söyle bakayım babana” diye fısıldasayacak, o da içindeki her şeyi Shep’in boynuna dökecekti.

Ama Shep bunu yapamadı. Böyle bir çabaya giremedi. Göz yaşlarıyla pijamasını ıslatmasını istemedi; onun sıcak, titreyen omurgasını avuç içinde hissetmek istemedi. En azından bu gece olmazdı; şimdi olmazdı. Hiç kimseyi rahatlatacak durumda değildi şimdi.

Paris! Adının tınısı bile dosdoğru en hassas noktalara temas ediyordu. Dünyanın yükünün, Eisenhower üniformasındaki yüzbaşı rozetine pençeleriyle tutunur gibi olan o gururlu ve görünmez kuş misali ağırlıksız gibi geldiği zamanlara dönmüştü. Paris’in caddeleriyle ağaçlarını hatırlıyordu ve akşamları mucizevi bir rahatlıkla gelen zafer duygusunu (“Sen uzun boylu olanı mı istiyorsun Campbell? Tamam, sen uzun boyluyu al, ben de kısa olanı. Hey, matmazel... Pardon Matmazel...”), sıcak kahve ve taze kruvasanlı mavi-sarı kayıp sabahları ve sonsuza dek sürecek bir hayatın vaadini.

Tamam, tamam; bütün bunlar çocukluktan, askerlikten, cephe görevinden kalma şeylerdi; pekâlâ.

Ama orada April Wheeler’la beraber olmak. O sokaklarda April

Wheeler'ın serin parmakları kendisinininkilere kenetlenmiş olarak, salınarak yürümek, onunla beraber eski, yıkık dökük bir taş bina-
nın merdivenlerini çıkmak; onunla beraber zemini kırmızı seramik
kaplı, yüksek tavanlı mavi bir odaya girmek; onun dalga dalga
yükselen boğuk kahkahasını ve sesini duymak (“*Benim tarafımdan
sevilmek istemez misin?*”); onun temiz limon kabuğu kokusunu ve
beraberken uzun, temiz vücudunu – ah, Tanrım.

Ah, Tanrım, orada April Wheeler’la beraber olmak.

Bay ve Bayan Howard Givings 1936'da temelli şehir dışına yerleştiklerinde, iki üç yılda bir ev değiştirip durdular; bunu da her zaman Helen'in evlere olan ilgisiyle açıklıyorlardı. Kötü durumdaki bir evi satın alıyor, taşınıyor, gayret ediyor, değerini yükseltiyor ve o evi kârla satıyor, bir sonraki eve yatırım yapıyordu. Westchester'la başlamış, yavaş yavaş kuzeye Putnam County'ye doğru ilerlemiş, oradan Connecticut'a geçmiş ve bu arada altı ev değiştirmişlerdi. Fakat şu an oturdukları, yedinci evleri farklıydı. Burada beş altı yıldır oturmakla beraber bir daha buradan taşınacaklarını zannetmiyorlardı. Sık sık söylediği gibi, Bayan Givings bu eve âşık olmuştu.

Bölgede kalan birkaç otantik Bağımsızlık Konutları-öncesi konutundan biriydi, sarmaşıklarla kaplıydı ve Helen bu evi bayağılıktan kurtarılmış son kale olarak düşünüyordu. Çalışırken gitgide yaklaşan düşman kamplarının derinliklerine çekildiği oluyor; çıkma katlı korkunç çiftlik evlerinin mutfaklarında gülümseyerek durmak, son derece kaba insanlarla uğraşmak ve üç tekerlekli bisikletleriyle kavalkemiklerine çarparak geçen, elbisesine gazoz döken çocuklarına katlanmak zorunda kalıyordu. Süpermarketleri, pizzacı ve dondurmacılarıyla tam bir keşmekeş olan On İkinci Otoban'daki egzoz dumanlarını solumak zorunda kalıyor ama bütün bunlar eve dönmenin coşkusunu artırıyor. Eve giden gölgeli yolun son birkaç yüz metresini seviyordu, çünkü neredeyse eve geldiği anlamını taşıyordu. Tekerleklerin altındaki düzgün döşenmiş çakılların hışırtısını, düzenli garajında arabasını stop etmeyi ve güzel kokulu çiçek tarhları arasından Kolonyal sütunlu güzel kapısına doğru yorgun argın yürüyerek eve gelmeyi seviyordu. İçerideki temiz sedir ağacı ve yer cilası kokularını içine çekerek, cezbedici eski şemsiyeliğin üzerinde asılı duran Currier ve Ives baskılarına şöyle bir göz atmak onu her zaman "ev" kelimesinin o şefkatli duygusallığıyla sarıp sarmalıyordu.

Bugün özellikle yıpratıcı bir gün olmuştu. Cumartesi emlakçıların en yoğun günüydü, üstüne üstlük bir de ta Greenacres'a

kadar araba sürmek zorunda kalmıştı –oğlunu ziyaret etmek için değil elbette, kocası yanında olmadığı sürece bunu asla yapmazdı–, doktoruyla bir görüşme yapmaya gitmişti, bu ona kendisini hep kirlenmiş hissettirirdi. Psikiyatrların derin bir ses tonuyla konuşan, babacan, akıllı insanlar olması gerekmez miydi? Öyleyse, gözleri kızarmış, tırnaklarını yiyen, gözlüklerini bir arada tutmak için yapıştırıcı bant kullanan, kravatını bembeyaz gömleğine illeştirmek için Woolworth’ten alınma bir kravat iğnesi kullanan bu adamın karşısında kirlenmişlikten başka ne hissedebilirdi ki insan? Hastalarından hangisiyle ilgili olarak görüşmeye geldiğinizi hatırlayabilmek için bir düzine karton dosyayı ıslattığı başparmağıyla karıştıran, sonra da, “Evet; ah evet; sorunuz neydi?” diye soran bir adam.

Fakat şimdi, yorgun yolcuları koruyan hangi azizse onun sayesinde eve ulaşmayı başarmıştı. “Merhaba canım!” diye antreden seslendi, çünkü kocası mutlaka oturma odasında gazete okuyordu, durup onunla konuşmadan dosdoğru mutfaka gitti, temizlikçi kadın çay malzemelerini hazırlamıştı. Buharı tüten su kaynatıcısının görüntüsü ne kadar da neşeli ve rahatlatıcıydı! Bu mutfak, yüksek pencereleriyle ne kadar geniş ve temizdi. Çocukluğunda babasının Philadelphia’daki muhteşem evinin mutfağında hizmetçilerle dedi-kodu yaparken yaşadığı türden bir huzur duygusu veriyordu ona. İşin komik tarafı, yaşadığı diğer evlerin hiçbiri, ki bazıları bunun kadar güzel, hatta daha da güzeldi, ona bu duyguları yaşatmamıştı.

Tabii insanlar değişir, derdi kendi kendine bazen; herhalde artık yoruluyor ve yaşılanıyorum. Fakat çekinerek de olsa yüreğinde daha farklı bir açıklamayı saklıyordu. Onun bu evi sevmeye yeteneği, son birkaç yılda doğasında gerçekleşen pek çok değişiklikten yalnızca bir tanesiydi, buna gerçekten inanıyordu – bu derin ve olumlu değişimler onun geçmişe yeni bir perspektiften bakmasını sağlamıştı.

Çok yıllar önce, Howard’ın çileden çıkmış bir halde şehirdeki işini bırakmayı neden reddettiğini sorması üzerine, “Çünkü işimi seviyorum” diyen kendi sesini hatırlıyordu.

“O kadar da ilginç bir iş olmasa gerek,” derdi Howard, “ayrıca paraya filan da ihtiyacımız yok. Öyleyse, neden?” Buna karşılık her zaman işini sevdiğini söylerdi.

“Horst Bilyeli Rulman Şirketi’ni mi seviyorsun? Stenograf olmayı mı? İnsan böyle şeyleri nasıl sever?”

“Ben seviyorum işte. Ayrıca, çok iyi bildiğin gibi, eğer yatılı hizmetçi tutacaksak paraya da ihtiyacımız var. Hem biliyorsun, ben stenograf değilim.” Yönetici asistanıydı. “Gerçekten, Howard, bunu tartışmanın bir anlamı yok.” Sevdiğinin işi olmadığını –herhangi bir iş olabilir– hiçbir zaman açıklayamadığı gibi kendisi de anlamıyordu aslında, hatta ona verdiği bağımsızlık duygusu bile değildi esas sevdiği (gerçi bu, devamlı boşanmanın eşğine gelen bir kadın için önemliydi). Derinlerde bir yerde, asıl sevdiği ve ihtiyacı olan şey çalışmanın kendisiydi. “Sıkı çalışma,” derdi babası her zaman, “erkeklerin ve tabii ki kadınların tüm hastalıklarına karşı şimdiye dek geliştirilmiş en iyi ilaçtır.” Helen buna her zaman inanmıştı. Ofisin hayhuyu, baş döndürücü parlak aydınlatması, tepside gelen hızlı öğlen yemekleri, seri bir şekilde kâğıtlarla ve telefonlarla ilgilenmek, fazla mesailerin yorgunluğu ve akşamları ayakkabılarını ayağından çıkarmanın verdiği o tatlı rahatlama hissi... Bütün bunların sonunda Helen kendini tükenmiş ama aynı zamanda arınmış hisseder, gözü iki aspirin, sıcak bir banyo, hafif bir akşam yemeği ve yatak dışında hiçbir şeyi görmezdi. Sevgisinin özü buydu; bu sayede evliliğin ve anne olmanın getirdiği baskılara karşı korunmuştu. Sık sık söylediği gibi, bu olmasa aklını oynatırdı.

Sonunda işten ayrılıp şehir dışına taşınıp da emlakçılık işine girdiğinde zor bir geçiş dönemi yaşamıştı. Emlakçılık işinde yapacak yeterince iş yoktu. O günlerde mülk alan fazla insan yoktu, ipotek kanunları ile inşaat yasalarına çalışmak da fazla zamanını almıyordu; gül ağacından masasındaki kâğıtları düzenlemek ve telefonun çalmasını beklemekle geçiyordu günleri; sinirleri öyle gergindi ki, çığlık atabilirdi, ta ki çevresindeki şeyleri güzelleştirerek sinirlerini gevşetmeyi keşfedinceye dek. Orijinal meşe kaplamaları açığa çıkarmak için kat kat duvar kâğıdını ve badanaları kendi elleriyle kazıdı; merdivenlere yeni bir korkuluk yaptı, sıradan pencere çerçevelerini kaldırıp yerlerine Kolonyal tarzda küçük çerçeveler taktı; yeni bir teras ile garajın projelerini çizip inşa edilmelerini sıkı sıkı takip etti; on metrekaresel bir bahçenin çimenlerini döşeyip bahçeyi ekti. Üç yıl içinde evin piyasa değerini beş bin dolar artırmıştı, Howard’ı bunu satmaya ve yeni bir ev almaya ikna etti, ikinciye güzelleştirmek için iyi bir başlangıç yapmıştı. Sonra üçüncü ve dördüncü geldi, emlak işi de büyüyordu, bu sayede bir yıl içinde günde on sekiz saat çalışabiliyordu – on saati işle, sekizi evle ilgilenmekle

geçiyordu. “Çünkü seviyorum” diye ısrar ediyordu, gecenin geç saatlerine kadar bitip tükenmek bilmeyen kesme biçme, çekiçleme, cilalama ve tamir işleriyle uğraşırken, “Böyle işleri seviyorum – sen sevmiyor musun?” derdi.

Ne kadar da aptaldı! Şimdi tepsideki çay malzemelerini düzenlerken, bütün hücrelerine dolan sükûnet ve ferahlık hissiyle Bayan Givings, o yıllarda ne kadar aptalca ve yanlış davrandığı düşüncesine hoşgörüyüyle yaklaşarak iç geçirdi. Ah evet; değişmişti, buna şüphe yoktu. İnsanlar değişirdi, değişim solma şeklinde olabileceği gibi çiçek açma şeklinde de olurdu, değil mi? Çünkü bu olan son kez çiçek açma gibiydi, uzun süre ertelenmiş kadınlığını yaşamaktı.

Bu ev hakkındaki duygularının gelişmesi ve iş saplantısından yavaş yavaş kurtulması bunun en küçük, en yüzeysel belirtisiydi; altında başka şeyler de vardı – rahatsızlık verici fakat tuhaf bir biçimde keyif veren şeyler; fiziksel şeyler. Bazen mutfaktaki radyoda bir Beethoven parçasının kreşendosu onu mutluluktan ağlatabiliyordu. Bazen Howard’la sohbet ederken içi bir hoş oluyor, yani tutkuyla doluyordu: Onu kollarının arasına almak ve o çok sevdiği başını göğsüne bastırmak istiyordu.

“Bugün çayın yanında bir şey yemeyelim diye düşündüm” dedi tepsiyi oturma odasına getirirken. “Fark eder mi? Yani, şimdi karnımızı doyurursak akşama iştahımız kalmaz, zaten bu akşam yemeği erken yiyeceğiz, çünkü saat sekizde Wheeler’lar beni bekliyor. Biraz tuhaf bir saat ama ne yapalım.” Tepsiyi antika bir sehpanın üzerine usulca yerleştirdi; sehpanın yüzeyinde, Eyalet Polisi’nin geldiği o korkunç gece John onu odanın diğer tarafına fırlattığında çatlayan yerlerine sürülen yapıştırıcının hafif kabarıklığı vardı.

“Ah, *oturmak* ne güzel, değil mi?” dedi Bayan Givings. “Yorucu bir günün ardından oturmak kadar güzel şey var mı?”

Çayını kocasının istediği gibi üç şekerli hazırlayıp eline verinceye kadar kafasını kaldırıp onun orada olup olmadığına bakmadı. Ve o ana kadar, aniden çayın kokusunu alıp onu görünceye kadar Howard Givings de karısının eve geldiğini fark etmemişti. İşitme cihazı bütün öğleden sonra kapalıydı. Şaşkınlıktan yüzünü bebek gibi kaçırdı ama Helen bunu fark etmedi. Howard, *Herald Tribune* gazetesini kenara koydu, titreyen eliyle işitme cihazını açıp diğer eliyle de çay fincanıyla tabağına uzanırken Helen konuşmaya devam etti.

Howard Givings altmış yediden yaşlı gösteriyordu. Bütün yetişkin hayatı, dünyanın yedinci en büyük hayat sigortası şirketinde orta kademe memur olarak geçmişti. Emekli olduğunda, yıllardır çektiği ofis bezginliğinin izleri, denizcilerde rüzgârla güneşin bıraktığı izler kadar açık seçik görülebiliyordu yüzünde. Çok beyaz ve yumuşaktı. Yüzü, artan yaşıyla beraber buruşmak ve çökmek yerine şişmiş, çocukluktaki narin yumuşaklığına kavuşmuştu, saçları da bebek saçları gibi ipeksiydi. Sağlam bir bünyesi yoktu, koca göbeği yüzünden çelimsiz dizlerini birbirinden ayırarak oturmak zorunda kalıyordu. Üzerinde oldukça düzgün, kırmızı damalı bir gömlek, gri flanel pantolon, gri çoraplar ve eski, siyah ortopedik ayakkabıları vardı, yüzü ne kadar kırışksızsa ayakkabıları da o kadar kırışık.

“Kek yok mu?” diye sordu Howard boğazını temizledikten sonra. “Hindistancevizli kekten kalmamış mıydı?”

“Evet, var canım ama bugün çayın yanında bir şey yemeyelim diye düşündüm, çünkü akşam yemeğini erkenden yiyeceğiz...” Her şeyi en baştan anlattı, Wheeler’larla olan randevusunu tekrardan anlatırken hepsini daha önce söylediğinin belli belirsiz farkındaydı, Howard ise başını sallarken onun söylediklerinin belli belirsiz farkındaydı. Helen konuşurken, batmakta olan güneşin kocasının kulak memesinde kıpkızıl parlamasına ve kepeklerini ateş tanelerine çevirmesine büyülenmişçesine dalıp gitmişti, ama düşünceleri aceleyle akşam planlarına kayıyordu.

Wheeler’lara yapacağı bu ziyaret sıradan bir ziyaret olmayacaktı; aslında haftalar önce hayal ettiği bir planı gerçekleştirme yönünde atılmış ilk dikkatli adım olacaktı. Bir akşam alacakaranlıkta, sinirlerini yatıştırmak için arka bahçenin lacivert derinliğinde yürüyüş yaparken, orayı hayalinde bir aile toplantısının üyeleriyle doldurmuştu. April Wheeler beyaz demir iskemlede oturmuş, üzerinde buzlu kokteyller olan beyaz demir masada yanında oturmakta olan Howard Givings’in babacan bir ifadeyle yaptığı akıllıca bir yoruma sevecenlikle gülümsemek için o güzel başını çeviriyordu. Onların karşısında, Frank Wheeler elinde kadehiyle ayakta duruyor ve John’la samimi bir sohbet halindeyken hafifçe öne doğru eğiliyordu, John ise beyaz demir şezlongda asil bir pozda uzanmış, nekahet dönemi geçiriyordu. John’un gülümsediğini görüyordu, kendine hâkim ve kibardı, politika, kitaplar, beysbol ya da genç erkekler nelerden bahsederse öyle bir konuda Frank’le küçük bir noktadaki

fikir ayrılığını açıklıyordu, sonra başını kaldırıp kendisine bakıyor ve şöyle diyordu:

“Anne? Bize katılmaz mıydın?”

Bu hayal günlerce peşini bırakmadı, artık bir dergi illüstrasyonu kadar gerçektir, onu sürekli güzelleştirmeye devam etti. Resmin içinde Wheeler’ların çocuklarına bile bir yer bulmuştu: Gül fidanlarının arkasındaki gölgelikte sessizce oyun oynayabilirlerdi, üzerlerinde beyaz şortlar ve tenis ayakkabıları olurdu, kavanozla ateşböceği yakalarlardı. Resim netlik kazandıkça, gerçekleşmemesi için hiçbir sebep görmemeye başladı. Kendi yaşındaki içten ve cana yakın insanların arasında sıhhatini toplamaya çalışmak John’a çok iyi gelmez miydi? Wheeler’lar açısından da fedakârlık sayılmazdı: Ara sıra, kendilerine benzer arkadaşlar edinmek için yanıp tutuştuklarından söz etmiyorlar mıydı? Tepedeki sıkıcı çift (Crandall mıydı? Campbell mı?) onlara güzel sohbet anlamında fazla bir şey sunamazdı. Ve Tanrı biliyor ya, John’un, ister şöyle ister böyle olsun, gerçek bir entelektüel olduğu kesindi.

Hepsi için yapılacak en doğru şey buydu; bunu biliyordu; bunu biliyordu. Fakat aceleye getirilmemesi gerektiğini de biliyordu. Daha en baştan her şeyin yavaş yavaş yapılması gerektiğini biliyordu.

Geçen ziyaretlerinde, Howard’la beraber deneme mahiyetinde onu arabayla hastanenin dışına çıkarmalarına müsaade edilmişti. “Şu anda ev ziyaretlerinin pek de akıllıca olduğundan emin değilim” demişti doktor geçen ay, mürekkep lekeli parmaklarını iğrenç bir biçimde tek tek çıtlatarak. “Hâlâ bol miktarda düşmanlığı var, ee şey, ev atmosferi vesaireyle ilgili. Şimdilik böyle arada sırada dışarı çıkmalarla sınırlı tutsak iyi olur. Daha sonra, işlerin gidişatına göre, yakın bir arkadaşının evine filan götürebilirsiniz, orada kendini daha tarafsız bir zeminde hissedebilir, bundan sonraki en mantıklı adım bu olur. Buna kendiniz karar verebilirsiniz.”

Konuyu Howard’la konuşmuştu –birkaç kez araba yolculukları sırasında üstü kapalı olarak John’a da bahsetmişti– ve geçen hafta, koşulları dikkatlice tarttıktan sonra, bir sonraki mantıklı aşamanın geldiğine karar vermişti. Bugün sırf kararını bildirmek ve bir konuda tavsiyesini almak için doktorla görüşmüştü: Wheeler’lara John’un hastalığının ne kadarını anlatmalıydı? Tahmin edebileceği gibi, doktorun bu konuda hiçbir yardımı dokunmamıştı –buna

da kendisinin karar verebileceğini söyledi— ama en azından itiraz etmemiştir, şimdi yapılacak şey Wheeler'lara sormaktır. Konuşmayı planladığı gibi burada, mumlarla aydınlatılmış bir akşam yemeğinde yapsaydı çok daha rahat edecekti; ama yapacak bir şey yoktu.

“Umarım emrivaki olmamıştır,” mutfakta çay malzemelerini yıkarken kendi kendine fısıldayarak prova yaptı, “sizden büyük bir iyilik isteyecektim. Oğlum John hakkında...” Ah, nasıl söylediği önemli değildi; zamanı geldiğinde doğru sözleri bulacağından emindi, Wheeler'ların anlayacağını biliyordu. Tanrı onları korusun; anlayacaklarını biliyordu.

Erken akşam yemeğini aceleyle hazırlarken, servisini yaparken ve sonra da bulaşıkları yıkarken başka hiçbir şey düşünemedi; hazırlanıp da dışarı çıkarken ise, holde rujunu tazelemek ve “Sonra görüşürüz canım” demek için durduğunda bir genç kız kadar heyecanlıydı.

Fakat konuşup gülüşerek Wheeler'ların oturma odasına girdiği an heyecanı bir tür paniğe dönüştü. Kendini oraya izinsiz girmiş biri gibi hissediyordu.

Onları her zamanki gibi gergin ve hazırlıksız bulacağını sanıyordu — ikisi de aynı anda konuşacak, ona çarparak yanından geçecek, oturmak üzere olduğu sandalyeden sivri bir oyuncağı almak için ikisi de aynı anda uzanacaklardı— fakat bütün bunların yerine kendisini sükûnetle karşılamışlardı. April evin korkunç bir biçimde dağınık olduğu konusunda ısrar etmek zorunda kalmamıştı, çünkü ev dağınık değildi; Frank “İçki getireyim” diye atılıp buzdolabıyla çarpışmaya ve güreş etmeye gitmedi, çünkü içkiler sehpanın üzerine düzenli bir şekilde hazırlanmıştı. Görünüşe göre, o gelmeden önce Wheeler'lar zaten burada bir süredir içkilerini içerek sohbet etmekteydiler; onu gördüklerine nezaketen sevinmişlerdi ama hiç gelmeseydi de onlar zaten mükemmel bir biçimde birbirlerine yetiyorlardı.

“Ah, ufak bir miktar alayım, tamam, harika” derken duydu Bayan Givings kendisini, “Ah, oturmak ne güzel,” “Eviniz çok hoş görünüyor” ve daha bir sürü şey söyledi; sonra da, “Umarım emrivaki olmaz ama sizden büyük bir iyilik isteyecektim. Oğlum John hakkında” deyiverdi.

Her iki Wheeler'ın yüzündeki kasların seğirmesi de öyle belirsizdi ki, dünyadaki en hassas fotoğraf makinesi bile yakalayamazdı,

ama Bayan Givings yumruk yemiş gibi oldu. Biliyorlardı! Es geçtiği tek olasılıktı bu. Kim söylemiş olabilir? Ne kadarını biliyorlardı? Evi kırıp döktüğünü, telefon kablolarını kestiğini ve Eyalet Polisi'ni biliyorlar mıydı?

Fakat bunu atlatmak zorundaydı. şimdi kendi sesi John'un pek de iyi durumda olmadığını anlatıyordu onlara. Aşırı alışma ve st üste gelen bazı şeyler yüzünden bir sinir krizi geçirmişti. Neyse ki bir zamandır bu civarlardaydı –yoksa evden o kadar uzakta hasta olmasına dayanamazdı– ama yine de biraz endişe vericiydi, hem kendisi hem de John'un babası için. Doktorları tamamen dinlenmesini uygun bulmuşlardı, bu yüzden şu an için...

"... şey, aslında, şu an için Greeenacres'ta." şu anda Bayan Givings'in içinde yaşayan tek şey sesiydi; geriye kalan her şey uyuşmuştu.

Sesi onlara güvence vermeye çalışıyordu: Aslında Greenacres'in ne kadar mükemmel bir yer olduğunu görseler şaşarlardı, şey açısından –aktiviteler ve ee, çalışanlar açısından; bölgedeki özel dinlenme evlerinden filan çok çok daha iyiydi.

Ses konuştukça konuştu, giderek zayıfladı ve sonunda asıl söylemek istediği noktaya geldi. Bir pazar günü –ah, hemen olması gerekmiyordu tabii, herhangi bir pazar günü– Wheeler'lar acaba...

"Tabii ki Helen" diyordu April Wheeler. "Onunla tanışmaktan mutluluk duyarız. Bizi düşünmüş olmana çok sevindik." Frank Wheeler ise Bayan Givings'in kadehini yeniden doldururken kesinlikle ilginç bir adama benzediğini söyledi.

"yleyse önümüzdeki pazara ne dersiniz?" dedi April. "Sizin için uygunsa tabi."

"nmzdeki pazar?" Bayan Givings hesaphıyor numarası yapıyordu. "Ee, bir bakalım: eğer – pekâlâ, tamam o zaman." Buna sevinmesi gerektiğini biliyordu –tam da bunun için gelmişti– ama şimdi tek istediği bir an önce buradan çıkıp eve gitmekti. "O kadar da acil değil tabii. Eğer önümüzdeki pazar sizin için uygun olmazsa, başka bir..."

"Hayır, Helen. Önümüzdeki pazar uygun."

"şey..." dedi. "İyi o zaman. Ah, saate bakın. Ben gitsem iyi olacak – ah, ama bana bir şey soracaktınız, değil mi? Bense yine her zamanki gibi çok konuştum." İçkisinden bir yudum alınca ağzının kurumuş olduğunu fark etti. Dudakları şişmiş gibiydi.

“Şey, aslında, aa, Helen,” diye söze başladı Frank Wheeler, “oldukça önemli haberlerimiz var...”

Yarım saat sonra, arabasını eve doğru sürerken Bayan Givings’in yüzünde yol boyunca şaşkınlık ifadesi vardı. Kocasına anlatmak için sabırsızlanıyordu.

Kocasını sarı lamba ışığının altında, savaştan önce bir müzayededen aldığı paha biçilmez duvar saatinin yanındaki koltuğunda hareketsiz otururken buldu. *Herald Tribune*’u bitirmiş, şimdi de *World-Telegram* ve *Sun* gazetelerine başlamıştı.

“Howard” dedi. “Çocuklar bana ne söyledi, biliyor musun?”

“Hangi çocuklar, canım?”

“Wheeler’lar. Evlerine gittiğim insanlar var ya? Hani Bağimsızlık Yolu’ndaki küçük evde oturan çift? John’un hoşlanacağını düşündüğüm insanlar?”

“Ah, evet, ne dediler?”

“Öncelikle, maddi açıdan o kadar da iyi durumda olmadıklarını biliyorum; çünkü evin peşinatını borç almışlardı, üstelik daha iki yıl önce. Ayrıca...”

Howard Givings dinlemeye çalıştı, ama gözleri kucağındaki gazeteye kayıp duruyordu. South Bend, Indiana’da on iki yaşında bir erkek çocuğu köpeğine ilaç almak için bankadan yirmi beş dolarlık kredi istemişti, köpeğin adı Benek’ti ve banka müdürü krediyi onaylamıştı.

“... ben de o zaman, ‘İyi ama neden satıyorsunuz?’ dedim. ‘Döndüğünüzde yine burada oturmak istemeyecek misiniz?’ Frank ne dedi biliyor musun? İhtiyatlı bir şekilde bana dönüp, ‘İşte asıl konu da bu ya. Geri dönmeyeceğiz’ dedi. Ben de o zaman, ‘Ah, orada işe mi başlayacaksın?’ dedim. O da, ‘Yo’ dedi, kestirip attı. ‘İş yok yani,’ dedim, ‘peki o zaman akrabalarınızda filan mı kalacaksınız?’ Cevap yine ‘Yo.’” Bayan Givings sorumsuzluğun boyutlarını anlatmak ister gibi kaşlarını kaldırıp gözlerini devirdi. “‘Yo – tek bir kişiyi tanımıyoruz orada. Sadece gidiyoruz, hepsi o kadar.’ Gerçekten, Howard, ne kadar utanç verici olduğunu anlatamam. Düşünebiliyor musun? Yani, bütün bunlar, ne bileyim – çok nahoş değil mi sence de?”

Howard Givings işitme cihazına dokunup, “Nahoş derken neyi kastediyorsun canım?” dedi. Konuşmanın akışını kaçırdığını sa-

niyorduk. Konu birilerinin Avrupa'ya gitmesiyle ilgili bir şeyken, herhalde şimdi başka bir şey olmuştu.

“Evet, öyle değil mi?” dedi Helen. “İsimlerine kayıtlı bir do-larları olmayan insanlar, üstelik çocukları da okul çağına geliyor. Hiç böyle şey *olur mu* canım? Tabii eğer – şey, bir şeylerden filan kaçmıyorlarsa, ya da öyle bir şey? Eğer böyle bir şey varsa, bu çok kötü – ne düşüneneğimi bilemiyorum. Öyle de aklı başında, durmuş oturmuş bir çifte benziyorlardı ki... Tuhaf değil mi? İşin acayip tarafı ise, onlar bütün bunları söylemeden önce John'la ilgili konuyu bağlamıştım; artık elimizden bir şey gelmez, sonuna kadar gideceğiz, artık pek bir anlamı olmasa da.”

“Neyin sonuna kadar gideceğiz canım? Neden bahsettiğini pek...”

“John'u onlara *ziyarete* götürmekten söz ediyorum Howard. Sen bütün bu anlattıklarımı dinlemiyor musun?”

“Ah, elbette dinliyorum. Söylemek istediğim, neden anlamı olmadığı?”

“İşte” dedi Helen sabırsızlıkla. “Sonbaharda ortadan kaybolacaklarsa John'u onlarla tanıştırmamanın *değeri* ne?”

“Değeri' derken?”

“Yani, demek istiyorum ki – *biliyorsun* işte. John'un *kalıcı* insanlara ihtiyacı var. Elbette onlarla tanıştırmakta bir sakınca yok ama oraya sadece bir iki defa götürebileceğiz, sonra da onlar... Ben daha uzun vadeli bir şey düşünüyordum. Ah, canım, her şey ne kadar karıştı, değil mi? İnsanlar neden *biraz* daha...” Artık ne söylediğinden ya da ne demek istediğinden pek emin değildi, konuştuğu süre boyunca mendilini büküp kıvrıdığını hayretle fark etti. “Yine de, insanlara... hiç... güven olmuyor” diye sözünü tamamladı, odayı terk etti ve üzerine rahat bir şeyler geçirmek için aceleyle yukarı çıktı.

Sahanlıktaki, gölgelere bürünmüş aynanın önünden geçerken, görüntüsünün, en azından göz ucuyla bakıldığında, hâlâ bakımlı bir evdeki hızlı, kıvrak kızı andırdığını gururla fark etti; yatak odasındaki büyük halının üzerinde ceketini hızla üzerinden sıyrıp eteğini çıkarırken, yine babasının evindeyken olduğu gibi bir çay partisine yetişmek için aceleyle hazırlanıyor gibiydi. Son dakika ayrıntılarının aciliyeti (Hangi parfüm? Hadi, çabuk – hangisi?) yüzüne hücum eden kanla yarışır gibiydi, sahanlığa fırlayıp “Bekleyin! Geliyorum! Hemen iniyorum!” diye seslenecekti neredeyse.

Onu durduran, dolabın kapağında asılı duran eski flanel gömleğiyle bol pantolonunun görüntüsü oldu. Seni aptal, diye azarladı kendisini; kafam bulandı. Ama asıl şoku naylon çoraplarını çıkarmak için yatağın kenarına oturduğu zaman yaşadı, çünkü incecik mavi damarlı, düzgün narin kemikleri olan ince beyaz ayaklar görmeyi beklerken, halının üzerine kurbağa gibi serilmiş iki ayak gördü; kemikleri fırlamış, şişmiş ayaklar boynuza benzeyen tırnaklarını saklamak için kıvrılmıştı. Onları aceleyle parlak renkli patiklerinin içine soktu (Norveç işi bu patikler de evde pek kullanışlıydı doğrusu), basit ve basiretli taşra giysilerini yerlerine yerleştirmek için ayağa fırladı ama geç kalmıştı, iki eliyle yatak başına tutunarak orada beş dakika öylece durmak zorunda kaldı çünkü ağlıyordu.

Ağlıyordu çünkü bu akşam Wheeler'lardan çok ümidi vardı ve şimdi çok ama çok fazla hayal kırıklığına uğramıştı. Ağlıyordu çünkü elli altı yaşındaydı ve ayakları çirkin, şişmiş ve iğrenç görünüyordu; ağlıyordu çünkü okuldaki kızların hiçbiri onu sevmezdi, daha sonra ise erkeklerin hiçbiri ondan hoşlanmamıştı; ağlıyordu çünkü ona evlenme teklif eden tek kişi Howard Givings'di, teklifi kabul ettiği için ve tek çocuğu bir kaçık olduğu için ağlıyordu.

Neyse ki çok geçmeden bitti; tek yapması gereken banyoya gidip burnunu temizlemek, yüzünü yıkamak ve saçını fırçalamaktı. Merdivenlerden tazelenmiş olarak patikleriyle sessizce ve fütursuzca indi ve kocasının karşısındaki sallanan koltuğa oturmadan önce odadaki bir ışık dışında yanan bütün ışıkları söndürdü.

“İşte” dedi. “Böyle daha rahat. Gerçekten, Howard, Wheeler'lardan sonra sinirlerim yay gibi gerilmişti. Beni ne kadar hayal kırıklığına uğrattığını tahmin edemezsin. Ben onların *sağlam* gençler olduğunu düşünmüştüm. Genç evlilerin bugünlerde daha durmuş oturmuş olduğunu düşünürdüm. Sence de öyle olmaları gerekmez mi, özellikle de böyle bir toplumda? Benim duyduğum kadarıyla genç çiftler buraya gelip yerleşmek ve çocuklarını burada büyütmek için yanıp tutuşuyor...”

Konuşup durmaya devam etti, bir yandan da odada gezinip duruyordu; Howard Givings ise baş sallamasını, gülümsemesini, homurdanmasını öyle güzel ayarlıyordu ki, Helen Givings işitme cihazını bu geceliğine kapattığını asla tahmin edemezdi.

“Topukla, izlerini yok et,” diyordu Jack Ordway kahvesini karıştırırken, “güzel iş, Franklin.”

Güzel Yer’in karanlık bir köşesinde iki kişilik, ketçap lekeli bir masada oturuyorlardı, Frank, Ordway’e Avrupa’dan bahsettiği için pişman olmaya başlamıştı. Bir soytarı, bir ayyaş, herhangi bir konuyu kendisinden bahsederken kullandığı abartılı alaycı ton dışında bir havada ele alamayan bir adam – böyle bir şeyde gidip açılacak bu herifi mi bulmuştu? Ama ona söylemişti çünkü son haftalarda ofise gidip gelirken sırrını saklamak giderek daha da güçleşmişti. Bandy toplantılarda “sonbaharda” ya da “yılın başında” yapılacak işleri özetlediğinde oturup dikkatle dinlemeye çalışırken ya da teorik olarak aylarını alacak Satış Pazarlama işlerini kabul ederken, bazen kafası Bandy’nin projelerindeki mekanizmayla uyumlu hareket etmeye başlıyor, sonra akli başına geliyor ve “Hayır, bir dakika – o zaman ben *burada* olmayacağım ki” diyordu kendi kendine. İlk başlarda bu küçük şokları eğlenceli buluyordu ama artık eğlenceli bir tarafları kalmamış, hatta sinir bozucu olmaya başlamışlardı. Haziranın ortasındaydılar. İki buçuk ay sonra (on bir hafta!) okyanusu geçmiş olacak ve bir daha Satış Pazarlamayla ilgili herhangi bir şey duymayacaktı, fakat bu gerçekliğin ofisin gerçekliğine de işlemesi gerekiyordu. Evde bu, kaçınılmaz gerçeklikteki bir veriydi, hiç kimse başka bir şeyden söz etmiyordu; her sabah trende giderken ve her akşam trenle dönerken de gerçektir, fakat sekiz saatlik çalışma süresi boyunca yarım yamalak hatırlanan ve hızla kaybolup giden bir rüyaya benziyordu. Ofisteki her şey ve herkes devamlı bu gerçeğe karşı suikast hazırlığı içindeydi. İş arkadaşlarının vurdumduymaz ya da yorgun veya hafif alaycı yüzleri, Gelen kutusu ve mevcut iş yığınının görüntüsü, çalan telefonun sesi ya da Bandy’nin bölmesine çağrıldığını gösteren zil – hepsi ona burada sonsuza dek kalacağını söylüyordu devamlı.

Bok kalırım! demek istiyordu günde yirmi kez. Bekleyin de görün bakalım. Ama isyanının ağırlığı yok gibiydi. Işıltılı, kuru,

durgun bir göle benzeyen bu yer onu o kadar uzun süre içinde tutmuştu ki, sessiz bir kaçış tehdidiyle asla bulanmazdı, şimdi de bekleyemeyecek kadar hevesliydi. Dayanamıyordu; buna bir son vermenin tek yolu ağzını açıp birilerine söylemekti; sonuçta Jack Ordway de ofisteki en iyi arkadaşıydı. Bugün öğle yemeğinde Small, Lathrop ve Roscoe'dan kaçmayı başarmış ve birkaç zayıf ama yeterli martiniyle içmeye başlamışlardı; şimdi de hikâye dökülmüştü işte.

“Tam olarak anlayamadığım küçük bir nokta var yine de” diyordu Ordway. “Seni bunaltmak istemem ama orada tam' olarak ne yapacaksın? İyi kalpli karın çalışmak için elçiliğe ya da onun gibi bir yere gidip gelirken, seni kaldırım kafelerinde aylak aylak otururken düşünemiyorum – ama asıl nokta da bu işte. Senin tam olarak ne yapacağını anladığımı zannetmiyorum. Kitap mı yazacaksın? Resim mi...”

“Neden herkes sadece kitap yazmaya ya da resim yapmaya takılıyor, anlamıyorum” dedi Frank, sonra da ancak yarı bilincinde olarak karısının sözlerini tekrarlamaya koyuldu, “Sadece yazarlarla ressamlar mı kendilerine ait bir hayatı hak ediyor? Bak. Bu saçma sapan işte çalışmamın tek bir sebebi var – şey, aslında birçok sebebi var ama asıl mesele şu. Bütün sebeplerin listesini çıkaracak olsaydım, tek yazamayacağım sebep bu işi sevdiğim olurdu, çünkü sevmiyorum. Ve insanların sevdikleri işleri yapması gerektiğine dair öyle tuhaf bir fikre kapıldım işte.”

“İyi!” dedi Ordway. “İyi! İyi! Hemen sinirlenip savunmaya geçmeyelim lütfen. Çok basit bir soru soruyorum ben: Hangi işi seviyorsun?”

“Eğer bilseydim,” dedi Frank, “ne olduğunu bulmak için seyahate çıkıyor olmazdım.”

Ordway yakışıklı yüzünü bir yana eğerek bunu kafasında değerlendirdi, kaşlarını havaya kaldırmış, alt dudağını dışarı doğru yuvarlamıştı, hiç hoş olmayan bir biçimde pembe ve kaygan görünüyorlardı. “Evet, ama sence,” dedi, “yani diyelim ki pusuda seni bekleyen gerçek bir iş var, onu burada da keşfedemez miydin? Yani, bu mümkün değil mi?”

“Hayır. Mümkün olduğunu zannetmiyorum. Knox Binası'nın on beşinci katında herhangi birinin herhangi bir şeyi keşfetmesinin mümkün olduğunu sanmıyorum, senin keşfedebileceğini de sanmıyorum.”

“Hım. Bu iyi bir nokta Franklin. Doğru söylüyorsun.” Ordway kahvesinin son yudumunu alıp arkasına yaslandı, masanın karşısından muzip muzip gülümsüyordu. “Bu soylu deney ne zaman başlayacak demiştin?”

Bir an Frank masayı Ordway’in başına geçirmek istedi, sandalyesi geriye devrilirken ve bütün yağlı tabaklar kafasına dökülürken yüzündeki çaresiz korku ifadesini görmek istedi. “Soylu deneymiş!” Ne kadar da tepeden bakan bir zırvalıktı bu böyle?

“Eylülde gidiyoruz” dedi. “Ya da bilemedin ekimde.”

Ordway beş altı kez kafasını salladı, tabağındaki et ve patates artıklarına bakıyordu. Şu anda tepeden bakan bir hali yoktu; yaşlı, yenilmiş ve özlemle haset karışımı bir ifadeyle bakıyordu; ona bakarken Frank’ın gücenikliği şefkatli bir acıma duygusuna dönüşüyordu. Zavallı, aptal yaşlı serseri, diye düşündü. Yemeğini mahvettim; gününü mahvettim. Neredeyse şöyle söyleyebilmeyi istiyordu, “Boş ver Jack, telaşlanma; belki de hiç gitmeyiz,” onun yerine kendi kafa karışıklığından ani bir samimiyete sığınmayı tercih etti.

“Sana eski zamanların hatırına bir brendi ısmarlayayım Jack” dedi içtenlikle.

“Yo hayır hayır, dünyada olmaz” dedi Ordway, ama garson tabakları toplayıp da yerlerine iki konyak kadehi bıraktığı zaman kafası okşanmış bir köpek kadar memnun görünüyordu. Daha sonra ise, hesaplarını ödeyip yukarı günışığına çıktıkları zaman ağzı kulaklarına varıyordu.

Ilık ve açık bir hava vardı, binaların üzerindeki gökyüzü temiz, derin ve masmaviydi, ayrıca bugün maaş günüydü, her zaman olduğu gibi öğle yemeğinden sonra bankaya uğranacaktı.

“Söylememe gerek yok herhalde, bu tamamen aramızda kalacak dostum” dedi Ordway yürürlerken. “Etrafta duyulmasını istemiyorsundur herhalde. Bandy’ye ne kadar önceden haber vereceksin?”

“Birkaç hafta kala herhalde. Aslında pek düşünmedim.”

Güneş çok güzel ısıtıyordu. Birkaç gün sonra hava çok sıcak olacaktı ama şimdi mükemmeldi. Bankanın serin mermer derinliklerinde, “Holiday for Strings” parçası çalarken burada son kez sırada bekliyormuş gibi yaparak kendini eğlendirdi. Ayda iki kez öğle saatinde Knox çalışanlarına ayrılan on veznedenden birinin önünde, ağırlığını bir ayağından diğerine verip cebindeki maaş çekiyle

oynayarak Ordway'le beraber sıranın kendilerine gelmesini bekliyorlardı. "O lanet bankanın önüne nasıl topladığımızı bir görmelisin" demişti April'a yıllar önce. "Önüne ciğer atılmasını bekleyen kediler gibiyiz. Ah tabii, hepimiz çok terbiyeliyiz, terbiyeli küçük kediler; kibar kibar sıramızın gelmesini bekliyor, öyle fazla itişip kışkırmıyoruz, veznenin önüne gelen adam cebinden çekini çıkarıyor ve gizlemeye çalıştığını belli etmeden parmaklarının arasında çeki katlıyor ya da ona benzer bir şey yapıyor. Böyle önemsemiyormuş gibi davranmak çok önemli çünkü, ama asıl önemli olan şey hiç kimsenin ne kadar kazandığını görmemesi. Tanrım!"

"Beyler" dedi Vince Lathrop, Frank'in omzunun üzerinden. "Biraz hava alalım mı?" O, Ed Small ve Sid Roscoe banka defterleri ile cüzdanlarını ceplerine yerleştiriyor, Berbat Yer'de yedikleri yemekten dişlerinin arasında kalan artıkları dilleriyle çıkarmaya çalışıyorlardı, bu da yediklerini sindirmek için binanın etrafında yürüyüş yapma davetiydi.

Frank bunu da son kez yapacakmış gibi davrandı; iş arkadaşlarıyla güneşte yavaş yavaş gezinmeyi son kez yapacak, kuğurdayan güvercinler son kez onun cilalı ayakkabılarının yaklaşmasından korkup kaldırımdaki tükürüklerin ve fıstık kabuklarının arasından hızla kaçışarak kanat çırpmaya başlayacak, yükselecek yükselecek, en sonunda kulelerin üzerinde dönüp duran siyahlı gümüşlü kanatlar halinde görüneceklerdi.

İyi ki de birine söylemişti; söylemesi fark yaratmıştı. Bu dört adamın konuşan yüzlerine tamamen onlardan kopmuş olarak bakabiliyordu. Ordway, Lathrop, endişeli küçük Ed Small, gösteriş meraklısı, sıkıcı, yaşlı Sid Roscoe – yakında hepsine hoşça kal diyeceğini ve aradan bir yıl geçmeden isimlerini hatırlamakta güçlük çekeceğini biliyordu artık. Bu arada, ki en iyi tarafı da buydu, artık onlardan hoşlanmaması gerekmiyordu. O kadar da kötü herifler değillerdi. Ordway'in küçük bir esprisine gülerlerken sevinçle onlara katılabilir ve son köşeyi dönüp Knox Binası'na doğru yol alırlarken kaldırımda yan yana beş yoldaş gibi yürümelerinden keyif alabilirdi. Güneşten ilham alarak canlı adımlarla yürüyor ve yürürken aynı müfrezedeki askerlerin geçit törenlerindeki bariz gururuyla kollarını öne arkaya sallıyorlardı (Satış Pazarlama, On Beşinci Kat, Knox Ofis Makineleri).

Hoşça kalın, hoşça kalın, yanından geçen herkese içinden böyle

seslenebilirdi –ucuzcu dükkânından aldıkları paketlere asılmış, yanlarından gevezelik ederek geçen stenograflar, gömlek kollarını sıyırıp binaya yaslanmış fosur fosur sigara içen kinik genç memurlar–, tatlı ve hüzünlü bütün o insancıklar, hoşça kalın. Ben gidiyorum.

Bu özgürlük hissi müthişti ve masasına dönünceye dek sürdü. Bandy'nin bölmesine çağrıldığını belirten zil sesi yas havasında uzun uzun çalıyordu.

Ted Bandy'ye güzel hava yaramazdı; o kapalı yerlerin adamıydı. İnce bedeni, kruvaze ceketli bir takımın asgari gerekliliklerine uymaktan başka hiçbir amaca hizmet etmeyecek yapıdaydı, solgun yüzü ise sadece ofis pencerelerinin kapalı olduğu kış günlerinin emniyetinde rahata eriyordu. Bermuda'ya seyahat ödülü kazanan bir grup satıcıya eşlik etmek üzere gittiklerinde, Roscoe'nun çıkardığı *Knox'tan Haberler* dergisi için çekilmiş bir fotoğrafta, bütün grup plajda mayolarıyla sıralanmış sırt sırta Bandy boynundan sarkan iki koca kılı kolun ağırlığı altında gülümsemek için elinden geleni yaparken görülüyordu. Roscoe o kareyi gizlice büyüttmüş ve On Beşinci Kat'ın bölmelerinde haftalarca elden ele dolaşmış, eğlence konusu olmuştu bu fotoğraf. Herkes şimdiye dek gördüğü en komik şey olduğunu söylemişti bunun.

Bandy'nin yüzünde şimdi yine buna benzer bir ifade vardı, Frank önce bunun pencereden gelen haziran esintisiyle kafasının kelinin örten yanlardaki uzun saçların komik görünecek şekilde dağılmış olmasından kaynaklandığını düşündü. Fakat bölmeye adım attığı anda, Bandy'nin huzursuzluğunun asıl sebebinin oraya çok seyrek uğrayan yüce bir ziyaretçiden kaynaklandığını şaşkınlıkla fark etti.

“Frank, Bart Pollock'u tanıyorsun elbette” dedi Bandy ayağa kalkarken, sonra da özür dilercesine ikisini tanıştırdı, “Frank Wheeler, Bart.”

Krem rengi gabardin takım içindeki heyula gibi bir figür ayağa kalktı, güneş yanığı kocaman bir yüz yukarıdan kendisine gülümsemi ve Frank'in sağ eli sıcak bir pençenin içine hapsoldü. “Resmi olarak tanıştırdığınızı zannetmiyorum” dedi konuşma kürsüsünde olsa cam bardakları titretecek kadar davudi bir ses tonu. “Seninle tanıştığıma sevindim, Frank.”

Başka bir kurumda olsa “Bart” yerine “Bayım” diye hitap edilecek bu adam Elektronik Bölümü'nün satıştan sorumlu genel müdür

yardımcısıydı, asansörde arada sırada karşılaştıkları zaman belli belirsiz bir baş selamı dışında Frank'in bu adamla hiçbir ilişkisi olamazdı; yıllardır uzaktan uzağa hor gördüğü bir adamdı. Bir kere-sinde April'a "Ondan iyi bir kalas başkanı olurdu" demişti. "Milyon dolarlık gülümsemesi ve iki kulağının arasındaki bir buçuk kiloluk kas tomarıyla, o sakın, babacan görünüşlü piç heriflerden biri; onu televizyona çıkar, diğer partinin hiçbir şansı kalmaz." Şimdi kendi yüzünün yalaka bir sırtışıla kasılmasının, bir ter damlasının koltuk altlarından kaburgalarına doğru akmasının, bu kontrol edilemez reaksiyonun diyetini ödemek için bütün bunları bu akşam April'a nasıl anlatacağını planlamaya başladı. "Kendimi bir anda onun önünde *erirken* buldum – ne komik, değil mi? Onun göt herifin teki olduğunu biliyorum *tabii*; hayatımda önemli bir rol oynayabilecek herhangi bir şeyle uzaktan yakından alakası yok ama yine de beni sindirdi herif. Ne saçma şey, değil mi?"

"Bir sandalye çek, Frank" dedi Ted Bandy, saçlarını kelinin üstüne getirmeye çalışarak. Frank oturduğu zaman ağırlığını huzur-suzca bir kalçadan diğerine geçiriyor, hemoroidi olan birine benzi-yordu. "Bart'la beraber UÜD konferansının raporlarının üzerinden geçiyorduk" diye başladı Bandy. "Bart seni bu konuda çağırmamı istedi benden. Öyle görünüyor ki..."

Frank, Bandy'nin cümlesinin devamını dinleyemedi çünkü gözleri Bart Pollock'taydı. Pollock, Bandy'nin sözünü bitirmesini iskemlesinde samimi bir ifadeyle öne doğru eğilerek bekledi; sonra elinde tuttuğu kâğıda serbest kalan elinin arkasıyla şöyle hafifçe bir vurdu; elinde tuttuğu kâğıt *Üretim Kontrolünden Söz Açılmışken* metninin bir kopyasından başka bir şey değildi.

"Frank, bu müthiş bir şey. Toledo'dakiler bayılmışlar."

"Çok saçma değil mi?" diyordu Frank o akşam April'a, April mut-fakta yemeği hazırlarken gülerek ve konuşarak elinde içkiyle onun peşinden dolaşıyordu. "İronik bir durum değil mi? Ben bu aptal işi Bandy'den kurtulmak için yapıyorum, şu olana bak. Pollock'un söylediklerini bir duyacaktın – bunca yıldır hayatta olduğumdan haberi bile yoktu, birden adamın gözde parlak genç çalışanı olu-verdim. Bandy orada oturmuş, sevin sin mi kıskansın mı bilemiyor, ben katıla katıla gülmemek için kendimi zor tutuyorum – Tanrım!"

“Harika” dedi April. “Şunları içeri taşır mısın sevgilim?”

“Sonra bir de şey demesin mi – Ne? Ah, tabii, elbette.” Bardağını bırakıp April’in uzattığı tabakları aldı ve onun peşinden diğer odaya gitti, çocuklar çoktan masanın başına oturmuşlardı bile. “Sonra bir de büyük bir fikri varmış meğer, Pollock’un yani. Benim o çılgınca şeylerden bir dizi hazırlamamı istiyor. *Envanter Kontrolünden Söz Açılmışken, Satış Analizinden Söz Açılmışken, Maliyet Muhasebesinden Söz Açılmışken, Maaş Ödemelerinden Söz Açılmışken* – hepsini çıkarmış. Önümüzdeki hafta onunla...”

“Pardon, bir saniye Frank. Michael, dik otur hemen, şimdi, yoksa sorun çıkacak. Hemen diyorum. O kadar büyük lokmalar da atma ağzına. Pardon, devam et.”

“Önümüzdeki hafta onunla öğle yemeğine çıkacakmışım, bu konuyu konuşacakmışız. Amma olay ha! İşler çok sarpa sararsa ona sonbaharda işten ayrılacağımı söylemek zorunda kalırım. Ama her şey çok komik, değil mi? Bunca...”

“Her halükârda niye söylemeyesin ki?”

“... yıl şu lanet olası işte aylaklık ettikten sonra – Ne?”

“Her halükârda niye söylemeyesin ki, dedim. Neden hepsine birden söylemiyorsun? Ne yapabilirler ki?”

“Mesele onların herhangi bir şey ‘yapması’ değil; sadece biraz – ne bileyim, tuhaf kaçır, hepsi bu. İstifamı vermeden önce herhangi bir şey söylemenin bir anlamı olmadığını düşünüyorum, hepsi bu.” Bir parça domuz pirzolasını ağzına öyle bir sinirle götürdü ki, etle beraber çatalı da ısırды, çenesinin tüm kuvvetiyle çiğnerken ve ne kadar kontrollü olduğunu göstermek için burun deliklerinden derin bir nefes verirken, neye kızdığını tam olarak bilmediğini fark etti.

April başını kaldırmadan uysallıkla, “Tamam” dedi. “Elbette kendin karar verirsin.”

Tahminine göre sorun şuydu, bu akşam eve gelirken yol boyunca April’in şöyle diyeceğini hayal etmişti: “Herhalde bugüne kadar gördükleri en iyi satış broşürüdür – bunda tuhaf bir şey yok ki.”

Kendisi ise şöyle diyecekti: “Hayır, ama asıl noktayı kaçırıyor-sun – bunun gibi bir şey onların bir grup aptal olduğunu gösterir.”

April da: “Hiç de göstermez. Sen kendini niye hiç beğenmiyor-sun? Bu, senin istediğin her şeyde, gerektiği zaman mükemmel olabileceğini gösterir.”

Frank de: “Şey, bilmiyorum; belki. Sadece böyle bir saçmalıkta mükemmelleşmek *istemiyorum*.”

O da: “Tabii ki istemiyorsun, zaten bu yüzden gitmiyör muyuz? Ama bu arada, onların seni takdir etmesini kabul etmenin neresi kötü? Tamam, istemeyebilirsin ya da ihtiyacın olmayabilir, ama bunu hor görmeni gerektirmez, öyle değil mi? Yani bence bu konuda kendini iyi hissetmelisin, Frank. Gerçekten.”

Ama April buna benzer en ufak bir şey söylememişti; böyle düşünceler kafasına girebilirmiş gibi bile görünmemişti. Orada oturmuş son derece sakın bir şekilde etini kesip çiğniyordu, aklı ise bambaşka yerlerdeydi.

“Bebek evimi götüreceğim,” dedi Jennifer cumartesi öğleden sonra, “bebek arabamı da, ayımı da, Paskalya tavşanlarımı da ve zürafamı, bütün bebeklerimi, bütün kitaplarımı, plaklarımı ve davulumu da.”

“Biraz fazla, değil mi tatlım?” dedi April, dikiş makinesinin başındaydı. Hafta sonunu kışlık giysileri ayırarak, bazılarını elden çıkarıp bazılarını tamir ederek geçirmeye karar vermişti. Avrupa’da ihtiyaç duyabilecekleri basit, sağlam giysilere ağırlık vermişti. Jennifer ayaklarının dibinde oturmuş bez ve iplik parçalarıyla amaçsızca oynuyordu.

“Çay takımı da götüreceğim tabii, taş koleksiyonumu, bütün oyunlarımı ve tabii ki kaykayımı da.”

“İyi güzel de tatlım, sence çok şey götürmüyor musun? Hiçbir şeyi burada bırakmayacak mısın?”

“Hayır. Belki zürafamı atarım; daha tam karar vermedim.”

“Zürafanı mı? Senin yerinde olsam onu bırakmazdım. Bütün hayvanlarına ve bebeklerine ve diğer küçük şeylere yetecek bol bol yerimiz var. Ben sadece büyük şeylerden bahsediyorum – bebek evi gibi mesela ya da Mike’ın oyuncak atı gibi. Böyle şeyleri paketlemek çok zor, anlıyor musun? Ama bebek evini atman gerekmez; onu Madeline’e verebilirsin.”

“Saklaması için mi?”

“Tabii ki saklaması için. Atmaktan daha iyi, öyle değil mi?”

“Tamam” dedi Jennifer, bir dakika sonra da şöyle dedi: “Ne yapacağımı biliyorum. Madeline’e bebek evimi, zürafamı, bebek arabamı, ayımı, Paskalya tavşanlarımı ve...”

“Sadece büyük şeyleri vermen yeterli, dedim. Anlamadın mı beni? Sebebini açıkladım sana. Neden dinlemiyorsun beni?” April’in sesi giderek yükseliyor ve sinirden dümdüz çıkıyordu, sonra da içini çekti. “Baksana. Dışarı çıkıp Michael’la oynasana sen.”

“Hayır, istemiyorum.”

“Öyle mi, ben de canı sıkılıp zevzeklik yapan birine aynı şeyi on beş kere açıklamak istemiyorum. İşte bu kadar.”

Sesleri kesilince Frank rahatlamıştı. Kanepede orta derece Fransızca kitabının giriş bölümünü okumaya çalışıyordu, “Parlak” olanın yerine bunu almıştı, konuşmaları yüzünden aynı paragrafı defalarca okumuştı.

Yarım saat boyunca odadaki tek ses dikiş makinesinin düzensiz gırgırydı, Frank başını kaldırıp baktığında Jennifer’ın orada olmadığını gördü.

“Nereye gitti ki?” diye sordu.

“Michael’la dışarıdalar herhalde.”

“Hayır, dışarı çıkmadığını biliyorum.”

Ayağa kalkıp birlikte çocuk odasına gittiler, oradaydı, yatağına yatmış boş gözlerle başparmağını emiyordu.

April yatağın kenarına oturdu, elini Jennifer’ın şakağına koydu, ateşi olmadığını anlayınca saçlarını okşamaya başladı. “Ne oldu bebeğim?” Sesi çok yumuşak çıkıyordu. “Annene söyleyecek misin ne olduğunu?”

Kapı aralığından izleyen Frank’in gözleri de kızınıninkiler kadar sabitti. Frank yutkundu, parmağını ağzından çıkaran Jennifer da öyle.

“Hiç” dedi.

April parmağını yeniden ağzına götürmesini engellemek için onun elini tuttu, küçücük yumruğunu açtığı zaman yeşil bir iplik parçasını işaret parmağına pek çok kez dolayarak sıkıca bağlamış olduğunu gördü. İpliği çözmeye koyuldu. Öyle sıkıydı ki, parmağının ucu erik gibi kızarmış, altındaki deriden kan çekilmiş, deri buruşmuştu.

“Fransa’ya taşınmamızla mı ilgili?” diye sordu April, hâlâ ipi çözmeye uğraşıyordu. “Bu yüzden kendini kötü mü hissediyorsun?”

İplik tamamen çözülünceye kadar Jennifer yanıt vermedi. Sonra başını belli belirsiz sallayıp, başını annesinin kucağına gömecek şekilde tuhaf bir biçimde kıvrılıp ağlamaya başladı.

“Ah” dedi April. “Tahmin etmiştim bu yüzden olduğunu. Zavallı küçük Niffer’ım benim.” Omzunu okşadı. “Dinle bak, bebeğim, bunun için kendini kötü hissetmene hiç gerek yok, biliyor musun?”

Ama Jennifer’ın susması imkânsız gibiydi, artık başlamıştı bir kere. Hıçkırıkları giderek daha derinden gelmeye başladı.

“Şehirden buraya taşındığımız zamanı hatırlıyor musun?” diye

sordu April. "Parktan ve diğer her şeyden ayrılmak ne kadar üzücüydü, hatırlıyor musun? Yuvadaki arkadaşlarından? Sonra ne oldu, hatırlıyor musun? Taşınalı bir hafta olmamıştı ki, Madeline'in annesi onu buraya seninle tanıştırmaya getirdi, sonra Doris Donaldson'la ve Campbell'ların oğullarıyla tanıştın, çok geçmeden okula başladın ve diğer arkadaşlarının hepsiyle tanıştın, artık üzülecek hiçbir şey kalmamıştı. Fransa'da da aynı böyle olacak. Göreceksin."

Jennifer şişmiş yüzünü kaldırdı ve bir şey söylemeye çalıştı, ama iç çekişlerinin arasında kelimeleri söyleyebilmesi için uzun saniyelerin geçmesi gerekti. "Orada uzun zaman yaşayacak mıyız?"

"Tabii ki. Sen hiç merak etme."

"Sonsuza dek mi?"

"Şey," dedi April, "belki sonsuza dek sürmeyebilir ama orada çok uzun bir süre yaşayacağız. O kadar da endişelenme tatlım. Bu kadar güzel bir havada içeride oturmaktan oluyor bunlar. Sence de öyle değil mi? Hadi gel şimdi gidip yüzünü yıkayalım, sonra da dışarı koşup bir bak bakalım Michael ne yapıyor. Tamam mı?"

Jennifer gidince, Frank dikiş makinesinin başına oturan karısının arkasında kamburu çıkmış bir vaziyette durarak, "Hay Allah" dedi. "Bu çok sarstı beni. Seni de sarsmadı mı?"

April başını kaldırmadı. "Ne demek istiyorsun?"

"Bilmiyorum. Biraz düşüncesizce bir şey yapıyoruz gibi geldi, çocuklar açısından yani. Kabul edelim, onlar için hiç de kolay olmayacak."

"Atlatırlar."

"Tabii ki, 'atlatırlar'" dedi Frank, ifadeye duygusuz bir anlam katmaya çalışarak. "Onlara çelme takar, kollarını kırarız, onu da 'atlatırlar', değil mi. Mesele bu değil. Mesele..."

"Bak Frank." April dönüp ona sert bakışıyla ve dudakları gergin gülümsemesiyle baktı. "Her şeyden vazgeçmemizi mi istiyorsun?"

"Hayır!" Frank ondan uzaklaşıp halının üzerinde bir ileri bir geri yürümeye başladı. "Elbette istemiyorum." Bütün kızgınlığına rağmen, kanepede Fransızca kitabına odaklanmaya çalışırken geçirdiği uzun sessizlikten sonra ayağa kalkıp konuşmak iyi gelmişti. "Elbette istemiyorum. Neden hemen..."

"Çünkü eğer istemiyorsan, bunu tartışmamızın bir yararı olduğunu düşünmüyorum. İplerin kimin elinde olduğuna karar verip ona uygun davranmaktan başka bir şey değil bu. Eğer ipler çocuk-

ların elinde olacaksa, o zaman onlar neyin en iyisi olduğunu düşünüyorsa ona göre davranmalıyız, ki bu da ikimiz de çürüyünceye kadar burada kalmak anlamına geliyor. Diğer yanda...”

“Hayır! Dur bir dakika; ben hiç de...”

“Sen dur bir dakika lütfen. Diğer yanda, eğer ipler bizim elimizdeyse, ki ben öyle olması gerektiğini düşünüyorum, sence de öyle değil mi? Onlardan çeyrek asır kadar daha yaşlı olduğumuz için mesela? O zaman da bu, gideceğimiz anlamına geliyor. Bunun yanı sıra bu geçişi onlar için mümkün olduğunca kolaylaştırmaya çalışmamız lazım.”

“Ben de bunu söylüyordum işte!” Frank kollarını iki yana açtı. “Neden bu kadar heyecanlanıyorsun ki? Bu geçiş dönemini mümkün olduğunca kolaylaştırmak – tek söylemeye çalıştığım şey bu.”

“Tamam. Öyle de yapıyoruz zaten, onlar bunu atlatıncaya kadar elimizden geldiğince öyle yapmaya da devam edeceğiz. Bu arada, başımızı ellerimizin arasına alıp yas tutmanın, çocukların ne kadar kötü bir hale geleceğine hayıflanmanın anlamı yok, ya da onlara çelme takıp kollarını kırmaktan bahsetmenin. Bence bu aşırı duygusal bir saçmalıktan başka bir şey değil, buna bir son versen iyi edersin.”

Bu haftalardır, aralarında kavgaya en yakın şeydi; günün geri kalan kısmında birbirlerine gereksiz bir kibarlık göstermelerine ve yatakta birbirlerinden uzakta uyumalarına sebep oldu. Sabahleyin yağmur sesiyle ve John Givings’le buluşacakları pazar gününün bu olduğunun sıkıntıyla bilincine vararak uyandılar.

Milly Campbell öğleden sonra çocukları almaya gönüllü olmuştu: “O buradayken çocukların etrafta olmasını istemezsiniz, değil mi? Gerçekten kaçığın tekiyse eğer?” April teklifi geri çevirmişti ama şimdi ziyaret yaklaştıkça fikri değişiyordu.

“Teklifin hâlâ geçerliyse Milly,” dedi telefonda, “kabul edeceğiz galiba. Haklısın – çocukları böyle bir şeyin içine sokmamak lazım.” Ve onları arabayla Campbell’lara gerekenden bir iki saat önce götürdü.

Döndüğü zaman Frank’le iyice ovalanmış mutfakta otururken, “Of” dedi. “Biraz sinir bozucu, değil mi? Nasıl olduğunu merak ediyorum. Daha önce bir akıl hastasıyla tanışmamıştım, ya sen? Yani, akıl hastası raporu olan biriyle demek istiyorum.”

Frank pazar öğleden sonraları içmeyi sevdiği şeriden iki kadeh

doldurdu. “Tanıdığımız o raporsuz akıl hastalarından çok da farklı olmadığına bahse girerim” dedi Frank. “Biraz sakinleşip onu olduğu gibi kabul edelim.”

“Haklısın.” April ona öyle bir baktı ki, dünkü gerginlik yıllarca ötede kaldı. “Böyle şeyler hakkında içgüdülerin hep doğrudur. Sen gerçekten de çok kibar, anlayışlı bir insansın, Frank.”

Yağmur durmuştu ama nemli, gri bir hava vardı, içeride olmak daha iyiydi. Radyoda kısık sesle Mozart çalıyordu ve mutfağa şeri kokulu hoş bir hava sinmişti. Evliliğinin hep böyle olmasını isterdi Frank – iki kişinin beraber bir şeyler paylaştıkları, heyecansız, şefkatli ve romantik bir evlilik. Orada oturmuş usul usul konuşarak Givings’lerin steysininin ağaçların arasından belirmesini beklerlerken, alacakaranlıktan beri dışarıda olan bir adamın güneşin ilk hafif sıcaklığını ensesinde hissettiği zaman ürpermesi gibi hoşnutlukla bir iki kez titredi. Kendini huzurlu hissediyordu; araba evlerine yaklaştığı zaman hazırды.

İlk önce Bayan Givings indi arabadan, arka koltuktaki palto-lara ve diğer yüklere uzanmadan önce eve doğru körlemesine gü-lümsedi. Howard Givings sürücü koltuğundan indi, buğulanmış gözlüklerini düşünceli bir biçimde sildi, arkasından da ince, uzun boylu, kırmızı suratlı genç bir adam geliyordu, kafasında kasket vardı. Son zamanlarda moda olan o gösterişli, siyah kemerli kas-ketlerden değildi; düz, geniş, eski moda ve ucuz görünümlüydü, kıyafetinin geri kalan kısmı da aynı şekilde yetimhane ya da hapis-haneden çıkmış gibi gösteriyordu onu: Kaba gri kumaştan biçimsiz bir pantolon ve çok küçük gelen koyu kahverengi bir hırka. Elli metreden olmasa da on metreden bakınca, eyalet kurumları giysi stoklarından giyindiğini anlayabilirdiniz.

Başını kaldırıp eve ya da başka bir şeye bakmadı. Anne baba-sının arkasında kaldı, ıslak çakılların üstünde bacaklarını açmış duruyor, ayaklarını hafifçe içe doğru basıyordu; kendini tamamen sigara yakma işine vermişti – sigarayı düzenli bir şekilde tırnağına vurdu, kaşlarını çatarak inceledi, dikkatlice dudaklarının arasına yerleştirdi, sırtını kamburlaştırıp avuçlarının arasında kibriti çaktı ve ilk nefesi öyle derin çekti ki, sanki haz namına tek beklentisi ya da sahip olduğu tek şey bu sigaraydı.

John araba yolunda sigara yaktığı yerden kıpırdamadan önce Bayan Givings’in pek çok selamlama ve özür cümlesi sarf etmesi-

ne, hatta kocasının bile birkaç kelime söylemesine zaman kaldı. John kıpırdamaya başladığı zaman oldukça hızlıydı: Topukları üzerinde yaylana yaylana yürüyordu. Yakından bakıldığı zaman, küçük gözleri, ince dudakları, kuru ama büyük bir suratı olduğu görölüyordu, kronik fiziksel ağrılarla çökmüş bir adamın bakışları vardı yüzünde.

“April... Frank” diye tekrarladı annesinin tanıtımından sonra, her iki ismi de hafızasına kazıyor gibiydi. “Tanıştığımıza sevindim. Hakkınızda çok şey duydum.” Yüzünde aniden hayret verici bir sırtış belirdi. Yanakları dikey katlar halinde geriye çekildi, beyazlamaya başlayan dudaklarının arasından nikotin lekeli iki sıra diş ortaya çıktı, gözleri görme gücünü kaybetmiş gibi bakıyordu. Yüzü birkaç saniyeliğine, o arkadaş kazanma, insan etkileme gülümsemesinin canavarca bir taklidinde sonsuza kadar kilitli kalacak gibi oldu, fakat grup evin içine doğru dağılmaya başladığında gülümseme de giderek azaldı ve yok oldu.

April çocukların bir doğum günü partisine gittiğini (Frank’e göre fazla belli ederek) açıkladı, Bayan Givings de On İkinci Otoban’da trafiğin ne kadar korkunç olduğunu anlatmaya başladı ama Wheeler’ların bütün ilgisinin John’un üzerine çekildiğini görünce sesi kesildi. Odanın içinde uzun adımlarla ağır ağır dolaşüyor, her şeyi inceliyordu, kasketi hâlâ kafasındaydı.

“Hiç de kötü değil” dedi başını sallayarak. “Hiç de kötü değil. Küçük, yeterli bir eviniz var.”

“Oturalım mı?” dedi April ve yaşlı Givings’ler onun bu sözüne uydu. John kasketini çıkarıp kitap raflarından birinin üzerine koydu; sonra da yere çömeldi, bir çiftçi gibi topuklarının üzerine oturmuştu, hafifçe yaylanıyor, dizlerinin arasına doğru eğilerek sigara külünü pantolonunun paça kıvrımlarına silkeliyordu. Başını kaldırıp onlara baktığı zaman yüzü gerginlikten kurtulmuştu. Yüzünde onu zeki ve esprili gösteren muzip bir ifade vardı.

“Bizim Helen aylardır sizden bahsedip duruyordu” dedi onlara. “Bağımsızlık Yolu’ndaki iyi, genç Wheeler’lar, Wheeler Yolu’ndaki iyi, genç bağımsızlar –neden bahsettiğinin bile farkında değildim çoğu zaman. Çünkü onu dinlemiyordum. Nasıldır bilirsiniz? Durmadan konuşur konuşur, hiçbir şey söylemez. Şey oluyor, insan bir süre sonra dinlemeyi bırakıyor. Fakat bu kez ona hakkını vermiyorum; benim hayalimde canlandırdığım böyle bir şey değildi. Bu

güzel. Benim 'güzel'den kastettiğim onunkiyse aynı değil; merak etmeyin. Güzel demek istiyorum. Burayı sevdim. İnsanların yaşadığı bir yere benziyor burası."

"Şey" dedi Frank. "Sağ ol."

"Şeri isteyen var mı?" diye sordu April, parmaklarını beline koyup bükmişti.

"Ah, hiç zahmet etme April" diyordu Bayan Givings. "Fazla kalma—"

"Anne, herkese bir iyilik yapmaya ne dersin?" dedi John. "Bir süre konuşmasan nasıl olur acaba? Evet, ben şeri isterim, teşekkürler. Bizimkilere de getirin, eğer Helen içmezse ben onunkini de içerim. Ha, yalnız bir dakika..." Çömeldiği yerden uzanıp elini talimat veren bir beysbol koçu gibi April'a doğru salladığında, yüzündeki muziplik kayboldu. "Uzun bardağın var mı? Tamam. Uzun bir bardak al, iki üç buz at içine, şeriye de ağzına kadar doldur. Ben öyle severim."

Kanepenin kenarında çöreklenmiş bir yılan gerginliğinde oturan Bayan Givings, usulca gözlerini kapadı ve ölmek istedi. Uzun bardakta şeri! Kasketi kütüphane rafında ve ah, o üstündeki giysiler. Haftalarca ona giymesi için kendi giysilerini götürmüştü —güzel gömlekler ve pantolonlar, deri dirsekli güzel tüvit ceketi, kaşmir kazağı— fakat o yine de o hastane şeylerini giymekte ısrar ediyordu. İntikam almak için yapıyordu bunu. Ve bu korkunç kabalığı! Bunun gibi zamanlarda Howard niye bu kadar... bu kadar işe yaramazdı? Orada oturmuş gülümsüyor ve gözlerini kırptırıyordu, sanki bir... sanki bir — ah Tanrım, niye yardım etmiyordu ki? "Ah bu harika April, çok teşekkür ederim" dedi titreyen ellerle tepsiden bir şeri kadehi alırken. "Ah, şu muhteşem yiyeceklere bakın!" Geri çekilip April'ın bu sabah hazırladığı kanepelere sahte bir inanmazlıkla baktı. "Bizim için bu kadar zahmete girmeseydin." John Givings içkisinden iki yudum alıp bardağını kitaplığa koydu, ziyaretin geri kalan kısmında da bardak orada kaldı. Fakat odayı huzursuzca turlayıp dururken kanepelerin yarısını yedi, bir seferde ağzına üç dört tane atıyor ve gürültülü bir şekilde burnundan nefes alırken tümünü mideye indiriyordu. Bayan Givings birkaç dakika boyunca, hiç durmadan konuşarak, sözü bölünmesin diye cümleler arasında yumuşak geçişler yaparak hâkimiyeti korumayı başarabildi. Bu öğleden sonrayı geçiştirmeye çalışıyordu. Wheeler'lar arsa paylarıyla

ilgili son yönetmeliği duymuşlar mıydı? Onun fikrine göre tam bir fiyaskoydu; yine de vergi oranları biraz düşerdi belki, bu da her zaman için iyi bir şeydi...

Bu monolog sırasında, Howard Givings sandviçlerden birini uyuşuk uyuşuk kemirirken bir yandan da oğlunun her hareketini dikkatle izliyordu; çocuk bahçesindeki iyi kalpli çocuk bakıcılarına benziyordu, küçüğün başına bir iş gelmesin diye ona göz kulak oluyordu.

John annesini izliyordu, başını bir yana eğmişti, ağzındaki son lokmayı da yutunca annesinin sözünü cümlesinin tam ortasında kesti.

“Avukat mısın, Frank?”

“Ben mi? Avukat mı? Hayır. Niye?”

“Keşke olsaydın. Bir avukata ihtiyacım var çünkü. Ne iş yapıyorsun öyleyse? Reklamcı filan mısın?”

“Hayır. Knox Ofis Makineleri’nde çalışıyorum.”

“Ne yapıyorsun orada? Makineleri mi tasarlıyorsun, üretiyor musun, satıyor musun, tamir mi ediyorsun, ne yapıyorsun?”

“Satılmalarına yardımcı oluyorum diyelim. Makinelerle pek alakam olmuyor; ofis işi yapıyorum. Aptal bir iş işte. Yani öyle ilginç bir tarafı yok.”

“İlginç?” John Givings bu sözden alınmış görünüyordu. “Bir işin ‘ilginç’ olup olmaması senin için önemli demek? Ben sadece kadınların buna önem verdiğini düşünürdüm. Kadınların ve oğlan çocuklarının. Sen hiç öyle birine benzemiyorsun.”

“Ah, *bakın*, güneş çıkıyor!” diye haykırdı Bayan Givings. Yerinden fırlayıp manzara penceresinin önüne gitti ve dışarı bakmaya başladı, sırtı kaskatı kesilmişti. “Belki gökkuşağı da görürüz. Ne güzel olurdu, değil mi?”

Frank’in ensesindeki tüyler sinirden havaya kalkmıştı. “Demek istediğim,” diye açıklamaya koyuldu, “bu işi sevmiyorum ve hiçbir zaman da sevmedim.”

“Öyleyse niye yapıyorsun? Ah, tamam, tamam...” John Givings başını omuzlarının arasına gömdü ve bir elini güçsüzlükle havaya kaldırdı, halkın linç girişimi sırasında üstüne gelen sopalardan kendini çaresizce korumaya çalışıyor gibiydi. “Tamam; biliyorum; burnumu sokmainsam lazım. Bizim Helen buna ‘Patavatsızlık, canım’ der. Benim problemim de bu ya, görüyorsunuz; her zaman böyleydim

ben. Söylediklerimi unut. Evcilik oynamak istiyorsan bir işin olması lazım. Çok güzel, çok tatlı bir evin olsun istiyorsan, sevmediğin bir işin olması lazım. Harika. İnsanların yüzde doksan sekiz nokta dokuzu böyle davranıyor, o yüzden inan bana dostum, bunun için özür dilemene hiç gerek yok. Biri çıkıp da ‘Bunu niye yapıyorsun?’ diye soracak olursa, onun Eyalet tımarhanesinden dört saatliğine çıkmış biri olduğuna emin olabilirsin; anlaştık mı? Anlaştık mı Helen?”

“Ah bakın, gökkuşağı çıktı,” dedi Bayan Givings, “yo yo, durun, daha çıkmadı galiba – ama dışarıda günışığı çok güzel. Neden hep beraber yürüyüş yapmıyoruz?”

“Aslında,” dedi Frank, “tam da üstüne bastın, John. Şu anda söylediğin her şeye katılıyorum. İkimiz de katılıyoruz. Bu yüzden sonbaharda işimi bırakıyorum, bu yüzden buradan gidiyoruz.”

John Givings gözlerini şüphe içinde Frank’ten April’a, sonra yine Frank’e çevirdi. “Öyle mi? Nereye gidiyorsunuz? Ahha, tamam – Helen bununla ilgili bir şey söylemişti. Avrupa’ya gidiyorsunuz, değil mi? Evet, hatırladım. Neden gittiğinizi söylemedi gerçi; sadece ‘çok tuhaf’ olduğunu söyledi.” Ve aniden bir kahkahayla havayı –hatta evi– ikiye böldü sanki. “Hey, n’aber anne? Hâlâ ‘çok tuhaf’ geliyor mu ha?”

“Sakin ol” dedi Howard Givings köşesinden usulca. “Sakin ol, oğlum.”

Ama John onu duymazlıktan geldi.

“Vay be, bu konuşma sana çok çok tuhaf geliyordur, ha anne?”

O gün Bayan Givings’in cıvıldaayan sesine öyle alışmışlardı ki, bundan sonraki ses tonu hepsini şoke etti, manzara penceresine doğru sefil, kaskatı bir sızıltıyla, “Ah John, dur lütfen” dedi.

Howard Givings ayağa kalkıp ayağını sürüye sürüye onun yanına gitti. Kahverengi lekelerle kaplı beyaz elini ona dokunmak ister gibi havaya kaldırdı, fakat vazgeçti, eli yana düştü. Birbirlerine yakın duruyor, pencereden dışarı bakıyorlardı; fısıldaşıp fısıldaşmadıkları anlaşılmıyordu. Onlara bakan John’un yüzünde hâlâ biraz evvelki kahkahanın izleri vardı.

“Bakın,” dedi Frank huzursuzca, “yürüyüş filan yapsak iyi olacak galiba.” April da, “Evet, hadi” dedi.

“Bakın ne söyleyeceğim” dedi John Givings. “Biz üçümüz yürüyüş yapalım, bizimkiler de burada kalıp gökkuşağını beklesinler. Böylece gerginlik de azalır.”

Kasketini almak için enerjik adımlarla yürüdü, dönerken neredeyse spastik bir hamleyle anne babasının durduğu yere yönelip, sağ yumruğuyla annesinin omzuna doğru geniş bir yay çizdi. Howard Givings yumruğu havada gördü, bir an gözlüklerinden korkuyla şimşekler çıktı, fakat yumruk inmeden önce araya girecek zaman yoktu ve yumruk bir darbe şeklinde değil de, yumuşak, neredeyse sevecen bir okşayışla Bayan Givings'in elbisesinin kumaşına değdi geçti.

“Sonra görüşürüz anne” dedi John. “Hep olduğun gibi böyle tatlı kal.”

Evin arkasındaki ormanda, yeni yıkanmış toprağın güneşin altında buharı tüterken ortalığa taze bir koku yayılıyordu. Wheeler’lar ve misafirleri yalnız kalmaktan ötürü beklenmedik bir şekilde rahatlamışlardı. Tepede tek sıra halinde yürüyor, ağaçların arasında dikkatlice yollarını buluyorlardı; tepeden sarkan dallara omuzları azıcık değse yağmur damlaları başlarından aşağı iniyordu, giysilerine sürtünen ıslak sürgünler ise üstlerinde kara lekeler bırakıyordu. Bir süre sonra, ormandan çıkıp usul usul arka bahçede yürümeye başladılar. Daha çok erkekler konuşuyordu; April dinliyor, Frank’in koluna yakın duruyordu, Frank arada bir ona baktığı zamanlarda söylediği şeylerden ötürü gözlerinin hayranlıkla dolduğunu gördü.

Avrupa planının pratik tarafları John Givings’i fazla ilgilendirmemişti, daha çok gitme sebepleri üzerine sorular sorup duruyordu; Frank “bu ülkedeki her şeyin umutsuzca nafiye olduğu” üzerine bir şey söylediği zaman çimenlerin üzerinde yıldırım çarpmış gibi durdu.

“Vay canına” dedi. “Ağzından baklayı çıkardın işte. Umutsuzca nafiye. İnsanların çoğu nafiye kısmını anlıyor; eskiden çalıştığım Batı Yakası’nda bundan başka bir şey konuşmazdık. Ama hiç kimse ‘umutsuz’ lafını kullanmamıştı doğrusu; ondan ödümüz kopuyordu. Nafileliği görmek biraz cesaret ister, ama bir de umutsuz olduğunu görmek için bayağı yürek lazım. Umutsuzluğu gördüğün zamansa herhalde çekip gitmekten başka çare kalmıyor, değil mi? Gidebilirsen eğer.”

“Galiba öyle” dedi Frank. Fakat yine kendini rahatsız hissetmeye başlamıştı; konuyu değiştirmenin zamanı gelmişti. “Matematikçi olduğunu duydum” dedi.

“Yanlış duymuşsun. Bir süre ders verdim sadece. Her neyse,

artık hepsi geride kaldı. Elektroşok tedavisi nedir, biliyor musun? Çünkü son birkaç ayda bana otuz beş, yok hayır, otuz yedi, hayır...“ Gökyüzüne boş gözlerle baktı, adedini hatırlamaya çalışıyordu. Günışığında Frank ilk kez, yanaklarındaki kırışıklıkların neşter izleri olduğunu, yüzünün diğer kısımlarının ise yaralı deriyle kabarmış ve sertleşmiş olduğunu fark etti. Bir zamanlar yüzü yara ve kistlerle kaplıydı herhalde. “Otuz yedi kere elektroşok tedavisi gördüm. Amaç duygusal problemlerini kafandan söküp atmak, ama benim durumumda farklı bir etkisi oldu. Kafamdan lanet olası matematiği söküp çıkardılar. Şu anda bütün konu tam bir bilinmez benim için.”

“Ne kadar kötü” dedi April.

“*Ne kadar kötü.*” John Givings onu kadınsı bir ses tonuyla taklit etti, sonra da meydan okuyan bir sırıtişla ona dönüp, “Neden?” diye sordu. “Çünkü matematik çok ‘ilginç’, değil mi?”

“Hayır” dedi April. “Çünkü bu şoklar çok kötü olmalı ve insanın hatırlamak istediği bir şeyi unutması da çok kötü olmalı. Aslında ben matematiğin çok sıkıcı olduğunu düşünürüm.”

John uzun bir süre ona bakakaldı, sonra da söylediklerini başıyla onayladı. “Senin kızıdan hoşlandım, Wheeler” dedi sonunda. “Onun dişi olduğu hissine kapıldım. Dişilikle feminenlik arasındaki farkı biliyor musun? Ha? İşte sana ipucu: Feminen kadın asla yüksek sesle gülmez ve her zaman koltukaltlarını tıraş eder. Bizim Helen sapına kadar feminenidir. Hayatımda yalnızca yarım düzine kadar dişi tanıdım ve bence bir tanesini de sen kapmışsın. Aslında mantıklı. Senin de erkek olduğunu hissediyorum. Ortalıkta çok fazla erkek de yok.”

Onları evden gizlice izleyen Bayan Givings ne düşüneceğini bilemiyordu. Sarsılmış hali henüz geçmemişti –bu öğleden sonranın başlangıcı en kötü korkularından da beterdi– ama John’un uzun süredir daha mutlu görüldüğü bir zamanı hatırlamıyordu. Wheeler’ların arka bahçesinde konuşa konuşa gezinti yaparken hiç olmadığı kadar rahatlamış görünüyordu. Daha da şaşırtıcı olanı, Wheeler’lar da oldukça rahat görünüyorlardı.

“Ondan hoşlanmışa benziyorlar, değil mi?” dedi Wheeler’ların *Times* gazetesini eline alan Howard’a.

“Hımm” dedi Howard. “Böyle şeyler hakkında bu kadar endişelenme Helen. Döndükleri zaman biraz gevşe, konuşma işini de bırak onlar yapsın.”

“Ah, evet, biliyorum” dedi Helen. “Haklısın, biliyorum. Öyle yapmalıyım.”

Gerçekten de öyle yaptı ve işe yaradı. Ziyaretin son bir saatinde, John’dan başka herkesin bir kadeh şarap içtiği süre boyunca tek tük bir şeyler söyledi. Howard’la beraber gençlerin sohbetini dinleyerek uslu uslu oturdular. John’un sesinin asla diğerlerinden daha kaba çıkmadığı, uyumlu bir sesler korosuydu. Otuzların çocuk radyo programları hakkında nostalji yapıyorlardı.

“Bobby Benson” diyordu Frank. “Bobby Benson ve Çiftliği’ni severdim ben. Galiba ‘Küçük Yetim Annie’den önce başlardı.”

“Ve tabii ki Jack Armstrong,” dedi April, “ve Gölgele, bir de diğer gizemli olan – arılı bir şeydi? Yeşil Yabanarısı.”

“Hayır, Yeşil Yabanarısı daha sonraydı” dedi John. “O kırklarda hâlâ vardı. Ben gerçekten eski olanları diyorum; otuz beş, otuz altı, o zamanlardakiler. Deniz subayıyla ilgili olanı hatırlıyor musunuz? Adı neydi? Tam da bu zamanlarda başlardı? Hafta içleri?”

“Ah, evet” dedi April. “Dur bir dakika – Don Winslow.”

“Doğru! Birleşik Devletler Donanması’ndan Don Winslow.”

Bayan Givings böyle bir konuda konuşacaklarını asla düşünmemişti, ama hepsi de bundan hoşlanıyor görünüyordu; o rahat, nostaljik kahkahaları içini memnuniyetle doldurdu, damağındaki şeri tadı da öyle, duvardaki şeri renkli günbatımı kareleri de: Her bir kare rüzgârla sallanan yaprakların ve dalların gölgeleriyle capcanlıydı.

Gitme zamanı geldiğinde, “Ah, çok güzel zaman geçirdik” dedi, bir an John’un ona dönüp korkunç bir şey söyleyeceğini sandı ama öyle yapmadı. Konuşuyor ve Frank’le el sıkışıyordu, grup araba yolunda hep bir ağızdan tekrar görüşme dilekleriyle ve yakında görüşmek üzere sözleşerek birbirinden ayrıldı.

“Harikaydın” dedi April araba gözden kaybolunca. “Onu idare ediş biçimin! Sen burada olmasaydın ne yapardım hiç bilmiyorum.”

Frank şeri şişesine uzandı, fakat sonra kararını değiştirip onun yerine viski aldı. Bunu hak ettiğini hissediyordu. “İdare etmekle’ bir ilgisi yok” dedi. “Ona sadece herkese nasıl davranıyorsam öyle davrandım, hepsi bu.”

“Ben de bunu kastediyorum işte – harika olan buydu. Ben ona hayvanat bahçesindeki bir hayvan gibi filan davranabilirdim, Helen’in ona davrandığı gibi. Onu Helen’dan bir kez uzaklaştıınca

ne kadar akli başında görünmeye başladı, tuhaf değil mi? Ayrıca, hoş biri, öyle değil mi? Ve akıllı. Söylediği şeylerden bazılarının çok zekice olduğunu düşündüm.”

“Hıhı.”

“Bizi beğenmiş gibiydi, değil mi? O ‘erkek’ ve ‘dişi’ konusu hoş değil miydi? Biliyor musun Frank? Neden bahsettiğimizi anlayan tek kişi o galiba.”

“Doğru.” Frank manzara penceresinin önünde günbatımının sonunu seyrederken içkisinden büyük bir yudum aldı. “Galiba bunun anlamı şu: Biz de onun kadar deliyiz.”

April ona arkadan yaklaşp sarıldı, başını omzuna yasladı. “Öyleyse de umurumda bile değil” dedi. “Senin?”

“Benim de.”

Fakat Frank, sıradan pazar akşamı hüznüne yorulamayacak bir biçimde üzgün hissediyordu kendini. Bu tuhaf, heyecan dolu gün bitmişti ve şimdi solan ışıktaki bunun bütün hafta boyunca canını sıkan gerilimden anlık bir kaçış olduğunu görebiliyordu. April’in ona sokulmasının verdiği güvene rağmen, geri geldiğini –bir korkunun, ruhsal bir ağırlığın, pusuda bekleyen kaçınılmaz bir kayıp yaşayacağı hissinin geri geldiğini– hissedebiliyordu.

April’in da aynısını hissettiğini yavaş yavaş anladı: Ona sarılırken vücudunun kasıldığını hissediyordu, sanki içinden gelmiş de sarılıyormuş gibiydi ama çaba sarf ettiği belli oluyordu, sanki omzuna başını koymak şu durumda en uygun hareket olduğu için öyle yapıyordu. Uzunca bir süre bu şekilde kaldılar.

“Keşke yarın işe gidiyor olmasaydım” dedi Frank.

“Gitme o zaman. Evde kal.”

“Hayır. Gitmem lazım.”

Şehir merkezine doğru hızla yürürlerken, “Ted Bandy iyi adamdır,” dedi Bart Pollock, “iyi de bir departman müdürüdür, ama sana bir şey diyeyim mi,” omzunun üzerinden Frank’in dikkat kesilmiş dinleyen yüzüne doğru gülümsedi, “ama seni bunca yıldır sakladığı için ona biraz kırgınım.”

“Pek de öyle değil, Bay – Bart.” Frank yüz hatlarının bir gülümsemeyle gevşediğini hissetti. “Ama sağ ol yine de.” (Eğer gerekirse, “Başka ne diyebilirdim ki?” diye açıklayacaktı daha sonra April’a. “Böyle bir şey karşısında başka ne diyebilirsin ki?”) Pollock’un uzun adımlarına yetişmek için adımlarını hızla atması gerekiyordu; bu acele hareketler ceketinin içinden kayan kravatını yerinde tutmak için uğraşan parmaklarıyla birleşince onu tam da bir çaylak gibi gösteriyor olmalıydı, bunun bilincinde olmak da Frank’i rahatsız ediyordu.

“Burası iyi mi?” Pollock onu büyük bir otelin lobisine, oradan da restoranına sürükledi. Kauçuk tabanlı ayakkabılarıyla koşuşturup duran garsonlar, çatal bıçak gürültüleri altında iş konuşan yöneticilerle dolu bir yerdin burası. Masaya yerleştiklerinde Frank buzlu suyundan bir yudum alıp çevresine bakındı, burasının o gün babasıyla beraber Bay Oat Fields’le öğle yemeği için geldikleri lokanta –restoran– olup olmadığını merak ediyordu. Emin olamadı –bu mahallede bununla aynı büyüklükte ve aynı türde bir sürü otel vardı– fakat olasılık yeterince güçlüydü, bu da onun ironi duygusunu gıcıklıyordu. “Ne saçma şey değil mi?” diyecekti bu akşam April’a. “Tamı tamına aynı salon, aynı palmyeler, aynı istiridye krakerleri – Tanrım, rüyada olmak gibi bir şeydi. Orada oturmuş, kendimi on yaşında gibi hissediyordum.”

Ne olursa olsun oturuyor olmak iyiydi. Pollock’u daha az uzun gösteriyor, Frank de böylece Pollock konuşurken, sol başparmağındaki kalkmış deriyle oynayıp koparmaya çalıştığını masanın altında ondan gizleyebiliyordu. Frank evli miydi? Çocuk? Nerede yaşıyordu? Çocuk olunca şehir dışında yaşamak akıllıca bir ha-

reketti; peki ya gidip gelmek Frank'e zor geliyor muydu? Tıpkı Oat Fields'in okul ve beysbol hakkındaki düşüncelerini sorması gibiydi neredeyse.

"Yaptığın o işle ilgili beni en çok ne etkiledi, biliyor musun?" diye sordu Pollock martini kadehinin üzerinden; uzun saplı martini kadehi ellerinin arasında kırılacak gibi duruyordu. "Mantığı ve sadeliği. En doğru noktalara parmak basıyorsun. Benim için o broşür okuduğum bir şey gibi değildi, konuşan birini dinlemek gibiydi."

Frank başını omuzlarının arasına gömdü. "Şey aslında, öyledi. Diktafona konuştum çünkü. Aslında her şey tesadüf eseri idi. Bizim bölüm yaratıcı işlerden sorumlu değil aslında; bu, reklam ajansının işi. Bizim yapmamız gereken tek şey, reklam ajansından gelen malzemelerin sahaya dağıtılmasını gözetmek."

Pollock martini kadehindeki yeşil zeytinini çiğneyerek başını salladı. "Sana bir şey söyleyeceğim. Ben bunlardan bir tane daha alacağım, sen de alır mısın? İyi. Sana bir şey söyleyeceğim, Frank. Ben yaratıcı kısımla kim ilgileniyor, üretimle kim ilgileniyor, dağıtımdan kim sorumlu, bunlarla ilgilenmiyorum. Ben sadece tek bir şeyle ilgileniyorum: Elektronik bilgisayarı Amerikalı işadamlarına satmakla. Bugün pek çok insan eski usul satış yöntemlerine burun kıvrıyor, ama sana bir şey söyleyeyim mi? Ben daha satış işine yeni girdiğim zamanlarda çok akıllı, müthiş bir adam bana hiç unutmayacağım bir şey söyledi. Bana, 'Bart, önemli olan *satıştır*' dedi. 'Birileri satış yapmazsa bu dünyada hiçbir şey olmaz, hiçbir şey hayat bulmaz' dedi. Dedi ki, 'Bana inanmıyor musun? Pekâlâ, bir de şu tarafından bakalım. Eğer baban annene satış yapmasaydı, sen şimdi nerede olurdun Bart?'"

"Orada oturmuş sarhoş oluyor ve şöyle düşünüyordum, 'Bu herif benden ne *istiyor*?' diyecekti bu akşam April'a. "Elbette söylediklerinin hiçbir önemi yok diye düşünüp durdum ama yine de merak ediyordum işte. Böyle atıp tutan kocaman tipleri bilirsin. Bir tür çekicilikleri vardır. Onun var en azından."

"Tabii bugün iyi satış pek çok şeyden oluşuyor, pek çok güç bir araya geliyor, özellikle de, biliyorsun, bir üründen çok bir fikri satman gerektiğinde. Bizimki gibi bir işi ele alalım, iş kontrolüyle ilgili yepyeni bir kavramı tanıtıyoruz ve bazen iş öyle bir hale geliyor ki, ağaçlara bakarken ormanı göremiyorsun. Araştırma-geliştirmede çalışan insanlar var, reklam bölümü var, şeyler var, adı neydi, ha,

halkla ilişkiler bölümü var; bütün bu güçleri koordine edip satışa yönlendirmen lazım. Bunu köprü inşa etmeye benzetiyorum ben.” Gözünü kısıp, kül tablasıyla zeytin tabağı arasında işaretparmağıyla bir kemer çizdi. “Elektronik bilimiyle...” Hıçkırdı. “Pardon. Elektronik bilimiyle günlük ticaret hayatı arasında bir anlayış, bir iletişim köprüsü. Şimdi Knox gibi bir şirketi ele alalım.” Boşalmış ikinci veya üçüncü martini kadehine üzüntüyle baktı. “Çok yaşlı, çok yavaş, çok muhafazakâr – bunu sen de benim kadar biliyorsun. Bütün operasyon tamamen köhnemiş daktilolar, dosyalama sistemleri, kart zımbalama makineleri satmaya odaklanmış, bordrodaki yaşlı ahmakların yarısı Beyaz Saray’da McKinley oturuyor sanıyor hâlâ. Öte yandan – siparişi şimdi mi verelim, yoksa biraz daha bekleyelim mi? Pekâlâ, bir bakalım öyleyse. Buranın yahnisi çok lezzetlidir, füme somonu da öyle, mantarlı omleti de güzel, kalkanı da güzeldir. Tamamdır, ikişer tane olsun. Bunlardan da ikişer tane getiriver elin değmişken. Evet, onlardan... Böyle bakınca, bu şirket çok yaşlı ve yorgun bir adama benziyor. Öte yandan...” Gömleğinin kollarını sıyırıp olanca ağırlığıyla masaya abandı, gözleri pörtlemişti. Alnındaki güneş yanığı çillerinin arasında boncuk boncuk terler birikmeye başlamıştı. “Öte yandan, elektronik veri işleme kavramı çıkıyor bir anda, bu bir devrim; yeni doğmuş bir bebek bu, Frank.” Hayali bir bebeği ellerinin arasında tutuyormuş gibi bir hareket yaptı, sonra da ellerine yapışkanlı bir sıvı bulaşmış gibi elini silkeledi. “Hâlâ ıslak bu, Frank! Anne karnından daha yeni çıkmış, ters çevirip kıçına bir şaplak indirmişler, göbek kordonu sarkıyor daha! Beni takip edebiliyor musun? Pekâlâ; bu mini minnacık bebeği alıp o yaşlı adamla yaşlı kadının eline veriyorsun, ne olur sence? Bebek kuruyup ölür Frank, olacağı bu. Onu bir çekmece gözüne filan yatırırılar, ekşimiş süt verirler, altını hiç değıştirmezler, sence bu bebek güçlü ve sağlıklı olur mu peki? Bu bebeğin hiç şansı yok. Sana bir örnek vereyim.”

Frank onun söylediklerini takip etmek için elinden geleni yaparken örnek üstüne örnek verdi. Bir süre sonra, mendiliyle kafasını kurulamak için durdu, sersemlemiş görünüyordu. “Sorun da bu işte” dedi. “Önümüzdeki problem aşağı yukarı bu.” İçkisinin sonunu ciddiyetle ve dikkatlice gözden geçirdikten sonra bir dikişte mideye indirdi ve soğumaya yüz tutmuş yemeğiyle ilgilenmeye koyudu, bu onu biraz ayıltmıştı. Yemek yerken de konuşmaya devam

etti ama şimdi daha sessiz ve daha ağırbaşlı görünüyor, “ahmak” ve “göbek kordonu” yerine “fevkalade” ve “aşikâr” gibi kelimeler kullanıyordu. Gözleri yuvalarından fırlamış değildi artık; anasının gözü tüccardan, dengeli, mütevazı yönetici rolüne dönmüştü tekrar. Frank bilgisayarın geleceğin iş dünyasındaki muazzam etkisini düşünmüş müydü hiç? Bart Pollock onu temin ediyordu ki, bu, çığır açacak bir düşünceydi. Konuştukça konuştu, teknik konulardaki cehaletini alçakgönüllülükle itiraf etti, kehanetlerde bulunan bir peygamber olmadığını söyledi, kendi cümlelerinin labirentinde yolunu kaybetti.

Frank onu izler ve dinlemeye çalışırken, içtiği üç martininin (yoksa dört müydü?) restorandaki sesleri bir gürültü denizi gibi büyüttüğünü, gürültünün kulaklarını tıkadığını, bakışı dört bir yandan karardığı için sadece önünde duran şeyleri görebildiğini, fakat bunları da korkunç bir netlikte gördüğünü fark etti: Önündeki yemekler, buzlu suyunun içindeki kabarcıklar, Bart Pollock’un hiç durmadan hareket eden ağzı. Ayrıntıları şıp diye görebilme konusundaki bu yeni yeteneğine bütün gücüyle odaklanarak Bart Pollock’un sofradaki davranışlarını izlemeye koyuldu. Acaba bardağının kenarında yemek kırıntıları kalacak mıydı, ekmeğini yemeğin suyuna banacak mıydı? Bart Pollock’un bu şeylerden hiçbirini yapmaması karşısında içi sarhoşça bir minnettarlıkla doldu. Pollock artık gözle görülür bir rahatlamayla soyutlamaları bırakmış, sohbet havasında konuşmaya geçmişti, şirketteki tiplerden bahsediyordu, işte o zaman Frank kendisini en çok ilgilendiren konuyu gündeme getirmenin bir sakıncası olmadığını düşündü.

“Bart” dedi. “Buradan, Merkez Ofis’ten Otis Fields diye birini hatırlıyor olabilir misin acaba?”

Bart sigara dumanını uzağa doğru üfleyip havada dağılmasını izledi. “Hayır, zannetmiyorum...” diye söze başlamıştı ki, birden mutlulukla gözlerini kırıştırdı. “Ah, Oat.Fields. Ah, tabii, evet, yıllar önce. Oat Fields yıllar önce bizim satıştan sorumlu genel müdür yardımcımızdı – hey, dur biraz. Sen o zamanları nereden bileceksin?”

Frank kendi sesinin akıcı çıkmasına şaşırarak, buna çok benzeyen bir restoranda beraber yedikleri öğle yemeğini anlattı.

“Earl Wheeler” dedi Pollock, geriye yaslanmış, gözlerini kısmış, hatırlamak için hafızasını zorluyordu. “Newark’tan mı dedin? Bir

saniye. Wheeler diye birini hatırlıyorum, adı da Earl'dü galiba – ama o Harrisburg ya da Wilmington'daydı, hem zaten çok daha yaşlıydı o.”

“Harrisburg, doğru. O daha sonraydı ama. Harrisburg çalıştığı son yerdi. Newark'taki iş daha önceydi, otuz beş, otuz altılarda. Philadelphia'da da bir süre çalıştı, Providence'ta da – Doğu Bölgesinin hemen hemen her yerinde çalıştı. Bu yüzden on dört farklı yerde büyüdüm ben.” Frank kendine acıma duygusunun sesine gizlice sindiğini fark ederek şaşırdı: “Bu yüzden hiçbir yere ait hissedemedim kendimi.”

“Earl Wheeler” diyordu Pollock. “Tabii ki hatırlıyorum onu. Onu Newark'la birleştiremememin sebebi ise, bu *benden* çok önce olduğu için. Fakat Harrisburg'deki Earl Wheeler'ı çok iyi hatırlıyorum; sadece ben onun daha yaşlı olduğunu düşünürdüm. Muhtemelen...”

“Haklısın. Yaşlıydı. Ben doğduğumda iki tane yetişmiş çocuğu vardı ve...” Frank neredeyse “ben kazayla olmuşum; beni istememişler” diyecekti. Saatler sonra ayılmaya başladığında konuşmanın bu kısmını hatırlamaya çalışırken bunu *söylemediğinden* emin olamadı. Belki de vahşi bir kahkahayla, “Hatta, hatta Bart. Beni bir çekmece gözüne yatırıp ekşimiş süt vermişler” diye bağırması ve Bart Pollock'la beraber ayağa kalkıp birbirlerinin koluna yumruk atarak bu muhteşem espriye gözlerinden yaşlar gelene dek katıla katıla gülmüş, sonra da kahve fincanlarının başına çökmüşlerdi.

Ama böyle bir şey olmadı. Onun yerine Bart Pollock hayretler içinde başını sallayarak, “Vay be! Restoranı yıllardır unutmamışsın; hatta Oat Fields'in adını bile hatırlıyorsun” dedi.

“Bunda şaşıracak bir şey yok. Babamın beni New York'a getirdiği tek zamandı bu; ayrıca pek çok şey o güne bağlıydı. Fields'in ona merkez ofiste iş vereceğini düşünmüştü. Annemle beraber her şeyi planlamışlardı, Westchester'daki evi ve diğer her şeyi. Galiba babam bunu hiçbir zaman atlatamadı.”

Pollock saygılı bir biçimde bakışlarını yere indirdi. “Şey, tabii bunlar – bunlar da bu işin iniş ve çıkışları.” Sonra da aceleyle hikâyenin daha eğlenceli taraflarına geçti. “Gerçekten çok ilginç Frank. Senin Knox'lu birinin oğlu olduğunu bilmiyordum. Ted'in bundan bahsetmemesi tuhaf.”

“Ted'in bildiğini zannetmiyorum. İşe girerken bundan bahsetmemiştim.”

Şimdi Bart Pollock aynı anda hem kaşlarını çatıyor hem de gülümsüyordu. “Dur bir dakika. Yani baban hayatı boyunca bizim için satış yaptı ve sen bundan hiç bahsetmedin mi?”

“Şey, evet, doğru. Bahsetmedim. O zaman emekli olmuştu, ben de – bilemiyorum; her neyse, bahsetmedim işte. O zaman önemli bir şey gibi gelmemişti.”

“Sana bir şey söyleyeyim mi Frank? Ben buna şapka çıkarırım. Hiç kimsenin sana özel muamele yapmasını istemedin; kendi başına başarmak istedin, değil mi?”

Frank sandalyesinde huzursuzca kıpırdandı. “Hayır, tam olarak öyle değil. Bilmiyorum. Biraz karmaşık bir durum.”

“Böyle bir şeyin *kendisi* karmaşık” dedi Bart Pollock ciddiyetle. “Pek çok insan böyle bir şeyi anlayamaz, Frank, ama sana bir şey söyleyeyim mi? Ben buna şapka çıkarırım. Eminim baban da senin bu tutumuna hayranlık duymuştur. Değil mi? Yo, ya da bir dakika.” Geriye yaslandı ve bilmiş bilmiş gülümseyerek, “Bakalım insan karakterlerinden ne kadar iyi anlıyorum. Galiba ne olduğunu biliyorum ben. Tabii bu sadece bir tahmin” dedi. Göz kırptı. “Gözleme dayalı bir tahmin. Bence sen babana gittin ve işi onun ismi sayesinde aldığını düşünmesini sağladın, sırf onu sevindirmek için. Doğru mu?”

İşin rahatsız edici kısmı, bunun doğru olmasıydı. O yılın bir sonbahar gününde, üstündeki yeni takım elbiseden ötürü kaskatı ve resmi bir havada olan Frank karısını anne babasına ziyarete götürmüştü; Harrisburg’a kadar yol boyunca iş ve bebek haberini rastgele bir havada nasıl vereceğini uzun uzadıya planlamıştı. “Ha, bu arada, artık daha düzenli bir işim var,” demeyi planlamıştı, “biraz aptal bir iş, ilgimi çeken bir şey değil, ama parası güzel.” Sonra da ihtiyara haberi verecekti.

Fakat o an geldiğinde, Harrisburg’de, zayıflık, ilaç ve yaklaşan ölümün kokusunu taşıyan o sıkışık oturma odasında, babası şefkatli davranmak için elinden geleni yaparken, annesi bebek konusunda gözyaşlarına boğulmuş bir mutluluk yaşamaya çalışırken ve April da tatlı ve utangaç bir gurur içinde olmaya özen gösterirken, o anın bütün yalandan sıcaklığı içinde sinirleri gevşedi ve kendini tutamayıp “Merkez Ofis’te bir iş!” diye patladı okuldan eve güzel bir karneyle gelen bir oğlan çocuğu gibi.

“Kiminle görüştün orada?” diye sormuştu Earl Wheeler, o sırada

on dakika öncesine göre on yaş daha genç görünüyordu. “Ted kim? Bandy mi? Onu tanıdığımı sanmıyorum; isimlerin çoğunu unuttum tabii. O beni tanıyordu herhalde, değil mi?”

“Tabii tabii” derken duydu Frank kendi sesini, boğazı düğüm-
lenmişti. “Tabii ki tanıyordu. Senden çok iyi bahsetti baba.”

Nihayet trenle New York’a dönerlerken kendini toplayıp yumru-
ğunu dizine vurdu ve “Yendi beni! Ne aptallık! Yaşlı aşağılık herif
gene beni yendi” dedi.

“Biliyordum” diyordu Bart Pollock şimdi, gözlerini kırıştı-
yordu çünkü hissettiklerinden gözleri sulanmıştı. “Sana bir şey
söyleyeyim mi Frank? Ben insanlar hakkında nadiren yanılırım.
Tatlının yanına küçük bir likör filan ister misin?”

“Yani bütün yemeği böyle mi geçirdin?” diye sorabilirdi April bu
akşam. “Ona bütün hayat hikâyeni anlattın ve sonbaharda şirketten
ayrılacağın konusuna hiç değinemedin, öyle mi?”

Ama araya girip bir şeyler söylemesi mümkündü şimdi. Bart
sonunda iş konusuna giriyordu. O bebeğe kim bakacaktı? O köp-
rüyü kim kuracaktı?

“... Halkla ilişkiler uzmanı mı yapacak bunu? Elektronik mü-
hendisi mi? Yönetim danışmanı mı? Tabii ki hepsinin büyük resim-
de önemli rolleri olacak; her biri kendi alanlarındaki çok değerli
bilgilerini sunacak. Ama mesele şu: Hiçbirinin tek başına bu iş için
bilgi ve birikimi yok. Frank, en tepedeki bazı reklamcılarla konu-
ştum. Bilgisayar alanında en tepedeki teknik adamlarla konuştum
ve en tepedeki işletmecilerle konuştum ve hepimiz beraberce şu
sonuca vardık; bu yepyeni bir iş ve bunun için yepyeni bir yetenek
geliştirmemiz gerekiyor.

“Son altı aydır şirket içinde ve dışındaki adamları gözden geçi-
riyorum. Şimdiye dek farklı alanlardan gelen yarım düzine kadar
genç adama göz koydum, yarım düzine daha dizmek istiyorum. Ne
yaptığımı anlıyor musun? Kendime bir takım oluşturun. Şimdi
bırak da” –herhangi bir itiraza mahal vermemek için kocaman elini
kaldırdı– “biraz daha açık konuşayım. Bizim için hazırladığın bu
küçük şeyler daha sadece başlangıç. Geçen gün Ted’in ofisinde
planladığımız şekilde bu seriyi bitirmeni istiyorum; buraya kadar
tamam; ama benim istediğim şey bunun çok çok ötesine geçiyor.
Dediğim gibi, bu proje henüz planlanma aşamasında, hiçbir şey
kesin değil henüz, ama ne şekilde düşündüğümü anlamışsındır. Se-

nin, ülkenin her yerindeki sivil toplum kuruluşlarına, seminerlere, kendi satış elemanlarımıza, müşterilerimize ve müşteri adaylarına gönderebileceğim türden bir adam olduğunu düşünüyorum, tek yapacağın şey bu grupların karşısına çıkıp konuşmak. A'dan Z'ye bilgisayar anlatacaksın; soruları cevaplayacaksın, elektronik veri işleme hikâyesini baştan sona işadamlarının anlayacağı dilden anlatacaksın. Frank, belki de içimdeki eski zaman satıcısı konuşuyor şimdi ama hep şöyle bir inancım olmuştur: Bir fikri satmaya çalışırken, bu fikir ne kadar komplike olursa olsun ya da sattığın şey ne olursa olsun, karşında capcanlı duran bir insandan daha etkili bir ikna yöntemi olamaz.”

“Şey, Bart, daha ileri gitmeden önce, sana söylemek istediğim...” Göğsü sıkışıyor, nefessiz kalmış gibi hissediyordu. “Geçen gün Ted’in ofisinde söyleyemedim çünkü daha ona bile söylememiştim, ama ben sonbaharda şirketten ayrılmayı düşünüyorum. Daha önce söylemem gerekirdi, biliyorum ama gerçekten – yani, planlarıyla çakıştığı için gerçekten çok özür dilerim...”

“Yani ondan özür mü diledin?” diye sorabilirdi April. “Gitmek için onun iznine ihtiyacın varmış gibi?”

“Hayır!” diye ısrar edecekti. “Elbette özür dilemedim. Bana bir şans verir misin? *Söyledim* sadece, hepsi bu. Tabii biraz tuhaf oldu; benimle o şekilde konuşmasından sonra tabii ki biraz tuhaf kaçtı; anlamıyor musun bunu?”

“İşte şimdi Bandy'ye kızdım” diyordu Pollock. “Senin kalibrendeki bir adamın yedi yıl boyunca boşa harcanmasına göz yumarsa tabii sen de gider başka şirkette iş bulursun.” Başını iki yana salladı.

“Hayır, hayır, başka *şirket* filan yok – yani, demek istiyorum ki, ofis makineleri alanında bir şey değil.”

“Buna sevindim işte. Frank, benimle açık konuştuğun için teşekkür ederim; şimdi de ben seninle açık konuşacağım. Beni ilgilendirmeyen meselelere burnumu sokmak istemem ama bu diğer şeyle ilgili kesin bir söz filan verdin mi?”

“Şey – korkarım ki oldukça kesin, Bart. Değiştirmek biraz zor – şey, evet. Oldukça kesin.”

“Çünkü sana söyleyeceğim şey şu. Eğer mesele paraysa tatminkâr bir miktarda anlaşmamamız için hiçbir sebep...”

“Yo, hayır. Bunu söylediğin için çok teşekkür ederim ama mesele para değil. Daha kişisel bir şey.”

Böylece konu kapanmış gibi oldu. Pollock kişisel meselelere karşı sonsuz anlayışı olduğunu göstermek için yavaş yavaş başını sallamaya başladı.

“Şu anda üzerinde çalıştığım seriyi etkileyecek bir şey değil” dedi Frank ona. “Bitirmek için daha çok zamanım var; sadece bunun ötesinde bir şey – pek mümkün değil.”

Pollock’un baş sallaması bir süre daha devam etti. Sonra da şöyle dedi, “Frank, sana konuyu şöyle özetleyeyim. Hiçbir şey insanın fikrini değiştirmesini engelleyecek kadar kesin olamaz. Senden tek istediğim, bugün konuştuklarımız üzerine biraz düşünmen. Bırak biraz zaman geçsin, karınla konuş – bu hep çok önemlidir, değil mi? Karınla konuşmak yani? Onlarsız bizim halimiz nice olurdu? Ve istediğin zaman bana gelip ‘Bart, bir daha görüşebilir miyiz?’ demeni istiyorum. Bunu yapar mısın? Bu şekilde bırakabilir miyiz? Güzel. Ve unutma ki, sana bahsettiğim bu şey senin için yepyeni bir iş olacak. Kim olursa olsun herkes için son derece tatminkâr ve cazip bir kariyer bu, Frank. Şimdi bu diğer şeyin sana şu anda çok cazip geldiğinden eminim” –göz kırptı– “rakibi asla kötülemem ben ve tabii ki bu tamamen senin kendi kararın. Fakat Frank, içtenlikle söylüyorum, eğer kararını Knox’tan yana verirsen asla pişman olmayacaksın. Ayrıca bir şeye daha inanıyorum ki...” Sesini alçalttı. “Babanın anısına da güzel bir ithaf olur.”

Bu dipsiz kuyu gibi duygusal cümlelerin boğazının düğümlenmesine yol açtığını April’a nasıl anlatacaktı ki? Onun bütün hışmını üstüne çekmeden ve kendisini aşağılamasına mahal vermeden, bir an için erimekte olan çikolatalı dondurmasının üstüne eğilip ağlamaktan korktuğunu ona nasıl açıklayacaktı?

Neyse ki, o akşam April’a hiçbir şeyi açıklamasına fırsat olmadı. April yapmaktan nefret ettiği ve çoğu zaman göz ardı ettiği bir işle geçirmişti gününü: Evin görünmeyen kısımlarını temizleme işiyle. Bütün gün toz yutmuş, örümcek ağlarına bulanmıştı, elektrik süpürgesini bütün odaların her köşesine sokmuş ve onunla beraber yatak altlarında sürünmüştü; banyodaki her seramiği ve su tesisatının her köşesini baş ağrısı yapan çamaşır suyuyla ovalamış, kafasını fırının içine sokarak diplerde asılı kalmış pislikleri silmişti. Ocağın yanındaki yırtık döşemeyi kaldırdığında uzun kahverengi bir

leke görmüş, sonra bu leke canlanınca onun bir karınca kümesi olduğunu fark etmişti –saatler sonra karıncalar hâlâ giysilerinin içinde geziniyormuş gibi geliyordu ona–, akan kokan kilerdeki dağınıklığı bile toparlamaya çalışmıştı, ıslak bir karton kutuyu bir gölcüğün içinden alıp kaldırdığı zaman kutu ellerinde dağılmış, yerlere saçılan küflü bitkilerin arasından turuncu benekli bir kertenkele fırlamış ve ayakkabısının üzerinden geçerek hızla gözden kaybolmuştu. Frank eve geldiği zaman konuşamayacak kadar bitkindi.

Ertesi akşam da konuşamayacak kadar bitkindi. Onun yerine Frank’in seyre değer bulduğu, April’insa çöp olduğunu söylediği bir televizyon dizisi izlediler.

Ondan sonraki akşam ya da daha sonraki –hangi akşam olduğunu daha sonra asla hatırlayamadı Frank– onu mutfakta omuzları dik, gergin bir şekilde turlarken buldu, *Lanetli Orman*’ın ikinci perdesindeki haline benziyordu. Oturma odasından borazan ve ksilofon sesleriyle karışık bıcı bıcı konuşma sesleri geliyordu; çocuklar televizyonda çizgi film izliyorlardı.

“Sorun ne?”

“Hiç.”

“Sana inanmıyorum. Bir şey mi oldu bugün?”

“Hayır.” Sonra yüzündeki, sahnede selam verirken takındığı gülümsemeye benzer ifade bulanıklaşmaya başladı, yüzü çaresizlikle kırıştı ve nefes alıp veriş ocağıta pişen sebzelerinki kadar yüksek sesli hale geldi. “Bugün yeni bir şey olmadı, günlerdir bilmediğim yeni bir şey yani – ah Frank, lütfen bu kadar gergin durma; sen bilmiyor muydun gerçekten ya da tahmin filan etmemiş miydin? Hamileyim, hepsi bu.”

“Tanrım.” Frank’in yüzü kötü haberle sarsılmış bir adamın ifadesine büründü hemen; fakat bu ifadeyi uzun süre koruyamayacağını biliyordu: Zafer dolu bir gülümseme göğsünden dışarı çıkmak için mücadele etmekteydi o sırada; onu durdurmak için eliyle ağzını kapatmak zorunda kaldı. Parmaklarının arasından sessizce, “Vay be” dedi. “Emin misin?”

“Evet.” Frank’e bunu söylemek bütün gücünü almış gibi, April onun kollarının arasına yığıldı. “Frank, daha içkini filan içmeden seni bu haberle yıkmak istemiyordum; yemekten sonrasını bekleyecektim fakat öyle – yani bütün hafta oldukça emindim zaten,

bugün de doktora gittim sonunda ve artık böyle bir şey yokmuş gibi davranmam.”

“Vay be.” Frank yüzündeki ifadeyi kontrol etmeye çalışmaktan vazgeçmişti, April’i kendine bastırmış, iki eliyle sırtını sıvazlayıp saçlarına saçma sapan kelimeler fısıldarken artık onun omzunun üzerinden sancılı bir neşeyle bakıyordu. “Dinle, dinle, bu gidemeyeceğimiz anlamına gelmez; sadece başka türlü gitmenin bir *yolunu* bulmalıyız, hepsi bu.”

Üzerinden büyük bir yük kalkmıştı; hayat kendisine acıyarak eski haline dönmüştü.

“Başka yolu yok” dedi April. “Bütün hafta bundan başka bir şey düşünmüş olabilir miyim sence? Başka bir yolu *yok*. Gitmemizin tek *anlamı*, sana kendini bulman için bir fırsat vermektir, ama artık her şey mahvoldu. Bu da benim suçum! Benim dikkatsiz, aptal kafam...”

“Hayır, dinle beni, hiçbir şey mahvolmadı. Senin şu an moralin bozuk, o yüzden böyle söylüyorsun. En kötü ihtimalle biraz daha bekleriz sadece, o kadar, bir formül...”

“Biraz *daha* mı? İki yıl mı? Üç yıl mı? Dört mü? Benim tam zamanlı bir işe girmem için ne kadar zamanım var sence? Sevgilim, biraz *düşünür müsün* lütfen? Yararı yok.”

“Hayır, değil. Dinle...”

“Dinlemeyeceğim; bunu şimdi konuşmayalım tamam mı? En azından çocuklar uyuyuncaya kadar bekleyelim.” April gözyaşları içinde görünmekten utanan bir çocuğun hareketiyle bileğinin iç kısmıyla gözünü silerek tekrar ocağın başına döndü.

“Tamam.”

Oturma odasında çocuklar dizlerine sarılmış, çizgi filmdeki kediyi darmaduman olmuş bir evde elindeki sopayla kovalayan köpeğe boş gözlerle bakıyorlardı. “Selam” dedi Frank ve onların önünden geçip yemekten önce elini yüzünü yıkamak için banyoya girdi, kafası April’la yalnız kalır kalmaz ona söyleyeceği şeylerin ritmiyle doluydu. “Dinle,” diyecekti, “varsayalım ki, çok zaman aldı. Bir de şu tarafından bak...” Ve yeni bir hayatın resmini çizmeye koyulacaktı. İki üç yıl beklemek zorunda kalırlarsa eğer, buna Pollock’un önerdiği işten gelen parayla katlanmak daha kolay olmaz mıydı? “Tabii ki iş hiç önemli değil, ama parası! Verecekleri parayı bir düşünsene!” Daha iyi bir ev alabilirler, hatta daha da

iyisi, şehir dışını katlanılmaz bulmaya devam ederlerse eğer, tekrar şehre taşınabilirlerdi. Ah, hayır, eski günlerdeki o izbe, böcek kaynayan, metronun gürültüsüyle sarsılan yerlere değil tabii ki; kapısını sadece paranın açabileceği o canlı, hareketli, yeni New York'a. Belki de hayatları çok daha geniş ve ilginç bir hale gelecekti. Ayrıca... ayrıca...

Sabunun ve April'in kullandığı deterjanın aromatik kokularını içine çekerek ellerini yıkıyordu, aynada gördüğü yüzü aylardır görüldüğünden çok daha sıhhatli ve iyi görünüyordu – “ayrıca” ile başladığı cümlesi bütün anlamı ve içerdikleriyle böylece kafasına dank etti. Ayrıca: Pollock'un önerdiği parayı kabul etmek neden bir ara çözüm olsun ki? April'in kendisini Paris'te geçindirecek hale gelmesini beklerken her şeyi katlanılabilir hale getirecek bir plan olmak yerine bunun kendisi başlı başına yeni bir plan olabilirdi. Bu plan her şeye gebe olabilirdi –yeni insanlar, yeni yerler– hatta bu arada onlara Avrupa'nın yolunu bile açabilirdi. Bilgisayar pazarlamacılığı üzerinden Knox Şirketi yurtdışına da açılabilirdi. (“Siz ve Bayan Wheeler insanın kafasında canlandırdığı Amerikalı iş insanı tipinden öyle farklısınız ki” diyebilirdi Henry James tarzı Venedikli bir kontes, Büyük Kanal üzerindeki bir evin balkonunda tatlı vermut içip sohbet ederlerken...)

“İyi de sen ne olacaksın?” diyebilirdi April. “Bundan sonra kendini nasıl bulacaksın?” Ama Frank sıcak su musluğunu sıkıca kapatırken ona vereceği cevabı bulmuştu.

“Bırakalım da bu da benim işim olsun.”

Aynada kendisine kafa sallayan kibar ve kararlı yüzde yeni bir olgunluk ve erkeklik belirtisi vardı.

Havluya uzandığı zaman, April'in yeni havlu asmayı unuttuğunu fark etti, havlu dolabına gittiği zaman en üst rafta eczane ambalajına sarılmış küçük kare bir kutu gördü. Yeni oluşu ve katlanmış havluların arasındaki uygunsuz duruşu ona gizli bir Noel hediyesi gibi gizemli bir hava veriyordu, hem bunun hem de içini saran anlam veremediği bir korku yüzünden Frank paketi alıp hemen açtı. Ambalajın içinden mavi bir karton kutu çıktı, üzerinde Ev Kullanımı İçin Uygundur damgası vardı, kutunun içindeyse koyu pembe renkli plastik bir şırınga vardı.

Bir an bile düşünmeden, yemek sonrasını beklemenin daha uygun olup olmayacağını bile tartmadan, paketi oturma odasına

götürdü, çocukların çizgi film seyrettikleri yerden hızla geçti (şimdi de kedi köpeği kovalıyordu), mutfığa girdi. April'in şaşkın yüzünün pakete ve sonra da Frank'e bakarken sertleşmesinden niyeti hemen anlaşıyordu.

"Dinle" dedi Frank. "Bununla ne yapacağını sanıyorsun sen?"

April sebzelerden çıkan buharın arasında geri geri yürüdü, öyle kaçıyor gibi değildi, tam tersine Frank'e karşı gelmeye hazır bir hali vardı, ellerini gerginlikle kalçaları üzerinde bir aşağı bir yukarı kaydırıyordu. "Sen ne yapacağını sanıyorsun?" dedi. "Beni durdurabileceğini mi zannediyorsun?"

ÜÇÜNCÜ KISIM

Zamanı ölçme ve dilimlere ayırma yeteneğimiz sayesinde rahata ereriz.

“Saatlerinizi altıya ayarlayın” der topçu subayı ve tonlarca ağırlıktaki top mermileri üzerlerinden vızıldayarak geçerken korku içinde sinmiş bekleyen erler saatin kadranı üzerindeki iki küçük kolu düz bir çizgi haline getirirken bir an için korkularından uzaklaşırlar: Saatin tekdüze ve sivil hayatı hatırlatan kadranı, bir an için de olsa onlarda her şeyin kontrolleri altında olduğuna dair bir yanılsama yaratmıştır. Her türlü tehlikeye açık bileklerin kolları ve damarları arasında düzgün bir şekilde duran saat, onlara her şeyin yolunda gittiğine dair güvence verir: Şimdilik, her şey zamanında olup bitiyordur.

“Üzgünüm, ayın sonuna kadar doluyum” der yönetici, telefonun ahizesini yanağına sıkıştırmış randevu defterinin sayfalarını karıştırırken, o anda ağzı ve gözlerindeki ifade kendini emniyette hissettiğini ele verir. Önündeki her güne ayrılmış düzenli sayfalar öngörülemeyen hiçbir şeyin olmadığı, şimdiyle ayın sonu arasında şans veya kaderin başına herhangi bir çorap öremeyeceğini ona kanıtlar gibidir. Yıkım ve tehlikeler kıyıda kalmıştır, ölümün ise beklemesi gerekir, çünkü yönetici ayın sonuna kadar doludur.

“Bir düşüneyim,” der yaşlı adam, anılarına gömülür ve buruşuk yüzünü güneşe çevirerek gözlerini kırıştırır, “ilk karım bir bahar ayında vefat etti...” Bir an için dehşete kapılmış görünür. Hangi sene? Geçmiş? Gelecek? Bahar, güneşin çevresinde sonsuza dek daire çizen yerkabuğunun hücrelerinin bilinçsiz bir biçimde yeniden düzenlenmesinden başka nedir ki? Güneşin kendisi nedir? Sonsuza dek hiçliğe doğru yol alan milyarlarca cansız yıldızdan biri. Sonsuzluk! Çok geçmeden yaşlı adamın yorgun beynindeki hücre ve devreler ona acıyarak görevlerini yapmaya başlar, bu sayede “1906’nın baharında” demeyi başarır. “Yo hayır, bir dakika...” Galaksiler dönmeye devam ederken yine kanı donar. “Bir saniye. 1904’tü.” Artık emindir, damarlarına hücum eden taze kanla is-

temsiz olarak elini tatminkâr bir biçimde dizine vurur. İlk karısının gülüşünün nasıl olduğunu ve ağlarken sesinin nasıl çıktığını unutmuş olabilir ama ölümünü birtakım rakamlarla sabitleyerek kendi hayatına ve hayatın kendisine bir çekidüzen vermiştir. Şimdi diğer yıllar uysallıkla yerlerini alabilir, bir araya gelerek düzenli bir bütün oluşturabilirler. 1910, 1920 –tabii ki hatırlamaktadır!–, 1930, 1940, şimdinin hak edilmiş huzuru ve sevecen bir gelecek vaadine doğru bir bir sıralanırlar. Dünya artık iyilik dolu dinginliğine kavuşabilir –Şu yeni çıkan çimlerin kokusuna bak!–, yıllardır orada asılı durarak kendisine gülümseyen güneş, hep aynı güneştir. “Evet efendim,” diyebilir artık kendinden emin bir biçimde, “1904’tü”, yıldızlar bu gece göklerdeki nihai dinlenme yerinin simgeleri olarak onu mutlu edecektir. Kaosa bir düzen getirmeyi başarmıştır.

Eğer mutfakta asılı duran takvim olmasaydı, 1955 yazının başı Wheeler’lar için katlanılmaz olabilir ve çok farklı sonuçlanabilirdi. A. J. Stolper ve Oğulları Hırdavatçılık ve Ev Tesisatı şirketinin yeni yıl hediyesiydi bu takvim ve New England kır manzaraları gösteriyordu. Her aya ait sayfanın altında geçen ay ve gelecek ayın tarihleri de görülebiliyordu, böylece tek bir bakışla bir çeyrek yılı anlamak mümkündü.

Wheeler’lar bebeğin tohumlarının ne zaman atıldığını belirleyebilmişti, mayısın ilk haftasının son günleriydi, Frank’in doğumgününden sonraki hafta; ikisi de Frank’in “Tam oturmamış galiba” diye fısıldadığını, April’in ise, “Ah, merak etme, sorun yoktur herhalde; durma...” diye fısıldadığını hatırlıyordu (April ondan sonraki hafta işi sağlama almak için yeni bir diyafram almıştı); yani April’in okul arkadaşının uzun zaman önce “üçüncü ayın sonunda” plastik şırıngayı uygulamanın güvenli olacağını söylediği o gizemli tarih şimdiden dört hafta sonrasına, ağustosun ilk haftasına geliyor ve bir sonraki takvim sayfasına kayıyordu..

O öğleden sonra doktorun muayenehanesinden çıkar çıkmaz panik içinde gidip şırıngayı almıştı April; Frank ise o akşam o şeyi dolapta bulur bulmaz panik içinde gidip April’la yüzleşmişti ve şimdi de yine aynı panik duygusuyla sebze buharlarının arasında durmuş, kilitlenmiş gibi birbirlerine bakıyorlardı. Yan odadan çizgi film müziği gelirken vahşi bir sessizlik içindeydiler. Fakat o gece

her ikisi de sırayla gizlice takvime baktıktan sonra panikleri yatıştı. Mantıklı bir düzen içinde bir sıraya dizilmiş, şimdiyle o gizemli tarih arasındaki akıllıca kullanılmayı bekleyen o günleri keşfettiler çünkü. Bu durumla ilgili doğru kararı vermek için daha çok zaman vardı, bu iş akıllıca çözülebilirdi.

“Sevgilim, o şekilde davranmak istememiştim aslında, ama sen elinde o şeyle *üstüme* gelince ne yapacağımı şaşırdım, ikimizin de bu konuyu mantıklı bir şekilde konuşma fırsatı olmadı çünkü.”

“Biliyorum, biliyorum.” Frank, April’in ağlarken hafifçe sarsılan omzunu okşadı. Bu gözyaşları onun teslim olduğunu göstermiyordu; Frank bunu biliyordu. En iyi ihtimalle Frank’in ta en baştan umut ettiği şeyi, April’in o şeyi yapmamaya ikna edilmek istediğini; en kötü ihtimalle ise Frank’i karşısına almak istemediğini, takvime bakıp onu kazanmak için daha dört haftası olduğunu görünce rahatladığını gösteriyordu. Fakat her iki durumda da (onu kollarının arasında tutup sırtını okşarken Frank’in içini minnetle dolduran da buydu zaten) April’in onu dikkate aldığını gösteriyordu bu; April onu önemsiyordu. Şu an için en önemli şey buydu.

“Çünkü birbirimizin yanında olmamız gerekir, öyle değil mi?” dedi April, hafifçe geri çekilmişti. “Aksi takdirde hiçbir şeyin bir anlamı kalmaz. Haklı değil miyim?”

“Elbette öyle. Biraz konuşabilir miyiz şimdi? Çünkü sana söyleyecek bazı şeylerim var.”

“Evet. Ben de konuşmak istiyorum. Ama kavga etmeyelim, tamam mı? Yoksa bu durumun üstesinden gelemeyiz.”

“Biliyorum. Dinle bak...”

Böylece takvim günlerini sakın, kontrollü ve son derece ciddi konuşmalarla birbiri ardına geçirdiler, bu konuşmalar sayesinde sinirlerini sağlam tutmayı başarabiliyorlardı, bu da hoşla gitmeyecek bir durum değildi. Biraz flörte benziyordu aslında.

Flört gibi, titizlikle düzenlenmiş çeşitli mekânlarda geçiyordu; Frank böyle olmasını sağlıyordu. Yüz binlerce kelimeyi içeride, dışarıda, geceleri tepelerin arasında yaptıkları uzun araba gezintilerinde, pahalı restoranlarda ve New York’ta söyleyip durdular. Geçen senenin tamamı boyunca dışarıda geçirdikleri gece sayısı kadarını şu son iki haftada tamamlamışlardı. Frank’in ikinci haftanın başlarında kazanmaya başladığını hissetmesine yol açan şey April’in bu kadar çok para harcanmasına itiraz etmemesiydi; son-

baharda Avrupa'ya gitme fikrine eskisi kadar bağılı olsa kesinlikle böyle yapmazdı.

Zaten Frank'in artık bu kadar küçük şeylerle kendini avutması gerekmiyordu. Daha en baştan inisiyatifi ele almıştı ve zafere ulaşacağından neredeyse emindi. Ne de olsa, satması gereken fikir iyyinin ve doğrunun tarafındaydı. Hiç bencilce değildi, son derece olgundu ve (ahlak dersi vermekten kaçınıyor olsa bile) ahlaki yönden doğruluğu su götürmezdi.

“Ama Frank, anlamıyor musun, ben bunu senin iyiliğın için yapmak istiyorum. En azından buna inansan ya da inanmaya çalışsan olmaz mı?”

O sırada Frank kendi inançlarıyla kurduğu sağlam kaleden hüznünlü bir biçimde gülümsüyor olurdu. “Böyle bir şey nasıl benim iyiliğım için olabilir ki, Allah aşkına,” diyordu, “bu fikir beni allak bullak ediyor. April, biraz düşün. Lütfen...”

Kampanyanın bu ilk aşamasında uyguladığı taktik kendi argümanını cazip olduğu kadar vazgeçilmez de göstermenin yollarını bulmaktı. Bu anlamda şehirdeki ve kasabadaki şık restoranlara gitmelerinin faydası oluyordu; böyle yerlerde güzel, zarif ve kesinlikle kayda değer erkekler ve kadınlar görmek için çevresine şöyle bir bakması yeterliydi. Bu insanlar bir şekilde çevrenin etkilerini aşmayı başarmışlardı – sıkıcı işleri kendi yararlarına çevirmiş, sistemin altında ezilmeden sistemi sömürmüşlerdi ve eğer Wheeler'ların durumunu biliyor olsalardı kesinlikle Frank'le aynı fikirde olurlardı.

“Pekâlâ” diyordu April onun sözlerini bitirmesini bekledikten sonra. “Diyelim ki bütün bunlar oldu. Diyelim ki, bundan birkaç yıl sonra her şeyimiz tıkırında gidiyor, bir sürü büyüleyici arkadaşımız var ve her yaz Avrupa'ya seyahatlere filan gidiyoruz. O zaman şimdikinden daha mutlu olacağını düşünüyor musun gerçekten? Erkekliğinin zirvesini tamamen boş ve anlamsız bir şekilde harcıyor olmayacak mısın?”

Böylece Frank'in kucağına düşüyordu:

“Bırak da bunu ben düşüneyim.” April'in kendini suç oluşturacak biçimde sakatlamasına bağılı olacaksa erkekliğinin zirvesi neye yarardı ki? “Çünkü yapmak istediğın şey bu, April; bunu görmezlikten gelemeyiz. Kendi varlığına karşı suç işlemiş olacaksın. Benimkine karşı da.”

Bazen April onu her şeyi fazla dramatize etmekle suçluyordu. Bu, kadınların her gün yaptıkları bir şeydi, korkulacak bir tarafı yoktu; okuldaki kız iki kez yapmıştı. Tabii ki üçüncü aydan sonra yapmak farklı bir şey olurdu, bu konuda ona hak veriyordu: “Yani, o zaman endişelenmekte haklı olurdun, ama durum böyle değil. Şimdi, zamanlamayı mükemmel yaparsak korkacak hiçbir şeyimiz kalmaz.”

Fakat April’in bu işin ne kadar kolay ve tehlikesiz olduğunu her söyleyişinde Frank öfleyip pöflüyor, kaşlarını çatıyor ve kafasını iki yana sallıyor, sanki ondan soykırımı haklı çıkaracak bir sebebi kabul etmesi bekleniyormuş gibi davranıyordu. Hayır. Bu fikre yanaşmayacaktı.

Çok geçmeden, ne zaman kürtajdan “şu şeyi yapmak” diye söz etse, April’in sesinde hafifçe mahcup bir tereddüt sezilir oldu, gözlerini ondan kaçırıyordu. Bunu yapmanın ne kadar gerekli olduğuna yürekten inandığını ifade eder biçimde konuştuğunda bile, Frank’in sevecen ve kaygılı yüzü konuyu sohbet havasında ele almanın çok ötesine taşıyordu sanki. Ve çok geçmeden –ki en yüreklendirici işaret de buydu– Frank bazı tuhaf anlarda April’in kendisini romantik bir hayranlıkla gizlice seyrettiğini fark etmeye başladı.

Bunlar o kadar da kendiliğinden gelişen anlar değildi aslında; Frank’in bir kızinki kadar becerikli olan erkeksi flörtçülüğüyle gizliden gizliye caka satmasını takip eden anlardı genellikle. Sözelimi, bir restoranda April’a doğru ya da ondan uzağa yürürken, o “müthiş seksi” yürüyüşünü yapmayı unutmuyor, beraber yürürlerken de, eskiden olduğu gibi başını dimdik, April’in tarafındaki omzunu ise diğerinden birkaç santim yukarıda tutuyordu, bu sayede April’in koluna girdiği tarafta kendine daha heybetli bir görünüm kazandırmış oluyordu. Karanlıkta sigara yaktığı zaman, kibriti çakmadan ve alevini avucunun içinde korumadan önce kaşlarını erkeksi, sert bir ifadeyle çatıyor (karartılmış bir banyonun aynasının önünde yıllar önce bunu çalışmıştı ve bu ifadenin bir an görünüp kaybolan yoğun bir dramatik etki yarattığını biliyordu) ve başka binlerce ayrıntıya dikkat ediyordu: Alçak bir tınıyla konuşuyor, saçları her zaman taralı oluyor ve yenmiş tırnaklarını gözden uzak tutuyordu; sabahları atletik bir biçimde yataktan kalkın ilk o oluyordu, böylece April onun uykudaki şişmiş ve çaresiz yüzünü görmüyordu hiçbir zaman.

Bazen özellikle bilinçli bir çaba sarf ettiği bu tür bir gösterinin ardından, sözelimi mum ışığında çenesini sertçe sıkılı tutup kararlılık ifadesi takınmaya çalıştığında ve azı dişleri sıkılı durmaktan sızladığında, böyle yöntemlere başvurmak zorunda kaldığı için kendine karşı belli bir miktar hoşnutsuzluk beslediği oluyordu. April'a karşı da, bunlardan bu kadar kolay etkilendiği için belli belirsiz bir hoşnutsuzluğu vardı. Çocukça şeylerdi bunlar. Fakat vicdanının bu saldırıları çabucak bir kenara itiliyordu: Savaşta ve aşkta her şey mubahtı; ayrıca April'ın kendisi de bu tür oyunlarda fazlaca usta değil miydi? Geçen ay, onu Avrupa planıyla cezbetmek için bütün numaralarını bir bir ortaya dökmemiş miydi? Öyleyse sorun yoktu. Biraz komik kaçıyordu belki; belki de yetişkin insanların böyle davranması pek de sağlıklı değildi, ama bu konuyla daha sonra ilgilenebilirdi. Şu anda bu tür şeylere kafa yoramayacak kadar ciddi meseleler vardı halledilmesi gereken.

Böylece Frank, rolünü daha incelikli bir hale getirmek için kendini serbest bıraktı. Ofiste gününü nasıl geçirdiğini anlatmamaya ya da trenle gidip gelirken ne kadar yorulduğunu itiraf etmemeye özellikle dikkat ediyordu, garsonlarla ve benzin istasyonundaki pompacılarla sakın, neredeyse gizemli bir havada irtibat kuruyordu, tiyatro çıkışlarında eleştirilerini bulanık edebi göndermelerle süslüyordu – böylece Knox'taki hayata mahkûm olmuş bir adamın da ilginç olabileceğini gösterecekti (“Sen tanıdığım en ilginç insansın”); çocuklarla hevesle oyunlar oynuyor, çimleri rekor zamanda önemsiz bir işmiş gibi biçiyordu. Bir keresinde de gece yarısı yaptıkları bir araba gezintisi boyunca Eddie Cantor'ın taklidini yaparak “İşte Bu Benim Bebeğim” şarkısını söylemişti çünkü bu April'ı güldürüyordu – böylece evlilikteki en can sıkıcı ve hiç de doğal olmayan bir problemle, çocuğunu doğurmak istemeyen bir eşle yüz yüze kalmış bir adamın hâlâ iyi davranabileceğini gösteriyordu (“İyi davrandığın zaman seni seviyorum”).

Önlerindeki dört haftanın her saatini aynı yoğunlukta yaşamalarını sağlayabilseydi, bu kampanyayı çabucak ve rahatlıkla başarıyla sonuçlandırabilirdi; sorun günlük yaşamın devam etmek zorunda olmasıydı.

Günün büyük bir bölümünü ofiste öldürmek zorundaydı yine; her gün işe geliyor, Jack Ordway yakında buradan kaçacağı için

onu tebrik edip duruyordu. April ise bütün gün kendi evlerinin gerçekliği içinde hapsolup kalıyordu.

Devamlı aramak ya da uğramak için bahaneler uyduran Bayan Givings'le de uğraşmak gerekiyordu. Görünüştteki amacı işti, ki bu bile başlı başına oldukça yorucuydu – evin satışa çıkarılmasıyla ilgili konuşulması gereken pek çok ayrıntı vardı. Wheeler'lar bunları ifadesiz yüzlerle dinliyordu, fakat Bayan Givings'in konuşması dönüp dolaşıp John'a ve "geçirdiğimiz o harika güne" geliyordu. Farkında bile olmadan ilerideki pazar öğleden sonralarını bağlamış oldular; "ne zaman müsait olursanız, çok meşgul olmadığınız pazar öğleden sonralarında, siz buradan ayrılana kadar."

Campbell'larla da uğraşmak gerekiyordu. Bütün bir cumartesi gününü buna harcadılar. Campbell'ların ısrarıyla sahilde yaptıkları piknik –sosisli sandviçlerle ve çocukların vızıltısıyla geçen bir gün; kum, ter ve insanın başını döndüren bir kargaşa– o gece onları bir histeri krizinin eşiğine getirdi. Aslında o gece, flört veya satış kampanyası ya da ismi her neyse, aniden ikinci aşamasına geçti, hiç de romantik olmayan bir aşamaydı bu.

"Tanrım, ne gündü ama" dedi April çocukların kapısını örter örtmez, sonra da oturma odasında gergin gergin dolaşmaya başladı, ki bu her zaman sorun var demektir. Flörtün, ya da kampanyanın başlarında, bu odanın fikirlerini karşı tarafa iletmek için hiç de uygun bir yer olmadığını öğrenmişti Frank. Odadaki yüz vatlık ampullerin acımasızca ortaya çıkardığı tüm nesneler April'in savını destekler gibiydi. Bunun gibi sıcak gecelerde, bütün bu nesnelerin bir araya gelerek oluşturdukları etki, Frank'in üstünlüğünün narin dengesini tepetaklak olma noktasına getiriyordu: Asla yerleşmeyen ve yerleşmeyecek olan mobilyalar; raflar dolusu okunmamış, yarı okunmuş veya okunup unutulmuş kitap ki hep çok büyük bir fark yaratacakları düşünülmüş ama asla böyle bir fark yaratmamışlardı; o iğrenç televizyonun "oh olsun" der gibi çıkardığı gurultular; ortalığa saçılmış, sahipsiz gibi duran, amonyağa batırılmış gibi gözleri ve gırtlığı yakan bir etkiye sahip, keskin bir vicdan azabı yaşatan oyuncaklar ("Biz anne baba olmak için yaratılmamışız ki... Biz anne baba olacak yapıda insanlar değiliz...")

April'in alnı, yanakları ve burnu güneşten kızarmıştı, bütün gün güneş gözlüğü taktığı için de bembeyaz gözlerinde şaşkın bir ifade vardı. Saçları dağılmıştı –alt dudağını ileri çıkarıp gözlerinin

önüne dökülen saçları üfleyip duruyordu–, giysileri de çok rahatsız görünüyordu. Üzerinde kırışmış bir bluz ve buruşuk mavi bir şort vardı ve şort karın kısmında gerilmişti. Zaten şort giymekten nefret ederdi, son yıllarda gevşeyen, tombullaşan ve damarlanan baldırları ortaya çıkıyordu çünkü. Frank ona her ne kadar saçmalamasını söylese de (“Bacakların çok güzel; ben onları böyle daha çok beğeniyorum; şimdi kadın bacağına benziyorlar”) şimdi inadına onları sergilemeye çalışıyor gibiydi. Pekâlâ, bak bakalım bacaklarıma der gibiydi. Sence yeterince “kadınsı” görünüyorlar mı? İstedğin bu mu?

Her halükârda, April odanın içinde dolanıp durdukça, Frank şimdi gözlerini onlardan alamıyordu. Kendine sert bir içki hazırladı ve içkisini yudumlayarak mutfak kapısının yanında kollarını kavuşturup durdu.

Bir süre sonra April kanepeye yığılıp uyuşuk uyuşuk eski dergileri karıştırmaya başladı. Sonra onları yere atıp arkasına yaslandı, ayaklarını da lastik ayakkabılarıyla sehpayaya dayadı ve şöyle dedi: “Sen benden çok daha ahlaklı birisin Frank. Galiba sana bu yüzden hayranlık duyuyorum.” Ama bakışlarında ya da ses tonunda, hayranlık duyduğuna dair en ufak bir ipucu yoktu.

Frank omuz silkerek bunu geçiştirmeye çalıştı ve April’in karşısındaki koltuğa oturdu. “Onu bilemem. Bunun ‘ahlaklı’ olmakla ne ilgisi var, anlayamadım. Yani... geleneksel ahlakçılık anlamında bir şey değil bu demek istiyorum.”

April tek bacağını yere indirip dizini iki yana sallayıp dururken Frank’e bunu biraz fazla düşünmüş gibi geldi. Sonra da şöyle dedi: “Ahlakçılığın başka türü var mı? ‘Ahlakçılık’ ve ‘geleneksellik’ aynı şeyler değil mi zaten?”

Frank o an onun suratına bir yumruk indirebilirdi. Şu küçük hain imalar – Tanrım! Başka bir zaman olsa ayağa fırlayıp şöyle bağırırdı: “Şu 1920’lerin Noel Coward’vari ukalalıklarıyla insani değerleri aşağılamaktan ne zaman vazgeçeceksin sen?” Öfkeden kudururdu. “*Senin* annenle baban böyle yaşamış olabilir; belki de sen modaya uygun diye böyle zırvallıklarla yetiştirildin, ama bütün bunların gerçek dünyayla hiçbir ilgisi olmadığını anlamanın zamanı geldi artık.” Çenesini kapalı tutmasını sağlayan şey takvimden hesapladığı tarihti. On iki gün kalmıştı. Hiçbir şeyi şansa bırakamazdı, bu yüzden bunları onun suratına haykırmak yerine çenesini kapalı

tutup gözlerini içki kadehine dikti, kadehe sıkı sıkı sarılmasa elinin titremesinden neredeyse içkisi dökülecekti. Hiç çaba sarf etmeden, bugüne kadarki en unutulmaz mimik performansını gerçekleştirmişti. Kasılmalar sona erdiğinde, alçak sesle şunları söyledi:

“Bebeğim, yorgun olduğunu biliyorum. Bunları şimdi konuşmasak daha iyi olur. Sen de biliyorsun. Hadi bırakalım artık bunları.”

“Neyi bırakalım? Neyi biliyorum ben?”

“Biliyorsun işte, şu ‘ahlak’, ‘gelenek’ meselesini.”

“Ama aradaki farkı *bilmiyorum*.” April içtenlikle öne doğru eğilmişti, ayağındaki lastik ayakkabıları kanepenin altına itmiş, kollarını dizlerine dayayarak Frank’e doğru eğilmişti. Yüzü kafa karışıklığını öyle masumane bir biçimde dışa vuruyordu ki, Frank bu yüze bakamıyordu. “Anlamıyor musun Frank? Aradaki farkı *gerçekten* bilmiyorum. Başkaları biliyor gibi görünüyor; sen de öyle; bense bilmiyorum, hepsi bu, hiçbir zaman da bildiğimi zannetmiyorum.”

“Bak” dedi Frank. “Öncelikle, ‘ahlakçılık’ senin kelimendi, benim değil. Ben bununla ilgili ahlaki ya da geleneksel yönden bir açıklama yaptığımı sanmıyorum. Ben sadece bu şartlar altında yapılması gereken en olgun davranışın bu bebeği...”

“İşte aynı şey” dedi April. “Gördün mü? Ben ‘olgun’ kelimesinin de ne anlama geldiğini bilmiyorum, istersen sen bütün gece konuş, ben yine de anlamayacağım. Bunlar benim için sadece *kelime*, Frank. Seni konuşurken izliyorum ve şöyle düşünüyorum: Ne kadar *şaşırtıcı*! O gerçekten de *böyle* düşünüyor; bu kelimelerin onun için bir *anlamı* var. Sanki hayatım boyunca insanları konuşurken izledim ve hep böyle düşündüm” –sesi titremeye başlamıştı– “belki de bende bir sorun vardır, ama gerçek bu. Hayır, lütfen orada kal. Yanıma gelip beni öpmeye filan kalkışma, bu şekilde hiçbir şeyi çözemeyiz. Lütfen otur orada ve lütfen konuşmaya çalışalım. Tamam mı?”

“Tamam.” Frank oturduğu yerde kaldı. Ama konuşmaya çalışmak başlı başına bir işti; tek yapabildikleri birbirlerine bakmaktı; yorgun, yenik ve ateşli gözlerle.

“Tek bildiğim, hissettiklerim,” dedi sonunda April, “ve hissettiğim şeyi yapmam gerektiğini biliyorum.”

Frank ayağa kalktı, bütün ışıkları söndürdü ve mırıldanarak, “Burayı biraz serinleteyim” dedi ama karanlığın bir yararı olma-

di. Konuşma çıkmaza girmişti. Eğer söylediği her şey “yalnızca kelimelerden” ibaretse konuşmanın ne anlamı vardı ki? Bu kadar inatçılık karşısında konuşma ne yarar sağlardı ki?

Fakat çok geçmeden sesi yine mesaiye başlamıştı; neredeyse iradesinden bağımsız olarak geri çekilmiş ve son taktiğini, yenilgi olasılığına karşı sakladığı son tehlikeli manevrayı uygulamaya geçmişti. Pervasızca bir hareketi –daha on iki gün vardı– ama bir kez başlayınca duramadı.

“Bak,” diyordu, “sende bir sorun olduğunu düşünüyormuşum gibi gelebilir sana; aslında böyle düşünmüyorum. Ama açıkta bıraktığımız bir iki nokta var gibi geliyor bana ve bence bunları da konuşmalıyız. Acaba buradaki dürtülerin senin düşündüğün kadar basit mi? Acaba tamamen bilincinde olmadığını, farkına varamadığının bir şeyler olabilir mi?”

April yanıt vermedi, dinleyip dinlemediğini karanlıkta ancak tahmin edebirdi Frank. Derin bir soluk aldı. “Yani Avrupa’yla hiç ilgisi olmayan şeylerden bahsediyorum,” dedi, “ya da benimle hiç ilgisi olmayan şeylerden. Senin kendi içinde yaşadığın, kaynağı çocukluğuna giden ve senin yetiştirilme tarzınla ilgili şeyler. Duygusal şeyler.”

April uzun bir sessizlikten sonra, sesinin özellikle tarafsızlıkla çıkmasına gayret ederek şöyle dedi: “Yani benim duygusal açıdan rahatsız olduğumu mu söylemek istiyorsun?”

“Ben böyle bir şey demedim!” Ama ilerleyen saatlerde Frank’in susmak bilmez sesi bunu pek çok defa pek çok farklı şekilde söyledi aslında. Doğduğu günden itibaren anne babası tarafından istenmeyen bir kızın, çocuk doğurmaya karşı böyle tepkili olması mümkün değil miydi?

“Böyle bir çocukluğu atlatabilmiş olmana hep şaşırırmışımdır zaten” dedi bir noktada. “Buradan egon falan hasar almadan çıkmış olman mümkün mü?” İlk hamileliğinde, Bethune Sokağı’ndayken, diye hatırlattı Frank, çocuğunu düşürmek istemesinin “nevrotik” bir şeye işaret ettiğini kendisi söylememiş miydi – tamam, tamam, tabii ki şu anda koşullar farklıydı. Ama bu tavrında yine o aynı şeyin izleri olamaz mıydı? Her şeyin burada düğümlendiğini söyleliyordu elbette – “Ben bunu söylemeye yetkili değilim” – ama bu durumun dikkatlice araştırılması gerektiğini düşünüyordu.

“Ama ben zaten iki çocuk *doğurdum*” dedi April. “Sence bu benim lehime değil mi?”

Bu sözlerin karanlıkta bir an için yankılanmasına izin verdi Frank. “Bunu bu şekilde söylemiş olman önemli bence,” dedi alçak sesle, “sence de öyle değil mi? Sanki çocuk doğurmak cezaymış gibi? Sanki iki çocuk doğurmak, başka bir çocuk doğurma mecburiyetine karşı ‘senin lehine’ işlermiş gibi? Bunu söyleme şeklin de öyle – tamamen savunmaya geçmiş gibi, savaşımaya hazırmışsın gibi. April, eğer sen bu şekilde konuşursan ben de sana hemen istatistikleri veririm: Üç kere hamile kaldın ve ikisini düşürmek istedin. Sence bu nasıl bir sicil? Ah, bak.” Karşısında Jennifer varmış gibi yumuşak bir ses tonuyla konuşuyordu. “Bak, tatlım. Tek söylemek istediğim şey bu konuda pek de rasyonel davranmadığın. Sadece bunu biraz düşünmeni istiyorum, o kadar.”

“Pekâlâ” dedi April zayıf bir ses tonuyla. “Pekâlâ, diyelim ki söylediklerinin hepsi doğru. Varsayalım ki ben kompülsif bir davranış sergiliyorum, ya da ismi her neyse, ne yapacağız yani? Hissettiklerimi değiştiremem ki, değiştirebilir miyim? Yani bu konuda ne yapmamız gerekiyor sence? Bunu nasıl atlatacağım ben? Problemlerimle yüzleşip yarın sabahattan itibaren bambaşka bir insan mı olayım yani?”

“Ah, tatlım” dedi Frank. “Çok basit. Varsayalım ki bir tür ruhsal sıkıntı yaşıyorsun, diyelim ki böyle bir problem var, bu konuda yapabileceğimiz bir şey olduğunu, gayet mantıklı ve sağduyulu bir şey olduğunu görmüyor musun?” Kendi sesinden sıkılmıştı; yıllardır konuşuyor gibiydi. Dudaklarını yaladı, ağzında dişçinin parmağı kadar yabancı bir tat bıraktı bu dilinde ve şöyle dedi: “Bir psikanaliste görünmen lazım o zaman.”

April’ı göremiyordu ama dudaklarının gerilip bir yana çekildiğini tahmin edebiliyordu, bu onun sert görünüşüydü. “Bart Pollock’un verdiği iş bunun parasını da ödeyecek mi?” dedi sonunda April.

Frank içini çekti. “Bunu söylemekle ne yaptığını biliyorsun değil mi? Benimle kavgaya ediyorsun.”

“Hayır, etmiyorum.”

“Evet, ediyorsun. Daha da kötüsü, asıl kendinle savaşıyorsun. Yıllardır ikimizin de yaptığı şey bu aslında. Artık büyüyüp buna bir son vermemiz lazım. Pollock’un verdiği işin bunun parasını ödeyip

ödemeyeceğini bilmiyorum; doğrusunu söylemek gerekirse kimin işinin neyin parasını ödeyeceği umurumda bile değil. Sadece içimizden birinin böyle bir yardıma ihtiyacı olup olmadığını iki yetişkin gibi oturup konuşabilmemiz gerekiyor. Nasıl ‘ödeneyeceği’ konusu işin en önemsiz kısmı. İhtiyaç varsa ödenir. Sana söz veriyorum.”

“Ne güzel.” April’in ayağa kalktığını ancak gölgelerin yer değiştirmesinden ve döşemenin hışırtısından anlayabiliyordu. “Bunu artık konuşmasak olur mu? Çok yorgunum.”

Frank onun koridorda uzaklaşan ayak seslerini, sonra yatmadan önce yaptığı hazırlıkların sesini, sonra da sessizliği dinlerken içkisini bitirdi, ağzında yenilginin tadı vardı. Son kozunu oynadığını hissediyordu ve kaybettiği neredeyse kesin gibiydi.

Ama ertesi gün hiç beklenmedik bir kaynaktan kendi pozisyonunu kuvvetlendirme şansı doğdu: John Givings’in ikinci ziyaretini yaptığı pazar günüydü.

“Selam!” diye seslendi John arabadan inerken, çevresinde ezilip büzülen, özürler dileyen ebeveynleriyle araba yolunu rahvan yürüyüşüyle katettiği andan itibaren bunun geçen seferkinden daha farklı, daha zor bir öğleden sonra olacağı belliydi. Bugün beraberce sohbet ederek yürüyüş yapılmayacak, eskinin radyo programları anılmayacaktı; John’un sinirleri bugün oldukça bozuktuk. İlk andaki konuşması ve görüntüsü öyle cesaret kırıcıydı ki, Frank’in bu ziyaretin belli bir faydası olacağını anlaması biraz zaman aldı. Sonuçta burada April’in gözlemleyip üzerine kafa yorabileceği tam bir klinik vaka vardı. Bundan sonra, eğer kendisi de deliyse bunun umurunda olmadığını söyleyebilir miydi hâlâ?

“Ne zaman gidiyorsunuz?” diye sordu John, annesinin günün ne kadar harika olduğu konusundaki cümlesini tam ortasında keserek. Arka bahçede oturuyorlardı, April buzlu çay ikram ediyordu, aslında John dışında herkes oturuyordu. O ayaktaydı, dolanıyor, arada bir durup gözlerini kısarak ormandaki uzak bir noktaya ya da evin ötesinden yola bakıyordu; kafasında gizli, vahim düşünceleri evirip çeviriyor gibiydi. “Eylül mü demiştiniz? Hatırlayamadım.”

“Daha tam belli değil” dedi Frank.

“Yine de bir iki ay daha buralardasınız, değil mi? Çünkü yasal konularda...” Cümlesini yarıda kesti ve şaşkın bir ifadeyle bahçede

gözlerini gezdirdi. “Hey, bu arada, çocuklarınızı nerede tutuyorsunuz? Bizim Helen bana durmadan çocuklarınızı anlatıp duruyor ama ben onları hiç görmüyorum. Her pazar doğum günü partisine mi gidiyorlar yoksa?”

“Bugün arkadaşlarına gittiler” dedi April.

John Givings uzun süre gözlerini ona sabitledi, sonra da Frank’e; sonra gözlerini yere indirdi, çömeldi ve çimen yapraklarını koparmaya başladı. “Şey, anladım” dedi. “Benim de evime bir paranoid şizofren gelseydi, muhtemelen ben de çocuklarımı uzaklaştırdım. Yani eğer çocuğum olsaydı. Ya da evim.”

“Ah, bu yumurta *salatası* bir harika, April” dedi Bayan Givings. “Bana bunun tarifini versene.”

“Bekle biraz, anne, tamam mı? Sonra verir sana tarifi. Wheeler baksana, bu önemli. Birinden bir iyilik isteyecektim, bir ay kadar daha burada olacağına göre, senden isteyebileceğimi düşündüm. Fazla zamanını almaz, para da harcamayacaksın. Bana bir avukat bulabilir misin acaba?”

Howard Givings boğazını temizledi. “John, şu avukat meselesine yine başlamayalım lütfen. Sakinleş biraz.”

John’un yüzündeki ifadeden sabrının taşmak üzere olduğu anlaşılıyordu. “Baba,” dedi, “orada oturup yumurta salatanı yesene sen, araya girip durma. İşitme cihazını filan kapat. Hadi” dedi Frank’e. “Biz en iyisi bunu kendi aramızda görüşelim. Ah, karın da gelsin tabii.” Gizli bir iş çeviriyormuş havasıyla, ikisini de bahçenin uzak bir köşesine götürdü. “Duymamaları için hiçbir sebep yok” diye açıkladı; “sadece çok fazla söz kesiyorlar. Konu şu. Sinir hastalıkları hastanesindeki hastaların yasal hakları olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Benim için bunu araştırabilir misin?”

“Şey,” dedi Frank, “bunu nasıl yapacağımdan pek de...”

“Tamam tamam, sen o kısmını unut. Bunu öğrenmek için para harcaman gerekebilir. Senden tek istediğim şey biraz zaman harcaman. Bana iyi bir avukatın ismini ve adresini öğren, ondan sonrasını ben hallederim. Sormam gereken bir sürü soru var ve cevapları için de para ödemeye hazırım. Bana göre haklı bir davam var ve eğer şu yasal haklar konusunu çözebilirsek...”

Bakışları Wheeler’ların yüzleri arasında gidip geliyor, arada bir de onların omzunun üzerinden anne babasının bahçenin diğer tarafında ne yaptığına bakıyordu. Benzi solgun, dudakları kupku-

ru, saçları dimdik duruyordu (bugün kasketini takmamıştı) ama bunun dışında fazlaca bir şeyi yok gibiydi, fakat güneşin altındaki monoloğu ilerledikçe giderek daha çok, harap olmuş, gözü dönmüş bir deli gibi görünmeye başladı.

“... Elinde sehpayla annesinin üstüne yürüyen bir adamın yasal açıdan kendini zayıf bir duruma düşürdüğünü duymaya ihtiyacım yok; bu zaten ortada. Eğer ona sehpayla vurursa ve onu öldürürse, bu, cezai bir davadır. Ama eğer tek yaptığı sehpayı kırıp annesini biraz telaşlandırmaksa ve annesi de bu yüzden dava açarsa o zaman bu, kamu davası olur. Pekâlâ. Her iki durumda da adam zayıf bir pozisyonda, ama konu şu: Hiçbir durumda kendi yasal haklarını tehlikeye atmış olmuyor. Şimdi bu olasılıklardan ikincisinin gerçekleştiğini varsayalım. Adam annesine vurmuyor, ama sehpayı kırıyor ve onu telaşlandırıyor, ama kadın, yani anne, mahkemede dava açma seçeneğini kullanmıyor. Onun yerine Devriye Polisi’ni çağırdığını varsayalım. Devriye Polisi gelir gelmez de – *Baba!*”

Bu anlamsız ünlemden sonra köşeye kıştırılmış biri gibi geri geri yürüyerek onlardan uzaklaşmaya başladı, yüzü kötücül ve korkulu bir ifadeyle çarpılmıştı; Frank arkasını dönünce bu tepkinin Howard Givings’in kendilerine doğru yaklaşmasından kaynaklandığını anladı.

“*Baba! Sözümü kesmemeni söylemiştim, değil mi? Söylemedim mi? Ciddiyim baba. Ben konuşurken sözümü kesmeyin.*”

“Sakinleş evlat” dedi Howard Givings. “Hadi biraz sakinleşelim artık. Gitme zamanı geldi.”

“Baba bak ciddi söylüyorum...” Sırtını bahçe duvarına dayamıştı şimdi; bir silah arar gibi ümitsizce çevresine bakınıyordu, Frank bir an için duvardan bir taşı kaldırıp atacağından korktu; fakat Howard Givings teskin etmek üzere ağır ağır ilerleyişini sürdürüyordu. Onu yatıştırmak için oğlunun dirseğine hafifçe dokunması yeterliydi: John avaz avaz bağırmayı sürdürdü ama şimdi bir manyaktan çok huysuzluk yapan bir çocuğa benziyordu. “Sözümü kesme, o kadar. Söyleyecek bir şeyin varsa, ben sözümü bitirinceye dek bekleyebilirsin.”

“Tamam, John” diye mırıldandı Howard Givings, oğlunu bahçenin kenarında sakinleştirici bir yürüyüşe çıkardı. “Tamam oğlum, geçti.”

“Ah canım” dedi Bayan Givings. “Bütün bu olanlardan ötürü

çok çok özür dilerim. Sinirleri biraz bozuk işte.” Wheeler’lara utanç içinde acı çekerek bakıyordu, elindeki yumurta salatalı sandviçi ne yapacağını bilemeyerek. “Kusura bakmayın, bizim gitmemiz lazım. Bugün buraya hiç gelmemeliydik aslında.”

“Tanrım” dedi April, misafirler gittiğinde buzlu çay bardaklarını yıkarken. “Çocukluğu nasıl geçti kim bilir.”

“Pek de iyi geçmemiştir herhalde, böyle bir anne babayla.”

April lavaboda işini bitirip kurulama havlusunu yerine asıncaya dek bir şey söylemedi. Sonra da: “Ama en azından anne babası yanındaydı, yani bana kıyasla duygusal açıdan kendini daha güvenli hissetmiş olmalı. Bunu mu kastediyorsun?”

“Ben mi kastediyorum? Allah aşkına biraz sakın ol lütfen.”

Ama April çoktan gitmişti, kapıyı ardından çarparak çocukları Campbell’lardan almaya gitmişti. Akşamın geri kalan kısmında sakın ve mesafeliydi, akşam yemeği ve çocukları yatırma işleriyle hamaratlıkla ilgilendi, Frank de onun yoluna çıkmamaya özen gösterdi. Bu onların sessiz gecelerinden biri olacağı benziyordu, bir otel lobisindeki, birbirine nazik davranan iki yabancı gibi odanın farklı köşelerinde gazetelerini okuyacaklardı; fakat saat onda, April önceden hiçbir uyarı vermeden ağzından baklayı çıkardı.

“Kadınlığın inkârı” dedi. “Böyle mi tanımlardın?”

“Neyi tanımlardım? Neden bahsediyorsun sen?”

April biraz kızmış gibi görünüyordu, sanki Frank devam etmekte olan bir konuşmayı takip edemediği için sabırsızlanıyor gibiydi. “Biliyorsun. Şu kürtaj meselesinin ardındaki psikolojik sebep. Kadınlar çocuk sahibi olmak istemeyince dile getirdikleri şey bu mudur yani? Yani gerçekte kadın olmadıkları ya da kadın olmak istemedikleri gibi bir şey?”

“Bebeğim, bilmiyorum” dedi Frank kibarca, bu arada kalbi minnettarlıkla dolmuştu. “Ne sen ne de ben bu konuda fikir yürütemeyiz. Ama yine de bu açıklama kulağa mantıklı geliyor, öyle değil mi? Bir yerlerde okumuştum – ya Freud ya da Krafft-Ebing, öyle birileriydi işte; üniversitedeyken okumuştum. Çocukluğundaki penis hasedini yetişkin hayatına taşıyan bir kadınla ilgiliydi; galiba bu, kadınlarda sık rastlanan bir durum; bilemiyorum. Her neyse, bu yüzden devamlı hamileliklerinden kurtulmaya çalış-

yordu ve bu okuduğum adamın bulduğu şey ise şuydu: Bu kadın aslında bir şekilde kendisini açmaya ve içinden bir penis çıkarmaya çalışıyordu, böylece penis olması gerektiği yerde duracaktı. Tam olarak böyle miydi emin değilim; okuyalı çok oldu, ama ana fikir buydu.” Aslında okuyup okumadığından bile emin değildi (gerçi okumamış olsa nereden bilecekti ki?), şu anda durumu böyle bir şeyle ilişkilendirmenin akıllıca olup olmadığından da emin değildi.

Fakat April bu bilgiyi fazla şaşkınlık yaşamadan hazmetmiş gibi görünüyordu. Dirseklerini dizlerine dayamış, çenesini avuçlarının içine almış, boşluğa bakıyordu. Kafası karışmış gibiydi.

“Her neyse,” diye devam etti Frank, “kitaplarda okuduğumuz şeylerden sonuçlar çıkarmaya çalışmamız doğru değil bence. Kim bilir?” Burada durup bir süre April’in konuşmasına izin vermesi gerektiğini düşündü, ama o hiçbir şey söylemedi, sessizliğin doludurulması gerekiyordu.

“Fakat bence sağduyuya dayanarak şunu söyleyebiliriz,” dedi Frank, “eğer küçük kızların çoğunda erkek olma isteği varsa, muhtemelen zaman içinde bunu aşıyorlardır. Annelerini gözlemleyerek, ona hayranlık duyarak ve onu taklit etmeye çalışarak. Yani, bir erkek buluyor, ev kuruyor ve çocuk sahibi oluyorlar. Senin durumunda ise, hayatın bu yönü, bu tecrübenin tamamı daha en başta elinden alınmış. Bilemiyorum; bunlar karmaşık konular ve... eh, kavraması oldukça güç.”

April ayağa kalktı ve gidip kitaplığın yanında durdu, sırtı Frank’e dönüktü. Bu Frank’e onu ilk gördüğü zamanı hatırlattı. Uzun zaman önce, Morningside Heights’taki o partide şimdi kim olduklarını çoktan unuttuğu insanların arasında bu uzun boylu, kibirli ve olağanüstü kızı görmüştü. Birinci sınıf bir kız.

“Nereden bulacağız?” diye sordu April. “Psikiyatri yani... Onların çoğu şarlatan değil mi? Ama bu çok da önemli değil galiba, değil mi?”

Frank nefesini tuttu.

“Tamam” dedi April. Arkasını döndüğü zaman gözyaşları parlıyordu gözlerinde. “Galiba haklısın. Öyleyse fazla da söylenecek bir şey yok, değil mi?”

Onun yanında, ara sıra uykunun içine çekilerek fakat çoğu zaman uyanık yatarken kampanyanın hiçbir şekilde bitmediğini biliyordu Frank. Daha on bir gün vardı, bu günlerin herhangi

birinde şiddetle fikrini değıştirebilirdi. Bu on bir gün içinde onunla olduğu zamanlarda kendi argümanına destek olacak güçlerin hepsini hazırda bekletmeli ve yeri geldiğinde hızla ve maharetle kullanmalıydı.

Şimdi görevi bu narin zaferi çeşitli yollardan takviye edip safları korumaktı. En iyisi, planlarının değıştiğini hiç vakit kaybetmeden herkese söylemekti. Campbell'lara, herkese söylemelilerdi. Böylece Wheeler'ların Avrupa'ya gitme konusu geçmiş zamanda kalacaktı. Fakat bu arada bundan ötürü duyduğu gönül rahatlığını kimseye belli etmemeliydi. Tehlikeli dönem sona erinceye kadar devamlı güven tazelemeliydi. Başlangıç niyetine, o gün işe gitmeyip evde kalmaya karar verdi.

“Gitmiyor muyuz?” dedi Jennifer o gün öğleden sonra. Oturma odasında Michael’la beraber mayolarıyla duruyorlardı, havluları pelerin gibi omuzlarından sarkıyordu. Anneleri “biraz kuruyup sütle kurabiye yemeleri” için onları içeri çağırdığında çim sulama aletinin altında oyun oynuyorlardı. İçeri çağrılmalarının asıl sebebi ise anne ve babalarının onlara resmi bir açıklama yapmak istememesiydi. Fransa’ya gitmiyorlardı. “Gitmiyor muyuz? Niye?”

“Çünkü annenizle babanız şu an için gitmemenin daha iyi olacağına karar verdi” dedi April. Birkaç dakika önce bu cevapta karar kılmışlardı (şu anda bebekten bahsetmenin bir anlamı yoktu), April bu sözlerin eğilip bükülmezliğini ve yapmacıklığını biraz hafifletmek için, yumuşak bir ses tonuyla ekledi, “İşte bu yüzden, gitmiyoruz.”

“Ha...” Çocukların yüzlerindeki umursamazlık ifadesi, gözleminin halen güneşten kamaşmasıyla, süt bıyıkları ve suyun altında çok uzun süre kalmış olmaktan ötürü morarmış dudaklarıyla daha da çok vurgulanıyordu. Jennifer çıplak ayağıyla diğer bileğindeki sinek ısırığını kaşıdı.

“Başka bir şey söylemeyecek misiniz?” diye sordu Frank, planladığından biraz daha fazla yüreklendirici çıkmıştı sesi. “Yaşasın’ ya da ona benzer bir şey? Sevineceğinizi düşünmüştük.”

Çocuklar birbirlerine göz atıp çekingenlikle gülümsemeye çalıştılar. Son zamanlarda, kendilerinden ne beklediğini anlamak onlar için giderek güçleşmişti. Jennifer süt bıyığını elinin tersiyle sildi. “Fransa’ya daha sonra mı gideceğiz o zaman?”

“Şey...” dedi annesi. “Belki. Bakacağız. Ama daha uzun bir süre gitmeyeceğiz, o yüzden artık bu konuyu düşünmene gerek yok.”

“Yani burada kalıyoruz,” dedi Jennifer yardımcı olmaya çalışarak, “ama sonsuza dek değil.”

“Evet, yaklaşık olarak böyle Niffer. Annene bir öpücük ver şimdi, sonra da ikiniz de dışarı çıkıp biraz güneşlenmeye ne dersiniz? Ama bir süre suyun altına girmeyin, tamam mı? Dudak-

larınız morarmış. Eğer isterseniz ikiniz de biraz daha kurabiye alabilirsiniz.”

“Ne yapalım, biliyor musun Niffer?” dedi Michael, onlar dışarı çıkar çıkmaz. “Hani şu büyük ağacın devrildiği yer var ya, küçük bir dalı var hani, üstüne oturup orası büfeymiş gibi yaparız. Kurabi-yelerimizi de oraya götürürüz. Sen müşteri, ben de büfeci oluruz.”

“İstemiyorum.

“Hadi ama. Ben ‘Ne alırdınız?’ diye sorarım, sen de ‘Bir kurabiye lütfen’ dersin, ben de...”

“İstemiyorum, dedim. Çok sıcak.” Jennifer öteye gidip güneşten kavrulan çimenlerin üstüne oturdu. “Şu an için gitmemek” neden daha iyiydi? Annesi “yaklaşık olarak böyle” derken neden öyle tuhaf ve üzgün bakmıştı? Ve babası hasta olmadığı halde neden işe gitmemişti?

Michael kurabiyesini bitirince ön bahçenin eğiminin kenarında kollarını yana açıp çılgınca koşmaya başladı. “Bana bak, Niffer, bana bak, bana bak – düşüp ölüyorum şimdi!” Sarsılıp yere yıkıldı, bir iki kez yuvarlanıp çimenlerin üzerinde hiç hareketsiz yatmaya başladı. Bir yandan da ne kadar komik görüldüğünü düşünerek kendi kendine kıkırdıyordu. Ama Jennifer onu izlemiyordu. Man-zara penceresinin önüne doğru yürümüş, içeriye bakıyordu.

Hâlâ kanepede oturuyorlardı, hafifçe birbirlerine doğru eğilmiş-lerdi, annesi başını evet anlamında sallıyor, babası konuşuyordu. Hiç ses çıkmadığı halde babasının elleriyle havada birtakım küçük işaretler yapması ve ağzının kıpırdaması komikti. Bir süre sonra annesi mutfığa gitti ve babası da orada oturmaya devam etti. Sonra kalkıp kilere indi ve taşlık patikaya devam etmek üzere küreğiyle dışarı çıktı.

“Üzüleyim mi sevineyim mi bilemedim” dedi Milly Campbell birkaç akşam sonra, kanepenin minderleri arasına gömülmüştü. “Yani sizin açınızdan çok yazık, çok hayal kırıklığına uğramış olmalı-sınız, ama ben kendi açımdan çok sevindim. Sence de öyle değil mi tatlım?”

Shep cin toniğini öyle bir kafaya dikti ki, bardağındaki buzlar ön dişlerine çarparak canını acıttı, sonra da karısına kesinlikle hak verdi.

Ama aslında hiçbir şeyden emin değildi. Haftalardır April'ı kafasından uzaklaştırmaya ve on yıl sonranın hayalinde teselli bulmaya çalışmıştı. Wheeler'lar Avrupa'dan dönüyorlardı, Campbell'lar ise gemiyi karşılamaya gidiyorlardı. April daha geminin merdivenlerinden inerken Shep onun on yıldır ailenin geçimini sağlamaya çalışırken ne kadar çökmüş ve hantallaşmış olduğunu fark ediyordu. Yanakları avurtlarına kaçmıştı, erkek gibi yürüyor ve hareket ediyordu. Dudağının kenarından sarkan sigarasıyla gözlerini kısmış, alaycı bir tonda konuşuyordu. Bu hayal işe yaramadığında ise Shep kendini onun şimdiki kusurlarıyla rahatlatıyordu. Kalçaları fazla genişti, gergin olduğu zamanlarda sesi tiz bir çığlık gibi çıkıyordu, gülüşünde gerginlik ve sahtelik vardı. Ve ne zaman sahilde ya da Stamford'a gidip gelirken trafik ışıklarında güzel bir kız görse, dünyanın April Wheeler'dan daha güzel, daha akıllı, daha zarif ve daha arzulanır kadınlarla dolu olduğu yönündeki inancını sağlamlaştırmaya çalışıyordu. Bu süre içinde Milly'den her zamankinden daha fazla hoşlanmak için kendini eğitmişti. Ona karşı duyarlı davranıyordu; bir keresinde Stamford'daki en iyi mağazadan ona pahalı bir bluz almıştı ("Bu ne için' de ne demek? Sen benim sevgilimsin de onun için...") ve onun kendi dokunuşlarıyla sükûnete kavuşması hoşuna gidiyordu.

Şimdi her şey boşa gitmişti. Wheeler'lar hiçbir yere gitmiyordu. Milly oturmuş, hamilelikten ve bebeklerden söz ediyordu. Yeni bluzunun bir düğmesi şimdiden eksikti ve koltukaltları koyulmuştu; April Wheeler ise her zamankinden daha güzel ve daha serinkanlıydı. Shep gırtlığını temizledi. "Öyleyse belirsiz bir süre için burada mı kalacaksınız?" diye sordu. "Yoksa daha büyük bir eve filan mı taşınacaksınız?"

"Ah" dedi Jack Ordway. "Demek, istenmeyen gebelik elinizi kolunuzu bağladı ha? Ne diyeyim ki, Franklin... Çok da üzüldüğümü söyleyemem doğrusu. Bu bölmede yokluğun hissedilecekti, ona şüphe yok. Ayrıca..." Döner sandalyesini gıcırdatarak zarifçe arkasına yaslandı ve bileğini diğer dizine dayadı, "ayrıca, kusura bakma ama şu Avrupa planı pek de... pek de gerçekçi gelmemiştir zaten. Tabii beni ilgilendirmez."

“Bir sandalye çek, hım, Frank” dedi Bart Pollock. “Kafandan neler geçiyor, anlat bakalım.”

Yılın en sıcak günüydü, On Beşinci Kat’taki herkesin Knox büyüklüğündeki bir şirketin klima taktırmamasının skandal olduğunu konuştuğu günlerden biri, ama Frank, Pollock’un Yirminci Kat’taki özel ofisinin biraz daha serin olacağını ummuştı. Pollock’un kendisini ayağa kalkarak karşılayacağını, hatta belki el sıkışmak üzere kendisine doğru bir iki adım atacağını da. Birkaç formaliteyi hallettikten sonra, klimalı bir barda cin fizzlerini yudumlayarak işe bir müddet ara vereceklerdi belki. Bunun yerine elektrikli bir vantilatörün sinir bozucu vızıltısı altında gergin ve terden yapış yapış olmuş bir vaziyette oturuyorlardı. Oda, dışarıdan görüldüğünden daha küçüktü, Pollock ise altından ıslak fanilasının hatlarının belli olduğu ucuz bir yazlık gömlekle tepe yöneticiden çok yorgun bir satıcıya benziyordu. Masası pozisyonuna uygun olarak cam kaplı ve geniş olsa da, üzerinde Frank’inki gibi dağınık kâğıt yığınları vardı. Masanın üstünde, rütbesini temsil eden lüks görünümlü tek eşya üzerinde bir termos buzlu suyla bir bardağın durduğu bir gümüş tepsiydi, ama dikkatli bakılınca hepsinin tozla kaplı olduğu görülüyordu.

“Hım...” dedi Pollock, Frank sözlerini tamamlayınca. “Güzel. Bu kararı vermene şahsen sevindim. Tabii şimdi, daha önce de dediğim gibi...” Pörtlek gözlerini kapadı ve elini hafifçe göz kapaklarının üzerinden geçirdi. Bu onun herhangi bir şeyi unuttuğu anlamına gelmiyordu; Frank bunu anlayabiliyordu. Her şey yolundaydı. Sadece, bunun gibi bir odada ve böyle bir günde hiç kimsenin coşkulu bir zafer sarhoşluğu yaşamasına imkân yoktu. Ayrıca, konuştukları ne de olsa işti. “O gün yemekte söylediğim gibi, proje henüz gelişme aşamasında. İş şekillendikçe seni zaman zaman toplantılara çağıracağım; bu arada sen o tanıtım metinlerini yazmaya devam et. Ted’i arayıp benim için bir şey üzerinde çalıştığını söyleyeceğim. Şu an için bu kadarını bilmesi yeterli. Tamam mı?”

“Pardon, ne değişti?” dedi Bayan Givings, kaşlarını çatmış, telefonunun siyah deliklerine korku içinde bakıyordu. Kötü ve yorucu bir günün sonuna yaklaşmaktaydı, bütün öğleden sonrayı Greenacres’ta geçirmişti – önce dayanılmaz uzunlukta bir süre

boyunca dezenfekte edilmiş koridordaki çeşitli banklarda oturmuş, John'un doktoruyla görüşmek için beklemişti, sonra da doktorun masasının karşısında bitkin bir nezaketle oturup onun John hakkında söylediklerini dinlemişti. Doktorun dediğine göre John'un son haftalardaki davranışları "biraz cesaret kırıcıydı maalesef" ve "bir süre, beş altı hafta kadar, dışarı çıkışlarına ara verilmeliydi."

"Ama bizimleyken çok iyiydi" diye yalan söylemişti Bayan Givings. "Ben de size bunu söyleyecektim. Gerçi son seferde işler biraz kontrolden çıktı ama dediğim gibi genel olarak *çok* rahat, *çok* neşeli görünüyordu."

"Evet, ama maalesef sadece kendi, aa, buradaki kendi gözlemlerimiz doğrultusunda hareket edebiliriz. Bu misafirliklerden dönüştü davranışları nasıl oluyor, bana anlatır mısınız? Her seferinde hastaneye dönmek konusunda kendini nasıl hissediyor?"

"Bu konuda çok tatlı davranıyor. Gerçekten Doktor, kuzu gibi uysal oluyor."

"Evet." Doktor o iğrenç kravat iğnesiyle oynamıştı. "Aslında, eğer biraz isteksizlik gösterseydi bu daha sağlıklı olurdu." Takvimine baktı ve "Eylülün ilk pazarına kadar ara verelim. Sonra yine deneriz" dedi.

Hiç izin vermese de olurdu. Eylülün ilk pazarında büyük olasılıkla Wheeler'lar dünyanın öbür ucuna doğru yola çıkmış olacaktı. Bayan Givings kendini son derece yorgun hissederek önümüzdeki haftaya olan randevularını iptal etmek için Wheeler'ları aramıştı –şimdiden sonra da, diğer pazar günleri için başka bahaneler bulmak zorunda kalacaktı– ve sesi çok uzaklardaymış gibi sönük gelen April Wheeler ona bazı şeylerin değiştiğini anlatmaya çalışıyordu. Neden her şey hep değişiyordu? Eğer yukarıda bir Tanrı varsa ondan tek istediği, hiç olmazsa bazı şeylerin aynı kalmasıydı.

"Pardon, ne değişti?.." Sonra birden Bayan Givings'in damarlarına kan hücum etti. "... Ha, anladım, *planlarınız* değişti. Ah, öyleyse evi satmıyorsunuz..." Not defterinin üzerine bir dizi siyah yıldız çiziktirmeye başladı – kalemini öyle çok bastırıyordu ki, yıldızların neşeli şekilleri alttaki sayfalara da geçiyordu. "Ah, bunu duyduğuma ne kadar sevindim bilemezsin, April. Gerçekten, çok uzun zamandır aldığım en iyi haber bu. Öyleyse burada bizimle kalıyorsunuz..." Ağlamaya başlayacağından korktu; neyse ki April

şimdi “evin satışıyla ilgili o kadar uğraştırdıkları için” özür dilemeye başlamıştı. Bu sayede serinkanlı ve hoşgörölü bir işkadını havasına bürünerek kendini koruma altına alabildi. “Aman rica ederim, lafı bile olmaz. Hiç sorun değil, gerçekten... Pekâlâ... Tamam o zaman April... İyi. Görüşürüz.”

Ahizeyi paha biçilmez bir mücevheri kadife kesesine yerleştirir gibi yerine koydu.

Kötü bir rüya veya bir baykuşun çığlığı ya da her ikisi birden Frank’i sabah erkenden uykusundan uyandırdı ve içi dehşetle doldu. Bir sonraki nefesinde veya göz kırpışında, uykunun geçici olarak silmiş olduğu, düne ait kötü bir haberin sıkıntılı ve ağır yüküyle yeniden karşılaşacağını sandı. Aslında kötü değil de iyi haber olduğunu hatırlaması yaklaşık bir dakikasını aldı: Dün ağustosun ilk haftasının son günüydü. Beklenen tarih gelmiş ve geçmişti. Tartışma bitmişti ve kendisi kazanmıştı.

Tek dirseğinin üzerinde doğrulup mavi ışıktaki April’a baktı – arkası Frank’e dönüktü ve yüzü saçlarının arasına gizlenmişti– ve kolunu beline atıp ona arkadan sıkıca sarıldı. Yüzüne bir rahatlama gülücüğü yerleştirmeye, bacaklarını huzur içinde esnetmeye çalıştı ama bir işe yaramadı. Yarım saat sonra hâlâ uyanıktı, canı bir sigara istiyor, gökyüzünün sabaha dönmesini bekliyordu.

Tuhaf olan, geçen hafta bundan hiç bahsetmemiş olmalarıydı. Her akşamüstü April’ın son dakikada öne süreceği argümanları karşılamaya hazır olarak eve geliyordu –kafası tartışma için açık kalsın diye içkisini bile azaltmıştı– ama ya başka şeylerden konuşuyorlar ya da hiç konuşmuyorlardı. Dün akşam April ütü masasını televizyonun önüne kurmuş, orada ütü yapmıştı, birkaç saniyede bir ütünün buharından başını kaldırıp ekranı kaplayan görüntülere bakıyordu.

Ne konuşacağız ki? der gibiydi duruşu, Frank’in kendisine huzursuzca bakıp durmasına cevaben. Konuşacak ne var? Yeterince konuşmadık mı?

Sonunda televizyonu kapatıp ütü masasını katladığında, Frank yanına gidip koluna dokundu.

“Bugünün ne olduğunu biliyor musun?”

“Neymiş? Neden bahsediyorsun?”

“Bugün, şeyin son günü – biliyorsun işte. Eğer o şeyi yapacak olsaydın, bugün yapman için son gündü.”

“Ah, evet, haklısın.”

Frank beceriksizce onun omzunu okşadı. “Pişman mısın?”

“Şey,” dedi April, “pişmanlık duymasam daha iyi olur, değil mi? Artık çok geç.” Ütü masasını tuhaf bir biçimde tutup uzaklaştı, masanın bacaklarından biri sallanıyordu, mutfak kapısına kadar gelmişti ki, Frank’in aklına ona yardım etmek geldi.

“Dur bir dakika, ben alayım onu.”

“Ah, sağ ol.”

O gece hiç konuşmadan hassas, ılımlı ve olgun bir biçimde seviştiler. Uykuya dalmadan önce Frank’in söylediği son şey şu oldu: “Her şey güzel olacak.”

“Umarım” diye fısıldadı April. “Umarım öyle olur.”

Sonra da uyumuştı Frank, şimdiyse uyanıktı.

Ayağa kalkıp sessiz evin içinde gezinmeye başladı. Mutfak gündoğumunun bütün renklerine bürünmüştü –güzel bir sabahtı– ve takvim bütün gücünü kaybetmişti. Orada asılı duruyordu, sadece fatura tarihleri ve dışçı randevularında yararlı bir belge olarak. Artık günler ve haftalar hiç kimsenin umurunda olmadan geçip gidebilirlerdi; bir ay geçip gidebilir ve hiç kimse o ayın sayfasını yırtmayı akıl etmeyebilirdi.

Franklin H. Wheeler kendine güneş rengi buz gibi bir portakal suyu doldurdu ve mutfak masasında oturup ağır ağır yudumladı, hepsini birden içerse hasta etmesinden korkuyordu. Kazanmıştı ama kendini kazanan biri gibi hissetmiyordu. Hayatının akışını başarıyla düzene koymuştu ama şimdi kendini her zamankinden daha çok dünyanın kayıtsızlığının kurbanı gibi hissediyordu. Bu hiç de adil değildi.

Orada oturup yavaş yavaş uyanırken kendisine neyin musallat olduğunu ayırtırmaya ve tanımlamaya başladı. Bu yüzden neredeyse portakal suyuyla boğuluyordu, artık pırıltılı çimenlerin ve ağaçların, pencerenin arkasındaki gökyüzünün tadını çıkaramıyordu.

Bir çocuğu daha olacaktı ve bunu istediğinden hiç de emin değildi.

“Elinizdekileri bilmek, virgöl,” diyordu diktafondaki canlı insan sesi, “ihtiyacınız olanları bilmek, virgöl, neler olmasa idare edebileceğinizi bilmek, çizgi. Envanter kontrolü budur.

“Paragraf...”

Birden ağustosun ortasına gelmişlerdi, Pollock’la yaptığı son görüşmeden bu yana iki hafta geçmişti, hatta belki de üç; zamanı ölçme ve dilimlere ayırma ihtiyacını ortadan kaldırdınca zaman yine ellerinden kayıp gitmeye başlamıştı. “Vay be, cuma olmuş demek?” Oysa daha salı ya da çarşamba olduğunu düşünüyordu ve bugün öğle yemeği saatinde bir mağazanın sonbahar yapraklarıyla süslü vitrininde OKULA DÖNÜŞ yazısını görmese yazın geçtiğini anlamayacaktı. Yakında paltolarını giyeceklerdi ve sonra da Noel gelecekti.

“Şu anda yapmam gereken asıl iş,” demişti April’a geçenlerde, “Söz Açılmışken serisini bitirmek. Yani bunu bitirmeden onunla para konuşamam, değil mi?”

“Evet, herhalde. Sen daha iyi bilirsin.”

“Evet, konuşamam. Böyle bir şeyde bir gecede mucizeler olmasını bekleyemeyiz; bu aceleye getirilecek bir şey değil.”

“Seni aceleye mi getiriyorum Frank? Gerçekten, başka nasıl anlatabilirim? Tamamen sana kalmış, senin bileceğin iş.”

“Biliyorum” demişti Frank. “Biliyorum tabii, elbette biliyorum. Her neyse, şu lanet olası seriyi bir an önce bitirmek istiyorum. Bu hafta birkaç akşam fazla mesai yapıp bu iş üzerinde çalışabilirim.”

O günden sonra neredeyse her akşam fazla mesai yapmıştı. Şehirde yalnız başına yemek yemek ve son trene yetişmeden önce yürüyüş yapmak hoşuna gitmiyor değildi. Bu ona hoş bir bağımsızlık hissi, işten eve dönenlerden farklı olma duygusu veriyordu; ayrıca bundan böyle iniş çıkışlar barındırmayacağı belli olan evliliklerinin bu yeni ve olgun evresi için de iyi bir pratikti.

Tek sorun bu ikinci ‘Söz Açılmışken’ metninin ilkinden çok daha zorlu çıkmasıydı. İki kez bitirmiş ve her seferinde mantık veya vurgu hataları keşfederek en baştan düzeltmişti.

Diktafonda üçüncü ve son düzeltmeyi dinlerken ofisteki saat beş kırk beşi gösteriyordu ve kendi bölmesinin ardındaki sessizlik On Beşinci Kat’taki en vicdan sahibi insanların bile eve gittiğini kanıtlıyordu; çok geçmeden yerleri silen kadınlar müfrezesi ellerinde paspaslar ve kovalarla buraya akın edecekti. Kayıttaki kendi sesi son sözleri söyleyip de susunca tatlı bir heyecana kapıldı. O kadar da tatlı değildi ama idare ederdi. Şimdi şehir merkezine gidip yemekten önce bir iki içki içebilirdi.

Eğilmiş kayıt cihazını kapatmak üzereydi ki, bir kadının koridordaki narin topuk tıkırtılarını fark etti. Maureen Grube olduğunu hemen anlamıştı, onunla yalnız kalmak için özellikle geçe kaldığını anlamıştı ve bu akşam onu yemeğe çıkaracağını biliyordu. O geçer-ken açık açık koridora doğru bakmamak önemliydi; onun yerine diktafonun üzerine eğilmiş halde kaldı, buradan gizlice kapının girişini gözetliyordu. Evet, Maureen'di; gözünün ucuyla görmesi anlamaya yetmişti. Attığı her adımda j ponunun bir santimi etek ucundan hoş bir biçimde görünüyor, o tarafa bakmamaya özellikle dikkat ettiği belli oluyordu.

Ayak sesleri uzaklaştı ve Frank geri dönmelerini kendinden emin bir biçimde beklerken makineyi “başlatma” konumuna aldı ve dinlemek için arkasına yaslandı. Bu sayede koridora rahat rahat bakabilirdi, hem de geri döndüğünde gayet doğal bir biçimde i iyle ilgileniyor olacaktı.

“Daktilo kopyası” dedi diktafondaki ses. “Ba lık: Envanter Kontrolünden Söz Açılmışken, parantez, üçüncü düzeltme. Paragraf. Elinizdekileri bilmek, virg l, ihtiyacınız olanları bilmek, virg l, neler olmasa idare edebilece inizi bilmek,  izgi. Envanter...”

“Ah...” Maureen tam onun görüş hizasında durmuştu, yüzündeki dikkatlice çalışılmış  a kınlık ifadesi, yüzüne ve boynuna yayılan kızarıklıkla biraz bozuluyordu. “Merhaba, Frank. Fazla mesai mi?”

Frank makineyi kapatıp yavaşça ayağa kalktı ve ne yaptığını çok iyi bilen bir adamın gevşek, neredeyse uykulu y r y   yle ona doğru ilerledi.

“Selam.”

Cuma ve cumartesi akşamları Steve Kovick Quartet, On İkinci Otoban'daki Vito'nun Yeri'nde dans müzikleri çalıyor, bu gecelerde (Steve'in viski bardağının ucundan göz kırparak söylediği gibi) Vito'nun Yeri "yıkılıyordu" gerçekten.

Piyano, bas, tenor saksafon ve baterideki grup elemanları repertuarlarının çeşitliliğiyle övünüyordu. Her şeyi, her türlü tarzda çalabiliyorlardı, gözlerindeki keyifli pırıltılara bakılırsa müzisyenliklerinden hiç şüphe etmedikleri ortadaydı. Dörtlünün üç yardımcı elemanındaki bu basiretsizlik, tecrübesizliklerine ya da amatör oluşlarına verilebilirdi belki ama baterideki liderlerinde affedilemezdi. Kırklarına yaklaşmakta olan, her anlamda kütük gibi bir adamdı, yirmi yıldır profesyonel olarak çalmakla birlikte sanatını tam olarak öğrenememişti. Sanatsal uyanışı Gene Krupa'nın ilk kayıtları ve filmleriyle olmuş, gençliğinde kahramanının taklitleriyle transa girerek mutlu saatler geçirmişti – bunun için önce kitapları ve ters çevrilmiş tavaları, sonra da lisenin jimnastik salonundaki gerçek davulları kullanmıştı. Lise son sınıftayken bir haziran gecesi, orkestranın geri kalanı çalmayı bıraktığında ve yüzlerce çift hiç kıpırdamadan öylece dururken, Steve Kovick vecde dalarak üç dakika boyunca solo performans yapmış, zillerin o muhteşem titreşimiyle performansını bitirmişti. Yeteneğinin zirvesi de, yıkımı da işte bu andı. Bir daha hiç o kadar iyi çalamayacaktı, hiç o kadar hayranlık da toplamayacak ve büyük olduğu ve giderek daha da iyi çaldığı yönündeki çılgınca inancını da bir daha asla yitirmeyecekti. Şimdi Vito'nun Yeri gibi, bira ve pizza satılan bir harabede bile sahne alırken, o umursamazlık içindeki heybetli duruşuna bakılırsa bu inancını sürdürdüğü açıktı – baget ve zillerin düzenine kaşlarını çatarak uzun uzun kafa yormasında, sonra geri çekilip spot ışıklarının bir santim kadar ayarlanmasını istemesinde belli oluyordu bu; başlangıçtaki *fox trot* veya Latin dans müziklerini öylesine burun kıvrırır gibi çalıyordu, Benny Goodman parçalarından birine gelindiğinde orkestradaki çocuklara işaret vereceği anı beklediği belliydi.

Sadece o zaman, saatte bir ya da iki kez kendini tamamen işine veriyordu. Herkesin kulağını patlatırcasına baş davulu gümbür-detiyor, tamtam ve zillerde elinden geleni ardına koymuyordu. Virt  zl  ğ nden bir an bile Ő p he etmeyerek zafer sarhoŐlu u içinde saçları terden sırsıklam oluncaya ve  ocuk gibi mutluluk içinde yorgun düŐünceye kadar insafsızca çalıyor babam çalıyordu.

Dans gecelerinde Vito'nun Yeri'ne genellikle lise son öğrencileri geliyordu (dünyadaki en klişe, en demode orkestraydı ama çevrede canlı müzik yapan başa bir yer yoktu; ayrıca giriş  creti yoktu ve nüfus cüzdanına bakmadan içki servisi yapılıyordu, hem de geniş park alanı güzel ve karanlıktı). Çevredeki esnaftan da gelenler oluyordu, devamlı kahkahalar atarak kollarını eşlerinin omzuna atıyor, burada e lenen çocukları izlerken kendilerini gençleŐmiŐ hissettiklerinden dem vuruyorlardı. Ayrıca, siyah deri ceket ve çizmeler giyen, erkekler tuvaletinin yakınındaki idrar kokan k   de durup baŐparmakları kotlarının cebinde, gözlerini tehdit ar bir biçimde kısıarak kızları kesen ve devamlı tuvalete gidip gelerek saçlarını tarayan o lanlar da eksik değildi. Bir de buranın müdavimleri vardı; orta yaşlı, yalnız ve muhtemelen evsiz kimseler. Rustik barın sinek lekeleriyle kaplı, Şaka gibi duran aynasının altında oturup, müzik olsun olmasın her akşam Vito'ya gelerek içki içip kederlenen bek rlara veya mutsuz evlilere de rastlayabiliyordunuz burada.

Geçen son iki yılda dans gecelerinin kalabalı ına oldukça esprit el dört genç yetişkin daha katılmıŐtı, onları herhangi bir gruba dahil etmek mümkün değildi: Campbell'lar ve Wheeler'lar. Frank burayı taŐraya taŐındıktan hemen sonra keşfetmişti – bir gece karısıyla kavga ettikten sonra sarhoş olmak için bir yer aramış ve araları düzelir düzelmez karısını da buraya dans etmek için getirmekte gecikmemiŐti.

Campbell'larla tanıŐıklıklarının başında, Frank onlara "Vito'nun Yeri'ne hiç gittiniz mi?" diye sormuş, April da, "Ah, hayır sevgili; oradan nefret edeceklerine eminim. Berbat bir yer" demişti. Campbell'lar yüzlerinde tereddütlü bir gülümsemeyle bir Frank'in bir April'ın yüzüne bakarak, oradan nefret etmeye ya da orayı sevmeye ya da orası hakkında Wheeler'ları en çok memnun edecek düŐünceyi sergilemeye hazır bir halde beklemiŐlerdi.

"Hayır, nefret edeceklerini sanmıyorum" diye ısrar etmişti

Frank. “Eminim hoşlanacaklar oradan. Sadece biraz farklı bir yer. O kadar berbat ki, berbatlığı insana güzel geliyor.”

Önceleri, 1953 baharı ve yazında dördü buraya arada bir geliyorlardı, daha hırslı eğlence biçimlerinden biraz nefes alıp komik bir rahatlama yaşayabilmek için; fakat bir sonraki yaz burası onlarda ucuz, kötü bir alışkanlık haline gelmişti. Geçen kış Laurel Oyuncuları fikrini beklenmedik bir biçimde cazip kılan da aslında, diğer şeylerin yanı sıra, kendilerindeki bu yozlaşmanın farkına varmalarıydı. *Lanetli Orman*’ın provaları sırasında buraya çok az gelir oldular (okuldan eve dönerken içki içmek için uğranacak daha sakın yerler vardı), oyunun başarısızlığından sonra geçen uzun ve rahatsız süre boyunca da hiç gelmemişlerdi – buraya gelmek ahlaki yenilgilerini kabul etmek gibi olacaktı handiyse.

Ama bu akşam Campbell’ların oturma odasındaki bütün sohbet girişimleri tavsayınca Frank, “Aman, canı cehenneme,” dedi, “neden gidip de Vito’nun Yeri’nde âlemlere akıyoruz?”

Şimdi de orada sessiz bir dörtlü grup olarak oturmuş peş peşe içki ısmarlıyor, arada bir kalkıp eşli dans ediyor, yerlerine dönüp orkestranın gümbürtüsü arasında sessizce oturuyorlardı. Bütün tuhaflığına rağmen gerilimden uzak bir akşamdı, ya da Frank’e öyle geliyordu. April eski günlerdeki en kötü zamanlardan bile daha mesafeli ve gizemliydi bu akşam ama aradaki fark, Frank’in artık bu konuda endişelenmek istememesiydi. Eski günlerde olsa, hiç durmadan konuşur, güler ve ondan sevecen bir gülümseme koparmaya ya da şaklabanlık yaparak Campbell’lara karşı kaba davranışını telafi etmeye çalışırdı (çünkü orada halkın arasına karışmış uzun boyunlu, kurbağa gözlü bir kraliçe gibi oturmak kabalığın dik âlâsıydı). Oysa şimdi, iskemlesinde rahat rahat oturuyor, Steve Kovick’in bateri vuruşlarına uygun bir biçimde masaya vuruyor ve kendine ait düşüncelerine yoğunlaşırken gereken asgari nezaketi sergiliyordu.

Karısı mutsuz muydu? Maalesef öyleydi ama ne de olsa bu onun kendi sorunuydu. Frank’in de birkaç problemi vardı. Suçluluk ya da kafa karışıklığıyla bulanmayan bu düz düşünme biçimi, üzerindeki hafif sonbahar takımı kadar yeni ve rahattı. (Üzerindeki koyu krem gabardin takım Bart Pollock’un üstündekinin daha genç ve daha zevkli bir genç yönetici versiyonuydu). Maureen meselesinin yenisinden başlaması kendine güvenini tazelemişti, bu günlerde aynanın

önünden geçerken yansıyan yüzde ölçülü, kendinden utanmayan bir bakış vardı. Evet, bir kahramanın yüzü değildi belki ama kendi kendine acıyan bir oğlan çocuğunun ya da ölümüne endişeli bir kocanın yüzü de değildi; kafasında bir iki mesele olan, ciddi, kontrollü bir adamın yüzüydü ve böyle olması hoşuna gidiyordu. Maureen meselesi yakında zarif bir sonla bitirilmeliydi –amacına hizmet etmişti– fakat o arada tadını çıkarabileceğini düşünüyordu. Aslında, şu anda yaptığı da buydu, Steve Kovick’in tamtamlardaki erotik vuruşlarıyla Maureen’in kalçalarını aklından geçirip, sahnede dans edenleri süzerken şehvetli anları kafasında canlandırmak.

Son üç seferde, ev arkadaşı orada olduğu için dairesine gidemediklerinde Frank’in kendisini otele götürmesine şaşırtıcı bir hevesle izin vermişti Maureen. Klimalı bir kulede, çift sürgülü kilidin arkasında güvende ve isimsiz kişiler olarak oda servisinin getirdiği pirzolalarla ve şarapla, yirmi kat aşağıdan gelen şehir trafiğinin sesi eşliğinde akşam yemeklerini yemişlerdi. Uzun, geniş bir yatağın derinliklerinde oynaşmış, bembeyaz havlularla dolu buharlı bir banyoda köpüklerin arasında gevşemişlerdi. Frank her seferinde, Maureen’i taksiye bindirip Merkez İstasyona doğru yürürken evli bir adamın standart hayalini böylesine mükemmel bir biçimde gerçekleştirdiği için kendi kendine yüksek sesle gülme ihtiyacı duyuyordu. Gürültü patırtı olmadan, her şeyi bir başkasının adına kayıtlı dağınık bir odada bırakarak yürüyüp gitmek ve 22:17 trenine yetişmek. Gerçek olamayacak kadar güzeldi, yaşça daha büyük ve daha deneyimli askerlerin kendisine anlattığı, Kızıl Haç kızlarıyla yaşadıkları üç günlük imkânsız maceralar gibi. Elbette daha fazla süremezdi ve sürmeyecekti de. Bu arada...

Bu arada, bir sonraki yavaş parçada ve ondan sonrakinde neza-
keten Milly Campbell’la dans etti. Kollarında nemli ve dağınık bir paket gibiydi ve boş boş konuşup duruyordu (“Vay canına, biliyor musun Frank? Yıllardır hem de yıllardır bu kadar çok içtiğimi hatırlamıyorum...”), ama April’la dans edecek olursa eğer “Burası berbat; lütfen eve gidelim” demesinden korkuyordu ve canı eve gitmek istemiyordu. Mümkün olabilseydi eve yalnız gitmeye bir diyeceği yoktu (kendini bekârlığında olduğu gibi elinde bir kitap ve gece içkisiyle yatmaya hazırlanırken hayal etti); aksi takdirde bu cümbüşlü yerde kalmayı tercih ederdi. Burada içkiler ucuz, orkestra gürültülüydü, ayrıca insanın tüm giysilerinin vücuduna

mükemmel oturduğunu ve yeni olduğunu bilmesinden kaynaklanan bir rahatlık vardı içinde.

“Hay Allah, Frank, ben galiba, ben pek iyi – bana bir saniye müsaade eder misin?” Milly acınası bir halde kadınlar tuvaletine doğru koştu, bu da Frank’e barda yalnız başına rahat rahat bir içki içme fırsatı verdi. Milly uzun bir süre sonra tuvaletten çıktığında mavi ışık altında bitkin ve solgun görünüyordu. “Hay Allah.” Gülümsemeye çalıştı, hafif bir kusmuk kokusu geliyordu üzerinden. “Biz Shep’le eve gitsek iyi olacak, Frank. Midem filan bozuldu herhalde. Berbat bir parti kızı olduğumu düşünüyor olmalısın, aslında ben...”

“Aman saçmalama. Bir saniye dur, ben Shep’i getireyim.” Sallanıp duran dansçılarla dolu odayı başı dönerek gözleriyle taradı ve sonunda Campbell’ın kocaman kırmızı ensesiyle April’in hareket halindeki küçük kafasını uzaktaki duvarın kenarında seçebildi; baş ve el işaretleriyle onlara acil bir durum olduğunu anlatmaya çalıştı, çok geçmeden dördü birden, dışarıdaki çakıllara basa basa, karanlık bir otomobil deryasında kaybolmuş bir halde yürüyorlardı.

“Ne taraftan?..”

“Şurası... Şuradan gideceğiz...”

“İyi misin tatlım?”

“Burası çok *karanlık*...”

Arabaların çene hizasındaki kaygan tepeleri kıvrımlı bir yüzey oluşturarak her yönde karanlığa doğru uzanıyordu; daha alt kısımlardaki gölgelerde çamurluklar, stop lambaları, reflektörler ve ızgaralar vardı. Frank yolu aydınlatmak için eğilip bir kibrit çıktığında, kibritin alevi, yüzünden sadece birkaç santim uzaklıktaki, dertop olmuş, panikle geri çekilen insan etini aydınlattı – arabalardan birindeki âşıkları ürkütmüştü–, aceleyle diğer koridorun karanlığına gidip, “Şu lanet olası arabaları *nereye* koyduk ki biz? Hatırlayan var mı?” diye sordu.

“Orada” diye seslendi Shep. “Şu sondaki sırada. Ah, ama hayır, bakın, benimkinin önü kapanmış.” Büyük Pontiac’ını saatler önce bir ağacın önüne park etmişti. Şimdi tam önünde iki araba duruyordu ve iki tarafta da manevra yapacak yer yoktu.

“Of, amma iş ha...”

“Bütün düşüncesizler beni bulmuş...”

“Şu lanet olası ağaç da...”

“Bakın,” dedi Frank, “bir araba hâlâ boşta; onunla Milly’yi eve

birakıp Shep'i geri getirebiliriz ve belki de o zamana kadar onun arabası da..."

"Ama bu saatler sürebilir," dedi Milly bitkinlikle, "bu arada bebek bakıcınız size çok pahalıya patlar. Of Tanrım."

"Hayır, dur bir dakika" dedi Shep. "Hepimiz senin arabanla eve gideriz, sonra ben senin arabanı alıp geri gelirim – ah hayır, bir dakika..."

"Bakın." April'in sesi bu keşmekeşi öyle kendinden emin bir otoriteyle bölmüştü ki, hepsi susup onu dinledi. "Çok basit. Frank, sen Milly'yi eve götür, kendin de eve git – bu sayede iki bebek bakıcısını da azat edebiliriz. Tek mantıklı yol bu."

"İyi" dedi Frank, elinde araba anahtarlarıyla ilerledi. "Anlaştık o zaman."

Wheeler'ların arabasının farları On İkinci Otoban'da uzaklaşırken, Shep Campbell kendini April'in narin dirseğinden tutmuş dans pistine geri dönerken buldu (yavaş, duygusal bir vals parçası çalıyordu şimdi). Bütün fantezilerinde onunla yalnız kalmak için bundan daha iyi bir yol bulamazdı, ayrıca işin komik tarafı, ayarlamak için hiç uğraşması gerekmemiştir. Böyle olmuştu, çünkü tek mantıklı – yo hayır, bir dakika. Kırmızı ve mavi ışıklarla aydınlatılmış basamakları çıkarırken sarhoş kafayla başka bir çözüm bulmaya uğraştı. Bir dakika – Milly'yi eve April'in kendisi götürebilir, Frank burada kalırdı. Bu da mantıklı bir çözüm değil miydi?

Shep çözümü buluncaya kadar dans pistinin kenarına gelmişlerdi bile. April ağır ağır ona dönüp gözlerini sağ yakasının kıvrımına sabitledi, şu anda yapılacak tek şey onu hafifçe belinden tutup dans etmeye devam etmektir. Shep, April'in bunu planlayıp planlamadığını aptal durumuna düşmeden sormazdı, planladığını varsayacak olursa da daha büyük aptallık etmiş olacaktı. Parmaklarını April'in küçük sırtında utangaç bir biçimde açık tutup, alev alev yanan çenesini onun saçlarına dayayarak müzikle uyumlu bir şekilde hareket etmeye başladı, olaylar böyle geliştiği için minnettardı; nasıl olduğunun bir önemi yoktu.

Geçen yaz buraya geldiklerindeki gibiydi, ama bu çok daha iyiydi. Geçen sefer April sarhoştı, Shep onu sefil bir şekilde kendisine bastırırken bunun tek taraflı bir şey olduğunu biliyordu: April bunu

fark edemeyecek kadar uçmuştu, bu, ikide bir kafasını geri çekip Shep'in yüzüne doğru konuşup gevezelik etmesinden belliydi; sanki köprücük kemiklerinden aşağısı iki âşıkinki gibi birbirine kenetlenmemiş de briç masasında falan karşılıklı oturuyorlarmış gibi. Bu kez April ayıktı, pek konuşmuyordu ve incelikle ayarlanmış her harekete, her arayışa ve utangaç geri çekilişe ve tekrar arayışa Shep kadar duyarlı görünüyordu; mahcup kalbinin dayanabileceğinden çok daha fazlasıydı bu.

“Bir içki daha içer misin?”

“Tamam.”

Fakat barın kenarında dururlarken, müdavimler arasında içkilerini yudumlayıp sigaralarının dumanını üflerken, Shep söyleyecek hiçbir şey bulamadı. İlk randevusundaki bir delikanlı gibi hissediyordu kendini, bekâretin gizli ve cahil arzusuyla yanıp tutuşuyordu; terliyordu.

“Şey” dedi en sonunda, pürüzlü bir ses tonuyla. “Ben gidip arabaya bir bakayım.” Eğer April en ufak bir ipucu verecek olursa, gülümseyerek şöyle derse mesela, “Acelen ne Shep?” ya da ona benzer bir şey, her şeyi unutacağına –karısını, korkusunu, her şeyi– ve sonuna kadar gideceğine dair kendi kendine söz verdi.

April'in mavi gözlerinde suç ortaklığına dair hiçbir bir şey yoktu: Uyku saatini geçirmiş, banliyöde oturan zarif, yorgun, genç bir ev hanımının gözleriydi bunlar. “Tamam,” dedi, “evet, iyi olur.”

Tahta merdivenlerden paldır küldür inip karanlığa karıştı, çakıl taşlarını topuklarının altında hırsıyla ezerek yürüyordu; makul, sıradan ve tahmin edilebilir olanın kendisini sarıp sarmaladığını hissediyordu. Hiçbir şey olmayacaktı; April'in canı cehennemeydi. Neden ait olduğu yerde, yani evinde değildi ki? Neden Avrupa'ya gitmemiş, ortadan kaybolmamış ya da ölmemişti? April'a “âşık” olduğuna dair şu acıtan, ağrıtan, kerizce aldatmacanın canı cehennemeydi. “Aşkın” kendisinin canı cehennemeydi ve dünyadaki diğer bütün sahte, zaman tüketen, keriz duyguların. Fakat son sıraya ulaştığı zaman dizlerinin bağı çözülmüş, sessizce dua ederek tir tir titriyordu: Tanrım n'olur arabanın önü kapalı olsun.

Gerçekten de arabanın önü tıkalıydı. Diğer arabalar hâlâ oradaydı. Aniden dönüp binaya doğru baktığında binanın ışıkları yan yattı, başı döndü, bir miktar yalpaladı. Zom olmuştu. O son içki işini bitirmişti. Nefesi kesilir gibi oldu, bu ışıkların dönmesi

bir an önce durmazsa her an kusabilirdi. Yumruklarını sıkıp sıkıp bırakarak ve dizlerini karnına doğru çekerek durduğu yerde zıplamaya başladı, ayakkabıları çakılların üzerinde kamçı gibi sesler çıkarıyordu. Derin derin nefes alarak bunu yapmaya devam etti ve yüze kadar saydı, bitirdiğinde ışıklar durmuştu. İçeri doğru yürürken damarlarına kan dolmuş, yatışmış gibi hissediyordu kendini; orkestra şimdi eski zamanların hit parçalarından birinin acemice bir versiyonunu çalıyordu – “One O’Clock Jump” ya da “String of Pearls”dü galiba, kendisini ilk temel eğitim günlerine götüren parçalardan biri.

April bardan kalkmış, yakında karanlık bir köşedeki suni deri kaplı kanepelere gitmişti; derin koltukta dimdik oturuyor, başını hafifçe çevirerek dumanların arasından kendisine bakınıyordu, Shep’i görünce onu utangaç bir gülümsemeyle selamladı.

“Üzgünüm ama arabanın önü hâlâ tıkalı” dedi Shep.

“Ah, ne yapalım. Gel otur bir dakika. Çok da umurumda değil, senin?”

Shep suni deri kanepeye uzanıp başını onun kucağına yaslayabilirdi şu an. Bunun yerine yaptığı, kanepeye geçip ona cesaret edebildiği ölçüde yaklaşmak oldu ve kül tablasındaki boş kibrit kutusunu parçalamaya başladı, kutuyu düz hale getirip dikkatlice ince şeritler halinde yırtmaya koyuldu, bu işi bir saatçinin titizliğiyle yapıyordu.

April bulanık dans pistine bakıyor, müziğin ritmine uygun olarak kafasını yavaşça sallıyordu. “Bu, bizim yaşımızdaki herkesin nostaljiye kapılmasını sağlayacağı varsayılan türden bir müzik” dedi. “Sende bu hissi yaratıyor mu?”

“Bilmiyorum. Pek değil, galiba.”

“Bende de yaratmıyor. Yaratmasını isterdim ama olmuyor. Ergenlikteki o kendinden geçme hallerini anımsatması gerekiyor hesapta, ama sorun şu ki, benim hiç öyle bir halim olmadı. Tek bir flörtüm bile olmadı, savaş sonrasında ise artık böyle müzikler çalmıyordu, çalıyor olsalar dahi benim bunu fark edemeyecek kadar içim geçmişti. O büyük orkestralı *swing* zamanlarını topyekûn kaçırdım ben. *Jitterbug*. *Trucking*. Yok, *trucking* daha eskidendi, değil mi? Millet *trucking*’den bahsederken ben altıncı sınıftaydım galiba, Rye Country Gündüz Okulu’nda. Kitap ve defterlerimin kenarlarına “Artie Shaw” ve “Benny Goodman” yazardım ama tam olarak kim

olduklarını bilmezdim. Daha büyük yaştaki kızlar kitaplarına bu isimleri yazdıkları için, böyle yapmak oldukça sofistike gelirdi bana; o zamanlar moda olan farbalalı soket çorapların düzgün dursun diye bileklerine azıcık oje sürmek gibi mesela. On iki yaşındayken on yedi olmayı dört gözle beklerdim. On yedi yaşındaki kızlar okuldan sonra oğlanların arabalarına binip giderlerdi, arkalarından bakardım, her şeyin cevabını bildiklerinden yüzde yüz emindim.”

Shep onun yüzüne öyle yakınından bakıyordu ki, diğer her şey kaybolmuştu. Artık ne söylediğinin de bir önemi kalmamıştı, Shep’le değil de aslında kendi kendine konuşmasını da umursamıyordu artık.

“On yedime geldiğimde ise o sıkıcı yatılı okula hapsoldüm, *jitterbug*’ı da sadece okuldaki başka bir kızla soyunma odasında yapabildim. Kızda eski taşınabilir bir *Victrola* vardı, Glenn Miller plakları çalar, dans pratiği yapardık. Bu müziğin bana hatırlatabildiği tek şey bu işte – o sıcak soyunma odasında korkunç jimnastik kıyafetlerimle ter içinde zıplayıp durmak ve hayatın yanımdan geçip gitmiş olduğundan emin olmak.”

“Buna inanmak güç.”

“Neye?”

“Yani onca zaman boyunca hiç flörtünün filan olmaması.”

“Neden?”

“Ah April, nedenini bilmiyor musun? Çok güzelsin de ondan; sana herkes âşık olur” demek istedi ama cesareti yoktu. Onun yerine, “Ne bileyim işte; tatillerde filan hiç eğlenmedin mi?” dedi.

“Tatillerde eğlenmek mi?” diye tekrarladı April robot gibi. “Hayır, hiç eğlenmedim. Tam üstüne bastın, Shep. Bunun için yatılı okulu suçlayamam aslında, değil mi? Tatillerde tek yaptığım şey okumak, tek başıma sinemaya gitmek ve o yaz ya da o Noel anının hangi halası, kuzeni ya da arkadaşının başına kalmışsam onunla dalaşmaktı. Çok uyumsuz biriymişim, değil mi? Haklısın. Bu yatılı okulun suçu değil, aslında hiç kimsenin suçu değil, bu benim Duygusal Problemim. İşte sana altın bir kural, Shep: Hayatın yanımdan geçip gittiğinden yakınan birini görürsen, bil ki bu onun kendi Duygusal Problemidir.”

“Ben böyle bir şeyi kastetmemiştim” dedi Shep huzursuzca. April’in ağzının eğik köşesinde beliren alaycı kırışıklıklar, ses tonunun monotonlaşması ya da paketten bir sigara çıkarıp dudakla-

rına yerleştirmesi hoşuna gitmemişti. Bunlar Shep'in onun on yıl sonraki haline yakıştırdığı imgelerdi. "Sadece, seni hiç bu kadar yalnız düşünmediğimi kastetmiştim."

"İyi" dedi April. "Tanrı seni korusun, Shep. İnsanların beni o kadar yalnız düşünmesini hiç istemedim zaten. Savaştan sonra New York'ta olmanın en iyi tarafı da buydu. İnsanlar o kadar yalnız olduğumu düşünmüyordu."

New York'tan bahsettiğine göre Shep, onunla tanıştığından beri marazi bir biçimde merak ettiğİ soruyu sormak için yanıp tutuşuyordu şimdi: Frank'le tanıştığında bakire miydi? Eğer değılse, kıskançlığını biraz olsun hafifletebilirdi; eğer öyleyse Frank Wheeler'ı yalnızca onun kocası olarak değıl, aynı zamanda ilk âşığı olarak düşünmek zorunda kalacaktı, bu da kıskançlığını taşıyamayacağı kadar ağırlaştırabilirdi. Bunu öğrenmek için daha iyi bir fırsat olamazdı, bu soruyu mümkün hale getirecek sözcükler varsa bile ondan kaçıyorlardı. Asla bilemeyecekti.

"... Ah, o yıllar eğlenceliydi galiba" diyordu April. "O zamanları hep mutlu uyanış zamanları olarak hatırlıyorum, ki öyleydiler de galiba, ama öyle bile olsalar..." Sesi monotonluktan kurtulmuştu artık. "Yine de – bilemiyorum."

"Hayatın yanından geçip gittiğini mi hissediyordun?"

"Bir çeşit... Bir yerlerde harika insanlarla dolu bir dünya olduğunu ve o kişilerin benden, okuldaki son sınıflar kadar uzak olduğunu hissediyordum yine. Onlar her şeyi içgüdüsel olarak biliyorlardı ve hayatları çok fazla çaba göstermeden istedikleri biçimde şekilleniyordu. Onlar her şeyi ilk seferinde mükemmel yaptıkları için hiçbir şeyi düzeltmeleri gerekmiyordu. Destansı süper-insanlar, hepsi de güzel, akıllı, sakin ve nazikti. Onları bulduğum zaman onlara ait olduğumu hemen anlayacağımı hayal ediyordum, tüm bu zamanlar boyunca onlara ait olduğumu ve arada yaşanan her şeyin bir hata olduğunu anlayacaktım; bunu onlar da bilecekti. Kuğuların arasındaki çirkin ördek yavrusu gibi olacaktım."

Shep gözünü kırpmadan onun profiline bakıyor, aşkının sessiz gücünün April'in başını kendisine çevirmesini sağlayacağını umuyordu. "Sanırım o duyguyu biliyorum" dedi.

"Hiç sanmıyorum." April ona bakmadı, yine o çizgiler belirmişti ağzının çevresinde. "En azından bilmediğini umuyorum, kendi iyiliğİ için. Hiç kimsenin bilmesini arzu etmeyeceğim türden

duygular bunlar. Kendini aldatmanın en aptalca, en yıkıcı hali, insanın başına beladan başka bir şey getirmez.”

Shep ciğerlerindeki havayı boşaltıp arkasına yaslandı. April gerçekte konuşmak istemiyordu; ya da en azından onunla konuşmak istemiyordu. Tek istediği sesini çıkarmak, özlem dolu, takatsiz kişiyi oynayıp kendini daha iyi hissetmekti, seyircisi olarak da kendisini seçmişti. Shep’in bu tartışmaya katılması, fikir yürütmesi beklenmiyordu; o, koca, aptal, ölçülü Shep’i oynamalıydı, araba serbest kalıncaya kadar ya da April kendi sesinden tatmin oluncaya dek. Sonra onu eve bırakacak, April yolda da hayat derslerini açıklamaya devam edecekti; arabadan inerken eğilip yanağına kardeşçe bir öpücük bile kondurabilirdi, sonra da kapıyı örtüp içeri girecek, Frank Wheeler’la yatağa girecekti. Başka ne umuyordu ki zaten? Ne zaman büyüyecekti?

“Shep?” April narin, serin elleriyle uzanıp masanın üzerinde onun ellerini kavradı, kendisine dönen yüzüne muzır bir gülümseme yerleşmişti. “Oh, Shep – hadi yapalım.”

Shep bir an için bayılacak gibi oldu. “Ne yapalım?”

“Jitterbug. Hadi.”

Steve Kovick gecenin zirvesine yaklaşıyordu. Kapanma zamanı gelmek üzereydi; insanların çoğu evlerine gitmişti, işletmeci paralarını sayıyordu ve Steve caz hakkındaki her Hollywood filminin kahramanı gibi, bunun en güzel saati olduğunu biliyordu.

Shep dans etmeyi hiçbir zaman tam öğrenmemişti, hele ki bu tür bir dansı, ama dünyadaki hiçbir güç onu durduramazdı şimdi. Baş döndürücü dans pistinin tılsımlı merkezinde dönüyor, hantallıkla zıplıyor ve dizlerini oynatıyordu, bütün sesler, duman ve ışıklar çevresinde dönüyor dönüyordu ve artık April’den emindi. Onun tek elini tutup dönerek olabildiğince açılmasından, sonra da çabucak aşağı yukarı salınıp, kalça kıvrıp yine kendisine doğru gelmesinden daha güzel bir şey göremeyecekti bütün hayatı boyunca. Ah, şuna bak, diyordu yüreği, ne kadar güzel! Ne kadar güzel! Müzik bittiğinde gülerek kollarına atılacağını biliyordu, öyle de yaptı. Onu nazıkçe bara doğru götürüp bir içki daha içerlerken kolunun omzunda kalmasına izin vereceğini biliyordu, öyle de oldu. Orada fısır fısır konuşurlarken artık ne söylediğini hiç umursamıyordu –ne önemi vardı ki? Sözcüklerin ne önemi vardı?– çünkü akli çılgınca planlarla doluydu. Kafasında bir motel canlanıyordu:

April dışarıda arabanın içinde beklerken, kendisi girişteki tahta kaplamalı ofisin göz alan ışığı altında kayıt formunu dolduracaktı (“Teşekkürler, efendim. Altı buçuk dolar, on iki numara...”); ceviz kaplama iskemle, masa ve çift kişilik yatağıyla motel odasının ani ve şok edici mahremiyetini hayal etti; işte bu noktada biraz kafası karışmıştı: April Wheeler gibi bir kızı motele götürebilir miydi insan? Neden olmasın? Üstelik tek olasılık motel de değildi. Her yönde kilometrelerce uzanan çıplak kırsal alan vardı; hava sıcaktı ve arabada ordudan kalma eski bir yağmurluğu vardı; gözden irak güzel bir çayırılık bulur ve yataklarını yıldızların arasına yaparlardı.

Otoparkta başladı, karanlıkta, kırmızı-mavi ışıklı basamakların on metre kadar uzağında. Durdu, April’i kollarında kendine doğru çevirdi. April’in, onun kendi ağzının altında ezilen dudakları aralandı, park edilmiş bir arabaya yaslanmış bir halde elleri yukarı doğru kayıp boynuna dolandı. Ayrılıp tekrar birleştiler; sonra sallanarak ve yalpalayarak April’i otoparktan geçirdi –neredeyse boştu şimdi– ve orada bir başına duran kendi Pontiac’ının krom kaplamasının, fısıldayan kara ağaçların altında yıldızların soluk parlaklığını yansıttığı yere geldiler. Sağ kapının kolunu bulup onu arabaya bindirdi; sonra da kaportanın çevresinden kendine hâkim olup hiç acele etmeden dolaştı ve sürücü koltuğuna geldi. Arabanın kapısı kapandığında April’in kolları ve ağzı yine oradaydı, ona dokunmanın hissi ve tadı... onun giysilerini çözerken parmakları mucizevi işler başarıyordu, işte inip kalkan göğsü avucunun içindeydi. “Oh, April. Oh Tanrım, April, ben – Oh, April...”

Kendi solukları dışındaki hiçbir sesi duymaz olmuşlardı: Arabanın yakınında ötüşen böcekler, On İkinci Otoban’daki trafiğin gürültüsü ve Vito’nun Yeri’nden gelen daha kısık diğer sesler – bir kadının saksafon, piyano ve bateri seslerinin içinde eriyip giden tiz kahkahası.

“Tatlım, dur. Seni bir yere götüreyim – buradan...”

“Hayır. Lütfen” diye fısıldadı April. “Burada. Şimdi. Arka koltukta.”

Ve arka koltukta oldu her şey. Hafif bir esinti Steve Kovick’in son davul sololarını dalga dalga taşıırken, benzinin, çocukların tozluklarının ve Pontiac’ın döşemesinin kokuları arasında sıkışmış bir halde mücadele ederek, Shep Campbell sonunda aşkının karşılığını aldı.

“Oh, April” dedi bittiğinde, ondan şefkatle ayrılıp, başının altına katlanmış paltosunu koyarak April’in ufacık bedeninin arka koltuğa yerleşmesine yardım ettikten sonra –kendisi de tuhaf bir biçimde yer döşemelerinin üstünde diz çökmüş, onun ellerini tutuyordu–, “Oh, April, bu öylesine bir şey değil. Dinle. Bu benim hep – seni seviyorum.”

“Hayır. Söyleme böyle.”

“Ama doğru. Seni hep sevdim. Öylesine bir şey değil – dinle lütfen.”

“Shep lütfen. Bir süre sessiz kalalım, sonra da beni eve götürürsün.”

Shep, küçük bir şok yaşayarak, bütün gece inatla aklına getirmedığı şeyi düşündü; bir an için aklına gelmişti ama arzusun ateşiyle yanmasını engellememişti, şimdiyse ilk defa ahlaki bir ağırlığı vardı bu düşüncenin: April hamileydi. “Tamam,” dedi, “hiçbir şeyi unutmuş değilim.” Tek elini çekip aceleyle gözlerini ovuşturdu ve ağzını sildi, sonra da iç çekerek, “Aptalın teki olduğumu düşünüyorsun herhalde” dedi.

“Shep, bununla ilgisi yok.”

April’in yüzünün nerede olduğunu görmesine yetecek kadar ışık vardı sadece, yüzündeki ifadeyi ya da yüzünde herhangi bir ifade olup olmadığını görecektik kadar yoktu.

“Bununla ilgisi yok. Gerçekten. Sadece seni tanımıyorum bile.”

Sessizlik oldu. “Bilmece gibi konuşuyorsun” diye fısıldadı Shep.

“Hayır. Seni gerçekten tanımıyorum.”

Yüzünü göremiyor olabilirdi ama ona dokunabilirdi. Kör bir adamın narin dokunuşlarıyla onun yüzüne dokundu, parmak uçlarını şakağından yanak oyuğuna kadar indirdi.

“Tanıyor olsaydım bile,” dedi April, “korkarım bunun bir faydası olmayacaktı, çünkü ben kendimi bile tanımıyorum.”

Üç dört gün sonra, Altıncı Bulvar'da tıslayarak duran bir otobüsten inen Frank Wheeler, Maureen Grube'un yaşadığı sokağa doğru pervasızca yürümekteydi. Bu akşam onu görmeyi pek de istemiyordu aslında ama zaten böyle de olması gerekiyordu. Bu ziyaretin amacı ilişkiyi bitirmektir ve onu görmeye hevesli olması duruma hiç de uygun düşmezdi. Ruh halinin yapacağı şeyle uyuşması onu her zaman şaşırtır ve mutlu ederdi, ender rastlanan bu durum son zamanlarda neredeyse alışkanlık haline gelmişti. Sözgelimi, "Söz Açılmışken" serisinin hepsini, her parçaya bir günden biraz fazla bir çalışma süresi ayırarak toplamayı başarmıştı. *Satış Analizinden Söz Açılmışken*, *Maliyet Muhasebesinden Söz Açılmışken*, *Bordrodan Söz Açılmışken* – şimdi hepsi birden *Üretim ve Envanter Kontrolü*'yle birlikte şık bir karton dosyanın içinde Bart Pollock'un masasının üzerinde beklemekteydi.

"Güzel, Frank, bunlar iyi" demişti Pollock dün, dosyayı şöyle bir karıştırırken. "Şansa bak ki, bu sabah sana güzel haberlerim var." Frank'in hiç istifini bozmadan aldığı iyi haber ise Pollock'un projesinin planlanma aşamasının bitmiş olmasıydı. Önümüzdeki pazar-tesi "gayri resmi bir toplantı" olacak ve Frank yeni iş arkadaşlarına katılarak "birkaç hedef taslağı çıkarmalarına" yardım edecekti, bundan sonra kendisini artık Bandy'nin elemanı saymasına gerek yoktu. Bu arada, artık "bir araya gelip maaş konusunu görüşme" zamanı gelmişti. Bunu görüşürlerken ne Frank'in gömleği terden lekelenmiş ne de konuşmaya Earl Wheeler'ın gülünç hayaletinin gölgesi düşmüştü. Keyifsizlikle gözlerini kaçırarak bakışlarını Pollock'un ofis eşyaları üzerinde gezdirmemiş, April'in söyleyebileceklerine karşı kafasında tedbirler almaya çalışmamıştı. Bu tamamen işle ilgili bir durumdu. O sabah Pollock'un kalın elini sıktığında yılda üç bin dolar kadar daha zengindi – diğer şeylerin yanı sıra doğum ve psikanaliz masraflarını da karşılamaya yetecek bir miktardı bu.

"İyi" demişti April rakamı duyduğunda. "Senin beklediğin de yaklaşık bu kadardı, değil mi?"

“Evet, neredeyse bu kadardı. Her neyse, bu işin çözülmesi iyi oldu.”

“Evet. Öyle olsa gerek.”

İş durumlarını hale yola koyduktan sonra, şimdi de dikkatini kişisel meselelere toplayabilirdi. O anda buna gerçekten ihtiyaç vardı. İki üç gecedir evliliği o teknik dönemece gelmişti, eski günlerde olsa bu ona ıstırap verirdi: April yine oturma odasında uyumaya başlamıştı. Ama neyse ki eski günler geride kalmıştı. Bu kez, bir kavganın sonucu değildi bu durum ve April’in kendisine karşı belirgin bir hıncı yoktu.

İlk gece, “Pek iyi uyuyamıyorum,” diye bir açıklama yapmıştı, “yalnız yatarsam daha rahat olurum belki.”

“Tamam.” Bunun sadece o geceye mahsus olduğunu düşünmüştü Frank ama ertesi gece yine aynısı olmuştu. April çarşaf dolabından aldığı örtü ve çarşaf kolunun altında, zahmetle yürüyerek oturma odasındaki kanepayı yatak haline getirmişti.

“Sorun ne?” diye yumuşak bir ses tonuyla sormuş, April çarşafı sererken elinde içkiyle mutfak kapısına dayanmıştı. “Bana kızgın mısın yoksa?”

“Hayır. Sana ‘kızgın’ değilim elbette.”

“Bunu ne zamana kadar sürdüreceksin?”

“Bilmiyorum. Seni üzüyorsa özür dilerim.”

Frank cevap vermekte acele etmemiş, önce buz küplerini başparmağıyla tembelce bardağına batırmış, parmağını yalamış, sonra da abartılı bir omuz silkmeye kapıdan uzaklaşmıştı. “Hayır” demişti. “Üzmüyor. İyi uyuyamadığın için üzgünüm.”

Bu da diğer, esas önemli farktı: Bu durum onu *üzüyordu*. Hafifçe kızmıştı belki ama üzülmemişti. Neden üzülecekti ki? Bu, April’in kendi sorunuydu. Son zamanlarda kazandığı, gerçekleri böyle ayırıştırma yeteneği hem sağlığına hem de huzuruna ne büyük yararlar, ne sağlıklı bir hayat sağlıyordu – bu benim sorunum, bu senin sorunun. Geçen ayların üzerlerindeki baskısı her ikisini de epeyce zorlamıştı; bunu görebiliyordu şimdi. Şimdi ikisi de nekahet dönemindeydi, bu dönemde birbirlerinin kaygılarına karşı belli bir mesafe koymaları elbette doğaldı ve aynı zamanda iyiye işaretti. Frank, April’in durumunda buna uyum sağlamanın özellikle zor olabileceğini anlayışla karşılıyordu; ruh halinde iniş çıkışlar olması ve uykusuzluk çekmesi tamamen anlaşılabilir bir durumdu. Ne

olursa olsun, ona olgunlukla yardımcı olabileceği zamana sahipti artık. Bir hafta içinde ya da en kısa zamanda April'a iyi bir psikanalist bulmak için gerekli adımları atacaktı. Kafasında baykuş görünümlü ve ağır ağır konuşan (muhtemelen Viyanalı) bir adam olarak canlandığı psikanalistle yapacağı ön görüşmeyi şimdiden hayal edebiliyordu. ("Sizin durumu değerlendirme biçiminiz temel olarak doğru, Bay Wheeler. Ne sıklıkta bir terapi öngöreceğimizi şimdiden bilemeyiz ama sizi temin ederim ki, anlayışınız ve işbirliğiniz sayesinde bu durumu hızla...")

Bu arada, onu bekleyen görev Maureen'le arasındaki meseleye bir son vermektir. Bunu şehir merkezindeki bir bar ya da kafede yapmayı tercih ederdi; bu sabah Maureen'i arşiv odasında bir köşeye çektiğinde kafasında bu vardı, ama kamuflaj gibi kullandıkları dosyanın üzerinden "Hayır, bana gel" diye fısıldamıştı Maureen. "Norma erkenden gidecek, ikimize akşam yemeği hazırlarım."

"Hayır, gerek yok" demişti Frank. "Aslında...", "Aslında ben seninle konuşmak istiyorum" diyecekti ama Maureen'in gözlerindeki bakış onu korkutmuştu. Ya burada, ofisin ortasında ağlamaya filan başlasaydı? Onun yerine, "Seni zahmete sokmak istemem" demişti Frank, ki bu da doğrudur; ama sonunda ona gitmeyi kabul etmişti.

Konuşmanın nerede geçeceği o kadar da önemli değildi; önemli olan konuşmanın kendisiydi, en önemlisi de bu konuşmayı kararlı ve olaya bir son verecek şekilde yapmaktır. Kendisine yüzüncü kez söylediği gibi, özür dileyen bir şey yoktu. Yıllardır özür dileyip kendini inkâr ederek ne çok enerji tükettiğini düşününce fena oluyordu. Bundan sonra, hayatında ne olursa olsun, özür dilemek yoktu.

"Pardon." Bir kadın kaldırımdan kendisine sesleniyordu. "Siz Frank Wheeler'sınız, değil mi?" Elinde küçük bir bavulla kendisine doğru yürüyordu, kadının yüzündeki yırtıcı gülümsemeden Frank onun kim olduğunu şıp diye anlamıştı. Maureen'in apartmanının önündeki pembe taş basamakların ilkinde yakalamıştı kendisini.

"Ben Norma Townsend, Maureen'in ev arkadaşıyım. Sizinle biraz konuşabilir miyiz acaba?"

"Tabii." Yerinden kıpırdamadı. "Sizin için ne yapabilirim?"

"Buyurun lütfen." Kadın, huysuz bir çocuğu yola getirmek ister gibi kafasıyla hafifçe yana doğru bir işaret yaptı. "Burada olmaz." Frank'in yanından geçerek iki kapı ilerideki iddialı bir kafeye doğru

yürüdü. Onu takip etmekten başka yapacak bir şey yoktu, fakat Frank uysallığını kadının gergince sallanan kalçalarını eleştirel bir biçimde süzerek telafi etmeye çalıştı. Kadın tıknazdı ve paytak paytak yürüyordu, üzerinde modaya uygun bir elbise vardı (geniş ve kaslı yapısını vurgulayacak biçimde vücuduna oturmasını umursamıyor gibiydi) ve Lord and Taylor's mağazasındaki satış noktasında muhtemelen Karanlık ve Heyecan Uyandırıcı diye tarif edilen parfümünün kokusunu bırakıyordu ardında.

“Fazla zamanınızı almayacağım” dedi. Frank’i üstü mermer kaplı bir masaya kısırdı, bavulunu ayaklarının yanına yerleştirdi, tatlı vermut sipariş edip, karmaşık el çantasından bir paket sigara çıkarmak için gereken seri hareketleri tamamladı. “Sadece bir *aperitif* almak için vaktim var, sonra koşmam lazım. İki haftalığına Cape’te olacağım. Maureen de benimle *gelecekti* ama sonra planlarını değiştirdi. Bütün tatilini burada geçirecekmiş, herhalde biliyorsunuzdur. Ben bunu dün akşam öğrendim, evlerine gideceğimiz arkadaşlara ne söyleyeceğimi bilemiyorum. İçecek bir şey istemediğinize emin misiniz?”

“Hayır, teşekkürler.” Frank onun çekici görünmediğini söyleyemezdi. Saçlarını sıkı sıkı arkada toplamak yerine açsaydı, yanakları biraz zayıf olsaydı belki... ama sonra bundan çok daha fazlasına ihtiyacı olduğuna karar verdi. Konuşurken kaşlarını bu kadar çok oynatmamayı öğrenmesi ve “Sadece bir *aperitif* almak için vaktim var, sonra koşmam lazım” gibi şeyler söylemekten vazgeçmesi de gerekiyordu.

“Şu anda Maureen’e çok kızgınım” diyordu şimdi. “Bu tatil karmaşası bardağı taşıran son damla oldu, ama konumuz bu değil. Esas...” Bu noktada Frank’e hiddetle baktı, “Aslında, Maureen için çok endişeleniyorum. Onu uzun zamandır tanıyorum ve sizden daha iyi tanıdığımı sanıyorum, Bay Wheeler. O çok genç, güvensiz ve tatlı bir çocuk, son birkaç yılda başından bir sürü şey geçti. Şu anda korunmaya ve arkadaşlığa ihtiyacı var. Şu anda ihtiyacı olmayan tek şey –açık sözlülüğümün kusuruna bakmayın ama– evli bir adamla anlamsız bir ilişki. Şunu da belirtmemde yarar var – lütfen sözümü kesmeyin. Ahlak dersi filan vermeye niyetim yok. Bu meseleyi iki medeni insan gibi konuşabileceğimizi umuyorum. Ama korkarım ki, öncelikle tuhaf bir soruyla başlamam gerekiyor. Maureen sizin ona âşık olduğunuz izlenimine kapılmış. Bu doğru mu?”

Sorunun cevabı o kadar basitti ki, sözcüklere dökmek bile Frank'i keyiflendirdi: "Korkarım ki bu sizi hiç ilgilendirmez."

Kadın arkasına yaslanıp Frank'i kurnazlıkla ve kışkırtıcı bir gülümsemeyle süzdü, burun deliklerinden yuvarlak duman kümeleri çıkartıyordu, ojeli küçük parmağı ve başparmağıyla dudağının kenarına yapışmış bir sigara kâğıdı parçasını aldı. Frank bu haliyle onu, yemekte "Bakalım insan karakterinden ne kadar iyi anlıyorum" diyen Bart Pollock'a benzetti ve masanın üzerinden uzanıp boğazını sıkmağa istedi.

Sonunda, "Senden hoşlandım, Frank" dedi kadın. "Sana Frank diyebilir miyim? Sinirlenmiş olman bile hoşuma gitti; karakter sahibi olduğunu gösteriyor." Yeniden öne eğildi, şuh bir bakışla içkisinden bir yudum aldı ve bir dirseğini masaya dayadı. "Bak Frank" dedi. "Birbirimizi anlamaya çalışalım, tamam mı? Eminim sen, Connecticut'ta iyi bir karısı, güzel çocukları olan iyi, ciddi bir adamsın. Olup biten de herhalde şundan ibaret: Kendini çok insani, çok anlaşılabilir bir durumun içine soktun. Durumun özeti aşağı yukarı bu değil mi?"

"Hayır" dedi Frank. "Yakınından bile geçmiyor. Şimdi de ben deneyeyim, tamam mı?"

"Tamam."

"Pekâlâ. Eminim sen her işe burnunu sokan, bezginlik verici bir kadınsın, lezbiyen olma yolundasın ve büyük olasılıkla" –masanın üzerine bir dolarlık bir banknot bıraktı– "ve büyük olasılıkla tam bir baş belasısın. Sana iyi tatiller."

Ve dört uzun adımda –bir tanesi, espresso fincanlarıyla dolu bir tepsiyi taşıyan efemine bir garsonu neredeyse iki seksen yere uzatıyordu– kafeden çıkıp gitti. Pembe taş basamakları çıkarken göğsünden yükselen kocaman kahkahaları bastırmaya çalışıyordu –Tanrım! Suratındaki o ifade!– fakat antrede, pirinç posta kutularına yaslanıp hepsini içinden çıkarmak için durduğunda, kocaman kahkahalar yerine sadece kontrol edilemeyen spazmlar şeklinde gelen, nefesini tıkayan ve sızlanmayı anımsatan bir kıkırdama çıkarabildiğini fark etti, ciğerlerinin sadece üst kısmını kullanıyor, bu da diyaframını acıtıyordu. Bir an nefes alamadı.

Bu sona erdiğinde ya da sona yaklaştığında, tekrar ön kapıya doğru sessizce ilerledi, camı örten tozlu perdeyi tam zamanında çekerek Norma'nın kaldırımındaki görüntüsünü yakalayabildi, bir taksi

durdurmak için el çantasını sallıyordu. Sırtı asabiyetten kaskatı kesilmişti ve pahalı görünen yeni bavulunun görüntüsü acınasıydı. Bunu alabilmek için günlerce dolaşmış olmalıydı, bavulun ipek kaplı derinliklerinde bugün yanında götüreceği şeyler içinse haftalarca alışveriş yapmıştı herhalde – yeni mayolar, pantolonlar, güneş kremi, yeni bir fotoğraf makinesi, kızların güzel vakit geçirmesine yarayan dikkatlice seçilmiş onca şey. Göğüs kafesinde fokurdayan tuhaf iniltili sesler henüz devam ederken, içinden, taksiye atlayıp uzaklaşan Norma'ya karşı yersiz bir şefkat dalgası yükseldi.

Üzölmüştü. Ama şimdi kendini toparlayıp Maureen'le yüzleşmeye gitmeliydi. Derin derin nefesler alıp zili çaldı, otomat kapıyı açınca merdiven sahanlığına girdi, merdivenleri hızlı çıkmamaya gayret etti. Oraya vardığında nefes nefese kalmak istemiyordu; her şey sakın kalabilmesine bağlıydı.

Kapı aralıktı. Bir iki kez kapıyı tıkladınca Maureen'in muhtemelen yatak odasından gelen sesini duydu. "Frank? Sen misin? İçeri gel. Hemen geliyorum.

Ev tertemizdi, bir partiye hazırlık yapılmış gibiydi, mutfaktan ateşte hafif hafif pişmekte olan etin kokusu geliyordu. Odanın içinde dolanırken, pikapta çalan müziğin merdivenleri tırmanırken belli belirsiz duyduğu, pek çok keman sesi barındıran Viyana valsini olduğunu fark etti, kokteyl müziği diye bilinen türden bir müzik.

"Sehpanın üzerinde yiyecek içecek bir şeyler var" diye Maureen'in sesi geldi içeriden.

Frank kendine sert bir içki hazırlayıp kanepeye gömölerek rahatlamaya çalıştı.

"Kapıyı kapatıp kilitledin mi?" diye seslendi Maureen.

"Evet, galiba. Bütün bu..."

"Yalnızsın, değil mi?"

"Evet. Bütün bu gizemli hava niye?"

Yatak odasının kapısını ardına dek açıp orada gülümseyerek ayakucunda çırılçıplak durdu Maureen. Sonra, titrek vals dönüşleriyle, amatör bir balerin gibi bileklerini kıvrarak, kızarak ve kıkırdamamak için kendini zor tutarak ve giderek yükselen kemanlara eşlik ederek Frank'in etrafında dönmeye başladı. En sonunda kollarına yığılıp da onu nefessiz bıraktığında, Frank içkisini sehpanın üzerine bırakmayı güçlükle başarabildi, hatta bir kısmını da yere döktü. Norma'nın parfümünün aynısına batıp

çıkmişti Maureen, hoş geldin öpücüğü vermek için Frank'ın başını ellerinin arasına aldığı anda, Frank yakın mesafeden onun her zamankinden de fazla göz makyajı yapmış olduğunu gördü. Göz kapaklarının öyle ağır ve pürüzlü bir görüntüsü vardı ki, yanaklarının üzerinde örümcek bacağı gibi duruyorlardı. Sonunda onun ağzından kurtulduğunda, daha dik bir oturma konumuna geçerek kendini rahatlatmaya, onun ağırlığını üzerinden kaydırmaya çalıştı, ama bu kolay değildi çünkü Maureen'in kolları hâlâ boynundaydı ve bu mücadele sırasında paltosuyla gömleği göğsünü ve sırtını sıkıştırmıştı. Sonunda bir elini kurtarıp boğazını sıkı yakasını yırtarcasına çözdü ve gülümsemeye çalıştı.

“Selam.” Maureen boğuk bir sesle mırıldanarak onu yine öptü, dili tamamen ağzının içindeydi.

Bu kez boğulmak üzere olan bir adamın çaresizliğiyle mücadele ediyordu Frank; doğrulmayı başardığında, Maureen geri çekilip ona dehşetle baktı, göğüsleri şaşkın küçük suratlar gibi sallanıyordu. Nefesini tekrar kazanıncaya kadar bir süre konuşmadı Frank; sonra da Maureen'in yüzüne bakmak yerine gözlerini kendi ellerine indirdi, elleri o sırada onun, kucağına yayılmış olan uyluklarını sıkı sıkı kavramıştı. Ellerini gevşetti, parmaklarını açarak uyluklardan birine bir toplantı masasının kenarına vurur gibi tıp tıp vurdu.

“Dinle, Maureen” dedi. “Konuşmamız lazım.”

Ondan sonra olanlar, yaşanırken bile, Frank'e gerçek değil de rüyaymış gibi geldi. Bilincinin sadece bir kısmı oradaydı; geri kalan kısmı olayları dışarıdan izleyen bir gözlemci gibiydi; bu olanlardan utanıyor, kendini çaresiz hissediyor ama yakında uyanacağını düşünerek kendini rahatlatıyordu. Frank konuşmaya başladığında Maureen'in yüzünün bulutlanması, kucağından fırlayarak kalkıp koşma sabahlığını almaya gidişi ve halının üzerinde bir aşağı bir yukarı yürürken sabahlığı, sağanağa tutulduğunda boğazına kadar çektiği bir yağmurlukmuşçasına boğazına kadar çekmesi –“O halde, aslında söylenecek başka bir şey yok, öyle değil mi? Bugün buraya gelmenin bir anlamı yoktu o halde, öyle değil mi?”–, bütün bunları daha yaşanırken bile içini sızlatan anılar olarak kaydediyordu beyni. Kendisinin de odanın içinde Maureen'i takip etmesi, ellerini ovuşturarak özür üstüne özür dilemesi de bu anılar arasındaki yerini almıştı.

“Bak Maureen; bu konuda biraz sağduyulu olmaya çalışalım.

Mutlu bir evliliğim olmadığına filan inandırdıysam seni, gerçekten çok özür dilerim. Özür dilerim.”

“Ya ben ne olacağım? Benim ne hissetmem gerekiyor? Beni nasıl bir duruma düşürdüğünün farkında mısın?”

“Özür dilerim. Ben...”

Belleğindeki son resim ise şöyleydi: Maureen dumandan göz gözü görmeyen bir mutfakta, kömüre dönmüş dana eskalopun yanında iki büküm oturuyor.

“O kadar da kötü değil, Maureen. İstersen yiyebiliriz.”

“Hayır. Berbat oldu. Her şey berbat oldu. Artık gitsen iyi olur.”

“Bak, eğer istersen...”

“Git lütfen dedim.”

Grand Central barlarındaki içkilerin hiçbiri bu görüntüleri dağıtamayacaktı. Eve giderken yol boyunca, karnı aç, sarhoş ve bitkin düşmüş bir vaziyette, yalvaran gözler ve kıpır kıpır dudaklarla Maureen’le hesaplaşmaya devam etti.

Ertesi gün ofiste onu görmekten öylesine korkuyordu ki, ancak asansörden inerken orada olmayacağını hatırlayabildi. İzindeydi. Norma’nın peşinden Cape’e gidecek miydi? Hayır; muhtemelen bu iki haftayı başka bir iş aramakla geçirecekti; her durumda da onu bir daha hiç görmeyeceğinden emin olabilirdi. Bunu fark etmenin verdiği rahatlık ters teperek çok geçmeden endişeli bir yılgınlığa dönüştü. Eğer onu bir daha göremeyecekse, ona her şeyi... açıklama şansını nereden bulacaktı? Hiç özür dilemeden, dosdoğru nasıl anlatacaktı olan biteni, özür dilemeyen dosdoğru bir tonla?

Cumartesi günü baş döndürücü sıcaklığın altında taş patikasıyla uğraşırken ya da evden uzaklaşmasını sağlayacak küçük işler uydurarak arabasıyla yan yollarda, kendi kendine mırıldanarak amaçsızca dolaşırken Maureen konusu halen kafasını kurcalamaktaydı. (Telefon mu etse? Mektup mu yazsa?) Pazar öğleden sonraya kadar bu böyle devam etti, ta ki gazete almaya gidip de kendini arabayla kilometrelerce yol kat etmiş halde bulduğunda, “Unut gitsin” sözleri dudaklarından dökülünceye kadar.

Güzel bir gündü. Güneşli bir tepenin kenarından arabasını sürüyordu, yapraklarının rengi kırmızıya dönen karaağaçların yanından geçerken birden kahkahalarla gülmeye ve yumruğuyla direksiyonun çatlak plastiğine vurmaya başladı. Unut gitsin! Düşünüp dur-

manın ne anlamı vardı ki? Bu bölümün tamamı, hayat hikâyesinin doğal akışından ayrı ve farklı bir şey olarak bir kenara ayrılabilirdi – kısa, önemsiz ve esasen komik bir şey olarak. Norma'nın kaldırırmda bavuluyla hoplaya zıplaya ilerlemesi, Maureen'in kucağından cırılçıplak fırlaması, kendisinin yanmakta olan etin dumanları arasında Maureen'in peşinden dolaşarak ellerini ovuşturması – şimdi bütün hepsi, çizgi filmlerin sonunda teneke sesli müzik yükselirken, büyük dairenin daralarak bütün olup biteni giderek daha küçük bir daire içine alması, en sonunda o dairenin de her şeyi yutarak küçücük ışıklı bir noktaya dönüşmesi ve “Hepsi Bu Kadar, Millet!” yazısının neşeyle ekrana yansması sırasında deforme olan çizgi karakterler kadar aptalca geliyordu ona.

Arabayı yolun kenarında durdurup kahkahalarının dinmesini bekledi; artık kendini daha iyi hissediyordu, bir U dönüşü yapıp eve doğru yol almaya başladı. Unut gitsin! Arabayı Bağımsızlık Yolu'na çevirdiğinde aklına sadece güzel şeyleri getirmeye çalıştı; bunun güzel bir gün oluşu, Pollock'un masasının üzerinde duran bitirdiği dosya, yılda üç bin dolar, hatta yarın sabah yapılacak olan toplantı. Aslında o kadar da kötü bir yaz geçirmiş sayılmazdı. Şimdi eve doğru giderken bir duş alıp temiz giysiler giymeyi dört gözle bekliyordu; sonra da şerisini yudumlayarak (içeceği şeriyi düşününce dudaklarını zevkle büzüştürdü) ve *Times* okuyarak pinekleyecekti. Ve bu akşam, eğer her şey yolunda giderse, şu sinir bozucu kanepenin konusunu April'la mantıklı, sağduyulu bir düzlemde tartışmak için uygun bir zaman olabilirdi. Onu rahatsız eden her neyse çözülebilirdi, aslında oturup April'la konuşma zahmetine katlansaydı günler öncesinden de çözülebilirdi.

“Bak” diyecekti. “Bu yaz biraz karışık geçti, ikimiz de epey sıkıntı yaşadık. Şu anda kafan karışık olabilir, kendini yalnız hissediyor olabilirsin; biliyorum, durum hiç iç açıcı görünmüyor fakat inan bana...”

Sarı-yeşil yaprakların arasından beliren ev bembeyaz ve düzgün görünüyordu; aslında o kadar da kötü bir ev değildi. John Givings'in de dediği gibi, insanların yaşadığı bir yere benziyordu – zor ve çetrefilli yaşam sürecinin insana bazen beklenmedik mutluluklar, bazen trajik bir karmaşa, bazen de küçük komik ara fasıllar (“Hepsi Bu Kadar, Millet!”) sunduğu bir yere; bazı yazların belki çılgınca geçeceği, insanın kendini belki yalnız ve savunmasız

hissedeceği, kafasının karışacağı ve açmazda kalacağı ama sonunda her şeyin düzeleceği, iyi olacağı bir yere.

April mutfakta çalışıyor, radyo bangır bangır çalıyordu.

Ağır pazar gazetelerini masanın üstüne bırakırken, “Ne güzel gün, değil mi?” dedi.

“Evet; çok güzel.”

Uzun sıcak bir duş aldı, uzun süre saçlarını fırçaladı ve taradı. Koyu yeşil-siyah ekoseli pahalı pamuk flanel pantolonunun üzerine giymek için üç gömlek inceleyip öyle karar kıldı. Gömleği ne şekilde giyeceğine karar verebilmek için pek çok şey denedi, sonunda kollarını iki kez kıvrıp yakasını arkasını kaldırarak ve düğmelerini yarıdan sonra açık bırakarak giymeye karar verdi. April’in makyaj masasındaki aynanın önüne geçerek el aynasıyla gömleğin kalkık yakasının yanlardan ve arkadan nasıl göründüğünü inceledi ve kasılı çene kaslarının profilden nasıl bir etki yarattığına baktı.

Mutfağa dönüp gazetelere göz gezdirirken ve radyoda çalan caz müziğine parmaklarını şıklatarak eşlik ederken April’daki değişikliğin ne olduğunu anlaması için ona iki kez bakması gerekti: Eski hamilelik kıyafetlerinden biri vardı üzerinde.

“Güzel olmuş” dedi.

“Teşekkür ederim.”

“Şeri var mı?”

“Hayır, sanmıyorum. Bitti galiba.”

“Kahretsin. Bira filan da yoktur, değil mi?” Onun yerine viski içmeyi düşündü ama daha çok erkendi.

“Buzlu çay yaptım istersen. Termosta.”

“Tamam.” Pek istemese de bir bardak doldurdu. “Çocuklar nerde ki?”

“Campbell’larda.”

“Tüh ya... Onlara karikatürleri okuyacaktım.”

April lavaboda bulaşık yıkarken gazeteleri birkaç dakika daha karıştırmayı sürdürdü; sonra da başka yapacak bir şey olmadığı için ona arkadan yaklaşp kolunu tuttu; bu, April’in gerilmesine yol açtı.

“Bak” dedi. “Bu yaz biraz karışık geçti, sen de – ikimiz de epey sıkıntı yaşadık. Yani, biliyorum ki senin...”

“Seninle yatmadığımı biliyorsun ve nedenini soracaksın” dedi April, onun elinden kurtularak. “Şey, üzgünüm Frank ama bu konuda konuşmak istemiyorum.”

Frank bir an duraladı, sonra da iletişim kurabilecekleri daha iyi bir atmosfer yaratmak için April'in başının arkasına bir öpücük kondurdu. "Tamam" dedi. "Hangi konuda konuşmak istiyorsun öyleyse?"

April bulaşıkları bitirmiş, lavabodaki suyu boşaltmıştı; şimdi de bulaşıkları kuruluyordu, bunu bitirinceye dek hiçbir şey söylemedi, kurulama bezini askıya astı, lavabodan uzaklaşıp döndü ve ilk kez Frank'ın yüzüne baktı. Korkmuş görünüyordu. "Hiçbir şeyden konuşmasak olmaz mı?" dedi. "Yani her günü böyle geldiği gibi geçirsek, elimizden geleni yapsak ve kendimizi her zaman her şeyi konuşmak zorunda hissetmesek?"

Frank bir psikiyatr sabrıyla gülümsedi. "Her zaman her şeyi konuşalım' dediğimi sanmıyorum" dedi. "O anlama gelecek bir şey söylemediğimden eminim. Sadece..."

"Pekâlâ" dedi April bir adım daha girileyerek. "Nedeni şu: Seni sevmiyorum. Buna ne dersin?"

Neyse ki yumuşak psikiyatr gülümsemesi hâlâ Frank'ın yüzündeydi; bu sayede April'i ciddiye almaktan kurtuldu. "Bu bir cevap sayılmaz" dedi nazikçe. "Ben senin gerçekte ne hissettiğini bilmek istiyorum. Sadece bu yaptığının her şeyi geçiştirmek olup olmadığını merak ediyorum – yani, terapiye gidinceye kadar. Terapiye kadar kişisel sorumluluklarını bir kenara mı bırakıyorsun acaba diye merak ediyorum. Sence sebebi bu olabilir mi?"

"Hayır." April ona arkasını döndü. "Ah bilmiyorum; evet. Sen ne istersen öyle de. Seni hangisi rahatlatacaksa öyle düşün."

"Şey," dedi Frank, "bu benim kendimi rahat hissetmemle alakalı bir konu değil. Demek istediğim, terapi olsun olmasın, hayat devam etmek zorunda. Şu anda kötü bir zaman geçirdiğini biliyorum; zor bir yaz geçirdik. İkimiz de epeyce zorlandık ve birbirimize mümkün olduğunca yardım etmeye çalışmamız lazım. Evet, biliyorum son günlerde ben de tuhaf davranıyorum; benim de gidip kafa doktoruna görünmem gerektiğini düşünmüyorum değilim. Aslında..." Dönüp pencereden bakmaya başladı, çenesini sıkmıştı. "Aslında seninle konuşmak istedim çünkü sana bir şey söylemek istiyorum: Birkaç hafta önce bana bir şey oldu – nevroitik ve akıldışı bir şey."

Daha ağzından çıkanların bilincine varamadan April'a Maureen Grube'dan söz etmeye başlamıştı bile. Hiç düşünmeden gerçek bir

ustalık göstererek anlatmaya koyulmuştu, “Ofisteki daktilo kızlardan biri” demek yerine ondan sadece “New York’taki bir kız, pek tanımadığım bir kız” diye bahsediyordu; kendi açısından hiçbir duygusal bağ olmadığını özenle vurgularken, onun kendisine karşı derin ve kontrol edilemez bir ihtiyaç duyduğunu ima etmeyi başarıyordu. Sesi yumuşak ve güçlü çıkıyor, arada bir boğulup duraklasa da bu onun konuşma ritmini zenginleştirmeye yarıyordu; itirafın gücünü romantik hikâyeciliğin anlatım zarafetiyle bütünleştirmişti.

“Galiba bütün bu olanların sebebi, benim... ee, erkekliğimin bir şekilde şu kürtaj meselesiyle tehdit edilmiş olmasıydı; bir şeyleri kanıtlamaya çalışıyordum sanırım; bilemiyorum. Her neyse, geçen hafta bitirdim zaten; bütün bu saçmalık geride kaldı. Bitti; gerçekten bitti. Eğer bundan emin olmasaydım herhalde hiçbir zaman sana söyleyecek cesareti bulamazdım.”

Yarım dakika kadar, odadaki tek ses radyoda çalan müzikti.

“Neden yaptın?” diye sordu April.

Frank başını iki yana sallayıp pencereden dışarı baktı. “Bilmiyorum bebeğim. Açıklamaya çalıştım ya, zaten kendime de hâlâ açıklamaya çalışıyorum. Nevrotik ve akıldışı bir şey derken bunu kastetmişim işte. Ben...”

“Hayır” dedi April. “Neden o kızla oldun diye sormuyorum, bana neden söyledin?” Anlamı ne? Kıskanmamı filan mı bekliyorsun? Beni sana yeniden âşık etmeye mi yarayacak, ya da yatağa dönmemi falan, neye yarayacak? Ne dememi bekliyorsun ki benden?”

Frank’in yüzüne bir kızarıklık yayılmış, yüzü aptal, utangaç bir sırıtışla seğirmeye başlamıştı. Bunu o psikiyatr gülümsemesine çevirmeye çalıştı ama başaramadı. “Sen ne hissettiğini neden söylemiyorsun?”

April bunu birkaç saniye düşündü ve omzunu silkti. “Söyledim ya. Hiçbir şey hissetmiyorum.”

“Yani benim ne yaptığımı, kiminle yatıp kalktığımı filan hiç umursamıyorsun, öyle mi?”

“Evet; doğru; umursamıyorum.”

“Ama ben *umursamanı* istiyorum!”

“Biliyorum. Eğer seni sevseydim umursardım herhalde; ama seni sevmiyorum. Seni sevmiyorum ve hiçbir zaman da sevmedim ve bunu bu haftaya kadar fark edememişim, işte bu yüzden bu konu hakkında artık konuşmasak daha iyi olacak. Anlıyor musun?” Eline

bir toz bezi alıp oturma odasına gitti, yapacak işleri olan yorgun, becerikli bir ev hanımı tavrıyla.

“Şu işe bakın” dedi radyodaki çığırtkan ses. “Robert Hall Büyük Sonbahar İndirimlerinde erkek yürüyüş şortları ve spor kot pantolonlarında büyük indirim!”

Frank orada öylece durup hiç dokunulmamış buzlu çay bardağına bakarken kafası öyle bir karışmıştı ki, bu karışıklığını arasından yalnızca tek bir düşünce sıyrılıp gelebiliyordu: Aniden bunun hangi pazar olduğunu hatırlamıştı; bu, çocukların neden Campbell’larda olduğunu açıklıyor, bu da konuşmaya daha fazla zaman kalmadığı anlamına geliyordu.

“Dinle beni” dedi, kararlı ve uzun adımlarla April’in peşinden oturma odasına gelerek. “Şu aptal bezi bir kenara bırakıp beni bir dakika dinler misin? *Dinle* beni. Öncelikle, beni sevdiğini bal gibi de biliyorsun.”

“Oh, sürücü koltuğunda oturmamak ne büyük bir lüks” dedi Bayan Givings arabanın yolcu kapısını açarken. Hastaneye giderlerken arabayı her zaman kocası kullanırdı ve Bayan Givings her seferinde bunun kendisi için ne güzel bir değişiklik olduğunu ima ederdi. İnsan her Allahın günü araba kullanıyorsa eğer, arabada arkasına yaslanıp kontrolü bir başkasına bırakmaktan daha harika bir seyahat olamazdı. Ancak alışkanlıkları ağır basıyordu: Sanki direksiyondaki kendisiymiş gibi yolu dikkatle takip etmeye devam ediyor, her dönemeç veya dört yol ağzında sağ ayağını uzatıp plastik yer paspasına basmayı ihmal etmiyordu. Bazen kendisini bunu yaparken yakaladığında, gözlerinin önünden geçen kır manzarasına bakmak için kendini zorlar, sırt kaslarını gevşetmek için arkasına yaslanırdı. Son olarak, kendine hâkim olduğunu kanıtlamak içinse kapı kolunu sıkı sıkı kavramış olan elini gevşetip kucağına bırakırdı.

“Ne kadar da güzel bir gün, değil mi?” dedi. “Şu güzel yapraklara bak, kırmızıya dönmüşler. Sonbaharın başlangıcından daha güzel bir şey olabilir mi? Bütün bu muhteşem renkler, havanın o tazeleyici serinliği bana hep, sevgilim dikkat ET!”

Ayakkabısıyla yer paspasını dövdü, vücudu bir çarpışmanın etkisinden korunmak istercesine iki büklüm oldu; tam önlerinde kırmızı bir kamyon yan yoldan çıkıyordu.

“Görüyorum canım” dedi Howard Givings, yumuşak bir şekilde frene bastı, böylece kamyonu bol bol mesafe bırakmış oldu, sonra da ayağını debriyajdan çekerken, “Sen rahat ol canım, bırak da yolla ben ilgileneyim” dedi.

“Ah evet, biliyorum. Özür dilerim. Aptalca davrandım, biliyorum.” Bayan Givings derin derin nefes alıp ürkek güvercinlere benzeyen ellerini kucağında birleştirdi. “Sadece, bu ziyaret günlerinde mideme kramplar giriyor, özellikle de aradan bu kadar zaman geçince.”

“Hastanın ismi?” diye sordu ziyaretçi masasındaki içler acısı zayıflıktaki kız.

“John Givings” dedi Bayan Givings başını kibarca eğerek. Sonra da kızın, ucu yenmiş kalemini listedeki isimler üzerinde gezdirmesini ve Givings, John isminde durmasını izledi.

“Akrabalık dereceniz?”

“Anne babasıyız.”

“Şurayı imzalayın lütfen ve bu kâğıdı alın. İki A Koğuşu, üst kat, sağ taraf. Hastayı saat beşe kadar getirmelisiniz.”

İki A Koğuşu’nun dış taraftaki bekleme salonunda, GÖREVLİ yazan zili çaldıktan sonra, Bay ve Bayan Givings hastaların yaptığı sanat eserlerini inceleyen diğer ziyaretçilere utangaçça katıldılar. Pastelle çizilmiş bir Donald Duck resmi, mör-kahverengi tonlarında resmedilmiş bir çarمیha gerilme sahnesi vardı resimlerin arasında. Bu resimde, güneş ya da ay, Kurtarıcı’nın kaburgalarındaki yaradan tamamen eşit aralıklarla damlayan kan damlalarıyla aynı koyu kırmızı renkte çizilmişti.

Bir dakika içinde, kilitli kapının ardından kauçuk topukların boğuk sesini ve anahtar şıkırtıları duydular; kapı açıldı ve beyazlar giymiş, gözlüklü, tıknaz bir adam, “Kâğıtlarınızı alabilir miyim lütfen?” dedi ve bekleyenleri ikişer ikişer iç taraftaki bekleme salonuna aldı. Burası büyük, loş bir salondur, içeride ayrıcalıklı listede olmayan hastaların ziyaretçileri için plastik masa ve sandalyeler vardı. Masaların çoğu doluydu ama çok az konuşma sesi vardı. Kapiya en yakın masada genç bir zenci çift el ele oturuyordu. Adamın, masanın bacağına, dalgayla yükselip düşen bir geminin tırabzanına tutunur gibi sıkı sıkıya yapışmış diğer elini fark edinceye kadar onun hasta olduğunu anlamak zordu. Daha ileride, yaşlı bir kadın oğlunun karışık saçlarını tarıyordu, oğlan yirmi beşle kırk arasındaki herhangi bir yaşta olabilirdi; kafası tarak darbeleri altında uysallıkla sallanırken soyulmuş muzunu yiyordu.

Anahtar destesini arka cebindeki klipse takan görevli koğuşun koridorunda yürürken topladığı kâğıtlarda yazan isimleri sesi yankılanarak okumaya başladı. Koridorun başında durup onun arkasından bakarken, farklı istasyonlara ayarlanmış radyoların seslerini duyuyor, muşamba kaplı uzun koridoru ve çelik hastane yataklarının köşelerini görebiliyorlardı.

Bir süre sonra görevli, pejmürde görünümlü küçük bir grubun başında, beyaz giysileri içinde düzgünce yürüyerek geri geldi. John Givings uzun boyu ve güvercin yürüyüşüyle grubun arkasından

yürüyor, bir eliyle hırkasını iliklerken diğeriyle de kasketini taşıyordu.

“Güzel” dedi anne babasını selamlarken. “Mahkûmları gün ışığına çıkarıyorlar demek bugün? Aman ne büyük şey!” Kasketi kafasına yerleştirdi, artık insan içine çıkmaya hazırdı. “Hadi gidelim.”

Hastaneden, yüksek, tuğla koğuş binalarından, idare binasından ve beysbol sahasından uzaklaştılar, Eyalet ve Amerikan bayraklarının ikiz beyaz direklerini çevreleyen bakımlı çimlerin çevresinden dolaştılar ve çevre yoluna çıkan uzun siyah asfalt yola girdiler. Bu süre boyunca arabada hiç kimse konuşmadı. Arka koltukta oturan Bayan Givings (John önde oturduğunda o arka koltukta oturmayı tercih ediyordu) John’un ensesini inceleyerek ruh halini ölçmeye çalışıyordu. Sonra da: “John!” dedi.

“Hım?”

“Sana iyi haberlerimiz var. Wheeler’ları biliyorsun, çok sevmiştin hani onları? Bugün yine davet ettiler bizi, eğer istersen; bu arada asıl güzel haber şu: Burada kalmaya karar verdiler. Avrupa’ya gitmiyorlar. Ne güzel, değil mi?” Huzursuz bir gülümsemeyle, John’un yüzünü yavaşça kendisine doğru çevirmesini izledi.

“Ne oldu?” dedi John.

“Şey, ne bileyim işte – ne oldu derken neyi kastediyorsun canım? Herhangi bir şey ‘olduğunu’ zannetmiyorum; herhalde bir kere daha düşündüler ve fikirlerini değiştirdiler.”

“Yani sormadın bile, öyle mi? İnsanlar böyle büyük bir işe kalkışıyor, sonra da tamamen vazgeçiyor, sense ne olduğunu bile sormuyorsun? Neden?”

“Şey, John, işlerine burnumu sokmak istemedim, herhalde ondan. Böyle şeyler *sorulmaz*, canım, eğer karşıdaki *anlatmak* istiyorsa o başka.” John’u kışkırttığından emin olduğu, sesindeki o tedbirli tonu bastırma çabasıyla, alnının derisini ve ağzını neşeli bir gülümseme şekli almaya zorladı. “Neden gitmediklerini sormak yerine burada kaldıkları için memnuniyet duyamaz mıyız sadece? Ah, şu harika eski kırmızı siloya bakın. Bunu daha önce hiç fark etmemiştim, ya siz? Bu çevredeki en yüksek silo olmalı.”

“Harika bir eski siloymuş, anne” dedi John. “Wheeler’lar hakkındaki haber de harika, sen de harika bir insansın. Öyle değil mi, baba? Annem harika bir insan, değil mi?”

“Tamam, John” dedi Howard Givings. “Şimdi sakın olalım.”

Elindeki kibrit kutusu kartonunu parmaklarıyla ezen ve nemli şeritler halinde yırtan Bayan Givings gözlerini kapadı ve kendini tuhaf geçeceği şimdiden belli olan öğleden sonraya hazırlamaya çalıştı.

Wheeler'ların mutfak kapısında endişesi daha da artmıştı. Evde-lerdi –iki araba da oradaydı– ama evin tuhaf, onları hiç de hoş kar-şılamaayan bir görüntüsü vardı, hiç misafir bekliyor gibi değillerdi. Bayan Givings, mutfak kapısının, gökyüzünü, ağaçları, içeri doğru bakan kendi yüzünü ve arkasındaki Howard'la John'un yüzlerini capcanlı yansıtan camını hafifçe tıklattı ama açan olmadı. Bir kez daha tıklattı ve bu kez gözlerine siper ettiği elini cama dayayıp içeriyi görmeye çalıştı. Mutfak boştu (masanın üstünde, içindekini buzlu çaya benzettiği bir bardak duruyordu) fakat tam o sırada Frank Wheeler oturma odasından mutfığa doğru bir hamle yaptı, berbat görünüyordu – çığlık atacak ya da ağlayacak ya da şiddete başvuracak gibi görünüyordu. Onun kapıyı çaldığını duymadığını ve orada olduğunu fark etmediğini hemen anladı Bayan Givings. Kapıyı açmaya değil oturma odasından, muhtemelen de evin ken-disinden çaresizce kaçmak için gelmişti mutfığa. Frank onu fark etmeden önce geri çekilmesine zaman kalmamıştı –onu eğilmiş, gözlerinin içine bakarken yakalamıştı–, bu da Frank Wheeler'ın bir an şaşkınlıkla durup yüz hatlarına çekidüzen vererek Bayan Givings'inkine benzer bir gülümseme takınmasına neden oldu.

“Hey” dedi kapıyı açarken. “Merhaba. Hoş geldiniz.”

Hepsi konuşa konuşa April'in bulunduğu oturma odasına geçti, April da berbat görünüyordu: Solgun ve bitkindi, beline dayadığı parmakları bükülmüştü. “Hoş geldiniz” dedi kısık bir sesle. “Otur-maz mıydınız? Kusura bakmayın, ev çok dağınık.”

“Çok mu erken geldik?” diye sordu Bayan Givings.

“Erken mi? Yo, yo, hayır; biz biraz – bir şeyler içmek isteyen var mı? Buzlu çay filan?”

“Yo, hiçbir şey istemeyiz, sağ olun. Aslında yalnızca birkaç da-kika kalabileceğiz; sadece merhaba demek için uğramıştık.”

Tuhaf ve rahatsız bir biçimde gruplaştılar: Üç Givings bir ka-nepeye sıra sıra dizildi; iki Wheeler da kitaplığa dayanarak ayakta kaldı, konuşurlarken huzursuzca birbirlerine yaklaşp sonra yine uzaklaşıyorlardı. Ancak şimdi, onlara bakarken, Bayan Givings bu tuhaf hallerine bir anlam verebildi: Kavga ediyor olmalıydılar.

“Baksanıza” dedi John ve tüm konuşmalar bir anda kesildi. “Neler oluyor? Fikrinizi değiştirdiğinizi duydum? Niye?”

“Şey” dedi Frank ve utangaçça kıkırdadı. “Şey, aslında tam olarak fikrimizi değiştirmiş sayılmayız. Mecbur kaldık, diyebiliriz.”

“Neden?”

Frank karısına daha yakın durmak için yana doğru bir adım attı ve “Şey” dedi. “Şimdiye kadar belli olmuştur herhalde.” Ve Bayan Givings’in gözleri ilk kez April’in üzerindeki kıyafete çevrildi. Hamile giysisi!

“Ah, April!” diye bir çığlık attı. “Bu harika bir şey!” Böyle durumlarda ne yapması gerektiğini düşünmeye başladı: Ayağa kalkıp... onu öpmesi filan mı gerekiyordu? Ama April öpülmek isteyen bir kıza benzemiyordu. “Ah, çok heyecan verici olmalı,” diye devam etti Bayan Givings, “ne kadar sevindim anlatamam. Şimdi daha büyük bir eve ihtiyacınız olacak herhalde, değil mi?” Bütün bunları söylerken John’un ses çıkarmamasını ümit etmekten başka bir şey gelmiyordu elinden. Ama:

“Bir dakika, anne” dedi John ayağa kalkarak. “Dur bir dakika, Allah aşkına. Ben bundan hiçbir şey anlamadım.” Bir sorgu avukatı gibi, gözlerini Frank’e dikti. “Belli olan ne? Tamam, kız hamile; ee, ne olmuş yani? Avrupa’da insanlar çocuk doğurmuyor mu?”

“Ah, John,” dedi Bayan Givings, “bunlara bizim karış—”

“Anne, sen susar mısın biraz? Adama bir soru sordum. Eğer bana cevap vermek istemiyorsa, eminim bunu bana kendisi söyleyecektir.”

“Elbette” dedi Frank, ayak kabılarına bakarak gülümsüyordu. “Ama eğer insanlar masraflarını karşılayamıyorsa çocuk sahibi olmamaları tavsiye edilir. Bizim de bu bebeğin masraflarını karşılayabilmemizin tek yolu burada kalmak. Gördüğün gibi, bu bir para meselesi.”

“Peki” dedi John başını sallayarak, bu cevaptan tatmin olmuş görünüyor, bir Wheeler’dan diğerine bakıp duruyordu. “Pekâlâ; bu iyi bir sebep.” İkisi de rahatlamış görünüyor ama Bayan Givings yeniden gerildi, çünkü uzun yılların tecrübesiyle bunun ardından berbat bir şey geleceğini biliyordu.

“Para her zaman iyi bir sebeptir” dedi John. Elleri ceplerinde, odada gezinmeye başladı. “Ama asla gerçek sebep değildir. Gerçek sebep ne? Karın seni vazgeçirdi filan, öyle bir şey mi?” Göz kamaş-

tırıcı gülümsemesini olanca gücüyle April'a çevirdi. April sigarasını söndürmek için odayı boydan boya geçmişti. John'a kısaca bakıp gözlerini yeniden yere çevirdi.

"Ha?" diye ısrar etti John. "Küçük kadın evcilik oynamayı bırakmaya henüz hazır olmadığına mı karar verdi? Cık cık, hayır, bu değil. Böyle olmadığını görebiliyorum. Böyle bir şey yapmayacak kadar sağlam görünüyor. Sağlam, dişi ve sapına kadar yeterli. Öyleyse, sebep sen olmalısın." Hızla Frank'e doğru döndü. "Ne oldu?"

"John, lütfen" dedi Bayan Givings. "Çok kaba..." Ama artık onu durdurmak imkânsızdı.

"Ne oldu? Korktun mu ha? Sonuçta burayı sevdiğine mi karar verdin? Bu Çaresiz Boşlukta yaşamının ne de olsa rahat olduğunu mu düşündün, ya da – vay, buymuş! Şunun yüzüne bakın! Sorun ne Wheeler? Esas nedene yaklaştım galiba, ha?"

"John, kabalaşıyorsun ama. Howard, lütfen..."

"Pekâlâ, oğlum" dedi Howard Givings, ayağa kalkarken. "Biz gitsek iyi..."

"Vay be!" John kulakları tırmalayan bir şekilde kahkaha attı. "Vay be koca oğlan! Biliyor musun? Onu özellikle hamile bıraktığını duysam şaşmazdım, böylece hayatının geri kalan kısmını o hamile giysisinin arkasına saklanarak geçirebilirsin."

"Baksana sen" dedi Frank Wheeler ve Bayan Givings onun yumruklarının sıkılı olduğunu ve baştan ayağa titrediğini hayretle gördü. "Yeter artık. Sen kim olduğunu zannediyorsun be? Buraya gelip aklına gelen her zırvayı rahatça söyleyebileceğini mi zannediyorsun? Birileri sana artık şu lanet çenenin kapatmanı söylese iyi olacak."

"Frank, o iyi değil" diyebildi Bayan Givings, sonra da dehşet içinde dudağının kenarını ısırdı.

"Hah, iyi değilmiş. Kusura bakmayın Bayan Givings ama iyiymiş değilmiş, hayattaymış ölüymüş, benim hiç umurumda değil, sadece şu lanet fikirlerini ait oldukları yere yani tımarhaneye saklasa iyi olacak."

Bunu takip eden acı dolu sessizlikte Bayan Givings dudağını kemirmeye devam etti, hepsi de odanın orta yerinde dikilmiş duruyorlardı: Howard katladığı pardösüsünü koluna asıyor; April kıpkırmızı bir suratla yere bakıyor; Frank hâlâ titriyor ve yüksek sesle nefes alıp veriyordu, gözlerinde başkaldırıyla küçük düşme

arası bir bakış vardı. John ise sükûnetle gülümsüyordu, aralarında sakın görünen bir tek oydu.

Kasketini kafasına geçirirken, “Kocan sağlam adammış, April” deyip ona göz kırptı. “Kocaman aile babası, sağlam vatandaş. Senin için üzgünüm. Belki de birbirinizi hak ediyorsunuzdur, kim bilir. Aslında şu andaki bakışlarını görünce onun için de üzölmeye başladım. Çocuk yapmak taşakları olduğunu kanıtlamasının tek yoluysa eğer, sen de adama az çektirmemişsin demektir.”

“Pekâlâ, John” diye mırıldanıyordu Howard. “Hadi artık arabaya gidelim.”

“April” diye fısıldadı Bayan Givings. “Ne kadar özür dilesem azdır, ben...”

“Doğru” dedi John babasıyla beraber uzaklaşırken. “Özür dilerim, özür dilerim, özür dilerim. Tamam mı anne? Yeterince özür diledim mi sence? Ben de üzgünüm. Kahretsin; hayatta tanıdığım en üzgün herif benimdir herhalde: Çünkü bakacak olursan, memnun olacak fazla bir şeyim yok, öyle değil mi?”

En azından, bu korkunç günden kurtarılabacak herhangi bir şey olmasa da, en azından Howard’ın onu sessizce uzaklaştırmasına izin veriyor, diye düşündü Bayan Givings. Şu anda tek yapması gereken onları takip etmek, buradan bir şekilde çıkıp uzaklaşmaktı, o zaman her şey sona erecekti.

Ama John’un işi henüz bitmemişti. “Hey, aslında bir şeyden memnunum” dedi kapının yanında durup geriye dönerek, yeniden kahkahalar atmaya başlamıştı ve nikotin lekeli işaret parmağını April’in hafifçe kabarık karnına yönelttiğinde Bayan Givings öleceğini zannetti. “Neden memnunum, biliyor musun? İyi ki o çocuk ben değilim.”

Givings'ler evden çıkar çıkmaz Frank'ın yaptığı ilk şey kendine üç parmak burbon doldurup bir dikişte mideye indirmek oldu.

"Tamam" dedi, karısına dönüp. "Tamam, bir şey söylemene gerek yok." Midesine inen viski şiddetle sarsılarak öksürmesine neden oldu. "Sen söylemeden ben söyleyeyim. Kendimi iğrenç bir şekilde maskara ettim, değil mi? Ha, bir şey daha var." Karısının peşinden mutfaktan çıkıp oturma odasına gitti. Arkadan onun kafasının yumuşak kıvrımına utanç ve öfke içinde ve sefilce yalvararak bakıyordu. "Bir şey daha var: O adamın söylediği her şey doğru, değil mi? Söyleyeceklerin bunlar değil miydi?"

"Benim bir şey söylememe gerek yok, sen kendin söylüyorsun zaten."

"Ah, ama April, bunun ne kadar yanlış olduğunu görmüyor musun? Ne kadar korkunç, berbat bir yanlış olduğunu?"

April dönüp onun yüzüne baktı. "Hayır. Neresi yanlış?"

"Çünkü adam deli." Frank iki eli de boş kalsın diye içkisini pencere pervazına bırakıp, ellerini, sözlerinin ne kadar doğru olduğunu gösterecek bir jest yapmak için kullandı. Ellerini on parmağı da açık bir halde göğsü üzerinde gezdirdi ve sonra da çenesinin altında yumruk yaparak salladı. "O adam," dedi yine, "deli. Deliliğin tanımını biliyor musun?"

"Hayır. Ya sen?"

"Evet. Bir başka insanla ilişki kuramamak. Sevememek."

April gülmeye başladı. Başını geriye attı, kusursuz iki sıra dışı olduğu gibi açığa çıktı, üst üste attığı kahkahalar odada çınlarken gözleri kısıktı. "Se..." dedi; "se... seve... sevememek..."

Histerik bir şekilde gülüyordu. O kahkaha atarak bir mobilyadan diğerine, oradan duvara, sonra yine mobilyalara savruldukça Frank ne yapacağını bilemez bir halde duruyordu. Filmlerde kadınlar böyle histerik davrandığında erkekler onları kendine getirmek için tokatlardı; ama filmlerdeki adamların kendileri, tokatlamalarının ne için olduğunu gösterecek kadar sakindi. Frank sakın değildi.

Orada öylece durup ağzını aptalca açıp kapatarak izlemekten başka bir şey yapacak durumda değildi.

April sonunda bir koltuğa devrildi, hâlâ gülüyordu. Frank filmlerde genellikle olduğu gibi bu kahkahaların ağlamaya dönüşmesini bekledi ama April'in sakinleşmesi gayet normal bir biçimde gerçekleşti, histeriden çok komik bir fıkraya gülmeyi atlatır gibi.

“Ah” dedi. “Ah, Frank, sen gerçekten çok iyi bir hatipsin. Eğer kara, konuşarak aka çevrilebilseydi bunu yapacak adam kesinlikle sen olurdun. Demek şimdi ben seni sevmediğim için deli oluyorum, öyle mi?”

“Hayır. Bu yanlış. Sen deli değilsin ve beni seviyorsun, olayın püf noktası *bu*.”

April ayağa kalkıp ondan uzaklaştı, gözleri alev alev yanıyordu. “Ama sevmiyorum” dedi. “Aslına bakarsan senin görüntün bile beni tiksindiriyor. Aslında, eğer bana biraz daha yaklaşacak olursan, dokunacak filan olursan çığlık atacağım galiba.”

Frank, “Ah bebeğim, din...” diyerek ona gerçekten de dokundu ve April gerçekten de çığlık attı.

Sahte bir çığlık olduğu ortadaydı, o sırada buz gibi bakışlarla Frank'in gözlerinin içine bakmaktaydı, ama evi sallayacak kadar yüksek ve tiz bir çığlıktı. Çığlığın sesi dindiğinde Frank:

“Allah kahretsin seni” dedi. “Seni küstah, nefret dolu küçük – *buraya* gel, lanet olası...”

April çevik hareketlerle ondan kurtulup yolunu kapatmak için önüne bir sandalye çekti; Frank sandalyeyi tuttuğu gibi duvara fırlattı, sandalyenin bir ayağı kırıldı.

“Peki şimdi ne yapacaksın bakalım?” diyerek April onu ığnelemeye başladı. “Bana vuracak mısın? Beni ne kadar sevdiğini göstermek için?”

“Hayır.” Frank bir anda kendini müthiş güçlü hissetti. “Yo yo, merak etme. Hiç uğraşamam. Değmezsin. Sana *vurmak* için zahmete girmeye bile değmez. Sen *bomboş* bir...” Sesi odayı doldururken özgürlüğünün farkındaydı çünkü çocuklar yoktu. Kimse yoktu ve kimse de gelmeyecekti; bu bomboş, yankılanan ev tamamen onlara aitti. “Sen *bomboş*, sığ bir kadın *müsveddesisin*...” Bu, rahat rahat kavga etmek için aylardır sahip oldukları ilk fırsattı, Frank de tadını çıkarıyor, avaz avaz bağırırken April'in çevresinde dönüyor, bağırmaktan nefesi kesiliyordu. “Benden bu kadar nefret ediyorsan

evimde ne işin var o halde? Ha? Cevap verecek misin? Öyleyse neden karnında *çocuğumu* taşıyorsun?” John Givings gibi o da April’in karnını işaret etmişti. “Ondan neden kurtulmadın o zaman fırsatın varken? Çünkü dinle bak, sana bir haberim var.” Bunun ardından gelen sözleri ağır ağır ve alçak sesle telaffuz ederken içinde yavaş yavaş çözülmekte olan gerilim, bu söylediklerini şimdiye dek hiç olmadığı kadar gerçeğe yaklaştırıyordu: “Keşke yapmış olsaydın!”

Mükemmel bir çıkış cümlesiydi. April’in yanından hızla geçip odadan çıktı, sallanan, yan yatan koridordan geçip yatak odasına geldi, kapıyı bir tekmeyle arkasından kapattı, kendini yatağa attı ve sağ yumruğuyla sol elinin avucuna vurdu. Vay be!

Amma laf etmişti ha! Ama doğru değil miydi? Bunu yapmış olmasını dilememiş miydi? “Evet” dedi yüksek sesle. “Evet, diledim, diledim.” Hızlı hızlı ağzından soluyor, kalbi güm güm atıyordu; bir süre sonra kuruyan dudaklarını kapadı ve yutkundu, artık odadaki tek ses burnundan girip çıkan havanın tıslamasıydı. Damarlarındaki kan akışı yavaşlayınca ve gözleri çevresindeki bazı şeyleri görmeye başlayınca bu da azaldı. Artık camı ve perdeleri batmakta olan güneşin renkleriyle tutuşan pencereyi; April’in tuvalet masasının üstündeki güzel kokulu kavanoz ve şişeleri; onun, kapakları açık dolabın içindeki bir kancaya asılı beyaz geceliğini ve dolabın içine düzgünce dizilmiş ayakkabılarını seçebiliyordu: Topuklular, balerin ayakkabıları ve kirli mavi renkteki yatak odası terlikleri.

Artık her şey sessizleşmişti; kendisini buraya kapatmamış olsaydı keşke. Öncelikle canı bir içki daha istiyordu. Sonra mutfak kapısının kapandığını, ardından da sinekliğin sesini duydu, içindeki o eski panik duygusu yine yükseldi: April onu terk ediyordu.

Ayağa kalktı, hiç ses çıkarmadan evin içinde koşmaya başladı, April arabayı çalıştırmadan önce onu yakalayacak, ona bir şeyler söyleyecekti –herhangi bir şey– ama April arabanın içinde ya da yakınlarında bir yerde değildi. Hiçbir yerde yoktu. Kaybolmuştu. Evin etrafını koşarak dolaştı, koşarken yanakları sallanıyordu, hiç düşünmeden evin etrafında bir kez daha koşarken April’i ormanın içinde gördü. Yalpalayarak tepeyi tırmanıyordu, kayalarla ağaçların arasında ufacık görünüyordu. Frank hızla koşarak bahçeyi geçti, alçak duvarın üstünden atladı, tökezleyerek onun peşinden koşmaya devam etti; bu sefer gerçekten delirdiğini düşünüyordu. Ne diye oraya tırmanıyordu ki? Onu yakalayıp kollarının arasına aldığında

ve yüzünü kendisine doğru çevirdiğinde, yüzünde delilere özgü o boş, tuhaf bir gülümsemeyle çarpılmış bakışları mı görecekti?

“Daha fazla yaklaşma” diye seslendi April.

“April, dinle, ben...”

“Daha fazla *yaklaşma* dedim. *Ormanda* bile senden kurtulamayacak mıyım?”

Frank ondan on metre aşağıda nefes nefese durdu. En azından April iyiydi; yüzü netti. Ama burada kavga edemezlerdi – yol kenarındaki evlerden burası görülüyor ve duyuluyordu.

“April, dinle, öyle demek istemedim. Gerçekten.”

“Sen hâlâ konuşuyor musun? Seni susturmanın bir yolu yok mu?” April bir ağacın gövdesine tutunmuş, aşağı ona bakıyordu.

“Lütfen aşağı gel. Ne yapıyorsun ora–”

“Tekrar çılgık atmamı ister misin, Frank? Çünkü eğer bir kelime daha söyleyecek olursan çılgık atacağım. Ciddiyim.”

Eğer bu tepede bağırarak olsaydı sesi Bağımsızlık Yolu’ndaki her evden duyulacaktı. Tepenin öte tarafından da duyulacaktı, Campbell’ların evinden de. Tek başına geri dönmekten başka çare yoktu.

Mutfığa girer girmez bütün dikkatini pencereden April’i izlemeye verdi; önce ayakta –daha doğrusu eğilerek– ve sonunda bir sandalyeye oturarak. Onun kendisini görmesini engellemek için gölgelere saklanmıştı.

April orada bir şey yapıyormuş gibi görünmüyordu: Ağaca dayanmış öylece duruyordu, alacakaranlık çökerken onu seçmek giderek güçleşmeye başladı. Bir ara Frank, o sigarasını yakarken sigaranın sarı alevini gördü, sonra da ufak kemerler çizen küçücük kırmızı korunu izlemeye başladı; söndüğünde orman yine mutlak karanlığa gömülmüştü.

Frank ağaçların arasındaki aynı noktayı sebatla izlemeye devam etti, derken April’in soluk figürünü çok daha yakın bir mesafeden gördü: Bahçeden eve doğru yürüyordu. O içeri girmeden son anda mutfaktan çıkabildi. Sonra da oturma odasına saklanarak onun telefonu kaldırmasını ve bir numarayı çevirmesini dinledi.

Sesi sakın ve normal çıkıyordu. “Merhaba, Milly mi? Selam... Ah evet, bir süre önce gittiler. Şey, senden bir şey isteyecektim. Ben kendimi pek iyi hissetmiyorum da; galiba grip oluyorum, Frank de çok yorgun. Acaba çocuklar bu gece sizde kalabilir mi diye soracaktım... Ah, harika Milly, sağ ol... Yok yok hiç uğraşma, dün

akşam banyolarını yaptılar... Evet, biliyorum, onların da çok hoşuna gidecek. Sizdeyken her zaman çok güzel vakit geçiriyorlar... Tamam, iyi o zaman. Sabah ararım.”

Sonra da oturma odasına gelip ışıkları açtı, bir anda patlayan ışık ikisinin de gözlerini kamaştırdı. Frank’ın hissettiği, her şeyden çok utançtı. April da utanmış görünüyordu, gelip kanepeye yattı ve yüzü artık görünmez oldu.

Frank eskiden bunun gibi zamanlarda dışarı çıkar, gazı sonuna kadar kökler ve kilometrelerce yol kat ederek mavi-kırmızı ışıklı bir bardan ötekine gezer durur, paralarını ıslak tezgâhlara saçar, somurtkan bir ifadeyle garsonların, inşaat işçilerinin uzun sarhoş muhabbetlerini dinler, müzik kutusundan gürültülü müzikleri seçer, sonra da yine hız yaparak, geceyi yiyip tüketerek eve gelir, uyumaya çalışırdı.

Ama bu gece böyle yapmayacaktı. Aslında sorun, eskiden buna benzer bir şeyin hiç yaşanmamış olmasıydı. Kendinde dışarı çıkıp arabayı çalıştıracak gücü bile bulamıyordu. Dizleri jöle gibiydi, kafasında çanlar çalıyordu ve etrafında koruyucu bir kabuk oluşturan eve şu anda minnettarlık duyuyordu. Tek yapabildiği tekrar yatak odasına gidip kendini oraya kapatmaktı, fakat bu sefer, tüm çaresizliğine rağmen yanında bir şişe viski götürmeyi akıl edebildi.

Geceyi yatakta dönüp durarak ve kan ter içinde korkunç rüyalarından uyanarak geçirdi. Ara sıra, uyandığı zaman ya da uyandığını rüyasında gördüğünde April’ın evin içinde dolaştığını sanıyordu; sonra da bir ara, sabaha doğru, gözlerini açıp onu yatağın kenarında otururken gördüğüne yemin edebilirdi. Rüya mıydı, gerçek mi?

“Ah bebeğim” diye fısıldamıştı çatlak ve şişmiş dudaklarının arasından. “Ah bebeğim, gitme.” Uzanıp elini tutmuştu. “Lütfen gitme, burada kal.”

“Şşşt. Tamam” demişti April ve parmaklarını sıkmıştı. “Tamam Frank. Sen uyu şimdi.” Sesi ve elinin serinliği, içinde mucizevi bir huzur yaratmıştı, o yüzden rüya olup olmadığına aldırmıyordu. Rahatlatıcı biçimde rüyasız bir uykuya dalmasına yetmişti.

Sonra gerçek uyanışının parlak sarı acısı geldi, yalnızdı; bugün işe gidemeyeceğini düşünürken bir anda gitmesi gerektiğini hatırladı. Şu meşhur toplantı bugündü. Titreyerek kendini ayağa kalkmaya zorladı ve banyoya girip duş ve tıraş işlerini kendine şefkatli bir özen göstererek tamamladı.

Giyinirken, akıldışı bir ümit yüreğinin hızla atmasına sebep oldu. Ya rüya değilse? Ya gerçekten de gelip yatağın kenarına oturduysa ve kendisiyle o şekilde konuştuysa? Mutfağa girdiği zaman bu ümidinin doğru çıktığını anladı. Şaşırtıcıydı.

İki kişilik bir kahvaltı sofrası özenle hazırlanmıştı. Mutfak gün ışığıyla, kahve ve jambon kokusuyla doluydu. April üzerinde temiz bir hamile giysisiyle ocağın başındaydı ve ona utangaç bir gülümsemeyle bakıyordu.

“Günaydın” dedi.

Frank’in içinden dizlerinin üzerine çöküp onun kalçalarına sarılmak geldi; ama kendini tuttu. Bir şeyler –muhtemelen April’in gülümsemesindeki utangaçlık– onu durdurmuştu. En iyisi, dün hiçbir şey olmamış gibi yaptıkları bu tuhaf, karmaşık oyunda ona katılmaktı. “Günaydın” dedi, tam göz göze gelmekten kaçınarak.

Oturdu ve peçetesini açtı. İnanılmazdı. Hiçbir kavganın sabahı bu kadar kolay geçmemişti – ama yine de, portakal suyunu kararsızca yudumlarken, hiçbir kavganın da bunun kadar kötü olmadığını düşünüyordu. Acaba en sonunda bütün kavgalarını yapıp tüketmişler miydi? Belki artık gerçekten de söyleyecek hiçbir şey kalmadığında böyle oluyordu, ya duygulardaki acılıktan ya da affetmekten ötürü. Sonuçta hayat devam etmek zorundaydı.

“Dışarıda... güzel bir sabah havası var, değil mi?” dedi Frank.

“Evet, çok güzel. Omlet mi istersin, sahanda yumurta mı?”

“Ah, fark etmez... şey, herhalde omlet, eğer zor olmayacaksa.”

“İyi. Ben de omlet yiyeyim o zaman.”

Aydınlık mutfakta karşılıklı dostça oturuyor, birbirlerine ara sıra kızarmış ekmeği uzatarak karşılıklı nezaket sözleri söylüyorlardı. Frank başta yemek yiyemeyecek kadar mahcuptu. On yedi yaşında bir delikanlı olduğu ve bir kızı ilk kez yemeğe çıkardığı zamanki gibiydi, onun önünde ağzını yemekle doldurup çiğnemek affedilemez bir kabalık gibi gelmişti; Frank’i şimdi bu duygudan kurtaran şey, o zaman kurtaran şeyin aynısıydı: Son derece aç olduğunu şaşkınlıkla fark etmiş olmak.

Lokmalarını yutarken şöyle dedi: “Arada bir çocuklar olmadan kahvaltı etmek güzelmiş.”

“Evet.” April yumurtasını yemiyordu, kahve fincanına uzanırken de Frank elinin titrediğini fark etmişti; bunun dışında kendine son derece hâkim görünüyordu. “Bugün güzel bir kahvaltıya

ihtiyacın olabileceğini düşündüm” dedi. “Yani, bugün senin için önemli bir gün sayılır, öyle değil mi? Bugün Pollock’la toplantı yapacağınız gün değil miydi?”

“Evet, doğru.” Bunu bile hatırlamıştı! Ama Frank sevincini, yıllardır Knox’tan söz ederken kullandığı küçümseyici dudak kenarı gülümsemesiyle örtmeyi başardı ve şöyle dedi: “Amma önemli şey.”

“Şey,” dedi April, “bayağı önemli bir şey, en azından onlar için. Tam olarak ne yapacaksın sence? Yani, seni seyahatlere göndermelerinden önce. Pek bahsetmedin.”

Dalga mı geçiyordu ne? “Bahsetmedim mi?” dedi Frank. “Şey, aslında ben de pek bir şey bilmiyorum. Herhalde daha çok Pollock’un ‘hedef belirlemek’ dediği şeyi yapacağız, yani çevresinde oturup onun anlattıklarını dinleyeceğiz. Bilgisayarlar hakkında bir şey biliyormuşuz gibi davranacağız. Aslında bütün bunların asıl sebebi, yani bana göre asıl sebebi şu: Galiba Knox şu gerçekten büyük bilgisayarlardan birini almayı düşünüyor, ‘500’den daha büyük olan bir bilgisayar. Bunu sana söylemiş miydim?”

“Hayır, söylediğini sanmıyorum.” İnanılmaz olan, April’in gerçekten bunu dinlemek ister gibi görünmesiydi.

“Şey – şu Univac gibi canavar aletlerden biri; o aletle hava tahmini yapıyor, seçim sonuçlarını filan tahmin ediyorlar. Bunların tanesi birkaç milyon dolara *satılıyor*, düşünebiliyor musun? Eğer Knox böyle bir şey üretecekse yepyeni bir pazarlama planı oluşturmaları gerekir. Galiba olay bundan ibaret.”

Akciğerlerinin büyüdüğü ya da içlerine giren havadaki oksijenin daha zengin olduğu gibi tuhaf bir hisse kapılmıştı. Dik ve yüksek tuttuğu omuzlarını yavaşça sandalyenin arkasına yasladı. Acaba diğer erkekler de karılarına işlerinden söz ederken böyle mi hissediyorlardı?

“... Aslında çok büyük ve çok hızlı toplama yapan bir alet” diyordu, April’in bilgisayarın nasıl çalıştığı sorusuna karşılık olarak. “Sadece içinde mekanik bölümler yerine binlerce küçük vakum tüpü var...” Çok geçmeden, bir peçetenin üzerine, ikili sayı sistemine göre kodlanmış sinyallerin devrenin içinden geçişini anlatan bir diyagram çizerek April’a anlatmaya başlamıştı.

“Ah, anladım” dedi April. “Yani galiba anladım. Şey, oldukça... ilginçmiş, değil mi?”

“Ah, şey, bilmiyorum, galiba... öyle, evet, ilginç bir tarafı var

galiba. Pek de bir şey bilmiyorum aslında, sadece nasıl çalıştığıyla ilgili temel bir fikrim var.”

“Sen hep böyle dersin. Bence düşündüğünden daha çok şey biliyorsun. En azından, ne olduğunu gayet güzel açıklıyorsun.”

“Öyle mi?” Kalemi gabardin takımının iç cebine yerleştirip gözlerini yere indirirken gülümseyen yanaklarının kızardığını hissetti. “Şey, teşekkür ederim.” İkinci kahvesinin son yudumunu içip ayağa kalktı. “Ben yola koyulsam iyi olacak.”

April da eteğini düzelterek ayağa kalktı.

“Şey, April; bu çok güzeldi.” Gırtlığının duvarları şişmiş gibi hissediyordu. Neredeyse ağlayacaktı ama kendini tuttu. “Yani enfes bir kahvaltıydı” dedi gözlerini kırıştırarak. “Gerçekten, en son ne zaman... bu kadar güzel bir kahvaltı yapmıştım, hatırlamıyorum.”

“Teşekkür ederim” dedi April. “Buna sevindim; benim de hoşuma gitti.”

Şimdi öylece çıkıp gidebilir miydi? Hiçbir şey söylemeden? Kapıya doğru yürürlerken April’a bakıyor ve acaba “Dün akşam konusunda kendimi ne kadar kötü hissettiğimi sana anlatamam” veya “Seni seviyorum” ya da onun gibi bir şey söyleyip söylememeyi düşünüyordu; ya da en iyisi hiçbir şeyi karıştırmamak mıydı? Bir an duraksadı, dönüp onun yüzüne baktı ve ağzının tuhaf bir biçimde yamulduğunu fark etti.

“O zaman...” diye başladı. “O halde benden nefret filan etmiyorsun, değil mi?”

April’ın gözlerinde derin ve ciddi bir bakış vardı; bu soruyu sorduğu için sevinmiş gibiydi, sanki dünyada tam bir yetkinlikle cevap verebileceği birkaç sorudan biriymiş gibi. Başını iki yana salladı. “Hayır; elbette nefret etmiyorum.” Frank’e kapıyı açtı. “İyi günler.”

“Sana da.” Şimdi artık ne yapacağına karar vermek daha kolaydı: Ona dokunmadan, bir film aktörü gibi yavaşça dudaklarını onunkilere yaklaştırdı.

Şimdi yakından gördüğü yüzünden anlık bir şaşkınlık ya da tereddüt geçtiyse de April’ın yüzü hemen yumuşadı; gözlerini yarı yarıya kapadı ve bunun iki tarafın da istediği yumuşak bir öpücük olacağını belli etmiş oldu. Frank ancak bu öpücükten sonra onun koluna dokunabildi. Ne de olsa çok hoş kızdı.

“Tamam o zaman” dedi boğuk bir sesle. “Görüşürüz.”

April Johnson Wheeler kocasının yüzünün uzaklaşmasını izledi, onun elinin, kolunu hafifçe sıkıldığını hissetti, söylediklerini duydu ve ona gülümsedi.

“Görüşürüz” diye karşılık verdi.

Kocasının peşinden dışarı çıkıp, mutfağa çıkan basamaklarda durdu, onu izledi ve o steysimini çalıştırıp motor gürültüleriyle gün ışığına çıkarırken, sabah serinliğinde kollarıyla kendini sardı. Araba yanından geçerken, Frank’in geriye dönmüş arkaya bakan profilinden, arabayı yokuş aşağı geri geri sürmeyi iyi bilen bir adamın mazur görülebilecek gururundan başka bir şey okunmuyordu. April garajın önündeki güneşli bir yere geçip onun geri geri gidişini, eski Ford’un giderek küçülmesini izledi. Araba yolunun sonunda, Frank arabanın burnunu yola doğru çevirirken, ön camda parlayan güneş yüzünün bir kısmını gölgede bıraktı. April yine de, görürse diye elini salladı ve araba tekrar görüş hizasına girdiğinde onun kendisini gördüğünden emin oldu. Öne doğru eğilmiş, kendisine bakarak sırtıyordu, gabardin takımı, bembeyaz gömleği ve koyu renk kravatıyla derli toplu ve mutlu görünüyordu; April’a coşkulu bir biçimde el sallayarak karşılık verdi; sonra da gözden kayboldu.

April’in yüzündeki gülümseme, mutfağa girip kahvaltı bulaşıklarını lavabodaki buharı tüten suya daldırırken de devam etti; aslında üzerine bilgisayar diyagramı çizilmiş peçeteyi gördüğünde de hâlâ gülümsemeye devam ediyordu, o zaman bile gülümsemesi solmadı: Giderek yayıldı ve kaskatı kesilerek yüzünde kitlendi kaldı, boğazı art arda gelen spazmlarla düğümlendi ve yaşlar yanaklarından, sildiği hızda süzölmeye başladı.

Sinirlerini yatıştırmak için radyoda bir müzik kanalı açtı, bulaşıkları yıkamayı bitirdiğinde kendini biraz toparlamıştı. Gece içtiği sigaralardan diş etleri acıyor, elleri hafifçe titriyor ve kalp atışlarını her zamankinden daha çok hissediyordu; bunun dışında iyiydi. Radyodaki ses, “Saat sekiz kırk beş” dediğinde çok şaşırdı çünkü

ona öğlen olmuş gibi geliyordu. Soğuk suyla yüzünü yıkadı, kalp atışlarını yavaşlatmaya çalışarak derin nefesler aldı, sonra bir sigara yakıp telefonun başına geçti.

“Merhaba, Milly?.. Selam. Her şey yolunda mı?.. Sesim nasıl geliyor dedin?.. Ah. Şey, aslında hayır, kendimi daha iyi hissetmiyorum; o yüzden aradım... Senin için sorun olmayacağına emin misin? Belki de bütün gece kalmazlar; belki de Frank gelip onları alır bu akşam, duruma göre; ama yine de ne olur ne olmaz diye, şimdiden kesin bir şey söyleyemiyorum... Çok sağ ol, Milly, harikasın, çok çok teşekkür ederim... Yo hayır, o kadar ciddi bir şey olduğunu sanmıyorum; sadece biraz – soğuk algınlığı gibi bir şey işte... Tamam o zaman. Onları benim için öp, tamam mı? İkimizden birinin ya bu akşam ya da yarın gelip onları alacağını söyle... Ne?.. Yo y o – dışarıda oynuyorlarsa boş ver, çağırma.” Parmaklarının arasındaki sigara küçülüp parçalanmıştı, onu kül tablasına bıraktı ve iki eliyle birden telefona sarıldı. “İkisini de... ikisini de benim için öp, tamam mı, onları sevdiğimi söyle ve... ne bileyim... Tamam Milly. Çok sağ ol.”

Telefonun ahizesini yerine zar zor bırakmıştı ki yeniden ağlamaya başladı. Kendine hâkim olabilmek için bir sigara daha yaktı ama nefesi tıkanı, banyoya gidip orada uzunca bir süre kalması gerekti, yiyebildiği az bir kahvaltıyı da çıkardıktan sonra kuru kuru öğürmeye devam etti. Sonra yine yüzünü yıkadı, dişlerini fırçaladı, artık işe koyulabilirdi.

“İyice düşündün mü April?” derdi Claire Teyze artritli işaret-parmağını havaya dikerek. “Bir şeyi enine boyuna düşünmeden asla yapma; sonra da elinden geleni yap.”

İlk iş evi düzenlemekti, özellikle de çalışma masasını, dün gece saatlerce düşünmesinin kalıntılarıyla masa pislik içindeydi. Ağzına kadar dolu kül tablası oradaydı, kapağı açık mürekkep şişesinin çevresine saçılmış küller ve içinde kurumuş kahverengi bir halka olan kahve fincanı da öyle. Masanın başına oturup masa lambasını açması, orada perişan bir halde geçirdiği kederli saatleri geri getirmeye yetti.

Yazmaya çalıştığı mektubun başarısız müsveddeleri buruşturulmuş bir yığın halinde çöp kutusunda duruyordu. İçlerinden birini aldı, açtı, düzelterek yaydı, ama yazanları başta okuyamadı: El yazısı ne kadar da kargacık burgacık, kara ve öfkeli görünüyordu,

du, ezilip sıra sıra dizilmiş sivrisinek ölüleri gibi. Sonra, sayfanın yarısından sonrası okunur hale geldi:

... senin “aşk” konusundaki o korkakça yanılsamaların, oysa ikimizin arasındaki şeyin hor görme, güvensizlik ve birbirimizin zayıflıklarına karşı hastalıklı bir bağımlılıktan başka bir şey olmadığını sen de benim gibi biliyorsun. İşte bu yüzden, bugün sen sevememekten söz ettiğinde kahkahalara boğulmaktan kendimi alamadım ve bu yüzden bana dokunmana dayanamıyorum ve yine bu yüzden, düşündüğün ya da söylediğin hiçbir şeye inanmayacağım bundan sonra...

Geri kalanını okumak istemedi çünkü okumaya değmeyeceğini biliyordu. Buruşturulmuş ve fırlatılıp atılmış diğer kâğıtlara yazılmış diğer mektuplar gibi bu da nefretten zayıf düşmüştü; hepsinin yakılması gerekiyordu.

Bu sabah saat beşte –yani sadece dört saat önce– mektup yazmaya çalışmaktan vazgeçmişti. Kendini zorlayarak masanın başından kalkmıştı, yorgunluktan her yeri ağrıyordu ve terapideki bir hasta gibi, banyoda sıcak suyun içinde uzun süre oturmuştu. Ondan sonra kafası tamamen boşalmış ve oldukça sakinleşmiş halde, giyinmek için yatak odasına gelmişti; Frank orada sırt üstü yatıyordu işte.

Onun sabahın mavi ışıklarında buruşuk pazar giysileriyle yayılmış yatıyor olması April’i yatağında bir yabancıyla karşılaşmışçasına şoka uğratmıştı. Uykudaki pembeleşmiş yüzüne daha yakından bakmak için viski kokusunu alarak yatağın kenarına oturduğunda, yaşadığı şokun gerçek sebebini anlamaya başlamıştı: Frank’i sevmediğini bilmesinden çok daha fazlasıydı. Asıl sebep ondan nefret etmediği, nefret edemeyeceğiydi. Ondan kim nefret edebilirdi ki? Frank’ti o.

Sonra horlamayla inleme arası bir ses çıkarmış ve eli eline uzanırken dudakları kıpırdamaya başlamıştı. “Ah, bebeğim. Ah, bebeğim, gitme...”

“Şşşt. Tamam. Tamam Frank. Sen uy uyu şimdi.”

April’in enine boyuna düşünmesi işte o zaman sona ermişti.

Öyleyse bu sabah Frank ondan nefret edip etmediğini sorduğunda hayır demesi yanlış ya da yalan değildi. Aynı şekilde bu sabah ona güzel bir kahvaltı hazırlaması ya da işine aşırı bir ilgi göstermesi veya giderken onu öpmesi de yalan ya da yanlış değildi. Tam tersine o öpücük çok doğrudu – partide yeni tanıştığın, bütün

gece seninle dans edip seni güldüren ve sonra da eve bırakan, yol boyunca kendinden bahseden bir çocuğa verilmiş tamamen adil, dostça bir öpücüktü.

Tek gerçek hata, asıl yanlış ve yalan olan şey, onu bundan fazlasıymış gibi görmektir. Birkaç ay, böyle bir çocukla sadece eğlencesine bu oyunu oynamakta bir sakınca yoktu belki, ama bütün bu yıllar boyunca! Ve bütün bunlar, uzun zaman önce duygusal bir yalnızlık içindeyken, bu çocuğun söylediklerine inanmak kolay geldiği için olmuştu. Bunun karşılığında April kendi inanılası yalanlarını söylemiş ve karşılıklı olarak birbirlerinin en çok duymak istediği şeyleri söylemeye başlamışlardı – sonunda da Frank “Seni seviyorum” demiş, kendisi de “Gerçekten, ciddiym; sen şimdiye dek tanıdığım en ilginç insansın” derken bulmuştu kendini.

İnsanın kendini böyle kaptırıp koyuvermesi gerçek bir ihanettir! Çünkü insan bir kez başladı mı durmak çok güçtü; çok geçmeden “Özür dilerim, elbette sen haklısın”, “En iyisini sen bilirsin”, “Sen dünyadaki en harika ve en değerli şeysin” demeye başlıyordu insan. Sonra da bir bakıyordun ki, dürüstlük ve gerçek adına hiçbir şey kalmamış, bunların hepsi altın insanların dünyası kadar erişilmez, uzaklardan sana göz kırpmıyor. Sonra da hayatta, Laurel Oyuncuları’nın *Lanetli Orman*’daki, Steve Kovick’in baterideki performansı gibi bir performans sergilediğini anlıyordun – hissi ve dağınık, özentili ve tamamen yanlış; hayır demek isterken evet dediğini, tam tersini kastederken “Bu işte sonuna kadar beraber olmamız lazım” dediğini fark ediyordun ve sonra sanki çiçek kokuyormuş gibi benzin soluyarak kendini hiç hoşlanmadığın, kaba saba, hırıldayan, kırmızı suratlı bir herifin –Shep Campbell!– ağırlığı altında bir aşk hezeyanına kaptırıyor, sonra da kör karanlıkta kim olduğunu bilmediğin gerçeğiyle yüz yüze kalıyordun.

Bunun için bir başkasını nasıl suçlayabilirdin ki?

Masanın üstünü toparlayıp Frank’in yatağındaki çarşafı değiştirdikten sonra, çöp kutusunu dışarı, arka bahçeye götürdü. Tam bir sonbahar günüydü, ılıktı ama yere dökülmüş yaprakları çimenlerin üzerinde önüne katıp götüren sert bir rüzgâr vardı. Bu ona çocukluktaki cesur başlangıçları hatırlattı; okuldan birkaç gün önceki elma, kurşunkalem ve yünlü giysileri.

Çöp kutusunu bahçenin uzağındaki çöp yakma variline taşıdı, kâğıtları içine atıp kibriti çaktı. Sonra da güneşten ısınmış

taş duvarın kenarına oturup yanmalarını bekledi. Şeffaf dumanın önce yavaş yavaş, sonra daha hızlı yükselmesini, yayılmasını ve görüntüyü bulanıklaştıran küçük ısı dalgaları yaymasını izledi. Kuş cıvıltıları ve yaprakların hışırtısı uzaklarda oyun oynayan çocukların seslerine karışıyordu; dikkatlice dinledi ama hangilerinin Jennifer ve Michael'ın, hangilerinin Campbell'ın oğullarının sesleri olduğunu çıkaramadı – hatta seslerin Campbell'ların tarafından gelip gelmediğinden bile emin olamadı.

Uzaktan bütün çocukların sesleri aynı geliyordu.

“Dinle! Dinle bak Margie! – Başka ne getirdi biliyor musun? *Dinlesene!* Burada sana bir şey *anlatmaya* çalışıyorum.”

“Ne?”

Margie Rothenberg ve küçük erkek kardeşi George, Mary Jane Crawford ve Edna Slater orada, çalı çitin çimenlerin aşınmış olduğu kenarında, küçük bir mağaranın ve düz bir kayanın olduğu ve gazoz kapağı koleksiyonlarını sakladıkları yerde oynuyorlardı.

“Başka ne getirdi biliyor musun, dedim. Annem yani... Güzel bir mavi kaşmir kazak getirdi okul için, bir de ona uygun çorap, bir de atomizerli küçük bir parfüm. Hani yanında sıkıştığın bir şey olan küçük parfüm şişeleri var ya, ondan. İçinde de gerçek parfüm var. Sonra Bay Minton'la beraber White Plains'e gittik, Bay Minton annemin arkadaşı, sonra sinemaya gittik, sonra da dondurma yedik ve saat on biri on geçe oluncaya kadar yatmadım.”

“Annen neden sadece iki günlüğüne gelmiş ki?” diye sordu Margie Rothenberg. “Bir hafta kalacak diyordun. George, *kes* şunu!”

“Öyle demedim; bir hafta *kalabilir* dedim. Bir dahaki sefere kalır muhtemelen, belki de ben gidip kalırım onunla bir hafta ve eğer gidersem...”

“George! Bir daha burnunu karıştırıp sümüğünü yersen anneme söyleyeceğim bak! Ciddiyim!”

“... ve eğer gidersem, o zaman biliyor musun? O zaman bir hafta boyunca okula filan da gitmem gerekmeyecek; ha ha ha. Hey Margie! Eve gelip kazağımı filan görmek ister misin?”

“Gelemem. ‘Don Winslow’a yetişmek istiyorum.’

“Don Winslow’u bizde de dinleyebiliriz. Hadi gel.”

“Gelemem. Eve gitmem lazım. Hadi, Georgie.”

“Hey Edna? Hey Mary Jane? Annem bana ne getirdi, biliyor musunuz? Bana güzel bir – Hey Edna dinlesene. Dinle...” Yukarıdaki pencerelerden biri gıcırdayarak açıldı, eğer kafasını çevirip bakarsa Claire Teyze’nin bakırdan pencere telinin arasından bakan karaltısını göreceğini biliyordu.

“April!”

“Güzel bir mavi kazak getirdi, kaşmir, bir de güzel bir...”

“April!”

“Ne var? Buradayım.”

“Niye cevap vermiyorsun o zaman? Hemen eve gelip yıkanmanı ve üstünü değiştirmeni istiyorum. Biraz önce baban aradı. On beş dakika sonra arabayla burada olacaktı.”

Eve öyle hızlı koştu ki, lastik ayakkabıları sanki yere değmiyordu. Daha önce hiç böyle bir şey olmamıştı: Annesiyle iki koca gün, şimdi de babası, hem de tam ertesi günü...

Merdivenleri ikişer ikişer çıktı, odasına dalıp öyle bir hızla soyunmaya başladı ki, bluzundan bir düğme koptu, bir yandan da, “Ne zaman aradı? Ne dedi? Ne kadar kalıyormuş?” diye soruyordu.

“Bilmiyorum canım; Boston’a gittiğini, yolda olduğunu söyledi. Elbiselerini parçalaman gerekmiyor herhalde. Daha çok zaman var.”

Sonra üstünde parti elbisesiyle verandadaydı; babasının o uzun, yüksek, güzel üstü açık arabasının yolda belirmesini bekliyordu. Sonunda iki blok öteden arabayı gördüğünde, patikadan aşağı koşmamak için kendini zor tuttu; araba evin önüne gelinceye kadar bekledi, böylece onu arabadan inerken görebilecekti.

Ah, ne kadar uzun boylu ve inceydi! Dimdik duruyordu. Güneş saçlarında ve gülün yüzünde altın renginde parlıyordu; “Baba!” – sonra da koşmaya başladı ve onun kollarına atıldı.

“Nasılmış benim güzelim?” Temiz çamaşır, viski ve tütün kokuyordu babası; ensesindeki kısa saçlar dik dik ele geliyordu; çenesi ise sıcacık süngertaşı gibiydi. Ama en güzeli ses tonuydu: Bir toprak kabın ağzının kenarından üflermiş gibi derin ve titreşimliydi. “Boyun üç santim kadar uzamış biliyor musun? Senin kadar büyük bir kıza hâkim olabilir miyim bilmiyorum. Ama seni taşıyamayacağım kesin. Hadi içeri girip Claire Teyzeni görelim. Her şey yolunda mı? Erkek arkadaşların nasıl?”

Oturma odasında Claire Teyze’yle konuşurken muhteşemdi. Tam da doğru uzunluktaki pantolon paçasının arasından görünen

incecik ayak bilekleri, gergin siyah ynl çoraplarının içindeydi; koyu kahve ayakkabıları halının üzerinde biri biraz nde, diğeri arkada, öyle düzgün ve alımlı duruyordu ki, April onları uzunca bir süre incelemesi gerektiğini düşündü, bir erkeğın ayaklarının nasıl görünmesi gerektiğiyile ilgili olarak hafızasına kaydedecekti onları. Ama bakışları yukarı kaydı, asil görünümlü dizlerine, üzerine tam oturan yeğine ve yeğine takılı saat zincirine, beyaz manşetli bileklerine ve ellerine baktı, birinde uzun bir bardak tutuyor, diğeriyle de havada yavaşlık ve hafiflikle şekiller çiziyordu, sonra da ısıltılı yüzüne baktı. Gzn bir seferde alacağından çok daha fazlası vardı onda.

Tam da bir fıkrayı bitirmek üzereydi: “... Eleanor ayağā kalkıp söyle demiş, ‘Genç adam, siz sarhoşsunuz.’ Adam ona bakıp söyle demiş, ‘Bu doğru Bayan Roosevelt, yleyim. Ama,’ demiş, ‘aradaki fark şu Bayan Roosevelt: Sabaha benim bir şeyim kalmaz.’”

Claire Teyze’nin kalın gövdesi bükülüp dizlerinin üstüne kapandı, April da bunun dayanılmaz komiklikte olduğunu düşünüyor-muş gibi yaptı, ilk kısmını duymadığı ve duysa bile anlayacağından emin olmadığı halde. Ama babası gitmek üzere ayağā kalkarken daha odadaki kahkahalar dinmemişti bile.

“Yani, yemeğē – yemeğē bile kalmayacak mısın baba?”

“Tatlım, kalmak isterdim ama beni Boston’da bekleyen insanlar var, eğer kalkıp hemen oraya gitmezsem babana çok çok kızacaklar. Hadi bana bir öpücük ver bakalım.”

Sonra April, bunu yaptığı için kendinden nefret ederek, bebek gibi davranmaya başladı. “Ama sadece bir saat kaldın. Ve bana – bana hediye bile getirmemişsin ve...”

“Aa April” diyordu Claire Teyze. “Böyle güzel bir ziyareti neden mahvetmeye çalışıyorsun?”

Ama en azından babası şimdi ayakta değildi: April’ın yanına eğilmiş, kolunu beline dolamıştı. “Tatlım, evet, hediye konusunda haklısın, bu yüzden kendimi eşek kafalı gibi hissediyorum. Dinle ama bak. Sana bir şey söyleyeceğim. Hadi gel seninle beraber arabaya gidip eşyalarımıza bakalım, belki orada senin için bir şey bulabiliriz. Denemek ister misin?”

Claire Teyze’nin yanından ayrılıp patikadan aşağı doğru birlikte yürürlerken karanlık basmaya başlamıştı, arabanın sessiz iç kısmında g ve hızın heyecan verici potansiyeli hissediliyordu.

Babası kontrol panelindeki lambaları yaktığı zaman, kendilerine ait derli toplu, deriden bir eve gelmiş gibi oldular. Burada beraber yaşamak için ihtiyaçları olan her şey vardı: Oturmak için rahat koltuklar, yoldayken yiyecekleri sandviç ve sütü koymak için üzerine bir peçete yayabileceği küçük bir raf; ayrıca ön ve arka koltuklar uyunacak kadar da büyüktü.

“Torpido gözü?” diyordu babası. “Hayır; burada bir şey yok, sadece eski haritalar filan. Bir de valize bakalım.” Dönüp arka koltuğa uzandı ve büyük valizinin kilitlerini açtı. “Bakalım. Çoraplar; gömlekler; hayır burada da bir şey yok. Şimdi ayvayı yedik. Biliyor musun? Bir erkeğin seyahat ederken yanında her zaman cicili bicili eşyalar taşıması gerekir; çünkü yoluna ne zaman güzel bir kızın çıkacağı hiç belli olmaz, değil mi? Ah, bak... Dur bir saniye, bir şey buldum. Çok fazla bir şey değil ama yine de bir şeydir işte.” Etiketinde bir at resmi olan ve “White Horse” yazan uzun kahverengi bir şişe çıkardı. Şişenin boynuna bir kurdeleyle küçücük bir şey asılmıştı ama çakısını açıp onu kesinceye kadar ne olduğunu göstermedi. Sonra da onu kurdelesinden tutup, usulca April’in avucunun içine bıraktı – küçücük, mükemmel bir beyaz at.

“İşte canım benim” dedi. “Bunu sonsuza dek saklayabilirsin.”

Ateş sönmüştü. April kararmış kâğıt öbeklerini bir dal parçasıyla karıştırıp yanıp yanmadıklarını kontrol etti; küllerden başka bir şey kalmamıştı.

Çöp kutusunu tekrar içeriye taşıırken çocuk sesleri onu takip etti; ancak içeri girip kapıyı örttüğü zaman sesleri susturabildi. Radyoyu da kapatınca ev hiç alışılmadık bir sessizliğe büründü.

Çöp kutusunu yerine koydu ve önüne temiz bir tomar kâğıt alıp yine masanın başına geçti. Bu kez mektubu yazmak hiç zaman almadı. Söylenecek yalnızca bir tek önemli şey vardı ve bunu da birkaç kelimeyle söylemek en iyisiydi – öyle kısa olmalıydı ki, anlamın büyütülmesi ya da çarpıtılmasına olanak sağlamamalıydı.

Sevgili Frank,

Ne olursa olsun lütfen kendini suçlama.

Eski sinsi alışkanlıktan ötürü neredeyse *Seni seviyorum* sözlerini de ekleyecekti ama kendini tam zamanında tuttu ve kısaca imzasını

attı: *April*. Mektubu bir zarfın içine yerleştirip üstüne *Frank* yazdı ve masanın tam ortasına bıraktı.

Mutfığa gidip en büyük tenceresini çıkardı, suyla doldurdu ve ocağın üstüne koyup kaynamaya bıraktı. Kilerdeki karton kutulardan gerekli malzemeleri çıkardı: Eskiden biberonları sterilize etmek için kullandıkları maşalar ve şırınganın, plastik pompası ve uzun lastik burnuyla beraber içinde durduğu mavi ecza kutusu. Bunları tencerenin içindeki, buharlaşmaya başlayan suyun içine attı.

Banyoya temiz havlular koymak, hastanenin numarasını yazıp telefonun yanına bırakmak gibi diğer hazırlıkları yaparken su kaynamaya başlamıştı. Kaynayan su, tencerenin kapağını hoplatıyor, şırıngayı tencerenin kenarlarına vurdurup takırdatıyordu.

Saat dokuz buçuk olmuştu. On dakika sonra altını kapatacağı; suyun soğuması da biraz zaman alacaktı. Bu sırada beklemekten başka yapacak bir şey yoktu.

“İyice düşündün mü April? Bir şeyi enine boyuna düşünmeden asla...”

Ama artık tavsiyelere ve talimatlara ihtiyacı yoktu. Ne anne babasından, ne Claire Teyze’den, ne Frank’ten ne de bir başkasından öğrenmesinin gerekmediği, zaten hep bildiği şeyi bildiği için sakin ve sessizdi: Eğer hayatta tamamen dürüstçe ve doğru bir şey yapacaksan bunu hep yalnız yapman gerekiyordu.

O gün saat ikide, Milly Campbell ev işlerini daha yeni bitirmişti. Televizyonun karşısındaki koltukta dinleniyordu; toz, yer cilası kokuları ve dışarıda oynayan çocukların sesleriyle çevrelenmişti (tek bir kişinin, birkaç günlüğüne de olsa altı çocukla başa çıkması çok zordu) ve sonradan hep söyleyeceği gibi, o uğursuz sesi duymadan en az bir dakika öncesinden “o uğursuzluk hissine kapılmış”tı.

Siren sesiydi bu –Yangın, Cinayet, Polis sesiydi–, sürücüsü hızla yola koyulmuş, bir dönemece gelince yavaşlamış ve sonra yine son hızla devam eden bir otomobilden çıkan o derin ve şoke edici dercede yüksek siren sesi. Milly hemen pencereye koştu, ağaçların tepelerinin arasından Bağımsızlık Yolu’ndan çıkan bir ambulansın uzun şeklini gördü, güneş ambulansın üzerinde bir an göz kamaştırarak parladı. Sirenlerini daha da yüksek sesle öttürerek On İkinci Otoban’a giren ambulansın sesi, uzakta gözden kaybolduğunda bile havada tahammül edilmesi güç bir çığlık olarak asılı kaldı. Milly endişeyle dudaklarını kemirmeye başladı.

“O yol üzerinde oturan daha bir sürü kişi olduğunu biliyordum” diyecekti daha sonra. “Başka herhangi biri olabilirdi ama ben April olduğu gibi bir hisse kapılmışım. Onu aramaya yeltendim ama sonra vazgeçtim çünkü saçma olacaktı, hem belki de uyuyordur diye düşündüm.”

O yüzden huzursuzlukla telefonun başında oturuyordu ki, telefon zır zır ötmeye başladı. Arayan Bayan Givings’di, sesi telefonun ahizesini öyle bir titreştiriyordu ki, Milly’nin kulak zarı acıyordu.

“Wheeler’larda ne olduğunu biliyor musunuz? Evlerinin önünden geçiyordum, oradan bir ambulansın çıktığını gördüm ve müthiş paniğe kapıldım. Şimdi de onları aramaya çalışıyorum ama kimse cevap vermiyor...”

“Neredeyse ölecektim” diye anlatıyordu Milly daha sonra. “Telefonu kapattıktan sonra hasta gibi orada öylece kaldım, sonra

da korkunç bir şey olduğunda her zaman yaptığım gibi Shep'i aradım."

Ensesini hafif hafif sıvazlayarak Allied Precision Laboratories Şirketi'nin penceresinden bakan Shep Campbell karmakarışık duygular içinde kaybolmuştu. Vito'nun Yeri'ndeki o inanılmaz geceden bu yana bir hafta geçmişti ve Shep'in bu süre içinde ne şirketine ne Milly'ye ne de kendine pek bir faydası dokunmuştu. İlk gün, âşık olmuş her çocuk gibi onu bir telefon kulübesinden aramış ve "April, seni ne zaman görebilirim?" demişti, April da uzun uzun anlatarak bunun mümkün olmadığını ve bunu Shep'in kendisinin de bilmesi gerektiğini açıklığa kavuşturmuştu. O gece ve ertesi gün bu cevap içine dert olmuş –ne kadar da salak bir soytarı olduğunu düşünmüştür kim bilir– ve onu tekrar aradığında söyleyeceği serinkanlı, olgun ve anlayışlı şeyleri saatlerce fısıldayarak prova etmişti. Ama telefon kulübesine gittiğinde yine her şeyi berbat etmişti. Ezberlediği bütün o sözler ağzından yanlış çıkmış, sesi bir salağınki gibi titremiş ve yine onu sevdiğini söylemeye başlamıştı, sonunda da April nazıkçe ama katı bir biçimde şöyle demişti: "Bak Shep; telefonu yüzüne kapatmak istemiyorum ama eğer sen kapatmazsan sanırım öyle yapmak zorunda kalacağım."

Onu sadece bir kez görmüştü. Dün, çocuklarını onlara getirdiğinde, tir tir titreyerek yatak odasına saklanmış ve tüllerin arasından onun arabadan inişini –yorgun, hamile bir kadın– gözetlemiş, kalbinin atışlarından ona doğru dürüst bakamamıştı bile.

"Telefon, Bay Campbell" diye seslendi kızlardan biri ve açmak için masasına giderken, saçma sapan bir düşünce de olsa arayanın April olabileceğini düşündü. Değildi.

"Selam, bebeğim – ne? Dinle, sakın ol canım. Kim var hastanede? Ne zaman? Aman yarabbi!"

Fakat işin tuhafı, bu hafta boyunca ilk kez kendini olaylara hâkim hissediyordu. Kendini hafifçe sandalyesinin keçe minderine bıraktı, ayaklarını iskemlesinin altında topladı, bir eliyle telefonu yanağına dayayıp diğer eline de 0.5 kalemını aldı – atlamaya hazır, gergin bir paraşütçü asker gibiydi şimdi.

"Dur biraz, sakın ol" dedi Milly'ye. "Hastaneyi aradın mı? Tatlım, Frank'i aramadan önce, ilk olarak bunu yapmamız lazım..."

Tamam, tamam, biliyorum çok üzgünsün. Ben hastaneyi arayıp ne olduğunu öğrenirim, sonra da Frank'i ararım. Dinle şimdi, sen biraz sakinleş, tamam mı?" Kalemi not defterine azimle paralel çizgiler çiziyordu. "Tamam" dedi. "Aman çocuklara bir şey belli etme – bizimkilere de onlarınkilere de.... Tamam... Ben seni ararım."

Sonra hastaneyi aradı, operatördeki karışıklıkları çabucak geçip, kendisine yardımcı dokunamayacak sesleri hemen atlayarak, yardım edebilecek olanlarla hızlı ve sorgulayıcı bir ses tonuyla konuştu.

"... hangi acilde?.. Tamam da, ne tedavisi?.. Ah... Anladım, düşük yapmış diyorsunuz. Bakın: Ne durumda olduğunu söyleyebilir misiniz?.. Anlıyorum. O ne kadar sürer, onu biliyor musunuz?.. Doktoru kim?" Kalemi hemen atılıp doktorun ismini aceleyle çiziktirdi. "Tamam. Bir şey daha var: Kocasını arayan oldu mu?.. Tamam. Teşekkürler."

Telefonun üzerine eğilmiş, iki büküm pozisyonunu değiştirmeden, New York'taki Knox Ofis Makineleri'ni aradı.

"Frank Wheeler, lütfen... Nerede dediniz?.. Toplantıdan çıkarın o zaman. Bu acil bir durum." Ancak o zaman, yani telefonda beklerken, midesi endişeden büzülmeye başladı.

Frank telefonda, şoke olmuş, belli belirsiz bir sesle, "Aman Tanrım" diyordu.

"Dur, Frank, dinle: Sakin ol dostum. Bildiğim kadarıyla, durumu iyi şu anda. Bana bu kadarını söylediler. Dinle şimdi. Hemen ilk trenle Stamford'a gel, ben seni orada karşılarım, beş dakikada hastanede oluruz... Evet. Ben hemen çıkıyorum. Tamam, Frank."

Tek kolundan sarkan ceketini çekerek otoparkta son hızla arabasına doğru koşarken, kulaklarında ısıklık çalan temiz havayla beraber Shep vücuduna yeniden canlılık geldiğini hissediyordu. O eski, düşmanla çarpışma hissiydi, hiçbir şey insanın kontrolünde değilken tam da doğru şeyi hızla ve iyi yapmanın verdiği his.

İstasyonda treni beklerken, bu süreyi yeniden Milly'yi ve hastaneyi aramak için kullandı; Milly biraz sakinleşmişti, hastanedeysen yeni bir haber yoktu; sonra da akşamüstü güneşinin altında, cebindeki bozuk paraları şıkırdatarak ve alçak sesle "Hadi, hadi" diyerek platformda bir ileri bir geri yürümeye başladı. Bu sakinleştirici ninni de tıpkı savaştaki gibiydi – acele et ve bekle. Tren, platformu titreterek geldi, Frank ise trenin kenarına asılmış, aşağı atlayan,

neredeyse yüzüstü düşen, vahşi gözler ve uçuşan bir kravatla Shep'e doğru hamle yapan bir çılgın gibiydi.

"Tamam, Frank..." Yan yana otoparka doğru koşuyorlardı, daha tren durmamıştı bile. "Araba hemen şurada."

"April iyi mi?.. Hâlâ aynı mı?.."

"Seni aradığım zamanki gibi."

Ağır akan trafiğin içinde hastaneye doğru yol aldıkları o kısa yolculuk boyunca konuşmadılar, Shep konuşmaya çalışsa sesinin çıkıp çıkmayacağından bile emin değildi. Frank'ın bakışları ve yanındaki koltukta büzüşmüş titreyerek oturması içini korkuyla doldurmuştu. Biliyordu ki, şu son tepeyi çıkıp da o çirkin kahverengi binaya vardıklarında artık kendisine eylem için yer kalmayacak ve tamamen çaresizliğe gömülecekti.

ZİYARETÇİ GİRİŞİ yazısının olduğu kapılardan geçip, danışma masasından alelacele bilgi alarak, koridorlardan bir yürüme yarısında burun buruna giden rakipler gibi hızla geçerlerken Shep'in zihni, çatışmadayken her zaman er ya da geç olduğu gibi, çevresinden koptu: İçinden belli belirsiz, koruyucu bir ses şöyle diyordu, Bunlar gerçekte olmuyor; bunların hiçbirine inanma.

"Kim? Bayan Wheeler mı dediniz?" dedi koridorun sonundaki tıknaz, çilli hemşire, ameliyat maskesinin kenarından gözlerini kırptırarak. "Acildeki hastayı diyorsunuz. Şey, şu anda bilgi..." Üzerinde kırmızı ışık yanan kapalı bir kapıya doğru gözlerini kaçırdı, Frank oraya doğru bir hamle yaptı. Hemşire gerekirse onu güç kullanarak uzaklaştırmak üzere hemen yoluna çıktı, ama Shep Frank'ın kolunu yakalayıp onu geri çekmişti.

"İçeri giremez mi? Kocası."

"Hayır, elbette giremez" dedi kadın, gözleri sorumluluk duygusuyla kocaman açılmıştı. Ama sonunda, isteksizce de olsa, içeri kendisi girip doktorla konuşmaya razı oldu. Bir dakika sonra, içeriden buruşuk ameliyat önlüğüyle, gözlerini onlardan kaçırarak, utangaç görünümlü bir doktor çıktı.

"Bay Wheeler hanginiz?" diye sordu, sonra da Frank'i kolundan tutup özel bir konuşma yapmak üzere uzaklaştırdı.

Aralarındaki mesafeyi saygıyla koruyan Shep, içindeki sesin onu, April'in ölmediğine ikna etmesine izin verdi. İnsanlar böyle ölmezdi. Günün ortasında, bunun gibi uyuklayan bir koridorun ucunda ölünmezdi böyle. Eğer ölüyor olsaydı, şuradaki hademe

yerleri böyle rahat rahat siliyor olmaz, kendi kendine bir türkü mırıldanmazdı, ayrıca birkaç kapı ötedeki koğuşta radyonun bu kadar yüksek sesle çalmasına izin vermezlerdi. Eğer April Wheeler ölüyor olsaydı, ilan tahtasında bu danslı parti ilanı olmaz (“Eğlence! Ve İçkiler!”), hasır koltuklarla bu masanın üzerindeki mecmualar da burada böyle düzenli bir şekilde durmazdı. Ne yapmanı bekliyorlardı yani? Biri ölürken oturup bacak bacak üstüne atıp *Life* dergisinin sayfalarını mı çevirecektin? Elbette hayır. Burası bebeklerin doğduğu ya da öyle ufak tefek düşüklerin hemen hallediverildiği yerlerdendi; her şey yoluna girene kadar endişeyle oturup beklediğin bir yerdi burası, sonra da dışarı çıkıp bir içki içer ve evine giderdin.

Hasır koltuklardan birine öyle deneme mahiyetinde oturdu bir. Dergilerden biri *U.S. Camera*’ydı. Eline alıp çıplak kadın fotoğraflarına bakmayı geçirdi içinden; ama onun yerine ayağa fırlayıp ileri geri birkaç adım attı. Tuvalet gitmesi gerekiyordu. Mesanesi sızıyordu, bir tuvalet bulup dönmesinin ne kadar süreceğini düşündü.

Ama doktor tekrar içeri girmişti ve Frank orada tek başına duruyor, eliyle şakaklarını ovuşturuyordu. “Kahretsin, Shep, anlattıklarının yarısını bile *anlamadım*. Onu buraya getirmelerinden önce fetus çıkmış zaten. Neydi onun adı, ha, plasentayı çıkarmak için ameliyat etmeleri gerekiyormuş, etmişler ama hâlâ kanaması varmış. Ambulans gelmeden önce çok kan kaybetmiş diyor, şimdi de kanamayı durdurmaya çalışıyorlarmış, başka bir sürü şey daha söyledi ama anlayamadım, kılcal damarlardan bahsetti, bilinci de yerinde değilmiş. Tanrım.”

“Frank, bir dakika oturmaya ne dersin?”

“Doktor da öyle dedi. Neden oturacaktım ki?”

Böylece ayakta durmaya devam ettiler, hademenin alçak sesle mırıldanmasını ve paspasının ritmik bir şekilde duvara çarpmasını dinliyorlardı, bir de arada bir yanlarından geçen bir hemşirenin kauçuk tabanlı ayakkabılarının çıkardığı gıcırtilı sesleri. Bir ara Frank’in gözleri, Shep’in kendisine biraz fazla dostane bir nezaketle sigara ikram ettiğini anlayıp sigarayı kabul edebileceği kadar bir süre odaklanabildi –“Sigara, dostum? Tamam. Kibriti de buldum...”–, sonra, kendi ses tonundaki neşeden cesaret alan Shep şöyle dedi: “Bak Frank, ne diyeceğim. Ben gidip bize kahve alayım.”

“Hayır.”

“Hayır hayır, tamam. Bir dakikaya dönerim.” Sonra da hemen koridordan sıvışıp köşeyi döndü, başka bir koridora girdi ve sonunda erkekler tuvaletini buldu, mesanesindeki baskı ağır ağır azalırken orada titreyerek ve neredeyse inildeverek durdu. Sonra da yine koridora çıkıp kantinin yerini sordu, binanın ta diğer ucundaydı. Oyuncakların, keklerin ve dergilerin arasından aceleyle sıyrılıp iki kahve aldı; sonra da sıcak karton bardaklar ellerini yakmasın diye dikkatle tutarak, acile doğru yürümeye başladı. Ama kaybolmuştu. Bütün koridorlar birbirine benziyordu, birinin sonuna dek yürümüştü ki ters yönde gittiğini fark etti. Yolunu bulması epey zaman aldı; yaptığı şeyin bu olduğunu her zaman hatırlayacaktı: Elinde iki bardak kahve ve yüzünde aptalca bir sırıtişla yön sorarak, koridorlarda kısa adımlarla hızlı hızlı yürümek. April Wheeler öldüğünde o bunu yapıyordu.

Son köşeyi de dönüp ucunda kırmızı ışıklı kapının bulunduğu uzun koridora girer girmez, bunun olduğunu anlamıştı. Frank ortalarda yoktu; koridorun o tarafı tamamen boştu. Kapının açıldığını gördüğünde daha elli metre ötedeydi. Önden birkaç hemşire çıktı ve farklı yönlerle doğru aceleyle gittiler; arkadan da bir değil üç dört doktor çıktı usul usul, iki tanesi bir sarhoşu salondan çıkaran kibar garsonlar gibi Frank’e destek oluyorlardı.

Shep gözleriyle çılgın gibi, kahveleri bırakacak bir yer aradı; yere çömeldi, bardakları duvara dayalı bir şekilde yere bıraktı ve bir koşuda gidip doktorların arasına karıştı; beyaz giysiler, hareket halindeki pembe suratlar ve birbiriyle uyumsuz seslerden oluşmuş bir yığın olarak farkındaydı onların ancak:

“... korkunç bir şok, elbette...”

“... çok fazla kanama vardı...”

“... şuraya, oturmaya çalışın...”

“... kılcal damarlar...”

“... aslında çok iyi dayanıyordu...”

“... yok yok, oturun lütfen...”

“... bazen böyle oluyor, gerçekten...”

Frank’i hasır koltuklardan birine oturtmaya çalışıyorlar, o sırada koltuk kayıyor, gıcırdıyordu ama Frank inatla ayakta durmaya devam ediyordu, sessiz ve ifadesizdi, hızlı hızlı nefes alıp veriyor, boşluğa gözlerini dikmiş bakarken başı her nefeste biraz sallanıyordu.

Bundan sonraki olayların sırası Shep'in hafızasında hep belirsiz kalacaktı. Saatler geçmiş olmalıydı çünkü eve vardıklarında gece olmuştu, kilometrelerce yol kat etmiş olmalıydılar çünkü bütün bu süre boyunca arabayı kendisi kullanmıştı ama nereye gittikleri konusunda en ufak bir fikri yoktu. Bir ara, bir kasabaya vardıklarında bir dükkânda durup burbon almış ve motor çalışır vaziyetteyken şişeyi Frank'e uzatmış –“Al, dostum...”–, sonra da Frank'in bir bebegin gevşek dudaklarla süt emmesi gibi şişenin ağzına yapışmasını izlemişti. Başka bir yerde –yoksa aynı yer miydi?– yol kenarındaki bir telefon kulübesine gitmiş, Milly'yi aramıştı, o “Aman Allahım! Olamaz!” diye bağırduğunda ona sesini kesmesini yoksa çocukların duyacağını söylemişti. Milly kendini toplayıncaya dek telefonda kalmış, bir yandan da Frank'in arabanın içindeki kıpırtısız başına bakmıştı. “Dinle şimdi” demişti Milly'ye. “Çocuklar uyuyuncaya dek onu eve getiremem; onları bir an önce yatır ve lütfen doğal davranmaya çalış. Sonra da onu bize getireceğim. Kendi evine gitmesine izin veremeyiz...”

Geri kalan zaman boyunca yoldaydılar, hiçbir yere gitmiyorlardı. Bu araba yolculuğundan tek hatırladığı, ardı ardına gelen trafik lambaları, elektrik telleri, ağaçlar, evler, alışveriş merkezleri ve solgun gökyüzünde birbiri ardından gelen tepelerdi. Frank bazen sessizdi, bazen zayıf iniltiler çıkarıyor, bazen de aynı cümleyi tekrar tekrar söyleyip duruyordu:

“... bu sabah öyle iyiydi ki... Ne kadar aptalca değil mi? Bu sabah çok iyiydi...”

Bir ara, ki bunu yolculuğun başında mı yoksa sonlarına doğru mu söylediğini Shep hatırlayamıyordu, Frank şöyle demişti: “Bunu kendisi yaptı, Shep. Kendini öldürdü” dedi.

Shep'in zihni gelen yumruktan kaçma numarasını yaptı: Bunu daha sonra düşünecekti. “Frank, sakın ol” dedi. “Saçma sapan konuşma. Böyle şeyler oluyor bazen, hepsi bu.”

“Hayır. Bu öyle kendiliğinden olmadı. Geçen ay yapmak istemişti, o zaman yapsaydı bir şey olmazdı. O zaman yapsa bir şey olmayacaktı ama ben vazgeçirdim. Ben vazgeçirdim, dün kavga ettik, şimdi de o – Ah Tanrım. Ah Tanrım. Bu sabah öyle iyiydi ki...”

Shep'in gözleri yoldaydı, neyse ki beyninin uyanık ön bölümünü oyalayacak çok şey vardı. Çünkü nasıl bilebilirdi ki şimdi, bunda

ne kadar gerçeklik payı olduğunu? Ve ne kadarının kendisiyle alakalı olduğunu?

Çok daha sonra, loş oturma odasında Milly mendilini çiğneyerek oturuyor ve kendini tam bir korkak gibi hissediyordu. Bir noktaya kadar çok iyi idare etmişti; çocuklara rol yapmayı başarmış, Shep gelmeden hepsini bir saat erken yatırmıştı; daha sonra birileri acikir diye birkaç sandviç hazırlayıp mutfığa bırakmıştı ("Hayat devam ediyor" derdi annesi hep, birinin öldüğü gün sandviç hazırlarken); Bayan Givings'i arayacak zamanı bile bulmuştu, Bayan Givings haberi duyunca tekrar tekrar "Vah vah vah" demişti; Frank'le karşılaşma anına kendini hazırlamak için de elinden geleni yapmıştı. Bütün gece onunla oturmaya, belki de ona Kutsal Kitap'tan bir şeyler okumaya hazırdı; ona sarılıp göğsünde ağlamasına hazırdı; onun için elinden geleni yapmaya hazırdı.

Ama hiçbir şey, Shep onu mutfak basamaklarından çıkarırken gözlerinde gördüğü o korkunç boşluğa hazırlanamıyordu Milly'yi. "Ah Frank" demiş, ağlamaya başlamış ve mendilini ağzına bastırarak oturma odasına koşmuştu, o andan itibaren tamamen işe yaramaz bir haldeydi.

Burada oturup onların mutfakta çıkardığı belli belirsiz sesleri (çekilen bir iskemlenin sesi, şişenin bardağa vurma sesi ve Shep'in sesi: "Al dostum. İç, kafaya dik...") dinlemekten başka bir şey yapamıyor, yeniden cesaretini toplamaya çalışıyordu. Bir ara Shep viski kokarak bir şey sormak için ayakucunda odaya girmişti.

"Ah, tatlım, çok üzgünüm" diye gömleğine mırıldanmıştı. "Biliyorum hiçbir yardımım dokunmuyor ama *yapamıyorum. Görüntüsüne dayanamıyorum.*"

"Tamam. Tamam, tatlım. Sen rahat ol; ben ona bakarım. Şu an şokta sadece, hepsi bu. Tanrım, nasıl bir şey bu..." Sesi hafif içkili geliyordu. "Tanrım, ne korkunç bir şey. Arabada ne dedi biliyor musun? April'in kendisinin yaptığını söyledi. İnanabiliyor musun?"

"Kendisi mi *yapmış*?"

"Kendine kürtaj yapmış; ya da yapmaya çalışmış."

"Of" diye fısıldadı Milly titreyerek. "Of, ne kadar korkunç. Sence yapmış olabilir mi? Ama neden böyle bir şey yapsın ki?"

“Ben nereden bileyim? Her şeyi bilecek halim yok herhalde. Ben sadece adamın bana *söylediğini* söylüyorum sana, Tanrı aşkına.” Shep iki eliyle birden başını sıvazladı. “Şey, üzgünüm tatlım.”

“Tamam. Sen git içeri. Ben biraz sonra gelip onunla otururum, sen de biraz dinlenirsin. Dönüşümlü yaparız.”

“Tamam.”

Fakat bunun üzerinden iki saatten fazla geçmesine rağmen Milly hâlâ sözünü tutacak gücü kendinde bulamıyordu. Tek yapabildiği burada oturup dediğini yapmaktan ölesiye korkmaktı. Uzun zamandır mutfaktan hiç ses gelmiyordu. Ne *yapıyorlardı* orada? Sadece oturuyorlar mıydı öyle?

Sonunda cesareten çok meraktan ayağa kalkıp koridordan geçerek aydınlık mutfağın kapısına gelebildi. Kapıda duraksadı, derin bir nefes alıp güçlü ışık karşısında gözlerini kırptırarak içeri girdi.

Shep masanın üzerindeki kollarına kafasını gömmüştü, hiç dokunulmamış sandviç tabağının bir santim uzağındaydı; derin uykudaydı, belli belirsiz horluyordu. Frank ise orada değildi.

Bağımsızlık Tepesi Konutları trajedileri kaldıracak şekilde düzenlenmemiştir. Geceleri bile, pusuda bekleyen gölgelere ve gölgelere gizlenmiş silüetlere yer vermeyecek şekilde konumlanmıştı. Yorulmak bilmez neşeli haliyle, parlak perdesiz pencereleri yeşil ve sarı yaprakların arasından masumane bakan, beyaz ve pastel renkli evlerden oluşmuş bir oyuncak diyarı gibiydi. Bahçelerin, bakımlı kapı önlerinin ve park edilmiş dondurma renkli otomobillerin bazıları projektörlerle aydınlatılmıştı.

Sokaklarda çaresiz bir kederle koşan bir adam böyle bir yere hiç uygun değildi. Ayakkabısının asfaltta çıkardığı hışırtılar ve kendi soluğu dışında her yer öyle sessizdi ki, yaprakların arkasında uyuklayan evlerden gelen televizyon seslerini bile duyabiliyordu – bir komedyenin boğuk bağirtisini spastik kahkahalar ve alkış sesi, ardından da bandonun sesi takip etti. Bağımsızlık Yolu’na kestirme yoldan gitmek isteyen çılgın bir adamın hamlesiyle, kaldırımdan çıkıp, birisinin arka bahçesinden geçerek eğimli ormana daldığında bile kaçış yoktu: Evlerin ışıkları neşeyle parlayarak, yüzünü kamçılayan dalların arasından onu takip ediyordu, bir ara dengesini

kaybedip taşlı bir koyağa yuvarlandığında bile, oradan elinde bir çocuğun teneke plaj kovaıyla çıktı.

Tepenin yamacından güçlkle tırmanarak yeniden asfalta ulaş-tığında sersemlemiş kafası hain bir oyun oynadı kendisine: Bun-ların hepsi kâbustu; bu yol kıvrımını döndüğünde kendi evinde de ışıkların yandığını görecekti; içeriye koşacak ve orada onu ütö masasının başında ya da elinde bir dergiyle kanepeye kıvrılmış bulacaktı (Ne oldu, Frank? *Pantolonun* çamurlanmış. Ben *tabii ki* iyiyim...”).

Fakat sonra evi gördü –gerçekten gördü–, ay ışığında uzun ve sütsü bir beyazlıktaydı, pencereleri karanlıktı, yol üstündeki tek karanlık ev oydu.

April kana özellikle dikkat etmişti. Telefona gidip geri dönen, kan damlalarından ince bir iz dışında her şey banyoyla sınırlandırılmıştı, orada bile kanın çoğu akıp gitmişti. İki büyük havlu kırmızıya bulanmış halde küvetin içinde duruyordu. “En kolay bu olur diye düşündüm” dediğini duyar gibiydi. “Havluları gazete kâğıdına sarar, çöpe atarsın diye düşündüm, sonra da küveti güzelce temizlersin, tamam mı?” Havlu dolabının altında, soğuk su dolu bir kabın içinde şırıngayı buldu; ambulans ekibinden saklamak için oraya koymuştu muhtemelen. “En iyisi göz önünden kaldırayım diye düşündüm; bir sürü aptal soruya cevap vermek zorunda kalmak istemedim.”

İşe koyulduğunda kafasında onun sesi çınlamaya devam ediyordu. “İşte bu, tamam” dedi ses, gazete kâğıtlarına sarılı havluları mutfak kapısının dışındaki çöp kutusunun iyice dibine soktuğunda. Dönüp dizlerinin üstünde, yerlerdeki kan damlalarını silerken de ses yine onunlaydı. “Nemli bir süngerle biraz kuru deterjan kullanmayı dene sevgilim – lavabonun altındaki dolapta var. O zaman lekeler çıkar. İşte, gördün mü? Halıya damlatmamışım, değil mi? Ah, iyi.”

Ev onun sesi ve hissiyle capcanlıyken nasıl ölmüş olabilirdi ki? Frank temizliği bitirip de evin içinde dolaşarak ışıkları kâh açıp kâh söndürdüğünde bile, o zaman bile, varlığı hâlâ evin içinde, gardıroptaki elbiselerinin kokusu kadar gerçektir. Ancak dolaptaki elbiselerine uzunca bir süre sarıldıktan sonra, oturma odasına gittiğinde onun kendisine bıraktığı notu buldu. Notu daha yeni okumuş ve ışıkları söndürmüştü ki; Campbell’ların Pontiac’ını

yavaşlayıp araba yoluna girerken gördü. Çabucak yatak odasına gidip kendini dolaba, elbiselerin arasına kapattı. Oradan, arabanın gürültüsünün kesildiğini, mutfak kapısının açıldığını ve tökezleyen ayak seslerini duydu.

“Frank?” diye seslendi Shep boğuk bir sesle. “Frank? Burada mısın?”

Onun odalarda gezindiğini duydu, eliyle duvarlarda elektrik prizini ararken tökezliyor, küfrediyordu; sonunda gittiğini duydu, arabanın sesi uzaklaşınca saklandığı yerden çıktı, elinde not vardı, karanlıkta manzara penceresinin önüne oturdu.

Fakat bu müdahaleden sonra April’in sesi artık kendisiyle konuşmadı. Sesi tekrar duymak için saatlerce uğraştı, söylemesi için kelimeler fısıldadı, zaman zaman elbise dolabına ve onun tuvalet masasına, bazen de mutfığa gitti, mutfaktaki tel dolapların ve parmaklıklı raflardaki tabaklarla kahve fincanlarının onun hayaletini saklayacağını düşünüyordu ama hayalet gitmişti.

Takip eden aylarda hikâyeyi pek çok kez anlatan Milly Campbell'a göre, her şey beklendiği gibi gerçekleşti. "Yani," diye hafifçe ürpererek eklerdi sonra da, "yani hayatta yaşadığımız en korkunç olay olduğu düşünülecek olursa. Öyle değil mi, tatlım?"

Shep de kesinlikle öyle olduğunu onaylardı. Onun bu hikâyenin anlatımındaki rolü oturup ağırbaşlılıkla haliya bakmaktı, arada bir Milly'den tasdik bekleyen bir yorum geldiğinde başını salları ve kenetlenmiş dudaklarını gevşetirdi. Konuşmanın çoğunu Milly'nin götürmesinden memnundu – ya da, en başlarda bundan memnundu, yani o yılın sonbahar ve kış aylarında. İlkbahar geldiğinde, konuşacak başka konular bulmasını istemeye başlamıştı.

Mayıs ayının bir cuma akşamı bu rahatsızlığı tahammül edilemez bir noktaya vardı. Milly bütün olayı ta en baştan, yeni tanıştıkları Brace diye birilerine anlatıyordu – Wheeler'ların evine yeni taşınan çifte. Sorunun bir yanı buradan kaynaklanıyordu: Bu hikâyeyi gidip tam da o evde konuşacak olan kişilere anlatmak, Shep'e, Wheeler'ların anısına ihanet ve hürmetsizlik gibi geliyordu; ayrıca Brace'ler çok sıkıcı dinleyicilerdi, hiç tanımadıkları insanların hikâyesini dinlerken, briçten gelen alışkanlıkla başlarını neza-ketle sallıyor ve onlar adına üzülmüş gibi yapıyorlardı. Ama Shep'in sıkıntısı en çok da Milly'nin kendini hikâyeye anlatıcılığının zevklerine kaptırmış olmasından kaynaklanıyordu. Ertesi günün ne kadar korkunç olduğu kısmına geldiği zaman, onu kokteyl bardağının ucundan gözlerken, bunu anlatmak *hoşuna* gidiyor, diye düşündü. Tanrım, Milly bundan keyif alıyor.

"... sabah olduğunda Shep'le ben aklımızı kaçırmak üzereydik" diyordu. "Frank'in nerede olduğuyla ilgili en ufak bir fikrimiz yoktu; ondan haber alabilmek için hastaneyi arayıp duruyorduk; ayrıca çocukların önünde, hiçbir sorun yokmuş gibi rol yapmak zorundaydık. Ama yine de bir şeylerin yolunda gitmediğinin farkındaydılar; bilirsiniz, çocuklar böyle şeyleri anlarlar. Bir şey olduğunu scziyorlardı. Kahvaltılarını verirken Jennifer bana bakıp şöyle dedi,

‘Milly? Annem bugün gelip bizi alacak mı almayacak mı?’ Yüzünde öyle tuhaf bir gülümseme vardı ki, sanki aptalca bir soru olduğunu biliyordu da soracağına dair erkek kardeşine söz vermişti. Öleceğim sandım. ‘Tatlım, annenin planlarını tam olarak bilemiyorum’ dedim. Ne korkunç, değil mi? Ama başka ne söyleyebilirdim ki?

“Sonra, saat ikiye doğru hastaneyi aradık, bize Frank’ın az önce çıktığını söylediler: gitmiş, bütün kâğıtları imzalamıştı ya da biri öldüğünde ne yapılması gerekiyorsa yapmıştı; biraz sonra arabayla buraya geldi. İçeri girdiği anda ona, ‘Frank, yapabileceğimiz bir şey var mı?’ dedim. ‘Çünkü, eğer yapabileceğimiz herhangi bir şey varsa, lütfen söyle.’

“Yok, dedi, her şeyi hallettiğini söyledi. Pittsfield’deki ağabeyini çağırdığını söyledi –kendisinden çok daha büyük bir ağabeyi var, aslında iki ağabeyi var ama onlardan pek bahsetmezdi; bir ailesi olduğunu bile unutmuştum–, ağabeyiyle karısının ertesi gün geleceklerini söyledi, çocuklarla diğer şeylerle ve cenazeyle ilgilenmek için. Ben de, ‘Tamam, ama lütfen bu gece bizimle kal’ dedim. ‘Çocukları tek başına eve götüremezsin.’ Tamam, dedi, kalacağını söyledi; ama önce onları arabayla bir yere götürmek istediğini ve haberi orada vereceğini söyledi. Öyle de yaptı. Bahçeye çıktı, çocuklar onu görüp koşarak ona doğru geldiler, ‘Selam!’ dedi onlara, kucağına alıp onları arabaya yerleştirdi ve uzaklaştılar. Hayatımda gördüğüm en hüzünlü sahneydi diyebilirim size. O akşam onları getirdiğinde, Jennifer’ın söylediği şeyi de hiç unutmayacağım. Uyku saatleri çoktan geçmişti, ikisi de uykuluydu, Jennifer’ı yatırıyordum, ‘Milly?’ dedi, ‘Biliyor musun? Annem şu an cennette, biz de bir restoranda yemek yedik.’”

“Tanrım!” dedi Nancy Brace. “En sonunda ne oldu peki?” Sivri suratlı, gözlüklü bir kızdı, evlenmeden önce New York’un en iyi butiklerinden birinde satın alma müdürü olarak çalışmıştı. Kendisine anlatılan şeyin derli toplu olmasını ve bir sonuca varmasını isterdi, bu hikâyede ise pek çok açık uç olduğunu görüyordu. “Akrabaları bir süre burada mı kaldı? Sonra ne oldu peki?”

“Ah hayır” diye açıkladı Milly. “Cenazeden hemen sonra çocukları Pittsfield’e götürdüler, Frank de birkaç günlüğüne onlarla gitti, bazı düzenlemeler yapmalarına yardım etmek için; sonra da şehre taşındı ve oraya hafta sonlarında gitmeye başladı, şimdi de bu şekilde devam ediyorlar. Galiba kalıcı bir düzenleme oldu bu.

Ağabeyi ve karısı iyi insanlar – çok harika insanlar gerçekten, çocuklarla da çok iyi anlaşıyorlar; yalnız ikisinin de epeyce yaşı var.

“Bundan sonra Frank’i pek de görmedik aslında, marta kadar, ya da o sıralarda işte, gelip evin satışını yaptı. Siz de onunla o zaman tanıştınız işte. O zaman birkaç gün bizimle kaldı, uzun uzun konuştuk. O zaman bize April’in kendisine bıraktığı nottan söz etti. Eğer o not olmasaydı, o gece kendimi öldürürdüm, dedi.”

Warren Brace gırtlığındaki balgamı temizleyip yuttu. Saçları seyreلمeye yüz tutmuş, bir çocuğunki gibi dolgun dudakları olan, ağır konuşan, devamlı pipo tütüren bir adamdı. Şehirde bir yönetim danışmanlığı şirketinde çalışıyor, bu işin kendi analitik kafa yapısına çok uygun olduğunu söylüyordu. “Biliyor musunuz?” dedi. “Bu öyle bir olay ki...” Durdu, piposunun ıslak ucundan kıvrılarak çıkan duman kümesini inceledi ve “İnsanın gerçekten de şöyle bir durup düşünmesini gerektirecek türden bir olay” dedi.

“Peki, bunun dışında nasıl görünüyordu?” diye sordu Nancy Brace. “Yani, ne bileyim, yeni koşullara alışmış gibi miydi mesela?”

Milly iç geçirdi, eteğini altına sıkıştırırken ayaklarını tek bir hızlı ve tuhaf hamleyle yukarı kaldırdı. “Şey, çok kilo vermiş tabii,” dedi, “ama onun dışında fena görünmüyordu. Terapiye gittiğini, bunun çok işe yaradığını söyledi; biraz bundan bahsetti. Sonra da işinden bahsetti – farklı bir iş yapıyormuş şimdi. Yani, hâlâ Knox’ta çalışıyor ama yeni bir düzenleme miymiş neymiş. O kısmını pek anlayamadım. Yeni şirketinin adı neydi, tatlım?”

“Bart Pollock ve Ortakları.”

“Ah evet, biliyorum” dedi Warren Brace. “Ofisleri Madison’da, Elli Dokuzuncu Sokak’ta. Çok ilginç yeni bir firma aslında. Elektronik alanında bir çeşit halkla ilişkiler yapan bir şirket. İlk müşterileri Knox’tu, şimdi galiba başka müşterileri de var. Birkaç seneye bayağı iyi yerlere gelebilirler.”

“Her neyse,” diye devam etti Milly, “Frank şimdi meşgul görünüyor. Hem onu... ‘neşeli’ yanlış kelime belki ama, ne bileyim, yürekli gördüm. Oldukça yürekli.”

Shep içkileri tazelemek için mutfığa gittiğinde, Milly’nin sesini boğmak için buz kabına gürültüyle vurdu. Milly olayı pembe diziye çevirmek zorunda mıydı? Gerçekten dinlemek isteyen insanlara, gerçekten olduğu gibi anlatmayacaksa, hiç anlatmasa daha iyiydi. Yürekliymiş! Bütün kelimelerin içinde en salakçası, en anlamsızı...

Ve misafirlerini unutarak ya da kendi lanet olası içkilerini kendilerinin almasına karar vererek, kendisine sert bir içki doldurup arka bahçenin karanlığına çıktı, kapının arkasından çarpmasına aldırmadı.

Yürekliymiş! Bu ne saçmalıktı böyle? İnsan yaşıyor bile değilken nasıl yürekli olabilirdi? Çünkü asıl sorun buydu; o mart ayının öğleden sonrasında onlara geldiğinde Frank böyle görünüyordu. Yürüyen, konuşan, gülen, cansız bir adam.

Arabasından inerken ilk bakışta hemen hemen eskisi gibi görünüyordu, sadece ceketini biraz üzerinden dökülüyordu o kadar, bu yüzden hem en üstteki hem de ortadaki düğmesini iliklemişti, ceketin üstünden dökülmesini biraz önlemek için. Ama sesini duyduktan sonra –“Selam, Milly; seni gördüğüme sevindim, Shep”– ve kuru el sıkışmasını hissettikten sonra, hayatın ondan nasıl çekilip gittiğini anlıyordun.

Kahrolası bir yumuşaklığı vardı! Pantolonun kırıksıklıklarını düzeltiyor, kucağına dökülen külleri süpürüyor ve ne olur ne olmaz diye serçe parmağını bardağın altında tutuyordu. Gülüşü değişmişti: Yumuşak, aptalca bir sırıtış. Onu gerçekten gülerken, ağlarken, terlerken, yiyip içerken veya heyecanlanmış bir şekilde hayal etmek, hatta kendini savunabileceğini düşünmek imkânsız gibiydi. Üzerine yürüyüp bir vuruşta devirebileceğin birine benziyordu, bunun karşılığında tek yapacağı şey orada öylece yatmak ve yoluna çıktığı için senden özür dilemek olurdu herhalde. O yüzden şu not meselesini söylediğinde –“Eğer o not olmasaydı, o gece kendimi öldürürdüm”– insan kendini, “Hadi ordan sen de” dememek için zor tutuyordu. “Yalancı herifin tekisin, Wheeler; o biraz sıkar.”

Daha da kötüsü, çok sıkıcıydı. Bir saat boyunca o kıcı kırık işinden bahsetmişti, kim bilir daha kaç saat de diğer gözde konusundan: “Terapistim şöyle dedi”; “terapistim böyle dedi” – insana devamlı lanet olası terapistinden bahsetmek isteyen o insanlara benzemişti. “Yavaş yavaş temele iniyoruz; daha önce hiç yüzleşmediğim şeyler, babamla olan ilişkim mesela...” Kahrolası! İşte Frank’in dönüştüğü şey buydu; sonradan olanları merak ediyorsanız öğrenip öğreneceğiniz tek şey buydu.

Shep viskisini kafasına diktiğinde bardağının dibinden yıldızların ve ayın bulanık şeklini gördü bir an. Sonra içeri girmeye yeltendi ama giremedi; geri dönüp bahçenin en uzak köşesine

gitmek ve orada küçük daireler çizerek yürümek zorunda kaldı; ağlıyordu.

Buna sebep olan şey havadaki bahar kokusuydu –toprağın ve çiçeklerin kokusu– çünkü Laurel Oyuncuları’nın üzerinden neredeyse tam bir sene geçmişti, Laurel Oyuncuları’nı hatırlamak da April Wheeler’ın sahnedeki yürüyüşünü, gülümsemesini ve sesini hatırlamak demekti (“*Benim tarafımdan sevilme istemez misin?*”). Bütün bunları hatırlayınca da Shep Campbell’ın bahçede turlamak ve ağlamaktan başka yapabileceği bir şey yoktu; yumruğunu ağzına tıkmış, sıcak gözyaşları yumruğundan aşağı dökülen zavallı koca bir bebek.

Ağlamak öyle kolay ve güzel geldi ki, bir süre susmadı, sonra artık hıçkırıklarını biraz fazla zorladığını fark etti, gereksiz iç çekişlerle hıçkırıklarının yoğunluğunu biraz abartıyordu. Sonra, kendinden utanarak yere eğildi, içkisini dikkatlice çimenlerin üzerine koyup mendilini çıkardı ve sümküdü.

Ağlamanın tek esprisi, işin cılkını çıkarmadan bırakmaktı. Kederlenmenin tek esprisi ise, duygular henüz dürüstken ve insana bir şey ifade ederken tadında bırakmaktı. Çünkü duygular kolaylıkla dejenere olabilirdi; insan kendini bırakırsa hıçkırıklarını abartabilir ya da Wheeler’lardan söz ederken kederli, duygusal bir gülümseme takınabilir ve işi Frank’in yürekli davrandığına kadar vardırılabildi. O zaman geriye ne kalırdı peki?

Tazelediği içkileri dağıtmak için tekrar içeri girdiğinde Milly hâlâ konuşuyor, hâlâ ballandırıyor. Hikâyenin sonuna gelmişti, hafif ayrık dizlerine dirseklerini dayamış, öne doğru bir sır verir gibi eğilmişti.

“Bu bizi birbirimize daha da yaklaştıran bir deneyim oldu” diyordu. “Shep’le beni yani. Sence de öyle değil mi, tatlım?”

Brace’ler ona dönüp sessiz bakışlarıyla Milly’nin sorusunu tekrarladılar. Öyleydi, değil mi? Yoksa değil miydi?

Tabii ki söylenecek tek şey, “Evet, öyle; gerçekten öyle oldu” demekti.

İşin komik tarafı, birden farkına varmıştı, bunun doğru olmasıydı. Lambanın ışığında bu yüzü kırışmış, ufak tefek, şapşal kadına bakarken gerçeği söylediğini biliyordu. Çünkü o canlıydı, yaşıyordu, öyle değil mi ya? Şu anda yanına gidip ensesine dokunacak olsaydı eğer, gözlerini kapayıp gülümseyecekti, öyle değil mi?

Elbette öyle yapacaktı. Ve Brace'ler evlerine gittiğinde –inşallah bir an önce giderlerdi– onlar gittiğinde mutfakta hantal hareketlerle dolanıp bulaşıkları yıkarken bir dakikada yüzlerce şey söyleyecekti (“Onlardan çok hoşlandım; ya sen, hayatım?”). Sonra yatağa gidecek, sabah olduğunda da uyanıp üzerinde uyku, portakal suyu, öksürük şurubu ve bayat deodorant kokan yırtık sabahlığıyla paldır küldür merdivenlerden aşağı inecek ve yaşamaya devam edecekti.

Bayan Givings için de, April'in ölümünden sonraki zaman önce çok ve acı, sonra ise yavaş yavaş bunu atlatmakla geçti.

Önceleri April'in ölümünü düşündüğünde suçluluk hissetmekten kendini alamıyordu, bu yüzden de bu konuyu Howard'la bile konuşmaya dayanamıyordu. Howard ya da kim olursa olsun, kaza olduğu konusunda ısrar edecek, kimsenin bundan sorumlu tutulamayacağını söyleyecekti ama Bayan Givings'in son istediği şey içinin rahatlatılmasıydı. Wheeler'lara uzun uzun prova ettiği özür cümlelerini (“April, dün hakkında konuşmak istiyordum; ikiniz de harikaydınız ama sizleri bir daha böyle bir şeyin içine asla sokmayacağım; Howard'la ben, John'un yaşadığı sorunların artık bizi aştığını...”) sıralamak için gelmişken, oradan çıkarken gördüğü ambulans ve o gün öğleden sonra küçük Bayan Campbell'in telefonda kendisine haberleri veren sesi, bütün bunlar kendisini öyle derinden ve katıksız bir şekilde ayıplamasına neden oluyordu ki, bunun ona neredeyse zevk verdiği bile söylenebilirdi. Bir hafta boyunca hastalanıp yataklara düşmüştü.

İyilikten maraz doğar diye buna denirdi işte. İnsan kendi çocuğunu sevmeye çalışırken başka bir annenin ölümüne sebep olabiliyordu.

“Bununla ilgisi olmadığını söyleyeceksiniz biliyorum, ama açıkçası, Doktor, ben sizin fikrinizi sormuyorum” demişti John'un psikiyatrina. “Sadece onu dışarıdaki insanlarla bir daha bir araya getirmememiz gerektiğini söylüyorum. Böyle bir şeyi bir daha aklımıza bile getirmemeliyiz.”

“Hım...” demişti doktor. “Evet. Bu gibi konular tamamen sizin ve Bay – ah, şey, Bay Givings'in kararına bağlı.”

“Onun hasta olduğunu biliyorum” diye devam etmişti Bayan Givings sözlerine ve bunları söylerken bir anda bastıran gözyaş-

larına hâkim olmak için olağanüstü bir çaba göstermişti. “Onun hasta olduğunu biliyorum, bu yüzden de ona acımamız gerekir, ama aynı zamanda çok da yıkıcı, Doktor bey. Telafi edilemez bir yıkıcılığı var.”

“Hım... Evet...”

Bundan sonra haftalık ziyaretleri John’un kaldığı koğuşun iç tarafındaki bekleme odasıyla sınırlı kaldı. John buna aldırıyor gibiydi. Zaman zaman Wheeler’ları sorduğu oluyordu, ama tâbii ki hiçbir şey söylemediler. Noel geldiğinde ziyaretlerinin arası uzamaya başladı, kimi zaman aradan iki ya da üç hafta geçmesine aldırıyorlardı; sonra da ziyaretleri ayda bire düştü.

Küçük şeyler fark yaratır. Karlı bir ocak günü, alışveriş merkezinde, gözü evcil hayvan dükkânındaki küçük, kahverengi, melez bir spaniyel yavrusuna takıldı. Saçma bir iş yaptığını bilerek –daha önce hayatında hiç bu kadar aptalca ve anlık dürtülerle hareket etmemişti– içeri girip onu hemen satın alarak eve götürdü.

Ne büyük bir keyifti onunla olmak! Yaramazın tekiydi de aynı zamanda. Tuvalet eğitimiymiş filan derken insanı epeyce uğraştırıyordu ama buna değermişti.

Patikleri ayağında, bağdaş kurup yere oturuyor, “Yuvarlan!” di-yordu. “Yuvarlan bakalım oğlum!” Küçük köpek, patilerini havaya dikip, kara dudakları dişlerinin üzerinden geriye çekili bir halde omurgasını kıvrırken, onun küçücük kaburgalarının üzerindeki karışık tüyleri kıkır kıkır gülererek mıncıklıyordu.

“Oh, çok tatlı bir köpeksin sen! Oh, seni ıslak burunlu küçük tatlı şey seni... Öyle miymiş oğlum? Öyle miymiş?” Kış aylarını dayanılır kılan, her şeyden çok bu küçük köpek yavrusuydu.

İlkbaharla birlikte işler açılmaya başladı, bu ona her zaman hayatın yeniden başladığı duygusunu verirdi; fakat geriye yapılması gereken bir iş kalmıştı: Wheeler’ların evinin satılması. Evin satış işlemlerini tamamlarken Frank’le avukatın ofisindeki kaçınılmaz görüşmelerinden öyle korkuyordu ki, önceki gece doğru dürüst uyuyamadı bile. Fakat görüşme hiç de öyle sandığı kadar tuhaf geçmedi. Frank çok candan ve asil davrandı –“Sizi gördüğüme sevindim, Bayan Givings”–, sadece iş konuştular ve sözleşme imzalanır imzalanmaz Frank oradan ayrıldı. Bayan Givings bütün bu olanların üstüne sonsuza dek kapıyı kapatmış gibiydi.

Ondan sonraki iki ay boyunca aşırı derecede yordu: O tatlı

eski evlerin çoğu satışa çıkartılmıştı, bir sürü yeni ev inşa edilmişti, şehirden bir sürü doğru düzgün insan geliyordu. Gerçekten iyi şeyler isteyen ve bunları hak eden insanlardı ve pazarlıkla hiç vakit kaybetmiyorlardı. Kariyerinin en iyi emlak işini yapıyordu bu sıralarda ve bununla gurur duyuyordu. Günler uzun ve yoğun geçiyordu ama bu, kısalan akşamları daha da güzel kılıyordu.

Kâh köpek yavrusuyla oynuyor kâh Howard'la sohbet ediyor, bu arada evde yapacak bir sürü küçük iş de buluyordu.

“Ne güzel değil mi?” dedi güzel bir mayıs akşamında, yere yayılı gazete kâğıtlarının üzerine çömelmiş bir iskemleyi cilalıyordu. Howard *World-Telegram*'den sıkılmış, ellerini kavuşturmuş camdan dışarı bakıyor, köpek yavrusu yanı başlarındaki küçük kiliminin üzerinde kıvrılmış mutlulukla uyuyordu. “Yorucu bir günün ardından böyle gevşeyip rahatlamak ne güzel” dedi. “Biraz daha kahve ister misin canım? Ya da bir dilim kek daha?”

“Hayır, teşekkürler. Daha sonra bir bardak süt alırım belki.”

İskemleyi dikkatlice çevirip altına yetişebileceği şekilde yere oturdu ve fırçasını ileri geri oynatırken konuşmaya devam etti.

“... Şu Bağımsızlık Yolu'ndaki küçük yerden nasıl memnunum anlatamam, Howard. Bütün kış boyunca ne kadar kasvetli görünüyordu, hatırladın mı? Soğuk, karanlık ve – biraz da ürperticiydi. Şimdi önünden geçerken orayı yine öyle ıslık ıslık, capcanlı ve tertemiz görmek çok hoşuma gidiyor. Çok hoş genç insanlar, şu Brace'ler. Kız çok tatlı, onunla sohbet etmek bir zevk; adam biraz mesafeli ama. Şehirde çok parlak bir iş yaptığından eminim. Bana, 'Bayan Givings, size ne kadar teşekkür etsem azdır. Bu bizim hep sahip olmayı düşlediğimiz evdi' dedi. Ne kadar hoş, değil mi? Biliyor musun, düşünüyordum da, o küçük evi yıllardır çok seviyorum ve şimdiye dek orası için bulduğum insanların arasında, oraya en uygun kişiler bunlar. Çok hoş, cana yakın insanlar.”

Kocası döndü, ayaklarını kıpırdatıp ortopedik ayakkabılarının duruşunu değiştirdi. “Wheeler'lar dışında, demek istiyorsun herhalde.”

“Şey, ama bunlar gerçekten çok cana yakın insanlar” dedi Bayan Givings. “Bizim gibiler. Wheeler'ları da seviyordum ama onlar hep biraz – ne bileyim, biraz acayıpti bana göre. Biraz nevrotik buluyordum onları. Daha önce dile getirmemiş olabilirim ama onlarla uğraşmak biraz zordu, her açıdan. Aslında o küçük evin bu kadar

zor satılmasının sebebi, evin fazla yıpranmış olması. Çarpık pencere pervazları, ıslak kiler, duvarlarda pastel boyalar, kapı kollarında lekeler – hep dikkatsizce hor kullanmadan. Bir de ön bahçenin yarısına kadar gelip bir çamur gölüyle sonlanan o korkunç taş patika – bir mülkün görüntüsüne bu kadar zarar verilir mi? Onu oradan söktürüp yeniden çiçeklendirmek Bay Brace’e servete mal olacak. Ama bundan fazlası da var. Yani daha derin bir şeyden bahsediyorum, demek istiyorum.”

Fırçasındaki cila fazlasını kutunun kenarına sürmek için bir süre durdu, yüzü düşünceli görünüyordu, dudakları kıpır kıpır, kastettiği şeyi anlatacak doğru kelimeleri bulmaya çalışıyordu.

“Biraz tuhaf bir genç çifttiler demek istiyorum. İnsana hep öyle temkinli bakmaları; konuşmaları; bir nevi arızalı bir halleri vardı. Ha, bir şey daha var. Kilerde ne buldum, biliyor musun? Hepsi çürümüş, ölmüştü. Bir koca kutu dolusu kayakoruğu, geçen bahar bütün bir gün boyunca onları toplamakla uğraşmışım. En iyi sürgünleri özenle seçmiş, en iyi cins toprağa hassasiyetle dikmişim – böyle şeyleri kastediyorum işte, anlatabildim mi? Birisi sana en mükemmel bitkiyi vermek için bu kadar emek harcasa, sana güzelce büyüyüp serpilecek bir bitki verse, en azından...”

Fakat buradan sonrasında Howard Givings’in tek dinlediği, tatlı ve gümbürtülü bir sessizlik deniziydi. İşitme cihazını kapatmıştı.

20. yüzyıl Amerikan edebiyatının başyapıtlarından biri kabul edilen *Bağımsızlık Yolu*, bir banliyö kasabasında yaşayan, iki çocuklu genç Frank ve April Wheeler çiftinin hikâyesi. Banliyö hayatından bunalan ve burada yaşayan insanlardan farklı olduklarına inanan Wheeler'lar, Paris'e gitme hayalleri kurmaya başlar. Ancak hayallerle gerçekler arasındaki mesafeyi aşmanın o kadar kolay olmadığı anlaşılacak, April'in hapsoldüğü hayattan kurtulma çabaları yavaşça bir trajediye doğru evrilecektir.

Hüsrarla biten Amerikan rüyasının usta yazarı Richard Yates, mutlu görünen evlerin içindeki yalnızlıkları, tekdüze hafta içlerini izleyen gerilimli hafta sonlarını, hem gürültülü hem sessiz kavgaları keskin bir gerçekçilikle anlatıyor.

"Benim zamanımın *Muhteşem Gatsby*'si... Kuşağıma mensup yazarlardan çıkmış en iyi kitaplardan biri."

Kurt Vonnegut

ISBN 978-975-08-3929-0